

Службен весник

на Република Македонија

Број 54

15 април 2013, понеделник

година LXIX

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
1215. Закон за азил и привремена заштита (Пречистен текст)	2	1222. Решение за давање одобрение за продажба на сопствени акции по пат на приватна понуда	91
1216. Закон за работните односи (Пречистен текст)	14	1223. Решение од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија	91
1217. Закон за инвалидски организации (Пречистен текст)	57	1224. Одлука за дополнување на Одлуката за утврдување на референтни цени во специјалистичко – консултативната здравствена заштита	92
1218. Деловник на Собранието на Република Македонија (Пречистен текст) ..	62	1225. Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за утврдување на референтни цени на лекови кои паѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување на Македонија	94
1219. Правилник за формата и содржината на извештајот за исполнети финансиски обврски за купено винско грозје во претходната година	84	1226. Одлука за дополнување на Одлуката за утврдување на референтни цени за здравствени услуги од областа на очната хирургија	99
1220. Правилник за начинот на утврдување на состојбата на приходите, имотот и имотните права на домаќинството, определувањето на носителот на правото и потребната документација за остварување и користење на правото на социјална парична помош	86	1227. Спогодба за измена и дополнување на Колективниот договор за текстилната индустрија на РМ	99
1221. Решение за давање согласност на Статутарна одлука за изменување и дополнување на Статутот на ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа Куманово	91	1228. Спогодба за измена и дополнување на Колективниот договор за кожарска и чевларска индустрија на РМ ...	99
		Огласен дел	1-76

ЗАКОНОДАВНО-ПРАВНА КОМИСИЈА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1215.

Врз основа на член 29 од Законот за изменување и дополнување на Законот за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/2012) Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 9 април 2013 година, го утврди Пречистениот текст на Законот за азил и привремена заштита.

Пречистениот текст на Законот за азил и привремена заштита ги опфаќа: Законот за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/03), Законот за изменување и дополнување на Законот за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 66/07), Законот за изменување и дополнување на Законот за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 142/08), Законот за изменување и дополнување на Законот за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 146/09) и Законот за изменување и дополнување на Законот за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/12).

Бр. 10 - 567/2
12 април 2013 година
Скопје

Претседател
на Законодавно-правната комисија
на Собранието на Република
Македонија,
Благородна Дулиќ, с.р.

ЗАКОН ЗА АЗИЛ И ПРИВРЕМЕНА ЗАШТИТА (Пречистен текст)

ГЛАВА I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на законот

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите и постапката за добивање и престанок на право на азил на странец или лице без државјанство (во натамошниот текст: странец) кој бара признавање право на азил во Република Македонија, како и правата и должностите на барателите и лицата на кои им е признаено право на азил во Република Македонија.

Со овој закон се уредуваат и условите според кои Република Македонија може да даде привремена заштита, како и правата и должностите на лицата под привремена заштита.

Право на азил

Член 2

Правото на азил е меѓународна заштита, што Република Македонија ја дава под услови и постапка предвидени со овој закон, на следниве категории лица:

- признаен бегалец (бегалец по Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и Протоколот за статусот на бегалците од 1967 година) и
- лице под супсидијарна заштита.

Барател на право на азил

Член 3

Барател на право на азил е странец кој бара заштита од Република Македонија и поднел барање за признавање на право на азил, за кое не е донесена конечна одлука, во постапката за признавање право на азил.

Барањето за признавање на право на азил од ставот 1 на овој член е барање поднесено од странец, кое може да се разбере како барање за меѓународна заштита, во смисла на член 2 од овој закон.

Признаен бегалец

Член 4

Признаен бегалец е странец за кој по испитување на неговото барање е утврдено дека ги исполнува условите определени со Конвенцијата од член 2 алинеја 1 на овој закон, односно лице кое поради оправдан страв дека ќе биде прогонето заради својата раса, вера, националност, припадност на одредена социјална група или поради своето политичко уверување, е надвор од државата чиј државјанин е и не може, или поради таков страв, не сака да биде под заштита на таа држава или кое доколку е без државјанство е надвор од државата во која имало вообичаено место на престој, не може или поради таков страв не сака да се врати во неа.

Лице под супсидијарна заштита

Член 4-а

Лице под супсидијарна заштита е странец, кој не се квалификува како признаен бегалец, а на кој Република Македонија ќе признае право на азил и ќе дозволи да остане во рамките на нејзината територија, бидејќи постојат цврсти причини да се верува, дека доколку се врати во државата чиј државјанин е, или доколку е лице без државјанство, во својата држава на претходен вообичаен престој, ќе се соочи со вистински ризик од претрпување на сериозни повреди.

Сериозни повреди, во смисла на ставот 1 од овој член, се:

- смртна казна или егзекуција;
- тортура или нечовечно или деградирачко постапување или казнување или
- сериозни и индивидуални закани по животот или личноста на цивилно лице, по пат на недискриминирачко насилство, во ситуација на меѓународен или внатрешен вооружен конфликт.

Признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита sur place

Член 4-б

Признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита sur place е странец кој веќе се наоѓа на територијата на Република Македонија, на кој ќе му се признае право на азил согласно со членовите 4 и 4-а од овој закон и во случаите кога оправданиот страв од прогонување или вистинскиот ризик од претрпување сериозни повреди е заснован врз настани кои се случиле или активности во кои бил вклучен откако ја напуштил земјата на потекло, особено кога ќе се утврди дека активностите претставуваат изразување и продолжување на уверувањата или ориентациите кои ги имал во земјата на потекло.

Дела на прогонување

Член 4-в

Дела на прогонување во смисла на членот 1 А од Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година, мора да:

- бидат доволно тешки по својата природа или повторување за да претставуваат сериозна повреда на основните човекови права, а особено оние права кои не можат да бидат ограничени во согласност со членот 15 став 2 од Европската конвенција за заштита на човековите права и на основните слободи или

- претставуваат збир на различни мерки кои вклучуваат и повреди на човековите права што е доволно сериозно за да влијае врз еден поединец на сличен начин, како што е наведено во ставот 1 алинеја 1 на овој член.

Делата на прогонување од ставот 1 на овој член можат, меѓу другото, да имаат форма на:

- дела на физичко или ментално насилство, вклучувајќи и дела на сексуално насилство;

- законски, административни, полициски и/или судски мерки што самите по себе се дискриминаторски, или што се спроведуваат на дискриминаторски начин;

- кривично гонење или казнување кое е непропорционално или дискриминаторско;

- лишување од судска заштита што резултира во непропорционална или дискриминаторска казна;

- кривично гонење или казнување поради одбивање на извршување на воена служба за време на конфликт, во случаи кога исполнувањето на воената служба би значело учество во криминални дела, или дела што потпаѓаат под причините за исклучување, утврдени во членот 6 став 1 од овој закон и

- дела кои по својата природа се врзани за пол или деца.

Вршители на прогон или сериозни повреди

Член 4-г

Вршители на прогон или сериозни повреди се:

- државата;
- субјекти кои ја контролираат државата или поголем дел од нејзината територија и
- вршители кои не се поврзани со државата, доколку може да се покаже дека вршителите утврдени во алинеите 1 и 2 на овој член, вклучувајќи и организации, не се во можност или немаат волја да обезбедат заштита од прогонување или од тешки повреди.

Даватели на заштита

Член 4-д

Заштитата може да ја обезбедат:

- државата или
- субјекти кои ја контролираат државата или поголем дел од нејзината територија.

Давањето на заштита од ставот 1 на овој член подразбира преземање на соодветни мерки што се со цел за спречување на прогонот или трпењето на сериозни повреди, меѓу другото, примена на ефикасен правен систем за откривање, прогон и казнување на дела кои го сочинуваат прогонот или сериозни повреди и пристапот на барателот на право на азил кон таквата заштита.

Членот 5 се брише.

Причини за исклучување

Член 6

Странец не може да ужива право на азил во Република Македонија доколку постои основано сомневање дека тој:

- извршил кривично дело против мирот, човечноста или воено злосторство, согласно со меѓународните акти со кои се предвидени овие кривични дела;

- извршил тешко кривично дело (неполитичко) надвор од територијата на Република Македонија пред да биде прифатен во неа како бегалец или

- е виновен за дејствија спротивни со целите и принципите на Организацијата на Обединетите нации.

Покрај причините утврдени во ставот 1 на овој член на странец нема да му се одобри супсидијарна заштита, односно не може да ужива право на азил во Република Македонија и доколку претставува опасност по безбедноста на Република Македонија.

Странец не може да ужива право на азил доколку поттикнува или на друг начин учествува во извршувањето на кривичните дела или дејствијата кои се утврдени во ставовите 1 и 2 на овој член.

Република Македонија може да го исклучи правото на супсидијарна заштита на странец ако тој пред доаѓањето во Република Македонија извршил едно или повеќе кривични дела кои не се утврдени во ставот 1 на овој член, а за кои е предвидена казна затвор во случај да биле извршени во Република Македонија и доколку ја напуштил својата земја на потекло со цел да ги избегне санкциите за извршените кривични дела.

Принцип на невраќање

Член 7

Барател на право на азил, признаен бегалец или лице под супсидијарна заштита не може да се протера или на било каков начин со сила да се врати на границите на државата:

- во која неговиот живот или слобода би биле во опасност поради неговата раса, вера, националност, припадност на одредена социјална група или политичко уверување или

- каде би бил подложен на мачење, нечовечно или понижувачко постапување или казнување.

Забраната од став 1 алинеја 1 на овој член не се однесува на странец кој претставува опасност по безбедноста на Република Македонија или кој, откако против него е донесена правосилна одлука за злосторство или посебно поради тешко кривично дело, претставува опасност за граѓаните на Република Македонија.

На странецот од став 1 алинеја 2 на овој член, кој поради причините од член 6 на овој закон не може да ужива право на азил во Република Македонија, ќе му се дозволи да остане на територијата на Република Македонија се додека во државата чиј државјанин е или доколку е без државјанство во која имал вообичаено место на престој би бил подложен на мачење, нечовечно или понижувачко постапување или казнување.

Странецот од став 3 на овој член за време на престојот во Република Македонија има исти права и должности како и лицата под привремена заштита во Република Македонија.

Семејно обединување

Член 8

На членовите на потесното семејство на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита, на нивно барање, ќе им се признае право на азил.

За членови на потесното семејство, во смисла на став 1 од овој член, се сметаат брачниот другар, доколку бракот бил склучен пред доаѓањето во Република Македонија и малолетните деца кои не се во брак, како и родителите на малолетните деца доколку малолетните деца се стекнале со право на азил.

Принципот на семејно обединување од став 1 на овој член нема да се применува ако:

- постојат причините за исклучување од член 6 на овој закон и

- лицата од став 2 на овој член се државјани на друга држава која може да им даде заштита.

Безбедна земја на потекло

Член 9

Безбедна земја на потекло е држава во која нејзините државјани или лица без државјанство кои таму имаат последно вообичаено место на престој се безбедни од прогон поради причините од член 4 на овој закон или од претрпување на сериозни повреди утврдени во членот 4-а на овој закон или од мачење, нечовечно или понижувачко постапување или казнување, што се утврдува особено врз основа на почитувањето на човековите права утврдени со меѓународните акти постоење на демократски институции (демократски процеси, избори, политички плурализам, слобода на мислата и јавното изразување на мислата, достапноста и ефикасноста на правната заштита) и стабилноста на земјата.

При правењето на процената за безбедна земја на потекло од ставот 1 на овој член за барателот на право на азил, меѓу другото, ќе се земе предвид во кој обем е предвидена заштита од прогон или малтретирање со:

- релевантните закони и прописи на земјата и начинот на кој тие се применуваат;
- почитување на правата и слободите утврдени во Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи и/или Меѓународниот пакт за граѓански и политички права и/или Конвенцијата против тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување, особено правата кои не можат да се дерогираат врз основа на членот 15 став 2 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи;

- почитување на принципот за невраќање во согласност со Конвенцијата од членот 2 алинеја 1 од овој закон и

- постоење на одредби за ефикасен систем на правни лекови против прекршување на овие права и слободи.

Барателот на право на азил во текот на постапката за признавање право на азил може да докаже дека земјата на потекло не е безбедна за него.

Прва земја на азил

Член 9-а

Прва земја на азил е држава која повторно го прифатила барателот на право на азил поради тоа што:

- статусот на бегалец му е признаен во таа држава и сеуште може да ја користи таа заштита или
- ужива доволна, односно ефективна заштита во таа држава, вклучувајќи ги придобивките од принципот на невраќање.

Безбедна трета земја

Член 10

Безбедна трета земја е држава во која барателот на право на азил се задржал, пред доаѓањето во Република Македонија и во која може да се претпостави дека тој може да се врати безбеден од прогон, во смисла на член 4 од овој закон, или од претрпување на сериозни повреди утврдени во членот 4-а на овој закон, или од мачење, нечовечно или понижувачко постапување или казнување.

За безбедна трета земја, ќе се смета државата:

- во која на барателот на право на азил нема да му биде загрозен животот и слободата во зависност од раса, вера, националност, припадност на одредена социјална група или политичко уверување;

- која го почитува принципот за невраќање во согласност со Конвенцијата од членот 2 алинеја 1 од овој закон;

- која ја почитува забраната за отстранување, при повреда на правото на слобода од тортура и сурово, нечовечно или деградирачко третирање, како што е утврдено во меѓународното право и

- во која постои можност барателот на право на азил да поднесе барање за признавање на статус бегалец и ако се утврди дека е бегалец, да му се обезбеди заштита во согласност со Конвенцијата од членот 2 алинеја 1 од овој закон.

Барателот на право на азил во текот на постапката за признавање право на азил може да докаже дека третата земја не е безбедна за него.

Принципот на безбедна трета земја од став 1 на овој член нема да се применува ако брачниот другар на барателот на право на азил, децата или родителите законски престојуваат во Република Македонија.

Принцип на локално учество

Член 11

Принципот на локално учество значи обврска на единиците на локалната самоуправа да ја прифатат одговорноста за сместување на признаените бегалци и лица под супсидијарна заштита во зависност на економската развиеност и бројот на жителите на единиците на локалната самоуправа, за што одлучува Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата).

Органи за признавање право на азил

Член 12

Постапката за признавање право на азил во прв степен ја спроведува и донесува одлука Министерството за внатрешни работи преку организациона единица надлежна за азил (во натамошниот текст: Одделението за азил).

Против одлуката од ставот 1 на овој член може да се поведе управен спор пред надлежниот суд.

Улогата на Високиот комесаријат за бегалци при Обединетите нации во постапката за азил

Член 13

Органите од член 12 на овој закон ќе соработуваат со Високиот комесаријат за бегалци при Обединетите нации (во натамошниот текст: Високиот комесаријат за бегалци) во сите фази на постапката за признавање право на азил.

На Високиот комесаријат за бегалци надлежните органи, согласно со закон, му дозволуваат пристап до информации за поединечните барања за признавање право на азил за текот на постапката и за одлуките што се донесуваат, со претходно дадена согласност на барателот на право на азил.

Министерството за внатрешни работи изготвува и доставува до Високиот комесаријат за бегалци известувања и статистички податоци кои се однесуваат на положбата на барателите на право на азил и лицата на кои им е признаено право на азил во Република Македонија и за спроведувањето на Конвенцијата од член 2 алинеја 1 на овој закон, овој закон и други прописи од областа на азилот.

Претставниците на Високиот комесаријат за бегалци ги изнесуваат своите ставови, согласно со членот 35 од Конвенцијата од членот 2 алинеја 1 од овој закон пред надлежните органи, согласно со закон, во врска со поединечните барања за признавање на право на азил, во која било фаза од постапката за признавање на правото на азил.

Правна помош

Член 14

Барателите на право на азил имаат право на правна помош и објаснување во врска со условите и постапката за признавање на правото на азил, како и имаат право и на бесплатна правна помош во сите фази на постапката, согласно со прописите за бесплатна правна помош.

Барателите на право на азил, во сите фази на постапката можат да контактираат со лица кои даваат правна помош, претставниците на Високиот комесаријат за бегалци, како и невладини хуманитарни организации.

Претставниците на Високиот комесаријат за бегалци имаат право на пристап и контактирање со барателите на право на азил, во сите фази на постапката каде и да се наоѓаат тие.

ГЛАВА II ПОСТАПКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ 1. ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

Примена на Законот за општата управна постапка

Член 15

Во постапката за признавање право на азил соодветно се применуваат одредбите на Законот за општата управна постапка, ако со овој закон поинаку не е определено.

Поднесување на барање за признавање право на азил

Член 16

Барател на право на азил мора да побара признавање на право на азил кога влегува во Република Македонија. Барањето се искажува на полицијата на граничниот премин или во најблиската полициска станица.

По искажување на барањето за признавање на право на азил полицискиот службеник го спроведува барателот на право на азил до Одделението за азил или до Прифатниот центар за баратели на азил.

Барател на право на азил, кој престојува на територијата на Република Македонија, поднесува барање за признавање на право на азил до Одделението за азил.

Во случаите од семејно обединување, барањето може да се поднесе до дипломатско-конзуларно претставништво на Република Македонија во странство.

Бесправно влегување и престој во Република Македонија

Член 17

Барател на право на азил кој бесправно влегол или бесправно престојува на територијата на Република Македонија, а директно доаѓа од држава во која неговиот живот или слобода биле во опасност, во смисла на членовите 4 и 4-а од овој закон, нема да се казни, ако веднаш побара признавање право на азил во Одделението за азил или се пријави во најблиската полициска станица и го изложи барањето за признавање право на азил, како и оправданите причини за своето бесправно влегување или престој.

Во случајот од став 1 на овој член полицијата веднаш го спроведува лицето до Одделението за азил.

Начин на поднесување барање за признавање право на азил

Член 18

Барањето за признавање право на азил се поднесува писмено или усно на записник, на македонски јазик, или ако тоа не е можно, на јазикот на земјата на потек-

ло, на некој од пошироко прифатените странски јазици или на јазик за кој може разумно да се претпостави дека барателот на право на азил го разбира.

При поднесување на барањето за признавање право на азил, барателот на азил се фотографира и му се земаат отпечатоци од прсти.

По поднесувањето на барањето за азил, Одделението за азил во рок од три дена ќе му издаде потврда на барателот на право на азил со печат, број и датум на поднесувањето, со која се потврдува статусот на барателот на азил и се докажува дека на барателот на азил му е дозволено да остане на територијата на Република Македонија додека трае постапката по неговото барање за признавање на право на азил.

Одделението за азил во Министерството за внатрешни работи ќе ги извести во писмена форма и усно барателите на право на азил на јазик за кој може разумно да се претпостави дека го разбираат и во рок не подолг од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето за признавање право на азил за начинот на спроведување на постапката за признавање право на азил, за правата и обврските на барателите на право на азил во таа постапка, за можните последици доколку не се придржуваат до нивните обврски и не соработуваат со надлежните органи, како и во врска со условите за прифаќање правото на правна помош, како и правото да контактираат со лица кои даваат правна помош, претставници на Високиот комесаријат за бегалци и невладини хуманитарни организации, во сите фази од постапката и каде и да се наоѓаат барателите на право на азил.

Процена на факти и околности

Член 18-а

Барателот на право на азил е должен во најкус можен рок да ја поднесе целокупната распложлива документација и да изнесе информации кои се однесуваат на неговата возраст, семејни врски, идентитет, државјанство, земја и место на поранешен престој, претходно поднесени барања за признавање на право на азил, патни маршрути, идентификациони и патни исправи и причини за поднесување на барањето за признавање на право на азил.

Поднесеното барање за признавање на право на азил Одделението за азил го разгледува посебно, земајќи ги предвид сите факти и околности, кои се од значење за донесување на одлуката, и тоа:

- сите релевантни факти што се однесуваат на земјата на потекло во моментот на донесување одлука по поднесеното барање, вклучувајќи ги и законите и прописите во земјата на потекло и начинот на кој истите се применуваат;

- релевантните изјави и документација дадени од страна на барателот на правото на азил, вклучувајќи ги и информации за тоа дали барателот на правото на азил бил или можеби ќе биде изложен на прогонување или на сериозни повреди;

- индивидуалната состојба и личните услови во кои се наоѓа барателот на правото на азил, вклучувајќи ги фактори како што се потекло, пол и возраст, со цел да се процени дали, врз основа на личните услови во кои се наоѓа барателот, актите на кои бил или би можел да биде изложен барателот на правото на азил, можат да се сметаат за прогонување или за сериозни повреди;

- дали активностите на барателот на право на азил, по напуштањето на земјата на потекло, биле преземени со единствената цел за создавање на неопходните услови за поднесување на барање за признавање на право на азил, за да се процени дали тие активности ќе го изложат на прогонување или на сериозни повреди, доколку се врати во таа земја и

- дали од барателот за признавање на право на азил може разумно да се очекува истиот да прифати заштитата од некоја друга земја на која би можел да добие државјанство.

Во случај кога барателот на правото на азил не поткрепи со документиран или други докази одредени аспекти на своите изјави и не оправда одредени факти и околности по однос на неговото барање, изјавата на барателот ќе се смета за веродостојна, ако:

- барателот на правото на азил вложил вистински напори за да го поткрепи своето барање;
- сите релевантни елементи кои му се на располагање се поднесени и е обезбедено задоволително објаснување во однос на евентуален недостаток од други релевантни елементи;
- е утврдено дека изјавите на барателот на правото на азил се доследни и уверливи и истите не се во спротивност со достапните конкретни и општи информации кои се релевантни за конкретното барање за признавање на правото на азил;
- барателот на правото на азил поднел барање за признавање на правото на азил при најраната можност за тоа или образложил оправдана причина поради која не го направил истото и
- е утврдена општа веродостојност на изјавата на барателот на правото на азил.

Однос со постапката за дозволување на престој од Законот за странците

Член 19

Од денот на поднесувањето на барање за признавање право на азил до денот на донесување на конечна одлука нема да се применува Законот за странците.

Поднесеното барање за признавање право на азил ќе се смета како повлекување на барањето за издавање на дозвола за престој на странец во смисла на одредбите на Законот за странците.

Обврска за поднесување на исправи

Член 20

Доколку барателот на право на азил поседува исправи, потребно е истите да ги приложи кон барањето за признавање право на азил кога тие се неопходни за постапката за признавање право на азил, а особено:

- патна исправа;
 - визи, дозволи за престој или други слични исправи;
 - лична карта или друг идентификационен документ;
 - сертификат за раѓање и склучување на брак (каде што е можно);
 - патни билети и слично, како и
 - други документи или исправи кои можат да бидат од значење во постапката на признавање право на азил.
- Исправите од став 1 на овој член се чуваат во Одделението за азил во текот на постапката за признавање право на азил, а на барателот на право на азил ќе му се обезбеди фотокопија од поднесените исправи и му се дава потврда дека оригиналните исправи му се во Одделението за азил.

Право на толкувач

Член 21

Кога барателот на право на азил не го разбира јазиот во постапката, Одделението за азил на тоа лице ќе му обезбеди толкувач на јазикот на земјата на потекло или на јазик што тој го разбира.

Трошоците за толкувач ги обезбедува Министерството за внатрешни работи.

Толкувачот е должен да ги чува како тајна податоците што ги дознал во текот на постапката.

Барателите на право на азил имаат право на толкувач од ист пол, во рамките на можностите.

Јавност во постапката

Член 22

При сослушувањето на барателот на право на азил, јавноста е исклучена.

Под јавност, во смисла на став 1 на овој член, не се смета лицето кое дава правна помош овластено од барателот на право на азил, толкувачот и претставникот на Високиот комесаријат за бегалци.

Лицата од став 2 на овој член писмено ќе се известат за датумот, времето и местото на сослушувањето.

Лицата кои присуствуваат на сослушувањето се должни како тајна да ги чуваат податоците за кои дознале во текот на постапката, освен ако барателот на право на азил изречно им дозволи комуникација со јавноста, а според мислењето на овластеното службено лице на Одделението за азил тоа нема да штети на текот на постапката.

Одделението за азил може да дава податоци во врска со политиката и праксата во областа на азилот кои се од значење за одредени научни истражувања.

Малолетни лица

Член 22-а

За малолетни лица барање за признавање право на азил поднесува застапникот по закон согласно со Законот за семејството.

При примената на одредбите на овој закон, пред се, ќе бидат земени предвид најдобрите интереси на детето.

При оценка на барањето за признавање право на азил на детето, неопходно е да се имаат предвид облиците на прогонување специфични за децата.

Малолетни лица без придружба, лица со пречки во менталниот развој и процесно неспособни лица

Член 23

На малолетни лица без придружба, лица со пречки во менталниот развој и процесно неспособни лица, кои имаат потреба од заштита согласно со членот 2 од овој закон ќе им се определи старател, што е можно побрзо, согласно со Законот за семејството.

На старателот од ставот 1 на овој член му се овозможува да го информира малолетното лице без придружба за значењето и можните последици од сослушувањето, како и да може активно да учествува во текот на сослушувањето на малолетното лице без придружба спроведено од страна на овластеното службено лице од Одделението за азил.

Малолетно лице без придружба во смисла на ставот 1 од овој член е странец кој не навршил 18 години, а пристига на територијата на Република Македонија без придружба на застапникот по закон, или останал без таква придружба откако влегол на територијата на Република Македонија.

Министерството за внатрешни работи ќе ги преземе сите потребни мерки за пронаѓање на членовите на семејството на малолетното лице без придружба.

Најдобрите интереси на детето, пред се, ќе бидат земени предвид при оценување на барањата за признавање право на азил на малолетни лица без придружба.

Ранливи лица со посебни потреби**Член 23-а**

При примената на овој закон, посебните потреби на ранливите лица, кои се баратели на право на азил, признаени бегалци, лица под супсидијарна заштита или лица под привремена заштита, ќе бидат земени предвид.

Ранливи лица, во смисла на ставот 1 од овој член, се процесно неспособни лица, малолетни лица, малолетни лица без придружба, тешко болни лица, лица со пречки во развојот, стари лица, бремени жени, самохрани родители со малолетни деца, жртви на трговија со луѓе и лица кои биле изложени на мачење, силување или други тешки форми на психолошко, физичко или сексуално насилство.

Посебните потреби на ранливите лица од ставот 1 на овој член ќе се утврдат по пат на индивидуална процена на нивната состојба од страна на надлежната јавна установа за социјална заштита.

При сместувањето и задоволувањето на стандардот на живеење на лицата од ставот 2 на овој член ќе се земе предвид нивната состојба со обезбедување соодветна здравствена, психо-социјална и друга помош.

Неопходно е при оценка на барањето за признавање право на азил да се имаат предвид облиците на прогонување специфични за половата припадност.

Повлекување на барањето за признавање право на азил**Член 24**

Барањето за признавање право на азил се смета за повлечено и постапката се запира со заклучок ако се утврди дека барателот на право на азил:

- го повлекол барањето за признавање на правото на азил;

- не се јави на покана за сослушување во Одделението за азил, а својот изостанок не го оправда во рок од 48 часа од денот на закажаното сослушување или

- го напушти местото определено за негово сместување без одобрение за време на траење на постапката, подолго од три дена без да го извести надлежниот орган или не обезбеди согласност од надлежниот орган за напуштање на местото определено за неговото сместување.

Против заклучокот од ставот 1 на овој член барателот на право на азил може да поднесе тужба за поведување на управен спор до надлежниот суд, во рок од 30 дена од денот на доставувањето на заклучокот.

Тужбата го одлага извршувањето на заклучокот.

На барателот на право на азил кој навел оправдани причини за пропуштање на дејствијата од ставот 1 на овој член ќе му се овозможи да поднесе барање за повторно отворање на предметот, доколку не поминале 30 дена од денот на пропуштањето на дејствијата.

Примена на одредби за протерување од Законот за странците**Член 25**

Во случај кога одбиеното лице, барател на право на азил, не ја напушти територијата на Република Македонија, во времето предвидено во одлуката на Одделението за азил, неговото протерување од Република Македонија, ќе биде спроведено во согласност со овој закон и со одредбите на Законот за странците.

Доставување**Член 26**

Писмената во постапката за признавање право на азил ќе биде лично доставена на барателот на право на азил или на неговиот законски застапник или полномошник.

2. РЕДОВНА ПОСТАПКА**Спроведување на редовна постапка****Член 27**

Редовната постапка за признавање право на азил во прв степен се спроведува од страна на Одделението за азил, кое е должно одлуката да ја донесе во рок од шест месеца од денот на поднесувањето на барањето.

Сослушување на барателот на право на азил**Член 28**

Пред Одделението за азил да донесе одлука барателот на право на азил ќе има можност лично да се сослуша, а сослушувањето може да биде и аудио снимено, за што ќе биде претходно информиран.

Сослушувањето од ставот 1 на овој член се врши во услови кои овозможуваат соодветна доверливост.

Сослушувањето се врши без присуство на членовите на семејството на барателот, освен доколку овластеното службено лице од Одделението за азил процени дека присуството на други членови на семејството е неопходно за одредено испитување на барањето за признавање на право на азил.

Барателите на право на азил, на нивно барање, имаат право да бидат сослушани од овластено службено лице на Одделението за азил од ист пол.

Овластеното службено лице кое го води сослушувањето е стручно за да ги земе предвид личните или општите околности во кои се наоѓа барателот, кои се однесуваат на барањето за признавање на право на азил, вклучувајќи го културното потекло или ранливоста на барателот, на начин и во обем во кој е возможно тоа да се направи.

Со цел за остварување на соодветна комуникација овластеното службено лице кое го води сослушувањето обезбедува преведувач. Комуникацијата не е неопходно да биде на јазик на кој сака барателот за право на азил, во случај кога барателот на право на азил може да комуницира на друг јазик за кој може разумно да се претпостави дека го разбира.

За време на сослушувањето барателот на право на азил ги изнесува сите факти и докази што се од значење за утврдување на постоење на основан страв од прогон, во смисла на членот 4 од овој закон.

За време на сослушувањето се води записник. Записникот го потпишуваат лицата кои учествувале во сослушувањето. Во случај кога барателот на азил не се согласува со содржината во записникот од сослушувањето и одбива да го потпише, истото се евидентира во предметот на барателот.

Причини за одбивање**Член 29**

Барањето за признавање право на азил ќе се одбие во редовната постапка кога ќе се утврди дека:

- не постои оправдан страв од прогон во смисла на член 4 од овој закон;

- постојат причини за исклучување од член 6 на овој закон и

- прогонот поради причините од член 4 на овој закон е ограничен само на одредена географска област на државата чиј државјанин е, или доколку е без државјанство во која имало вообичаено место на престој, а постои можност за ефикасна заштита во друг дел на државата, освен ако со оглед на сите околности не може да се очекува лицето таму да побара заштита.

Испитување врз основа за признавање право на азил заради супсидијарна заштита

Член 30

Во случај кога ќе се утврди дека барателот на право на азил не ги исполнува условите за признавање право на азил согласно со член 2 алинеја 1 на овој закон, Одделението за азил по службена должност ќе го испита постоењето на причините и условите за признавање право на азил заради супсидијарна заштита, согласно со членот 2 алинеја 2 на овој закон.

Донесување и видови на решенија

Член 31

Врз основа на фактите и доказите утврдени во постапката, Одделението за азил ќе донесе во писмена форма решение за признавање статус на признаен бегалец, решение за признавање на статус на лице под супсидијарна заштита или решение со кое се одбива барањето за признавање право на азил.

Врз основа на факти и докази утврдени во постапката, доколку двајцата родители се стекнале со статус на признаен бегалец или на лице под супсидијарна заштита, Одделението за азил може да донесе и решение со кое му се признава истиот статус на нивното малолетно дете кое е родено и живее на територијата на Република Македонија“.

Во случај кога едниот родител се стекнал со статусот утврден во ставот 1 на овој член, Одделението за азил може да донесе решение на малолетно дете кое е родено и живее на територијата на Република Македонија со кое се признава право на азил, признаен бегалец или супсидијарна заштита.

Решението со кое барањето за признавање право на азил се одбива ги содржи причините поради кои не е уважено барањето, упатство за правно средство и рокот во кој лицето е должно да ја напушти територијата на Република Македонија, кој не може да биде пократок од 15 дена од денот кога решението ќе стане извршно.

Право на тужба и донесување на одлука

Член 32

Барателот на право на азил може да поведе управен спор против решението на Одделението за азил до надлежниот суд во рок од 30 дена од денот на доставувањето на решението.

Тужбата го одлага извршувањето на решението.

Надлежниот суд Одлуката ќе ја донесе во рок од два месеца од денот на поднесувањето на тужбата.

Ново барање за признавање право на азил

Член 33

Во случај кога барателот на право на азил ќе поднесе ново барање за признавање право на азил, тој мора да обезбеди докази дека неговите околности битно се измениле од моментот на донесување на претходното решение со кое е одбиено неговото барање. Доколку тоа не го стори, Одделението за азил ќе го одбие барањето.

3. ИТНА ПОСТАПКА

Цел на постапката

Член 34

Итната постапка се спроведува кога барањето за признавање право на азил е очигледно неосновано, освен ако барањето е поднесено од малолетно лице без придружба или лице со пречки во психичкиот развој.

Очигледно неосновани барања

Член 35

Барањето за признавање право на азил се смета дека е очигледно неосновано ако:

- нема основа во тврдењето за страв од прогон, бидејќи барањето не е поднесено поради причините утврдени со овој закон, туку поради можност за вработување и подобри услови за живот или кога барателот не дава никакви податоци дека би бил изложен на прогон или кога неговите тврдења се невозможни или противречни;

- барањето се заснова на смислена измама или злоупотреба на постапката за признавање право на азил;

- лицето пристигнало од безбедна земја на потекло, освен ако докаже дека земјата на потекло не е безбедна за него;

- лицето пристигнало од трета безбедна земја, каде што можело да бара признавање право на азил, освен ако докаже дека третата земја не е безбедна за него и

- лицето пристигнало од безбедна земја на потекло, која е држава членка на Европската унија, освен ако докаже дека земјата на потекло не е безбедна за него.

Барателот на право на азил извршува смислено дело на измама и злоупотреба на постапката за признавање право на азил согласно со став 1 алинеја 2 на овој член, во случај ако:

- без разумно објаснување, смислено дава невистинити изјави во неговото барање за признавање право на азил, усно или во писмена форма, а тие изјави се од суштествена природа и значење за определување на неговиот статус на признаен бегалец;

- без разумно објаснување, го засновал своето барање врз лажен идентитет или врз фалсификувани исправи, за кои тврди дека се автентични;

- намерно уништува, оштетува или крие патна исправа, друг документ или доказ од значење за постапката, со цел да го попречи текот на постапката и да ги доведе во заблуда органите за признавање право на азил во врска со неговиот идентитет;

- барањето за признавање право на азил е поднесено со цел да се спречи извршувањето на одлуката за протерување од територијата на Република Македонија, а барателот имал доволно можност претходно да бара признавање право на азил;

- барањето за признавање право на азил на лицето му било одбиено во друга земја, по испитување на суштината на барањето, во постапка што содржела соодветни процедурални гаранции, во согласност со Конвенцијата од член 2 алинеја 1 на овој закон и

- има добиено право на азил во друга земја и продолжува да ја ужива заштитата на таа земја.

Донесување на решение

Член 36

Во случаите кога барањето за признавање право на азил е одбиено како очигледно неосновано, Одделението за азил донесува решение со кое се одбива барањето за признавање право на азил и се определува рокот во кој лицето е должно да ја напушти територијата на Република Македонија, кој не може да биде пократок од пет дена од денот кога решението ќе стане извршно.

Во образложението на решението од став 1 на овој член се наведуваат причините за одбивање на барањето за азил.

Решението од став 1 на овој член се донесува во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето за признавање право на азил.

Тужба против решението со кое се одбива барањето

Член 37

Против решението со кое се одбива барањето за признавање право на азил во итната постапка барателот на право на азил има право на тужба во рок од седум дена од денот на доставувањето на решението.

Тужбата од став 1 на овој член го одлага извршувањето на решението.

По тужбата од ставот 1 на овој член одлучува надлежниот суд во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на тужбата.

ГЛАВА III

ПРЕСТАНОК НА ПРАВОТО НА АЗИЛ

Престанок на правото на азил

Член 38

Правото на азил признаено во Република Македонија престанува за лице кое:

- доброволно повторно ќе се стави под заштита на земјата чиј државјанин е;
- откако го изгубило државјанството на таа земја, тоа лице повторно доброволно го стекнало;
- стекнало ново државјанство и ужива заштита од државата на неговото ново државјанство;
- доброволно повторно се населило во државата што а напуштило или останало надвор од неа поради страв од прогон;

- не може повеќе да продолжи да одбива да користи заштита од земјата чиј државјанин е, бидејќи околностите поради кои на лицето му било признаено право на азил престанале да постојат и

- е без државјанство и може да се врати во државата на неговото поранешно вообичаено место на престој, бидејќи околностите поради кои на лицето му било признаено право на азил престанале да постојат.

За престанок на правото на азил поради причините од став 1 на овој член, се спроведува постапка, како и за признавање право на азил, утврдена со овој закон.

ГЛАВА IV

ИСПРАВИ

Издавање на исправи

Член 39

За исправи, во смисла на овој закон, се сметаат:

- идентификациона исправа за барател на право на азил;
- лична карта за признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита и
- патна исправа за признаен бегалец, согласно со Конвенцијата од член 2 алинеја 1 на овој закон.

Исправите од став 1 на овој член, согласно со овој закон, ги издава Министерството за внатрешни работи.

Исправата од став 1 алинеи 1 и 2 на овој член е идентификационен документ кој лицето е должно да го носи со себе и да го покаже на барање на службеното лице кое со закон е овластено да легитимира.

Забрането е да се даде исправа од став 1 на овој член на послуга на друг или лицето да се послужи со туѓа исправа како со своја.

Идентификациона исправа за барател на право на азил

Член 40

На барателот на право на азил ќе му се издаде идентификациона исправа во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето за признавање право на азил.

Идентификационата исправа за барател на право на азил е со важност до донесување на конечна одлука во постапката за азил, односно до истекот на рокот во кој лицето е должно да ја напушти територијата на Република Македонија по правосилноста на одлуката со која е одбиено неговото барање.

Со идентификационата исправа од ставот 1 на овој член се потврдува правото на престој на барателот на право на азил во рокот за важност на идентификационата исправа утврден во ставот 2 на овој член.

Лична карта

Член 41

Признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита, кое наполнило 18 години живот е должно да поднесе барање за издавање на лична карта.

Личната карта за признаен бегалец се издава со рок на важење од пет години, а за лице помладо од 27 години со рок на важење од три години.

Личната карта за лице под супсидијарна заштита, се издава со рок на важење од најмалку една година.

Со личната карта за признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита се потврдува правото на престој.

На признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита им се определува матичен број за странец.

Патна исправа

Член 42

На барање на признаен бегалец кој наполнил 18 години живот, се издава патна исправа со важност од две години. Важењето на патната исправа може да се продолжува. За лице помладо од 18 години живот, барањето за издавање на патна исправа го поднесува неговиот законски застапник.

Со издавање на патната исправа од став 1 на овој член, признаениот бегалец не се стекнува со право да бара заштита од дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија во странство.

Одбивање на издавање и одземање на патна исправа

Член 43

Патна исправа нема да се издаде на признаен бегалец:

- против кој се води кривична или прекршочна постапка, на барање од надлежниот суд;
- на кој му е изречена безусловна казна затвор, додека не ја издржи казната и
- на барање на надлежен орган, доколку не ги намирил имотно-правните или финансиските обврски кон Република Македонија.

Ако причините од став 1 на овој член постоеле пред денот на издавањето на патната исправа, а за нив се дознало подоцна или причините настанале по денот на издавањето, патната исправа ќе се одземе.

Во решението со кое се одбива барањето за издавање на патна исправа, односно се одзема патната исправа, се наведуваат причините.

Против решението од став 3 на овој член може да се поведе управен спор до надлежниот суд.

Тужбата против решението за одземање на патната исправа не го одлага неговото извршување.

Враќање на патна исправа и лична карта**Член 44**

По правосилноста на одлуката за престанок на правото на азил, лицето е должно да ја врати издадената патна исправа и личната карта на Министерството за внатрешни работи.

Преминување на државната граница**Член 45**

На барател на право на азил или лице под супсидијарна заштита може да му се издаде патна исправа, согласно со одредбите на Законот за странците.

Исчезнување или оштетување на исправа**Член 46**

Лицето на кое му е издадена исправа согласно со овој закон, должно е да го пријави нејзиното исчезнување или оштетување на Министерството за внатрешни работи, во рок од два дена од моментот кога тоа го забележал.

На лицето од став 1 на овој член му се издава потврда за пријавувањето на исчезнатата или оштетената исправа.

**ГЛАВА V
ПРАВНА ПОЛОЖБА****Општи обврски****Член 47**

Секој барател на право на азил или лице на кое му е признаено право на азил во Република Македонија, за време на престојот во Република Македонија, е должен да се придржува кон Уставот на Република Македонија, законите, други прописи и одлуки на државните органи, како и во согласност со обврските утврдени со меѓународни договори, ратификувани во согласност со Уставот.

Министерството за труд и социјална политика со цел да ја олесни интеграцијата на барателите на право на азил или на лицата на кои им е признаено право на азил во Република Македонија ќе изготвува соодветни програми за интеграција.

**1. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА БАРАТЕЛИ
НА ПРАВО НА АЗИЛ****Права на барателите на право на азил****Член 48**

Барателите на право на азил до донесување на коначна одлука во постапката за признавање право на азил имаат право на:

- престој;
- бесплатна правна помош;
- сместување и згрижување во Прифатен центар или друго место за сместување определено од Министерството за труд и социјална политика, доколку искаже потреба за истото;
- основни здравствени услуги согласно со прописите за здравственото осигурување;
- право на социјална заштита согласно со прописите за социјалната заштита;
- право на образование согласно со прописите за основно и средно образование;

- работа само во рамките на Прифатниот центар или друго место за сместување определено од Министерството за труд и социјална политика и како и право на слободен пристап на пазарот на труд за барател на право на азил на кој барањето за признавање на право на азил не му е решено во период од една година, по истекот на периодот од една година и

- контакти со Високиот комесаријат за бегалци, како и невладини хуманитарни организации заради давање на правна помош во постапката за признавање право на азил.

Министерството за труд и социјална политика за правата наведени во ставот 1 на овој член ги известува барателите на право на азил во писмена форма на јазик за кој разумно може да се претпостави дека го разбираат или во усна форма со помош на преведувач.

Министерството за труд и социјална политика се грижи за обезбедување на средства за издржување и здравствена заштита на барателите на право на азил, додека се наоѓаат во Прифатниот центар или друго место за сместување определено од ова министерство.

Должности на барателите на право на азил**Член 49**

Барателот на право на азил е должен:

- да престојува во Прифатниот центар или друго место за сместување определено од Министерството за труд и социјална политика и да не го напушта местото на престој одредено од надлежниот орган без да го информира за тоа или без да има дозвола за напуштање на истото, ако е за тоа потребна;

- да соработува со органите за признавање на право на азил, особено да дава лични податоци, да ги предаде идентификационите и други исправи што тој можеби ги поседува, да овозможи негово фотографирање и дактилоскопирање, личен претрес и претрес на багажот и возилото со кое пристигнал во Република Македонија, како и да дава податоци за својот имот и приходи;

- да се подложи на здравствени прегледи, лекување и пропуштено вакцинирање по барање на органите надлежни за работите од областа на здравството, во случај на опасност по здравјето на луѓето и

- да ги почитува куќните правила на Прифатниот центар или друго место за сместување определено од Министерството за труд и социјална политика и да не покажува насилно однесување.

Доколку барателот на право на азил стори сериозни повреди на одредбите од ставот 1 алинеја 4 на овој член надлежниот орган може да донесе решение за укинување на правото на сместување во Прифатниот центар, односно надоместок на штетата што барателот на азил ја има направено. Надлежниот орган решението го донесува за секој случај поединечно и објективно, со наведување на причините за истото, на која барателот на право на азил има право на жалба согласно со прописите за социјална заштита.

Барателот на право на азил откако ќе биде сместен во Прифатниот центар може да поднесе барање до Министерството за труд и социјална политика да престојува надвор од Прифатниот центар на сопствен трошок, по извршеното фотографирање и дактилоскопирање.

Барателите на право на азил на кои им е одобрено да престојуваат надвор од Прифатниот центар или друго место определено од Министерството за труд и социјална политика се должни пред Одделението за азил да ја пријават новата адреса.

2. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА ПРИЗНАЕНИТЕ БЕГАЛЦИ**Личен статус и право на престој****Член 50**

Личниот статус на признаениот бегалец се утврдува според законите на Република Македонија.

Признаениот бегалец има право на престој на територијата на Република Македонија.

Права и должности**Член 51**

Ако со овој или со друг закон поинаку не е определено, признаените бегалци имаат исти права и должности со државјаните на Република Македонија, со следниве исклучоци:

- немаат избирачко право;
- не подлежат на воена обврска и
- не можат да вршат дејност, да засноваат работен однос и да основаат здруженија на граѓани или политички партии во случај кога со закон како услов е предвидено лицето да има државјанство на Република Македонија.

Признаените бегалци можат да стекнат право на сопственост на движен и недвижен имот, да засноваат работен однос или да вршат дејност, под услови утврдени со закон со кој се регулира ова право за странците во Република Македонија.

Сместување**Член 52**

На признаениот бегалец му се обезбедува сместување, согласно со принципот на локално учество, преку давање соодветен стан на користење или на парична помош потребна за обезбедување простории за сместување, до обезбедување на средства за својата егзистенција, но најдолго две години од денот на доставувањето на решението за признавање на статус на признаен бегалец.

Министерот за труд и социјална политика ги пишува критериумите и начинот за користење на соодветен стан за сместување или на парична помош потребна за обезбедување простории за сместување на признаениот бегалец.

Во случај кога признаениот бегалец ќе ги одбие дадените простории за сместување во општината, го губи правото на сместување и може да се насели во друга општина по сопствен избор и трошок.

Права од социјална заштита**Член 53**

Признаен бегалец од денот на доставувањето на решението за признавање на статус на признаен бегалец се изедначува со државјаните на Република Македонија по однос на остварување на правата од социјална заштита утврдени со Законот за социјална заштита.

Здравствена заштита**Член 54**

До стекнување својство на осигурено лице, согласно со Законот за здравственото осигурување, признаениот бегалец има право на основни здравствени услуги, како и државјаните на Република Македонија.

Извори на финансирање и надлежен орган што се грижи за остварување на правата**Член 55**

Средствата за сместување, социјална заштита и здравствена заштита од членовите 23-а, 52, 53, 54 и 60 на овој закон се обезбедуваат во Буџетот на Република Македонија.

За сместување, остварување на правата од социјална заштита и здравствена заштита од членовите 23-а, 52, 53, 54 и 60 на овој закон се грижи Министерството за труд и социјална политика.

Права од работен однос и социјално осигурување**Член 56**

Правото на работа признаените бегалци го остваруваат согласно со овој закон и прописите за вработување и работа на странци.

Во случај на примена на мерки за ограничувања на вработување на странци, истите нема да се применуваат врз признаените бегалци кои доаѓаат од држава кон чии државјани се насочени тие мерки, доколку признаениот бегалец исполнува еден од следниве услови:

- престојува најмалку три години на територијата на Република Македонија;
- во брак е со државјанин на Република Македонија и
- има едно или повеќе деца кои се државјани на Република Македонија.

Во поглед на правата од работен однос, здравствена заштита, пензиско и инвалидско осигурување, признаените бегалци се изедначени со државјаните на Република Македонија.

Трансфер на имот, вложен капитал и добивка**Член 57**

Во согласност со законските прописи на Република Македонија признаениот бегалец има право на трансфер на имотот кој е внесен на територијата на Република Македонија и слободно изнесување на вложениот капитал и добивката во друга држава каде што е примен заради ново населување.

3. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА ЛИЦА ПОД СУПСИДИЈАРНА ЗАШТИТА**Право на престој****Член 58**

Со денот на доставувањето на решението за признавање на право на азил заради супсидијарна заштита, лицето под супсидијарна заштита се стекнува со право на престој на територијата на Република Македонија во траење од најмалку една година и истиот се продолжува доколку причините од членот 4-а на овој закон се уште постојат.

Сместување**Член 59**

На лицето под супсидијарна заштита му се обезбедува сместување согласно со членот 52 на овој закон, но најдолго една година од денот на доставувањето на решението за признавање на статус на лице под супсидијарна заштита.

Права и должности**Член 60**

Лицето под супсидијарна заштита од денот на доставувањето на решението за признавање на статус на лице под супсидијарна заштита се изедначува со државјаните на Република Македонија по однос на остварување на правата од социјална заштита утврдено со Законот за социјална заштита, а правото на основни здравствени услуги го остварува согласно со членот 54 на овој закон.

Лицата под супсидијарна заштита имаат исти права и должности со странците со дозволен привремен престој на територијата на Република Македонија, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

Доброволна репатријација**Член 61**

По престанок на правото на азил во Република Македонија, Министерството за внатрешни работи, во со- работка со Високиот комесаријат за бегалци, ќе овозмо- жат организирано доброволно враќање на лицата во нивната земја на потекло.

ГЛАВА VI**ПРАВО НА ПРИВРЕМЕНА ЗАШТИТА****Услови за добивање привремена заштита****Член 62**

Во случај на масовен прилив на лица кои непосредно доаѓаат од држава во која нивните животи, безбедност или слобода се загрозувани со војна, граѓанска војна, окупација, внатрешен конфликт пропратен со насилство или масовно кршење на човековите права, Владата може да им даде привремена заштита.

Владата периодично го преиспитува постоенето на околностите од став 1 на овој член и одлучува за продолжување на привремената заштита.

Привремената заштита во Република Македонија не може да трае подолго од две години.

Примена на одредби на овој закон**Член 63**

Одредбите на членовите 6, 7, 8, 14, 17 и 47 од овој закон се однесуваат и на лицата под привремена заштита.

Права на лицата под привремена заштита**Член 64**

Лицата под привремена заштита имаат право на:

- престој и згрижување во Република Македонија за време на привремената заштита, во согласност со економските можности на Република Македонија;
- право на работа, здравствена заштита и пензиско и инвалидско осигурување под исти услови кои со соодветни прописи се предвидени за странците со дозволен привремен престој во Република Македонија;
- хуманитарна помош и основни здравствени услуги за невработени лица под привремена заштита и
- основно и средно образование, а во поглед на повисоките степени на образование, лицата под привремена заштита се изедначени со странците со дозволен привремен престој во Република Македонија.

Престојот од став 1 алинеја 1 на овој член нема да се смета за законски престој во смисла на Законот за странците и Законот за државјанството на Република Македонија.

За остварување на правата од став 1 на овој член се грижи Министерството за труд и социјална политика.

Идентификациона исправа**Член 65**

Министерството за внатрешни работи ќе ги евидентира лицата под привремена заштита и ќе им издаде идентификациона исправа.

Идентификационата исправа од став 1 на овој член е со важност до престанокот на привремената заштита во Република Македонија.

Одредбите на член 39 ставови 2, 3 и 4 од овој закон, се однесуваат и на идентификационата исправа за лица под привремена заштита.

Поднесување на барање за признавање право на азил**Член 66**

Лице под привремена заштита има право во секое време да поднесе барање за признавање право на азил.

Лицето под привремена заштита на кое барањето за признавање право на азил му е одбиено, ќе ужива привремена заштита до истекот на времето за кое таа е дадена.

ГЛАВА VII**ОБРАБОТКА И ЗАШТИТА НА ЛИЧНИ ПОДАТОЦИ****Интегрирана база за странци, вклучувајќи податоци за азил, миграции и визи****Член 67**

Одделението за азил обработува и користи податоци од Интегрираната база за странци, вклучувајќи податоци за азил, миграции и визи согласно со прописите за заштита на личните податоци и прописите за странци, како и обработува и други лични податоци за барател на право на азил, признаен бегалец, лице под супсидијарна заштита; за членови на потесно семејство кои го придружуваат барателот на право на азил; признаениот бегалец, односно лицето под супсидијарна заштита и податоци за нивниот престој и права што ги користат во Република Македонија.

Лични податоци кои се обработуваат за барател на право на азил, признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита се: лично име; моминско презиме; псевдоним; име на родители; пол; ден, месец и година на раѓање; место на раѓање; матичен број; отпечатоци од прсти и фотографија.

Лични податоци кои се обработуваат за членови на потесно семејство кои го придружуваат барателот на право на азил, признаениот бегалец, односно лицето под супсидијарна заштита се: лично име, ден, месец и година на раѓање, место на раѓање и сродство.

Личните податоци кои ги обработува и користи Одделението за азил се чуваат десет години од денот на започнување на нивната обработка.

Размена на податоци**Член 68**

Податоците од Интегрирана база за странци, вклучувајќи податоци за азил, миграции и визи не можат да се разменуваат со земјата на потекло на лицето, на кое тие податоци се однесуваат или со земјата на потекло на членовите на неговото семејство.

Заради извршување на одлуката за протерување од територијата на Република Македонија на лице чие барање за признавање право на азил правосилно е одбиено или на кое со правосилна одлука му престанало правото на азил во Република Македонија, Одделението за азил може со надлежните органи на други држави да ги разменува следниве податоци:

- име и презиме, датум и место на раѓање, пол, државјанство, последно живеалиште и адреса на станот, податоци за бројот на членовите на семејството и за исправи издадени од земјата на потекло и
- отпечатоци од прсти и фотографија.

ГЛАВА VIII ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 69

Глоба во износ од 20 до 80 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице, кое:

- исправите од член 39 став 1 на овој закон ги дава на послуга, односно се служи со туѓа идентификациона исправа како со своја (член 39 став 4);
- со напаметни 18 години живот не поднесе барање за издавање на лична карта (член 41 став 1) и
- не ја врати издадената патна исправа и лична карта на Министерството за внатрешни работи при престанок на правото на азил (член 44).

Член 70

- Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице, кое:

- не ги чува како тајна податоците што ги дознало во текот на постапката (член 21 став 3 и член 22 став 4);
- не ја носи со себе идентификационата исправа или ќе одбие да ја покаже на барање на службено лице кое со закон е овластено да легитимира (член 39 став 3);
- не пријави исчезнување или оштетување на исправата издадена согласно со овој закон до Министерство-то за внатрешни работи во рок од два дена од моментот кога тоа го забележал (член 46 став 1) и
- дејствува спротивно на член 49 од овој закон.

Член 70-а

За прекршоците предвидени со одредбите од членовите 69 и 70 од овој закон, прекршочната постапка ја води комисија на Министерството за внатрешни работи.

Комисијата од ставот 1 на овој член е составена од два члена и претседател на комисијата.

Членовите на комисијата имаат завршено високо образование и работно искуство од најмалку четири години на предметната материја, а претседателот на комисијата е дипломиран правник со положен правосуден испит и работно искуство од најмалку шест години на предметната материја.

ГЛАВА IX ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 71

(Преодна одредба член 71 од Законот објавен во
„Службен весник на Република Македонија“
бр. 49/2003)

Министерот за внатрешни работи во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе донесе подзаконски пропис за образецот на барање за признавање право на азил, начинот на земање на отпечатоци од прсти и фотографирање на барателите на право на азил, образецот и постапката за издавање и замена на исправи на баратели на право на азил и лица на кои им е признаено право на азил или привремена заштита во Република Македонија и за начинот на водење на евиденција.

Член 72

(Преодна одредба член 72 од Законот објавен во
„Службен весник на Република Македонија“
бр. 49/2003)

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, постапките за признавање на правото на азил и за признавање статус на бегалец што не се довршени според Законот за движење и престој на странците („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/92, 66/92, 26/93 и 45/2002), ќе се довршат според одредбите на овој закон за редовна постапка за признавање право на азил.

Член 73

(Преодна одредба член 73 од Законот објавен во
„Службен весник на Република Македонија“
бр. 49/2003)

Правото на азил или статусот на бегалец, признаен на странец или лице без државјанство врз основа на Законот за движење и престој на странците продолжува доколку лицето престојува на територијата на Република Македонија по денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 74

(Преодна одредба член 74 од Законот објавен во
„Службениот весник на Република Македонија“
бр. 49/2003)

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, лицата од Србија и Црна Гора од Косово со статус на привремено хуманитарно згрижени лица во Република Македонија, ќе се сметаат за лица под привремена заштита, согласно со овој закон.

Член 75

(Преодна одредба член 75 од Законот објавен во
„Службен весник на Република Македонија“ бр.
49/2003)

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од членовите 40 до 55, 56 став 3, 58 став 1, 59 став 1, 60 став 1 и 61 во делот што се однесува на патната исправа за бегалец, член 77 став 1 алинеи 7 и 8 и член 79 став 1 алинеи 1, 2 и 7 на Законот за движење и престој на странците.

Член 76

(Преодна одредба член 21 од Законот објавен во
„Службен весник на Република Македонија“
бр. 146/09)

Подзаконскиот пропис од членот 15 став 1 од овој закон ќе се донесе во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 77

(Преодна одредба член 28 од Законот објавен во
„Службен весник на Република Македонија“
бр. 166/12)

Постапките од член 27 од Законот за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/03, 66/07, 142/08 и 146/09), започнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон ќе завршат според одредбите од Законот за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/03, 66/07, 142/08 и 146/09)

1216.

Врз основа на член 36 од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2013), Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 9 април 2013 година, го утврди Пречистениот текст на Законот за работните односи.

Пречистениот текст на Законот за работните односи ги опфаќа: Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2005), Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.106/2008), Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 161/2008), Законот за дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/2009), Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 130/2009), Законот за изменување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/2010), Законот за дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/2010), Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 124/2010), Законот за дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/2011), Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 11/2012), Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 39/2012); Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2013) и Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2013) во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена, Исправка на Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.149/2009), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.161/2005 („Службен весник на Република Македонија“ бр.3/2006), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.139/2005 („Службен весник на Република Македонија“ бр.3/2006), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.134/2005 („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/2006), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.187/2005 („Службен весник на Република Македонија“ бр.66/2006), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.111/2006 („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2007), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.188/2006 („Службен весник на Република Македонија“ бр.57/2007), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.170/2006 („Службен весник на Република Македонија“ бр.77/2007), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.200/2008 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 63/2009), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.20/2009 („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/2010), Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.176/2009 („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2010) и Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.263/2009 („Службен весник на Република Македонија“ бр.132/2010).

Бр.10-1104/3
9 април 2013 година
Скопје

Претседател
на Законодавно-правната комисија
на Собранието на Република
Македонија,
Благородна Дулиќ, с.р.

ЗАКОН ЗА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ (Пречистен текст)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на Законот

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување.

(2) Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Цел на Законот

Член 2

Цел на законот е вклучување на работници во работниот процес, како и обезбедување на усогласено одвивање на тој процес, при што се почитува правото на работниците на слобода на трудот, достоинство и заштита на интересите на работниците во работниот однос.

Уредување на работните односи

Член 3

(1) Овој закон ги уредува и работните односи на работниците вработени во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа, уставните, јавните претпријатија, заводите, фондовите, организациите и други правни и физички лица кои вработуваат работници, доколку со друг закон поинаку не е определено.

(2) Работниот однос може да престане само на начин и под услови утврдени со закон и колективен договор.

(3) Во работниот однос секоја од страните е должна да ги исполнува пропишаните и договорените права, обврски и одговорности.

Примена на Законот

Член 4

(1) Овој закон се применува врз работните односи меѓу работодавачите кои имаат седиште или престојувалиште во Република Македонија и кај нив вработените работници, кога работата постојано се врши на територијата на Република Македонија, како и во случаите кога работодавачот привремено ќе го упати работникот на работа во странство.

(2) Овој закон се применува, исто така, за работните односи меѓу работодавач и од територијата на земја членка на Европската унија и работодавач од територијата на земја која не е членка на Европската унија и кај нив вработените работници, коишто се воспоставуваат врз основа на договорот за вработување заради вршење на работа на територијата на Република Македонија.

(3) За работниците кои работодавач и од територијата на земја членка на Европската унија и работодавач од територијата на земја која не е членка на Европската унија ќе ги упати на привремена работа во Република Македонија врз основа на договор за вработување според странското право, се применуваат одредбите на овој и друг закон, кои го уредуваат работното време, дневниот и годишните одмори, нокната работа, минималниот годишен одмор, минималната плата, заштита при работа и посебната заштита на работниците.

(4) Овој закон се применува и на работните односи на работниците кои се испратени од нивниот работодавач за давање на услуги на друг работодавач од територијата на земја членка на Европската унија во територијата на Република Македонија и работодавач од територијата на земја која не е членка на Европската унија.

(5) Овој закон не се применува на поморскиот персонал на трговско-поморски претпријатија, на членови на екипаж на авиони и на странци вработени во компаниите за патничкиот и железничкиот сообраќај кои имаат регистрирано седиште во странство.

Дефиниции

Член 5

(1) Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. "Работниот однос" е договорен однос меѓу работникот и работодавачот во кој работникот доброволно се вклучува во организираниот процес на работа кај работодавачот, за плата и други примања, лично непрекинато ја извршува работата според упатствата и под надзор на работодавачот;

2. "Работник" е секое физичко лице кое е во работен однос врз основа на склучен договор за вработување;

3. "Работник на определено работно време" значи лице со договор за вработување склучен непосредно помеѓу работодавачот и работникот, каде што истекот на договорот за вработување е определен од објективни услови и тоа доаѓањето на одреден датум, завршување на одредена задача или појавата на одреден настан;

4. "Работник на неопределено работно време" значи лице со договор за вработување на неопределено време;

5. "Испратен работник" е работник кој на ограничено време, работи на територијата на земја членка што не е државата во која има редовно вработување;

6. "Работодавач" е правно и физичко лице, како и друг субјект (орган на државна власт, орган на единица на локалната самоуправа, подружница на странско друштво, дипломатско и конзуларно претставништво), кои вработуваат работници врз основа на договор за вработување;

7. "Помал работодавач" е работодавач кој вработува до 50 работници;

8. "Работно време" е времето во кое работникот работи и ги извршува своите работи и работни задачи согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување;

9. "Време за одмор" е секој период кој не е работно време;

10. "Работа во смени" значи секоја метода на организирање на работата во смени во која работниците се сменуваат едни по други на исто работно место во согласност со одреден план и кое може да биде континуирано или со прекини, вклучувајќи ја потребата за работниците да работат во различно време во даден период на денови или недели;

11. "Сменски работник" е секој работник чијшто распоред на неговата работа е дел од работа во смени.

12. "Претпријатие" значи јавно претпријатие, трговско друштво или трговец поединец што врши трговска дејност, без разлика дали работи за профит или не, кое се наоѓа на територијата на земјите членки;

13. "Установа" значи деловна единица дефинирана во согласност со закон, која се наоѓа на територијата на една земја членка, каде што економската дејност се спроведува на тековна основа со човечки и материјални ресурси;

14. „Колективни договори или одлуки на арбитража што се прогласени за општо важечки“ се подразбираат колективни договори или одлуки на арбитража што мораат да ги почитуваат сите претпријатија во таа географска област и од одделна струка или економската гранка и

15. „Претставници на работниците“ се претставниците на работниците предвидени со закон и со законите на земјите членки на Европската унија.

(2) Во овој закон употребените изрази работник и работодавач во машки род имаат неутрално значење и се однесуваат и за жени и за мажи.

Забрана на дискриминацијата

Член 6

(1) Работодавачот не смее барателот на вработување (во натамошниот текст: кандидат за вработување) или работникот, да го става во нееднаква положба заради расно или етничко потекло, бојата на кожата, полот, возраста, здравствената состојба, односно инвалидност, религиозното, политичко или друго убедување, членување во синдикатите, националното или социјалното потекло, статус на семејството, имотната состојба, половата насоченост или заради други лични околности.

(2) На жените и мажите мораат да им бидат обезбедени еднакви можности и еднаков третман во врска со:

1) пристап до вработување, вклучувајќи унапредување и стручна и професионална обука во работата;

2) условите за работа;

3) еднаква исплата за еднаква работа;

4) професионални шеми за социјалното осигурување;

5) отсуство од работа;

6) работно време и

7) откажување на договорот за вработување.

(3) Принципот на еднаков третман подразбира забрана за директна и/или индиректна дискриминација, во смисла на ставовите (1) и (2) од овој член.

Директна и индиректна дискриминација

Член 7

(1) Забраната на директна или индиректна дискриминација во случаите од членот 6 на овој закон се однесува на дискриминација на кандидатот за вработување и на работникот.

(2) Директна дискриминација, во смисла на ставот (1) од овој член, е секое постапување условувано со некои од основите од членот 6 на овој закон со кое лицето било ставено, се става, или би можело да биде ставено во понеповолна положба од други лица во споредбени случаи.

(3) Индиректна дискриминација, во смисла на овој закон, постои кога определена навидум неутрална одредба, критериум или пракса, го става или би го ставила во понеповолна положба во однос на другите лица, кандидатот за вработување или работникот поради определено својство, статус, определување или уверување од членот 6 на овој закон.

(4) Дискриминацијата, во смисла на членот 6 од овој закон, кај работодавачот е забранета во однос на:

1) условите за вработување, вклучувајќи ги и критериумите и условите за избор на кандидати за вршење на определена работа, во која било гранка односно оддел, согласно со Националната класификација на дејности и на сите нивоа на професионална хиерархија;

2) напредувањето во работата;

3) пристапот до сите видови и степени на стручно оспособување, преквалификација и доквалификација;

4) условите за работење и работа и сите права од работен однос и во врска со работниот однос, вклучувајќи и еднаквост на плати;

5) откажувањето на договорот за работа и

6) правата на членовите и дејствувањето во здруженијата на работниците и работодавачите или во која било друга професионална организација, вклучувајќи ги и повластите кои произлегуваат од тоа членство.

(5) Одредбите на колективните договори и договорите за вработување со кои се утврдува дискриминација на некој од основите од членот 6 на овој закон се ништовни.

Исклучоци од забрана на дискриминација

Член 8

(1) Не се смета за дискриминација правење разлика, исклучување или давање предимство во однос на определена работа, кога природата на работата е таква или работата се врши во такви услови што карактеристиките поврзани со некои од случаите од членот 6 на овој закон претставуваат вистински и одлучувачки услов за вршење на работата, под услов целта што со тоа се сака да се постигне да е оправдана и условот да е одмерен.

(2) Сите мерки предвидени со овој закон или друг закон и одредбите на овој или на другите закони, колективните договори и договорите за работа кои се однесуваат на посебната заштита и помош на определена категорија на работници, а посебно на оние за заштита на инвалидите, постарите работници, бремените жени и жените кои користат некое од правата од заштита на мајчинството, како и одредбите кои се однесуваат на посебните права на родителите, посвоителите и штителиците не се сметаат за дискриминација ниту смеат да бидат основа за дискриминација.

(3) Во однос на условите на вработување, работниците на определено време не се третираат на непоповолен начин од работниците на неопределено време само затоа што имаат договор за вработување на определено време, освен ако различниот третман е оправдан од објективни причини.

(4) Периодот на стекнување на квалификации во однос на одредени услови е ист при вработување на работниците на неопределено време, како и за работниците на определено време, освен ако периодот на стекнување на квалификации не е подолг од времетраењето на договорот за вработување на определено време.

Вознемирување и полово вознемирување

Член 9

(1) Забрането е вознемирување и полово вознемирување.

(2) Вознемирувањето и половото вознемирување претставува дискриминација во смисла на членот 6 од овој закон.

(3) Вознемирување, во смисла на овој закон, е секое несакано однесување предизвикано од некој од случаите од членот 6 на овој закон кое има за цел или претставува повреда на достоинството на кандидатот за вработување или на работникот, а кое предизвикува страв или создава непријателско, понижувачко или навредливо однесување.

(4) Полово вознемирување, во смисла на овој закон, е секое вербално, невербално или физичко однесување од полов карактер кое има за цел или претставува повреда на достоинството на кандидатот за вработување или на работникот, а кое предизвикува страв или создава непријателско, понижувачко или навредливо однесување.

Психичко вознемирување на работно место (мобинг)

Член 9-а

(1) Забранет е секаков вид психичко вознемирување на работно место (мобинг).

(2) Психичко вознемирување на работно место (мобинг) претставува дискриминација во смисла на членот 6 од овој закон.

(3) Психичко вознемирување на работно место (мобинг), во смисла на овој закон, е секое негативно однесување од поединец или група кое често се повторува (најмалку во период од шест месеца), а претставува повреда на достоинството, интегритетот, угледот и честа на вработените лица и предизвикува страв или создава непријателско, понижувачко или навредливо однесување, чија крајна цел може да биде престанок на работниот однос или напуштање на работното место.

(4) Извршител на психичко вознемирување на работното место (мобинг) може да биде едно или повеќе лица со негативно однесување во смисла на ставот (3) од овој член, без оглед на нивното својство (работодавач како физичко лице одговорно лице или работник).

Заштита од дискриминација на работничка по основ на бременост, раѓање и родителство

Член 9-б

(1) Забранети се сите облици на дискриминација на работничка поради бременост, раѓање и родителство, без оглед на времетраењето и видот на работниот однос заснован согласно со закон.

(2) Забраната на дискриминација од ставот (1) на овој член се однесува на пристапот до вработување, условите за работа и сите права од работен однос и откажувањето на договорот за вработување на работнички кои се наоѓаат во состојба на бременост или користат права кои произлегуваат од раѓање и родителство.

Надомест на штета за дискриминација

Член 10

Во случаите на дискриминација од членот 6 на овој закон кандидатот за вработување или работникот има право да бара надомест на штета согласно со Законот за облигационите односи.

Товар на докажување во случај на спор

Член 11

(1) Ако кандидатот за вработување, односно работникот, во случај на спор изнесе факти дека работодавачот постапил спротивно на членовите 6 и 9 од овој закон, на работодавачот е товарот на докажувањето дека немало каква било дискриминација, односно дека постапил во согласност со членовите 6 и 9 на овој закон, освен ако докаже дека различниот третман е направен поради исклучоците од членот 8 на овој закон.

(2) Во случај на спор, кога е постапено спротивно на членот 9-а од овој закон, товарот на докажувањето паѓа на поединец или група против кои е поведен спор за вршење на психичко вознемирување (мобинг) на работно место, освен ако докажат дека различниот третман е направен поради исклучоците од членот 8 на овој закон.

(3) Поради поведување постапка за правна заштита од психичко вознемирување на работното место (мобинг), како и сведочење во текот на постапката, на вработеното лице не може на посреден или непосреден на-

чин да му се влошат условите за работа, односно не може да биде ставен во неповолна положба, посебно со намалување на заработувачката, преместување на друго работно место или спречување на напредување или стручно усовршување.

(4) Во случај на спор кога е постапено спротивно на членот 9-б од овој закон, товарот на докажување паѓа на работодавачот.

Ограничување на автономијата на договорните страни

Член 12

(1) При склучувањето и престанувањето на договорот за вработување и во времетраењето на работниот однос работодавачот и работникот се должни да ги почитуваат одредбите на овој и други закони, меѓународните договори што ја обврзуваат Република Македонија и другите прописи, колективните договори и актите на работодавачот.

(2) Со договорот за вработување, односно со колективен договор не може да се определат помали права од правата утврдени со закон, а ако содржат такви одредби, се сметаат за ништовни и се применуваат со одветни одредби од закон.

(3) Со договорот за вработување, односно со колективен договор може да се одредат правата, кои за работниците се поповолни, отколку што ги определува овој закон.

(4) Правата од работен однос утврдени со Уставот, закон и колективен договор не можат да се одземаат или ограничат со акти и дејствија на работодавачот.

II. ДОГОВОР ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

Договор за вработување

Член 13

(1) Со потпишување на договорот за вработување се заснова работен однос меѓу работникот и работодавачот.

(2) Правата, обврските и одговорностите врз основа на вршењето на работата од работниот однос и вклучување во задолжителното социјално осигурување врз основа на работниот однос, започнуваат да се остваруваат со денот на стапувањето на работникот на работа, договорени во договорот за вработување.

(3) Работодавачот е должен да поднесе пријава/одјава (електронски образец M1/M2 испечатен од системот на Агенцијата за вработување на Република Македонија) за работникот во задолжително социјално осигурување (пензиско и инвалидско, здравствено и осигурување во случај на невработеност), во согласност со посебните прописи, во Агенцијата за вработување на Република Македонија, по електронски пат или непосредно во Агенцијата, со приложување на ППП образец, овластување на овластено лице со список за лица кои ги пријавува/одјавува, во кое се наведени името, презимето и ЕМБГ, како и бројот на договорот за вработување и датумот на склучување на договорот за вработување, пред работникот да стапи на работа. Заверена фотокопија од пријавата или извод од компјутерски запис од информацискиот систем на Агенцијата му се врачува на работникот во рок од три дена од денот на стапувањето на работа.

(4) Агенцијата за вработување на Република Македонија, Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија и Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија се должни да водат и трајно да ја чуваат евиденцијата на пријавите и одјави-

те во социјално осигурување и на барање на лицето да му издадат податоци за состојбата и промените во врска со социјалното осигурување на работникот.

(5) Агенцијата за вработување на Република Македонија, Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија и Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија, вршат размена на податоците во врска со социјалното осигурување.

(6) Ако датумот на стапување на работа не е определен во договорот за вработување, како датум на стапување на работа се смета наредниот ден од датумот на потпишувањето на договорот за вработување, а работникот се пријавува во Агенцијата за вработување на Република Македонија на датумот на потпишувањето на договорот за вработување.

(7) Работникот не може да стапи на работа пред да се склучи договор за вработување и пред работодавачот да го пријави во задолжително социјално осигурување.

(8) Правата, обврските и одговорностите врз основа на вршењето на работата од работниот однос и вклучување во задолжителното социјално осигурување врз основа на работниот однос, започнуваат да се остваруваат со денот на стапувањето на работа, исто така, и во случај ако на тој ден работникот од оправдани причини нема да започне да работи.

(9) Оправдани причини според овој закон, заради кои работникот не отпочнува со работа на денот определен со договорот за вработување, се случаите кога работникот е отсутен од оправдани причини утврдени со закон, колективниот договор и договорот за вработување.

(10) Ако работникот неоправдано не стапи на работа првиот ден на денот определен за стапување на работа, согласно со ставот (6) на овој член, ќе се смета дека не засновал работен однос.

(11) Доколку работодавачот по престанокот на работниот однос, во рок од осум дена од денот на престанокот на работниот однос, не го одјави работникот од задолжително социјално осигурување, одјава на работникот може да се изврши по барање на работникот врз основа на претходно доставен записник од инспекторот на трудот до Агенцијата за вработување на Република Македонија.

Договор за вработување на неопределено и определено време

Член 14

(1) Договор за вработување се склучува за време чие траење однапред не е определено (работен однос на неопределено време).

(2) Договор за вработување може да се склучи и за време чие траење однапред е определено (работен однос на определено време).

(3) Договор за вработување, во кој не е утврдено времето за кое е склучен договорот, се смета за договор за вработување на неопределено време.

Форма на договорот за вработување

Член 15

(1) Договорот за вработување се склучува во писмена форма.

(2) Договорот за вработување се чува во работните простории во седиштето на работодавачот.

(3) Примерок од склучениот договор за вработување му се врачува на работникот на денот на потпишувањето на договорот за вработување.

Страни на договорот за вработување

Член 16

Страни на договорот за вработување се работодавачот и работникот.

Работодавач - правно лице или друг субјект

Член 17

(1) Ако работодавачот е правно лице, единица на локалната самоуправа, подружница на странско друштво или друга организација, во име на работодавачот настапува негов застапник, определен со закон, актот за основање или статутот или од него писмено овластено лице.

(2) Ако работодавачот е орган на државната власт, во име на работодавачот настапува функционерот или од него писмено овластено лице, ако со законот поинаку не е определено.

(3) Кога се склучува договор за вработување со лица со посебни овластувања и одговорности, во име на работодавачот настапува органот, определен со законот, актот за основање или статутот.

(4) Кога се склучува договор за вработување со раководно лице во време на постапка за основање на работодавачот, во име на работодавачот настапува основачот.

Способност за склучување на договор за вработување со младо лице под 18 години возраст

Член 18

(1) Договор за вработување може да склучи младо лице под 18 години возраст и кое има општа здравствена способност.

(2) Се забранува работа за дете под 15 години возраст или дете кое не завршило задолжително образование, освен за учество во активности кои со закон е утврдено дека може да ги извршува, но не подолго од четири часа дневно.

(3) Работодавачот е должен да обезбеди заштита на младите лица од економска експлоатација и од каква било работа која може да има штетно влијание врз нивната безбедност, здравјето, физичкиот, менталниот, моралниот или социјалниот развој или истата може да го загрози нивното образование.

(4) Дете кое е помладо од 15 години може, со плаќање на надоместок, по исклучок да учествува во активности кои по својот обем и карактер не влијаат штетно врз здравјето, безбедноста, развојот и образованието, и тоа: учество во културни и артистички активности, спортски настани и рекламни активности.

(5) Одобрение за вршење на работите од ставот (3) на овој член издава органот на државната управа надлежен за инспекција на трудот, врз основа на барање на организаторот на активностите од ставот (4) на овој член, по претходна согласност на законскиот застапник на детето и по претходно извршен увид на местото на кое ќе се извршуваат активностите од страна на инспекцијата на трудот.

(6) Како младо лице се смета секое лице кое може да склучи договор за вработување, кое има најмалку 15 години возраст, а под 18 години возраст и кое не е опфатено во задолжително образование, за извршување на работи кои не се штетни по неговото здравје и безбедност.

(7) Максималниот број на часови на работно време на младо лице на возраст под 16 години е 30 часа неделно и во случај кога младото лице работи кај повеќе работодавачи истовремено.

(8) Максималниот број на часови на работно време на младо лице на возраст над 16 години е 37 часа и 45 минути неделно и во случај кога младото лице работи кај повеќе работодавачи.

(9) Работното време на младо лице не смее да надмине осум часа во период од 24 часа.

(10) Како работа ќе се смета времето кое младото лице го поминува во стручна подготовка во рамките на теоретската и практична настава.

(11) Како учество во обука ќе се смета работа која ја врши младото лице кај работодавачот за која истиот добива платен надоместок.

(12) Работодавачот не смее да го користи методот на награда со цел за зголемување на обемот на работа при што би се загрозила безбедноста и здравјето на младото лице.

Услови за склучување на договор за вработување

Член 19

(1) Работникот кој склучува договор за вработување, мора да ги исполнува условите за вршење на работата, определени со закон, актот на работодавачот, односно условите барани од страна на работодавачот.

(2) Работодавачот е должен со акт да ги определи посебните услови за вршење на работата на секое поединечно работно место. Оваа обврска не се однесува на помалите работодавачи.

(3) Инвалидот кој е оспособен за одделни работи, се смета дека има здравствена способност за склучување на договор за вработување за тие работи.

Странски државјани и лица без државјанство

Член 20

(1) Странски државјани или лица без државјанство можат да склучат договор за вработување, ако ги исполнуваат условите определени со овој и со друг посебен закон, со кој се уредува вработување на странци.

(2) Ако се склучи договор за вработување во спротивност со ставот (1) на овој член се смета дека договорот е ништовен.

Договорна слобода

Член 21

Работодавачот има право на слободно одлучување, со кој кандидат кој ги исполнува пропишаните договори, односно од работодавачот барани услови за вршење на работата (во натамошниот текст: услови за вршење на работата), почитувајќи ги законските забрани, ќе склучи договор за вработување.

III ПРАВА И ОБВРСКИ НА СТРАНИТЕ ПРИ СКЛУЧУВАЊЕ НА ДОГОВОР ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

Начин на обезбедување на потребата од работници

Член 22

(1) Работодавачот потребата од работници ја обезбедува преку:

1) огласување на јавен оглас во дневниот печат на товар на работодавачот;

2) објавување во службата надлежна за посредување при вработување, без наплата, во согласност со закон;

3) посредување на службата надлежна за посредување при вработување преку упатување на лица за вработување од евиденцијата на невработените лица;

4) агенција за посредување при вработување со наплата од работодавачот, во согласност со закон.

(2) Во јавна установа, јавно претпријатие и друго правно лице што врши дејност на јавна служба, орган на државната власт и орган на единицата на локалната самоуправа, при вработувањето се применува начелото на соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници во Република Македонија, односно во единиците на локалната самоуправа, без да се нарушат критериумите на стручност и компетентност.

(3) Во јавна установа, јавно претпријатие и друго правно лице што врши дејност на јавна служба, орган на државната управа и орган на единицата на локалната самоуправа, потреба од работник се обезбедува со објавување на јавен оглас во најмалку два дневни весника од кои најмалку во по еден од весниците што се издаваат на македонски јазик и во весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(4) По исклучок, работодавачот од ставот (2) на овој член, за итни и неодложни работи, работен однос може да се заснова и без јавно огласување, но најмногу до 30 дена, со посредување на службата надлежна за посредување при вработување.

(5) По исклучок од ставот (1) точка 1 на овој член, за вршење на сезонска работа може да се заснова работен однос и без јавно огласување, но најмногу до 90 дена, со посредување на службата надлежна за посредување при вработување.

Објавување на слободни работни места

Член 23

(1) Кога работодавачот вработува работници по пат на јавен оглас, е должен во јавниот оглас да ги наведе условите што се бараат за вршење на работата, рокот за пријавување, кој не смее да биде пократок од пет работни дена и рокот во кој работодавачот по истекот на рокот за пријавување ќе изврши избор, доколку со друг закон поинаку не е определено.

(2) Доколку на јавниот оглас од ставот (1) на овој член се пријавиле до 200 кандидати за едно работно место изборот се врши во рок од 45 дена, од 201 до 500 кандидати за едно работно место изборот се врши во рок од 90 дена и над 500 кандидати за едно работно место изборот се врши во рок од 120 дена, по истекот на рокот на пријавувањето.

(3) За времетраењето на јавниот оглас, работодавачот не може да објавува нов оглас за истото работно место.

(4) Јавниот оглас завршува со избор, неизбор или со истекот на рокот од ставовите (1) и (2) на овој член.

(5) Во јавниот оглас покрај другите посебни услови, работодавачот е должен да го наведе почетокот и завршетокот на дневното и неделното работно време, распоредот на работното време и паричниот износ на основната плата за работното место за кое се бара работник.

(6) Ако за определено работно место се бара работник со посебни овластувања, во јавниот оглас треба да се наведе дека работното место е со посебни овластувања.

(7) За објавување се смета, исто така, и објавувањето во просториите на службата надлежна за посредување при вработување.

(8) Ако работодавачот го објавува слободното работно место и во средствата за јавно информирање, рокот за пријавување започнува да тече од денот на последното објавување.

Полова еднаквост при објавување на слободни работни места

Член 24

(1) Работодавачот не смее слободното работно место да го објави само за мажи или само за жени, освен ако определениот пол е неопходен услов за вршење на работата.

(2) Објавувањето на слободното работно место не смее да сугерира дека работодавачот дава кај вработувањето предност на определен пол, освен во исклучокот од ставот (1) на овој член.

Права и обврски на работодавачот

Член 25

(1) Работодавачот смее да бара од кандидатот само приложување на докази за исполнување на бараните услови за вршење на работите.

(2) Работодавачот при склучувањето на договорот за вработување не смее да бара податоци за семејниот, односно брачниот статус и планирање на семејството, односно доставување на други исправи и докази коишто не се во непосредна врска со работниот однос.

(3) Забраната за барање доставување на други исправи и докази од ставот (2) на овој член вклучува и забрана за барање на тест за бременост или потврда за таков тест при склучување на договор за вработување со работничка, без оглед на работното место за кое се заснова работниот однос.

(4) Доколку работата предизвикува значителен ризик за здравјето на мајката и детето, а таквите ризици се предвидени согласно прописите од областа на безбедност и здравје при работа кои се однесуваат на бремени работнички, работнички кои неодамна се породиле или дојат, работодавачот од ставот (2) на овој член е должен да ја извести работничката за опасностите кои произлегуваат од работата при склучувањето на договорот за вработување.

(5) Работодавачот не смее да го условува склучувањето на договорот за вработување со податоци од ставот (2) на овој член или со потпишување на спогодба во врска со престанок на работниот однос.

(6) При склучувањето на договорот за вработување работодавачот може да го провери знаењето, односно способноста на кандидатот за вршење на работата за којашто се склучува договорот за вработување.

(7) При склучување на договор за вработување кандидатот не е должен да достави доказ за здравствената способност, освен ако работодавачот на своја сметка го испрати на здравствен преглед.

(8) Проверката на знаењето, односно способноста на кандидатот или утврдување на здравствените способности на кандидатот не смеат да се однесуваат на околностите коишто не се во непосредна врска со работата на работното место за којшто се склучува договорот за вработување.

(9) Работодавачот мора пред склучувањето на договорот за вработувањето да го запознае кандидатот со работата, условите на работа, како и правата на работниците кои се поврзани со вршењето на работата на работното место за којшто се склучува договорот за вработување.

(10) Работодавачот е должен да ги информира работниците на определено време за слободните работни места преку објава на видно место кај работодавачот, за да ги осигури дека ја имаат истата можност за добивање вработување на неопределено време, како и другите работници.

(11) Работодавачот треба колку што е можно повеќе да го олесни пристапот на работниците на определено работно време до соодветни можности за обука за подобрување на нивните способности, развојот во кариерата и професионалната мобилност.

Права и обврски на кандидатот

Член 26

(1) При склучувањето на договорот за вработување кандидатот е должен да му достави на работодавачот докази за исполнување на условите за вршење на работата и да го извести за сите нему познати факти, значајни за работниот однос, како и за болестите или други околности кои можат како било да го оневозможат или суштествено да го ограничат при извршувањето на обврските на договорот, или можат да го загрозат животот или здравјето на лицата со кои при извршувањето на своите обврски доаѓа во контакт.

(2) Кандидатот не е должен да одговара на прашањата кои не се во непосредна врска со работниот однос.

Права на неизбраните кандидати

Член 27

Работодавачот мора во рок од пет работни дена од денот на склучувањето на договорот за вработување писмено да го извести кандидатот кој не е избран дека не е избран и кој кандидат е избран и да му ги врати сите документи што му ги доставил како доказ за исполнување на бараните услови за вршење на работата.

Содржина на договорот за вработување

Член 28

(1) Договорот за вработување особено содржи:

1) податоци за договорните страни, нивното живеалиште, односно седиште;

2) датум на стапување на работа;

3) назив на работното место, односно податоци за видот на работата за којашто работникот склучува договор за вработување, со краток опис на работата што ќе ја врши според договорот за вработување;

4) одредби за обврската на работодавачот да го информира работникот за ризиците работни места и посебни стручни квалификации или познавања или неопходен посебен медицински надзор, во согласност со закон, со наведување на посебните ризици кои според законските прописи можат да бидат последица од работата;

5) место на вршење на работата. Ако не е наведено точното место, се смета дека работникот ја врши работата во седиштето на работодавачот;

6) време на траење на работниот однос, кога е склучен договор за определено време;

7) одредба за тоа дали се работи за работен однос со полно или пократко работно време;

8) одредба за дневно или неделно редовно работно време и распоредување на работното време;

9) одредба за висината на основната плата, која се изразува во паричен износ која му припаѓа на работникот за вршење на работата според закон, колективен договор и договорот за вработување;

10) одредба за другите надоместоци кои му припаѓаат на работникот за вршење на работата според закон и колективен договор;

11) одредба за годишниот одмор, односно начинот за определување на годишниот одмор и

12) наведување на општите акти на работодавачот во кои се определени условите на работа на работникот.

(2) Договорот за вработување може да содржи и други права и обврски определени со овој и друг закон и колективен договор.

(3) Во договорот за вработување во однос на одделни прашања, страните треба, каде што е соодветно да се повикаат на закони, колективни договори и акти на работодавачот.

Измена на договорот за вработување

Член 28-а

(1) Измени на договорот за вработување можат да бидат предложени од страна на работодавачот или од страна на работникот.

(2) Измените на договорот за вработување се вршат со анекс на договорот за вработување.

(3) Анексот на договорот за вработување се склучува во иста форма како и договорот за вработување, согласно законот.

(4) Измените на договорот за вработување можат да бидат извршени ако и двете страни се договорат за истото.

Невалидни одредби на договорот за вработување

Член 29

(1) Одредбата во договорот за вработувањето која што е во спротивност со општите одредби за правата, обврските и одговорностите на договорните страни, определени со закон, колективен договор, односно акт на работодавачот е ништовна од моментот на склучувањето на договорот.

(2) Одредбите на закон, колективните договори, односно општите акти на работодавачот, со коишто била делумно одредена содржината на договорот за вработување, се составен дел на овој договор и го дополнуваат или непосредно се применуваат.

IV. ОБВРСКИ НА РАБОТНИКОТ

Обврски на работникот во врска со вршење на работа

Член 30

(1) Работникот е должен совесно да ја извршува работата на работното место за коешто склучил договор за вработување, во време и на место, коишто се определени за извршување на работата, почитувајќи ја организацијата на работа и деловната активност на работодавачот.

(2) Во случаите определени со закон и колективен договор, работникот е должен да врши и друга работа која не е предвидена со договорот за вработување, ако е во рамките на степенот на неговата стручна подготовка.

Почитување на упатствата на работодавачот

Член 31

Работникот е должен да ги почитува барањата и упатствата на работодавачот во врска со исполнувањето на работните обврски од работниот однос.

Почитување на прописите за заштитата при работата

Член 32

(1) Работникот е должен да ги почитува и спроведува прописите за заштита при работа, да го заштити својот живот и здравје, како и здравјето и животот на другите лица. Право и обврска на секој работник е да се грижи за сопствената безбедност и безбедноста на другите лица кои работат со него, во согласност со обуки-

те и инструкциите кои му се дадени од страна на работодавачот, да биде запознаен со мерките за безбедност на здравје при работа и да биде обучен за нивната примена, согласно со прописите за безбедност и здравје при работа.

(2) Работникот има право да одбие извршување на работата доколку е изложен на непосредна опасност по здравјето или по животот, кога не се спроведени безбедносните мерки и да побара нивно отстранување.

Обврска на известување

Член 33

(1) Работникот е должен да го известува работодавачот за суштинските околности кои влијаат, односно би можеле да влијаат на исполнувањето на неговите договорни обврски.

(2) Работникот мора веднаш да го извести својот работодавач преку непосредно претпоставениот раководен работник или друго овластено лице кај работодавачот (во натамошниот текст: претставници на работниците), усно или во писмена форма за настанување на материјална штета и за секој недостаток, опасност по безбедноста и здравјето или за друг инцидент со кој може да се загрози неговата безбедност и здравје и безбедноста и здравјето на другите работници, согласно со прописите за безбедност и здравје при работа.

Забрана на штетно однесување

Член 34

Работникот е должен да се воздржува од сите постапки кои со оглед на природата на работата што ја врши кај работодавачот, се штетни или би ги повредиле интересите на работодавачот.

Обврска на чување на деловна тајна

Член 35

(1) Работникот не смее да ги искористи за своја сопствена употреба или да ги предаде на трето лице податоците што се сметаат за деловна тајна на работодавачот, кои како такви со посебен акт ќе ги определи работодавачот и кои му биле доверени на работникот или со кои бил запознат на друг начин.

(2) Работникот е одговорен за издавање на деловна тајна, ако знаел или би морал да знае за таквото својство на податоците.

(3) Секој работник кој доаѓа во контакт со материјали, информации и податоци кои се класифицирани е должен да ја чува тајната на истите.

(4) Претставниците на работниците и сите експерти што им помагаат, не смеат на работниците или на трети страни да им откриваат какви било информации кои се од деловен интерес на работодавачот, а кои јасно им биле кажани во доверба. Оваа обврска продолжува да важи и по завршувањето на нивниот мандат.

(5) Во одредени случаи и според условите и ограничувањата утврдени со закон, може да се утврди дека работодавачот не е обврзан да пренесе информации или да се консултира кога природата на тие информации или консултации е таква што според објективни критериуми сериозно би го нарушила или би го довела во прашање функционирањето на работодавачот.

Конкурентска забрана - законска забрана на конкурентското дејствување

Член 36

(1) За времетраењето на работниот однос работникот не смее без согласност на работодавачот за своја или на туѓа сметка да врши или склучува работи кои спаѓаат во дејноста на работодавачот и значат или би можеле да значат конкуренција на работодавачот.

(2) Работодавачот може да бара обештетување на штетата, настаната со постапувањето на работникот спротивно од ставот (1) на овој член, во рок од три месеца од денот кога дознал за вршењето на работата или склучувањето на зделката, односно во рок од две години од довршувањето на работата или склучувањето на зделката.

Конкурентска клаузула - договорна забрана на конкурентското дејствување

Член 37

(1) Ако работникот при своето работење или во врска со работата се здобива со технички, производни или деловни знаења и деловни врски, може во договорот за вработување, работникот и работодавачот, да договорат забрана за вршење на конкурентско дејствување по престанувањето на работниот однос (конкурентска клаузула).

(2) Конкурентската клаузула може да се договори најдолго за период од две години по престанувањето на договорот за вработување и тоа само во случаите кога на работникот му престанува договорот за вработување по негова волја или вина.

(3) Конкурентската клаузула не смее да ја исклучи можноста за вработување на работникот.

(4) Ако конкурентската клаузула не е изразена во писмена форма, се смета дека не е договорена.

Надоместок за почитување на конкурентската клаузула

Член 38

(1) Ако почитувањето на конкурентската клаузула од членот 37 став (1) на овој закон, му оневозможи соодветна заработка на работникот, работодавачот е должен за сето време на почитувањето на забраната да му исплатува паричен надоместок на работникот.

(2) Паричниот надоместок за почитување на конкурентската забрана мора да се определи со договорот за вработување и месечно може да изнесува најмалку половина од просечната плата на работникот во последните три месеца пред престанувањето на договорот за вработување.

Престанување на конкурентската клаузула

Член 39

(1) Работодавачот и работникот можат да се договорат за престанување на важноста на конкурентската клаузула.

(2) Ако работникот го откаже договорот за вработување, бидејќи работодавачот ги крши одредбите на договорот за вработување, конкурентската клаузула престанува да важи, ако работникот во рок од еден месец од денот на престанувањето на договорот за вработување, на работодавачот му предаде писмена изјава дека не го обврзува договорот.

V. ОБВРСКИ НА РАБОТОДАВАЧОТ

Обезбедување на работа

Член 40

(1) Работодавачот е должен на работникот да му обезбеди работа, за којашто страните се договориле во договорот за вработување.

(2) Ако поинаку не е договорено, работодавачот на работникот е должен да му ги обезбеди сите потребни средства и работен материјал, за да може непречено да ги исполнува своите обврски и да му овозможи слободен пристап до деловните простории.

Обврска на плаќање за вршење на работата**Член 41**

Работодавачот е должен на работникот да му обезбеди соодветно плаќање за вршењето на работата во согласност со одредбите од членовите 105 до 114 на овој закон.

Обврска на обезбедување на безбедни работни услови**Член 42**

(1) Работодавачот мора да обезбеди услови за безбедност на животот и здравјето на работниците во согласност со посебните прописи за здравје и безбедност при работа и да ги преземе неопходните мерки со кои се гарантира дека на секој работник му е дадена доволна обука соодветна на посебните карактеристики на работата, водејќи сметка за неговата стручна подготовка и искуство.

(2) Работодавачот треба да направи проценка на ризикот во смисла на систематски преглед на сите аспекти на работата, со цел да се идентификуваат можните причини за повреди или оштетување на здравјето на работниците или безбедните работни услови.

(3) По добивањето известување дека некоја работничка е бремена, во текот на различните фази на бременоста, работодавачот е должен да воведо повеќекратно оценување на ризиците кои можат да влијаат на бремената жена, нејзиното неродено или новородено дете. Дополнително оценување на ризикот се применува и при промена на уловите за работа, опремата или машините.

(4) По соодветни консултации и согласност на жената, а во зависност од природата, интензитетот и времетраењето на ризикот, работодавачот треба да воведо мерки за подобрување на здравјето и безбедноста при работа на бремената работничка, работничка која неодамна родила или дои, како и отстранување или намалување на опасноста на ризикот од:

- неповратни ефекти,
- предизвикување рак,
- наследни генетски оштетувања,
- предизвикување штети на нероденото дете и
- предизвикување штети на исхраната на детето.

(5) Ако при оцената на ризикот не е откриен ризик, работодавачот треба да ги информира сите вработени за потенцијалните ризици. Исто така, работодавачот треба да објасни што ќе се направи за да се осигури дека новите бремени работнички нема да бидат изложени на ризици кои можат да предизвикаат оштетување на нивното здравје и безбедност.

Обврска за штитење на личноста на работникот**Член 43**

(1) Работодавачот е должен да ја штити и почитува личноста и достоинството на работникот, како и да води сметка и да ја штити приватноста на работникот.

(2) Работодавачот е должен да обезбеди ниеден работник да не биде жртва на вознемирување и полово вознемирување.

Заштита на личните податоци на работникот**Член 44**

(1) Личните податоци на работниците можат да се собираат, обработуваат, употребуваат и доставуваат на трети лица само ако е тоа определено со овој или друг закон или ако е тоа потребно заради остварување на правата и обврските од работниот однос или во врска со работниот однос.

(2) Личните податоци на работниците може да ги собира, обработува, употребува и доставува на трети лица само работодавачот или работникот, кого работодавачот за тоа посебно го овластил.

(3) Личните податоци на работниците, за чие собирање не постои повеќе законска основа, мораат веднаш да се избришат и да престанат да се употребуваат.

(4) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член се однесуваат и за личните податоци на кандидатите за вработување.

Мирување на правата и обврските од договорот за вработување**Член 45**

(1) Во случај кога работникот заради издржување на казна или изречена воспитна, или заштитна мерка, не може да ја врши работата за период пократок од шест месеца или заради отслужување воен рок или вршење на цивилна служба со надомест, притвор и во други случаи определени со закон, времено престане да ја врши работата, договорот за вработување не престанува да важи и работодавачот не смее да го откаже освен ако е поведена постапка за престанување на работодавачот, за кој период договорот мирува.

(2) За време на мирување на договорот за вработување, мируваат договорните и другите права, како и обврските од работниот однос коишто се непосредно поврзани со вршењето на работата.

(3) Работникот има право и должност да се врати на работа најдоцна во рок од пет дена од денот на престанувањето на причината за мирување на договорот. Со тој ден престанува мирувањето на договорот.

Договор за вработување на определено време**Член 46**

(1) Договор за вработување може да се склучи на определено време за вршење на исти работи, со прекин или без прекин до пет години.

(2) Договор за вработување на определено време за замена на привремено отсутен работник може да се склучи до враќање на привремено отсутниот работник.

(3) Работниот однос заснован со договор за вработување на определено време, освен договорот за вработување за вршење на сезонска работа, се трансформира во работен однос на неопределено време, ако работникот продолжи да работи по истекот на рокот од ставот (1) на овој член, под услови и на начин утврдени со закон.

(4) По исклучок работниот однос заснован со договор за вработување на определено време може да се трансформира во работен однос на неопределено време и пред истекот на рокот од ставот (1) на овој член, ако работникот работи повеќе од две години на работно место кое е ослободено по основ на пензионирање или други основи и за кое се обезбедени финансиски средства, доколку работодавачот утврди дека има трајна потреба од работникот, под услови и на начин утврдени со закон.

Сезонска работа**Член 47**

(1) Сезонската работа е работа која поради климатските или природните услови не се извршува во текот на целата година, туку во одредени периоди - сезони, која не надминува осум месеци во период од 12 последователни месеци.

(2) Работникот кој по договор за вработување на определено време врши сезонски работи, односно работа во нееднакво распоредено работно време без прекин најмалку три месеца во годината и притоа одрабо-

ти повеќе часови отколку што е одредено за работа со полно работно време, може да бара часовите да му се пресметаат во работни денови со полно работно време.

(3) Според ставот (2) на овој член пресметаните работни денови се внесуваат во работниот стаж на работникот, како да ги поминал на работа. При што вкупниот работен стаж во календарската година не смее да надмине 12 месеца.

Договор за вработување со неполно работно време

Член 48

(1) Договор за вработување може да се склучи, исто така, и за работно време пократко од полното работно време (неполно работно време).

(2) За неполно работно време се смета времето кое е пократко од полното работно време кај работодавачот.

(3) Работникот кој склучил договор за вработување со неполно работно време, има договорни и други права и обврски од работниот однос како работникот кој работи полно работно време и ги остварува пропорционално на времето, за кое што склучил договор за вработување, освен тие за кои со закон поинаку е определено.

(4) Работникот има право на годишен одмор со минимално времетраење од десет работни дена.

(5) Ако во договорот за вработување поинаку не е определено, работодавачот на работникот кој работи со неполно работно време, не смее да му наложи на работникот да работи подолго од договореното работно време, освен во случаите од членот 119 на овој закон.

(6) Работодавачот е должен во договорот за вработување со неполно работно време да го утврди почетокот и завршетокот на неполното дневно работно време на работникот и да води посебна евиденција за работниците со неполно работно време, а за склучените договори со неполно работно време Агенцијата за вработување на Република Македонија еднаш месечно го известува Државниот инспекторат за труд.

Договор за вработување со неполно работно време со повеќе работодавачи

Член 49

(1) Работникот може да склучи договор за вработување со неполно работно време со повеќе работодавачи и така да го постигне полното работно време определено со законот.

(2) Работникот е должен да се договори со работодавачите за работното време, начинот на користењето на годишниот одмор и другите отсуства од работа.

(3) Работодавачите, кај кои е вработен работникот со неполно работно време, се должни на работникот да му обезбедат истовремено користење на годишниот одмор и други отсуства од работа, освен ако тоа не би им предизвикало штетни последици.

(4) Обврските на работодавачот и работникот од ставот (2) на овој член се составен дел на договорот за вработување со неполно работно време.

Договор за вработување со вршење на работа дома

Член 50

(1) Како вршење на работа дома се смета работа која работникот ја врши во својот дом или во простории по свој избор што се надвор од деловните простории на работодавачот.

(2) Со договорот за вработување со вршење на работа дома работодавачот и работникот можат да се договорат, работникот да ја врши работата којашто спаѓа во дејноста на работодавачот или која е потребна за извршување на дејноста на работодавачот дома.

(3) Работодавачот е должен договорот за вработување за вршење на работа дома да му го достави на инспекторот на трудот, во рок од три дена од денот на склучувањето на договорот.

(4) Правата, обврските и условите кои зависат од природата на работата дома, се уредуваат меѓу работодавачот и работникот со договорот за вработување.

(5) Работникот има право на надомест за употребата на своите средства за работата дома. Висината на надоместокот ја определуваат работодавачот и работникот во договорот за вработување.

(6) Работодавачот е должен да обезбеди безбедни услови за заштита при работа дома.

Забрана на работа дома

Член 51

Инспекторот на трудот може на работодавачот да му го забрани организирањето на работа дома, ако работата дома е штетна за работниците кои работат дома, или за животната и работната средина каде што се врши работата.

Работи коишто не смеат да се вршат дома

Член 52

Со закон или друг пропис може да се определат работи кои не смеат да се вршат како работа дома.

Договор за вработување на куќни помошници

Член 53

(1) Договор за вработување може да се склучи за вршење работи на куќни помошници.

(2) Со договорот за вработување од ставот (1) на овој член може да се договори обезбедувањето сместување и исхрана на работникот кај работодавачот да претставува дел од платата на работникот, кој дел во договорот мора да е изразен во пари.

(3) Договорот од ставот (1) на овој член се заверува во службата надлежна за посредување за вработување.

(4) Најмалиот износ на заработувачка кој задолжително се пресметува и исплатува во пари се утврдува во договорот за вработување и не може да биде помал од 50% од заработувачката на работникот.

Договор за вработување на деловни лица (менаџерски договор)

Член 54

Ако договор за вработување склучуваат деловните лица (менаџери), во договорот за вработување страните можат поинаку да ги уредат правата, обврските и одговорностите од работниот однос особено за:

- 1) условите и ограничувањата на работниот однос на определено време;
- 2) работното време;
- 3) обезбедувањето на дневен и годишен одмор;
- 4) плаќањето на работата и
- 5) престанувањето на важноста на договорот за вработување.

Остварување на правата и обврските од работен однос на рабоводниот орган (менаџер)

Член 55

Рабоводниот орган (менаџер), правата и обврските од работен однос, за времето додека е именуван, односно избран на таа должност, ги остварува кај работодавачот кај кого е именуван, односно избран според одредбите на овој закон и друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

VI. ПРИПРАВНИЧКИ СТАЖ, ВОЛОНТЕРСКИ СТАЖ И ПРОБНА РАБОТА

Вршење на приправнички стаж**Член 56**

(1) Со закон, друг пропис или колективен договор на ниво на дејноста може да се одреди, да се склучува договор за вработување како приправник, кој за првпат започнува да врши работа соодветна на видот и степенот на своето стручно образование, заради оспособување за самостојно вршење на работата во работниот однос.

(2) Чиракот кој успешно ја завршил програмата на професионалното оспособување е оспособен за самостојно вршење на работата во работниот однос, соодветно на неговото професионално оспособување.

Траење на приправничкиот стаж**Член 57**

(1) Приправничкиот стаж може да трае најмногу една година, ако со закон поинаку не е определено.

(2) Приправничкиот стаж може сразмерно да се продолжи, ако приправникот работи со пократко работно време од полното работно време, но најмногу за шест месеца.

(3) Траењето на приправничкиот стаж се продолжува за времето на оправданото отсуство од работа, кое трае подолго од 20 работни дена, освен за времето на годишниот одмор.

(4) Траењето на приправничкиот стаж може да се скрати на предлог на одговорното лице, но најмногу до една третина од првобитно одреденото траење.

Изведување на приправничкиот стаж**Член 58**

(1) За времетраење на приправничкиот стаж работодавачот е должен на приправникот според програмата да му обезбеди оспособување за самостојно вршење на работата.

(2) Со закон, друг пропис или колективен договор на ниво на дејноста се одредува траењето и текот на вршењето на приправничкиот стаж, како и програма и начин на следење и оценување на приправничкиот стаж.

(3) На крајот на приправничкиот стаж, приправникот мора да полага испит, којшто е составен дел на приправничкиот стаж и се полага пред истекувањето на приправничкиот стаж.

Ограничување на отказ на приправникот од страна на работодавачот**Член 59**

За времетраење на приправничкиот стаж работодавачот не смее на приправникот да му го откаже договорот за вработување, освен во случај на спроведување постапка за престанување на работодавачот, во случај на кршење на работниот ред и дисциплина или работните обврски, согласно со закон.

Пробна работа**Член 60**

(1) При склучување на договорот за вработување работникот и работодавачот можат да се договорат за пробна работа.

(2) Во договорот за вработување покрај сите права и обврски од работен однос се утврдува висината на платата и времетраењето на пробната работа, кое не

може да биде подолго од шест месеца. Пробната работа може да се продолжи во случај на оправдано отсуство од работа (болест и слично).

(3) За вршење на сезонска работа, пробната работа може да трае три работни дена.

(4) Работодавачот може договорот за вработување со пробна работа за вршење на сезонска работа да го откаже во рок од три дена од денот на склучувањето на договорот за вработување со пробна работа.

(5) Во времетраењето на пробната работа работникот може да го откаже договорот за вработување со отказан рок од три работни дена.

(6) Врз основа на оцената за неуспешно завршената пробна работа работодавачот може по изминувањето на пробната работа да го откаже договорот за вработување.

Волонтерски стаж**Член 61**

(1) Ако волонтерскиот стаж е услов за полагање на стручен испит или за самостојно вршење на дејност, во согласност со посебен закон, треба да се врши со склучување на договор за волонтерски стаж, меѓу работодавачот и волонтерот. За волонтерот се применуваат одредбите на овој закон за траење и изведување на приправничкиот стаж, за ограничување на работното време, дневната пауза и одморите, одговорноста за обештегување, како и обезбедување на заштитата при работа, во согласност со закон.

(2) Договорот за изведувањето волонтерски стаж мора да биде склучен во писмена форма, а копија од истиот во рок од три дена од потпишувањето, мора да се достави до инспекцијата на трудот.

Начини на престанување на важноста на договорот за вработување**Член 62**

Договорот за вработување престанува да важи:

- 1) со изминување на времето за коешто бил склучен;
- 2) со смрт на работникот или работодавачот (физичко лице);
- 3) поради престанување на работодавачот согласно со закон;
- 4) со спогодбено раскинување;
- 5) со отказ;
- 6) со судска пресуда и
- 7) во други случаи утврдени со закон.

Враќање на документи и издавање потврда**Член 63**

(1) При престанување на работниот однос работодавачот е должен, најдоцна во рок од три дена, да му ги врати на работникот сите негови оригинали на документи и да му издаде потврда за видот на работата што ја вршел.

(2) Работодавачот не смее во потврдата да наведе ништо што би му го отежнало на работникот склучувањето на нов договор за вработување.

Престанување на важноста на договорот за вработување на определено работно време**Член 64**

Договорот за вработување на определено работно време престанува да важи со изминувањето на рокот за којшто бил склучен, односно кога договорената работа е завршена или со престанувањето на причината, заради којашто бил склучен.

Престанување на важноста на договорот за вработување поради смрт на работникот, односно работодавачот (физичко лице)**Член 65**

(1) Договорот за вработување престанува да важи со смртта на работникот.

(2) Договорот за вработување престанува да важи со смртта на работодавачот (физичко лице).

Престанување на важноста на договорот за вработување поради поведување постапка за престанок на работодавачот**Член 66**

Во случаи на отворање на постапка за престанок на работодавачот, престанува да важи договорот за вработување на работникот, во согласност со закон.

Права на работниците**Член 67**

(1) Работниците на кои работодавачот не им исплатил плата и не им уплатил придонеси од плата три месеца последователно, имаат право да покренат иницијатива пред надлежен суд за престанок на работодавачот.

(2) На работниците на кои, заради отворање на постапка за престанок на работодавачот, им престанува работниот однос во согласност со закон, им се обезбедува и право на исплата на:

1) нето плати, придонеси од плата за пензиско и инвалидско осигурување и надоместоци за периодот од последните три месеца пред отворањето на постапката за престанок на работодавачот;

2) обештетување за повредите при работа, коишто работникот ги претрпел кај работодавачот, како и за професионални заболувања и

3) неисплатен надоместок на плата за времетраењето на неискористениот годишен одмор за тековната календарска година.

Промена на работодавачот**Член 68**

(1) Сите права, обврски и одговорности од договорот за вработување и работен однос преминуваат на новиот работодавач во случаите кога ќе настанат статусни измени.

(2) Сите права, обврски и одговорности на вработените работници од ставот (1) на овој член новиот работодавач е должен да ги обезбеди најмалку за една година, односно до истекот на договорот за вработување, односно колективниот договор којшто го обврзувал претходниот работодавач.

(3) Ако поради промена на работодавачот од објективни причини се влошат правата од договорот за вработување и работникот затоа се откаже од договорот за вработување, работникот има еднакви права, како да го откажал договорот за вработување од деловни причини. При одредувањето на отказниот рок и правото на отпремнина се зема предвид работниот стаж кај двајцата работодавачи.

(4) Претходниот и новиот работодавач на работникот солидарно му се одговорни во обештетувањето за сите побарувања, настанати заради отказот од ставот (3) на овој член.

(5) Ако работодавачот времено ја пренесе врз основа на правна зделка (закуп, наем) целосната или дел од дејноста на друг работодавач, преминуваат работниците по престанувањето на важноста на правната зделка назад кон првиот работодавач или кон новиот работодавач - преземач на дејноста.

Заштита на правата на работниците во случај на пренесување на трговско друштво или делови на трговско друштво**Член 68-а**

(1) Пренесување на права и обврски кои произлегуваат од работен однос може да се изврши само во случаите утврдени со овој закон или со други прописи, кај сите пренесување на трговско друштво или делови на трговското друштво на друг работодавач како резултат на законски пренос или спојување.

(2) Под пренесување, во смисла на ставот (1) од овој член, се подразбира пренесување на економски ентитет кој го задржува својот идентитет т.е. организирано групирање на ресурсите со цел за извршување на стопанска дејност, без разлика на тоа дали таа активност е основна или споредна. Пренесувањето се однесува на трговските друштва кои се занимаваат со економски активности без разлика дали работат за добивка или не.

(3) Не се смета за пренесување, во смисла на ставот (1) од овој член, административната реорганизација на државните органи и институциите на јавна служба или пренесување на административните функции меѓу државните органи и институциите на јавна служба.

(4) Во случај на пренесување на активности на трговско друштво или делови на трговското друштво или во случај на пренесување на задачи или дел од нив од работодавачот - преносител на друг работодавач - стекнувач, правата и обврските кои произлегуваат од работен однос во целост преминуваат на работодавачот - стекнувач на кого се врши пренесувањето. Како задачи или активности на работодавачот се сметаат задачи и активности поврзани со производство или давање на услуги или слични активности поврзани според други статутарни одредби од страна на правно или физичко лице во сопствено име и во сопствена одговорност во објекти или простории одредени за нивно извршување. Независно од правната причина за таквото пренесување и независно од фактот дали правата за сопственост се пренесени, стекнувачот се смета за правно или физичко лице надлежен да продолжи како работодавач во извршувањето на задачите или активностите на претходниот работодавач или во слични задачи или активности, за период не пократок од една година.

(5) Правата и обврските на работодавачот - преносител за неговите работници на кои работниот однос им престанал, до денот на пренесувањето остануваат непроменети, освен ако со други статутарни одредби поинаку не е определено.

(6) Преносител значи секое физичко или правно лице, кое поради пренесување, во смисла на ставот (1) од овој член, престанува да биде работодавач на трговско друштво или делови на трговското друштво.

(7) Стекнувач значи секое физичко или правно лице кое поради пренесување, во смисла на ставот (1) од овој член, станува работодавач што се однесува на трговско друштво или делови на трговско друштво.

Член 68-б

(1) Пред пренесувањето на правата и обврските кои произлегуваат од работниот однос на работниците кај работодавачот - преносител на работодавачот - стекнувач, преносителот и стекнувачот се должни претходно да ги информираат синдикалните организации за овој факт и да ги консултираат истите, со цел да се постигне договор за:

1) утврдениот или предложениот датум на пренесување;

2) причините за таквото пренесување;

3) правните, економските и социјалните импликации за работниците и

4) предвидените мерки во врска со работниците.

(2) Преносителот е должен во врска со пренесувањето навреме да ги информира претставниците на синдикалните организации на неговите вработени пред извршување на пренесувањето.

(3) Стекнувачот е должен во врска со пренесувањето да ги информира претставниците на синдикалните организации на неговите работници во секој случај пред неговите работници директно да се засегнати, што се однесува на нивните услови за работа и вработување.

(4) Кога преносителот или стекнувачот предвидуваат мерки во врска со нивните работници, преносителот или стекнувачот се должни навремено да се консултираат со претставниците на синдикалните организации на неговите работници во врска со таквите мерки за да се постигне договор.

(5) Кога со закон е предвидена достапност на претставниците на работниците до одбор за арбитража за донесување на одлука за мерките коишто треба да се преземат во врска со работниците, можат да се ограничат обврските утврдени со ставовите (1) и (2) на овој член, во случај кога извршувањето предизвикува промена во работењето за кое постои можност да предизвика сериозни потешкотии за одреден број работници.

(6) Информирањето и консултирањето ги опфаќаат мерките предвидени во врска со пренесувањето на работниците и мораат да се спроведат пред да настане промената во работењето како што е наведено во ставот (1) на овој член, без оглед на тоа дали одлуката за пренесување е преземена од работодавачот или од лицето кое го контролира работодавачот.

(7) Обврската за информирање од ставот (1) на овој член се однесува и за работниците кај работодавач кај кого работниците немаат синдикална организација.

Член 68-в

Одредбите од членовите 68-а и 68-б на овој закон се однесуваат и за случаи кога е надлежно повисоко тело кое одлучува за пренесувањето на активностите или задачите или дел од нив, од работодавачот - преносител на работодавачот - стекнувач.

Член 68-г

(1) Кога трговското друштво престанува да постои поради поделба на трговското друштво, телото кое одлучува за поделбата на трговското друштво утврдува кое од новите основани трговски друштва ги презема правата и обврските од работните односи на претходниот работодавач.

(2) Кога трговското друштво престанува да постои, телото кое одлучува за престанок на трговското друштво утврдува кое трговско друштво е должно за исполнување на правата на вработените на таквото трговското друштво или кое трговско друштво ги побарува правата во име на трговско друштво кое престанало да постои. Кога престанокот на трговско друштво е поврзан со неговата ликвидација, постапката на ликвидација се спроведува според законските прописи и статутарните одредби.

(3) Кога пренесувањето на трговското друштво се случува за време на истекување на периодот за кој е основано или за извршување на задачите за кои е основано и кога извршувањето на задачите на ова трговското друштво е контролирано од повисокото тело од членот 68-в на овој закон, повисокото тело определува друго трговско друштво на кое се пренесуваат правата и обврските кои произлегуваат од работните односи.

(4) Пренесувањето на трговско друштво или делови на трговско друштво само по себе не дава основа за отпуштање на работници, освен отпуштањата од економски, технолошки или организациони причини коишто налагаат кадровски промени.

(5) Ако трговско друштво или делови на трговско друштво ја задржува својата самостојност, статусот и функцијата на синдикалните претставници или претставниците на работниците засегнати од пренесувањето, се задржува под истите услови кои постоеле пред денот на пренесувањето, врз основа на закон, регулатива, административна одредба или спогодба, доколку се исполнети условите потребни за формирање на синдикати на вработените работници.

Член 68-д

Работниците и претставниците на синдикатите на работниците кои сметаат дека се оштетени поради неисполнување на обврските што произлегуваат од пренесувањето, можат да побараат судска заштита.

Раскинување на договорот за вработување со спогодба

Член 69

(1) Договорот за вработување страните можат кога било да го раскинат со писмена спогодба која мора да содржи одредба за последиците, коишто настануваат за работниците поради договорното раскинување при осигурувањето на правата врз основа на осигурување за случај на невработеност.

(2) Спогодбата од ставот (1) на овој член се потпишува на денот на престанокот на работниот однос и истата треба да содржи своерачно напишано име и презиме од работникот и од работодавачот, своерачно напишан датум на престанок на работниот однос од работникот и од работодавачот и своерачен потпис на работникот и на работодавачот.

(3) Доколку спогодбата за раскинување на договорот за вработување е склучена спротивно на ставовите (1) и (2) на овој член, истата е ништовна.

VII. ОТКАЖУВАЊЕ НА ДОГОВОРОТ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ СО ОТКАЗ ОД СТРАНА НА РАБОТНИКОТ И РАБОТОДАВАЧОТ

Откажување на договорот за вработување со и без отказан рок

Член 70

(1) Договорните страни можат да го откажат договорот за вработување со отказан рок.

(2) Во случаите определени со закон, договорните страни можат да го откажат договорот за вработување без отказан рок.

(3) Секоја од страните може да го откаже договорот за вработување само во целост.

Дозволеност на отказ

Член 71

(1) Работникот може да го откаже договорот за вработување ако писмено изјави дека сака да го откаже договорот за вработување.

(2) Работодавачот може да го откаже договорот за вработување, само ако постои основана причина за отказ поврзана за однесувањето на работникот (лична причина на страна на работникот), поради кршење на работниот ред и дисциплина или работните обврски (причина на вина) или ако причината е заснована на потребите на функционирањето на работодавачот (деловна причина).

(3) Работникот и работодавачот можат да го откажат договорот за вработување во случаи, односно од причини определени со закон, колективен договор, правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување.

(4) Отказот на договорот за вработување, кој работникот директно или индиректно го ставаат во понеповолна положба по кој било од основите на членот 6 од овој закон, е ништовен од моментот на врачувањето на отказот.

Причина и обврска за докажување

Член 72

Ако работодавачот го откажува договорот за вработување, е должен да го наведе основот за отказот, утврден со закон, колективен договор и акт на работодавачот, да ја докаже основаноста на причината која го оправдува отказот и истите да ги наведе во образложението.

Постапка пред отказот поради вина на страната на работникот

Член 73

Пред откажување на договорот за вработување од причина поради вина на работникот под условите од членот 80 од овој закон, работодавачот мора писмено да го предупреди работникот за неисполнувањето на обврските и можноста на отказ во случај на натамошни кршења на истите.

Форма и содржина на отказот

Член 74

(1) Отказот на договорот за вработување задолжително се изрекува во писмена форма.

(2) Работодавачот е должен писмено да го образложи откажувањето на договорот, како и да му укаже на работникот на правната заштита и да го запознае со неговите права од осигурување во случај на невработеност, согласно со закон.

Врачување на отказот

Член 75

(1) Отказот на договорот за вработување мора да и биде врачен на договорната страна, на која и се откажува договорот за вработување.

(2) Отказот на договорот за вработување работодавачот е должен да му го врачи лично на работникот по правило во просториите на работодавачот, односно на адресата на живеалиштето, односно престојувалиштето од кое работникот дневно доаѓа на работа.

(3) Ако работникот не може да се пронајде на адресата на престојувалиштето од кое дневно доаѓа на работа (освен во случаите на оправдано отсуство од работа) или нема трајно или времено престојувалиште во Република Македонија или одбие врачување, откажувањето на договорот за вработување се објавува на огласната табла во седиштето на работодавачот. По изминувањето на осум работни дена од објавувањето на огласната табла се смета дека врачувањето е извршено.

Основани причини за отказ

Член 76

(1) Работодавачот може на работникот да му го откаже договорот за вработување, кога не е можно продолжување на работниот однос, ако:

1) работникот заради своето однесување, недостаток на знаења или можности или заради неисполнување на посебните услови определени со закон, не е способен да ги извршува договорните или други обврски од работниот однос (лична причина) или

2) работникот ги крши договорните обврски или други обврски од работниот однос (причина на вина) и

3) престане потребата од вршење на одредена работа под условите наведени во договорот за вработување заради економски, организациони, технолошки, структурни или слични причини на страна на работодавачот (деловни причини).

Неосновани причини за отказ

Член 77

Неосновани причини за откажување на договорот за вработување се:

1) членство на работникот во синдикат или учество во синдикални активности во согласност со закон и колективен договор;

2) поднесување на тужба или учество во постапка против работодавачот заради потврдување на кршење на договорните и други обврски од работниот однос пред арбитражни, судски и управни органи;

3) одобрено отсуство заради болест или повреди, бременост, раѓање и родителство и нега на член на семејството;

4) користење на одобрено отсуство од работа и годишен одмор;

5) отслужување или дослужување на воен рок или воена вежба и

6) други случаи на мирување на договорот за вработување утврдени со овој закон.

Понуда на нов променет договор пред отказ

Член 78

(1) Одредбите на овој закон што се однесуваат на откажување на договорот за вработување, се применуваат и во случајот кога работодавачот го откажува договорот за вработување и на работникот истовремено му предлага склучување на нов променет договор за вработување.

(2) Работникот мора да се изјасни за новиот променет договор за вработување во рок од 15 дена од денот на приемот на понудата.

(3) Ако работникот во случајот од ставот (1) на овој член ја прифати понудата на работодавачот, нема право на отпремнина поради престанување на претходниот договор за вработување, а го задржува правото да ја оспорува пред надлежниот суд одлуката за промена на договорот за вработување.

Откажување на договорот за вработување од лични причини на страна на работникот

Член 79

Работодавачот може да му го откаже договорот за вработување од лични причини на страна на работникот, ако работникот не ги извршува работните обврски утврдени со закон, колективен договор, акт на работодавачот и договорот за вработување.

Услови за откажување на договорот за вработување од лични причини на страна на работникот

Член 80

Работодавачот може да му го откаже договорот за вработување на работникот од лични причини на страна на работникот, ако на работникот му се обезбедени потребните услови за работа и му се дадени соодветни упатства, насоки или писмено предупредување од работодавачот во врска со работата дека работодавачот не е задоволен од начинот на извршување на работните

обврски и ако по даденото предупредување во рокот утврден од работодавачот, работникот не го подобри своето работење, во случаите утврдени со колективен договор на ниво на гранка, односно оддел, односно на ниво на работодавач.

Откажување на договорот за вработување поради кршење на работниот ред и дисциплина или работните обврски со отказан рок

Член 81

(1) Работодавачот може да му го откаже договорот за вработување на работникот поради кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор, акт на работодавачот и договорот за вработување со отказан рок, особено ако:

- 1) не ги почитува работниот ред и дисциплина според правилата пропишани од страна на работодавачот;
 - 2) не ги извршува или несовесно и ненавремено ги извршува работните обврски;
 - 3) не се придржува кон прописите што важат за вршење на работите на работното место;
 - 4) не се придржува на работното време, распоредот и користењето на работното време;
 - 5) не побара отсуство или навремено писмено не го известува работодавачот за отсуството од работа;
 - 6) поради болест или оправдани причини отсуствува од работа, а за тоа во рок од 48 часа, писмено не го известува работодавачот;
 - 7) со средствата за работа не постапува совесно или во согласност со техничките упатства за работа;
 - 8) настане штета, грешка во работењето или загуба, а за тоа веднаш не го известува работодавачот;
 - 9) не ги почитува прописите за заштита при работа или не ги одржува средствата и опремата за заштита при работа;
 - 10) предизвикува неред и насилнички се однесува за време на работата и
 - 11) незаконски или неовластено ги користи средствата на работодавачот.
- (2) Со закон, колективен договор и со правилата на работодавачот за работниот ред и дисциплина може да се утврдат и други случаи на кршење на работниот ред и дисциплина.
- (3) Правилата за работниот ред и дисциплина, работодавачот е должен да ги истакне на видно место во работните простории на работодавачот и да ги достави до синдикатот.

Откажување на договорот за вработување поради кршење на работниот ред и дисциплина или работните обврски без отказан рок

Член 82

- (1) Работодавачот може на работникот да му го откаже договорот за вработување без отказан рок во случаите на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со овој или друг закон, колективен договор, правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување, а особено ако работникот:
- 1) неоправдано изостане од работа три последователни работни дена или пет работни дена во текот на една година;
 - 2) го злоупотреби боледувањето;
 - 3) не се придржува кон прописите за здравствена заштита, заштита при работа, пожар, експлозија, штетно дејствување на отрови и други опасни материи и ги повредува прописите за заштита на животната средина;

4) внесува, употребува или е под дејство на алкохол и наркотични средства;

5) стори кражба или во врска со работата намерно или од крајно невнимание предизвика штета на работодавачот и

6) оддаде деловна, службена или државна тајна.

(2) Со закон и колективен договор може да се утврдат и други случаи на кршење на работниот ред и дисциплина и на работните обврски за кои работодавачот го откажува договорот за вработување без отказан рок.

Отстранување од работа од кај работодавачот до донесување на одлука за отказ на договорот за вработување

Член 83

По оценка на работодавачот, со писмен налог на овластеното лице кај работодавачот, работникот се отстранува од кај работодавачот со надоместок во висина од 50% на платата на работникот кој ја примил претходниот месец до донесувањето на одлуката за отказ на договорот за вработување, ако:

- 1) работникот со своето присуство кај работодавачот го загрозува животот или здравјето на работниците или други лица или се оштетуваат средства од поголема вредност;
- 2) присуството на работникот кај работодавачот штетно ќе се одразува врз работењето кај работодавачот;
- 3) присуството на работникот оневозможува утврдување на одговорноста за повреда на работните обврски и
- 4) кога против работникот е покрената кривична постапка од надлежен орган за кривично дело сторено на работа или во врска со работата.

Парична казна

Член 84

Во зависност од степенот на одговорноста на работникот, условите под кои е направена повредата на работните обврски и на работниот ред и дисциплина, поранешната работа и однесување на работникот, тежината на повредата и нејзините последици, работодавачот може на работникот да му изрече парична казна, која не може да биде поголема од 15% од последната исплатена месечна нето плата на работникот, во траење од еден до шест месеца.

Форма на одлуката за откажување на договорот за вработување, односно на одлуката за паричната казна

Член 85

Одлуката за откажување на договорот за вработување, односно одлуката за изрекување на парична казна задолжително се дава во писмена форма, со образложение на основот и причината за откажување на договорот за вработување, односно причината за изрекување на паричната казна со правна поука.

Надлежен орган за изрекување на отказ на договорот за вработување и на парична казна

Член 86

Одлуката за откажување на договорот за вработување и за изрекување на парична казна ја донесува работодавачот или од него овластениот работник.

Отказни рокови**Член 87**

Работникот и работодавачот можат да го откажат договорот за вработување во законскиот или договорно определениот отказан рок. При одлучувањето страните мораат да го почитуваат минималниот рок на траење на отказниот рок, одреден со овој закон, колективниот договор на ниво на дејноста, односно на ниво на работодавач.

Минимални отказни рокови**Член 88**

(1) Ако работникот го откажува договорот за вработување, отказниот рок е еден месец. Со договорот за вработување или со колективниот договор може да биде договорен подолг отказан рок, меѓутоа не подолг од три месеца.

(2) Ако работодавачот го откажува договорот за вработување на поединечен работник или на помал број работници отказниот рок е еден месец, а два месеца во случај на престанок на работен однос на повеќе од 150 работници или 5% од вкупниот број работници кај работодавачот пред престанокот на работниот однос.

(3) Ако работодавачот го откажува договорот за вработување на работник на сезонска работа, отказниот рок е седум работни дена.

Течење на отказниот рок**Член 89**

Отказниот рок започнува да тече наредниот ден од денот по врачувањето на одлуката за отказ на договорот за вработување.

Паричен надоместок наместо отказан рок**Член 90**

(1) Работодавачот и работникот можат да се договорат за паричен надоместок наместо отказан рок.

(2) Ако е постигнат договор за паричен надоместок наместо отказан рок работодавачот е должен паричниот надоместок на работникот за целиот отказан рок да му го исплати со доставувањето на отказот, со денот на престанокот на работниот однос.

Приговор на одлуката за откажување на договорот за вработување без отказан рок или за отстранување од кај работодавачот**Член 91**

(1) Против одлуката за отказ на договорот за вработување без отказан рок или одлуката за отстранување од кај работодавачот, работникот има право на приговор до органот на управување или работодавачот.

(2) Приговорот се поднесува во рок од осум дена од денот на добивање на одлуката за откажување на договорот за вработување без отказан рок или одлуката за отстранување од кај работодавачот.

(3) Одлуката по приговорот се донесува во рок од осум дена од денот на поднесувањето на приговорот.

(4) Приговорот против одлуката за откажување на договорот за вработување без отказан рок или одлуката за отстранување од кај работодавачот, во смисла на членовите 82 и 83 од овој закон, не ја задржува од извршување одлуката за отказ, односно писмениот налог.

(5) Кога не е донесена одлука по приговорот од ставот (3) на овој член или кога работникот не е задоволен со одлуката донесена по приговорот, има право да поведе спор пред надлежниот суд во рок од 15 дена.

(6) По барање на работникот синдикатот може да го застапува работникот во постапката по приговор.

Права и обврски на страните за време на отказниот рок**Член 92**

(1) За време на отказниот рок, работодавачот е должен да му овозможи на работникот отсуство од четири часа во текот на работната недела заради барање на ново вработување.

(2) За време на отсуството од работа од ставот (1) на овој член работникот има право на надоместок на плата, согласно со колективен договор.

Приговор против одлука за откажување на договорот за вработување со отказан рок**Член 93**

(1) Против одлуката за отказ на договорот за вработување со отказан рок работникот има право на приговор до органот на управување, односно работодавачот.

(2) Приговорот се поднесува во рок од осум дена од денот на добивањето на одлуката за отказ на договорот за вработување.

(3) Приговорот го одлага извршувањето на одлуката за отказ до донесувањето на конечната одлука по приговорот, која се донесува во рок од осум дена од денот на поднесувањето на приговорот.

(4) Кога не е донесена одлука по приговорот во рокот од ставот (3) на овој член или кога работникот не е задоволен со одлуката донесена по приговорот, има право да поведе спор пред надлежниот суд.

(5) По барање на работникот синдикатот може да го застапува работникот во постапка по приговор.

Застареност**Член 94**

(1) Отказ на договорот за вработување од лични причини на страна на работникот, работодавачот може да му даде на работникот во рок од три месеца од денот на дознавањето за фактите кои се основа за давање на отказот, односно во рок од шест месеца од денот на настапувањето на фактите кои се основа за давање на отказот.

(2) Отказ на договорот за вработување, работодавачот може да му даде на работникот поради сторено кривично дело на работа или во врска со работата, најдоцна до истекот на рокот за застареност утврден во закон за стореното кривично дело.

Информирање и консултирање на работниците**Член 94-а**

(1) Информирање на работниците значи пренос на податоци од страна на работодавачот до претставниците на работниците за да можат тие да се запознаат со истите и да ги истражат.

(2) Консултирање значи размена на мислења и воспоставување дијалог меѓу претставниците на работниците и работодавачот.

(3) Обврската за информирање и консултирање се однесува на трговско друштво, јавно претпријатие и друго правно лице што имаат над 50 работници и на установи што имаат над 20 работници.

(4) Информирањето и консултирањето опфаќа информирање за блиските и веројатните трендови на активностите на трговско друштво, јавно претпријатие и друго правно лице или установа и нивната економска состојба, за состојбата, структурата и веројатниот тек на вработување во трговско друштво, јавно претпријатие

тие и друго правно лице или установа и за секоја предвидена мерка, особено кога постои закана за вработувањата, за одлуките кои можат да доведат до суштински промени во организација на работата или во договорните обврски.

(5) Информациите се даваат во време, на начин и со содржина што се соодветни за да им се овозможи на претставниците на работниците да спроведат соодветна анализа на истите и таму каде што е потребно да се подготват за консултирање.

(6) Консултации ќе се спроведат:

1) кога времето, методот и нивната содржина се соодветни;

2) на релевантното ниво на раководство и претставување, во зависност од прашањата за кои се консултира;

3) врз основа на информациите што ги обезбедува работодавачот во врска со информирањето и на мислењето на претставниците на работниците;

4) на начин што ќе им овозможи на претставниците на работниците да се сретнат со работодавачот и да добијат одговор за секое мислење што можат да го подготват и

5) во поглед на можноста за постигнување договор за одлуките во рамките на овластувањата на работодавачот.

(7) Одредбите од членот 94-а на овој закон не се однесуваат на персоналот на бродови што пловат на отворено море.

Информирање и консултирање при колективни отпуштања од деловни причини

Член 95

(1) Доколку работодавачот има намера да донесе одлука за престанок на работен однос на поголем број работници од деловни причини, односно на најмалку 20 работници за период од 90 дена при секој престанок на работен однос без оглед на вкупниот бројот на работниците кај работодавачот, се смета за колективно отпуштање од деловни причини.

(2) Кога работодавачот има намера да спроведе колективни отпуштања тој е должен да започне постапка на консултации со претставниците на работниците, најмалку еден месец пред почетокот на колективното отпуштање и да ги обезбеди со сите релевантни информации пред започнување на консултациите, заради постигнување договор.

(3) Консултациите на ставот (2) од овој член најмалку ги опфаќаат начините и средствата за избегнување на колективни отпуштања, намалување на бројот на отпуштени работници или за ублажување на последиците преку прибегнување кон придружни социјални мерки со цел да помогнат на отпуштените работници повторно да се вработат или обучат.

(4) За да им овозможат на претставниците на работниците да подготват конструктивни предлози, работодавачите во текот на консултациите навреме ги обезбедуваат со сите релевантни информации, и тоа за:

1) причините за планираните отпуштања;

2) бројот и категориите на работници кои се отпуштаат;

3) вкупниот број и категории на работници кои се вработени и

4) периодот за кој планираните отпуштања треба да се случат.

(5) Обврските за информирање и консултирање се применуваат без разлика дали одлуката за колективни отпуштања се донесува од работодавачот или од лице кое врши контрола на работодавачот. При разгледување на наводно прекршување на обврските од информирање, консултирање и известување нема да се земе

предвид секое оправдување на работодавачот кое се базира врз фактот дека трговско друштво, јавно претпријатие и друго правно лице кое ја донело одлуката за колективни отпуштања не ги обезбедило бараните информации до работодавачот.

(6) Работодавачот е должен по завршување на консултациите од ставот (2) на овој член писмено да ја извести службата надлежна за посредување при вработување, заради помош и услуги од посредување при вработувањето, согласно со закон. Ова известување ги содржи сите релевантни информации во врска со планираните колективни отпуштања и за консултациите со претставниците на работниците предвидени во ставот (3) на овој член, особено за причините за отпуштањата, бројот на работниците кои се отпуштаат, вкупниот број работници кај работодавачот и периодот за кој отпуштањата треба да се случат.

(7) Работодавачите доставуваат до претставниците на работниците копија од известувањето доставено до службата надлежна за посредување при вработување, по кое претставниците на работниците можат да достават свои предлози до службата надлежна за посредување при вработување.

(8) Известувањето за планираните колективни отпуштања работодавачот е должен да го достави до службата надлежна за посредување при вработување, најдоцна до 30 дена пред донесувањето на одлуката за престанок на работниот однос на работниците.

(9) Доколку рокот од ставот (7) на овој член е краток од 60 дена, службата за посредување при вработување може да побара продолжување на рокот до 60 дена по известувањето, ако проблемите кои произлегуваат од планираните колективни отпуштања не можат да се решат во рамките на почетниот период.

(10) Одредбите на овој член не се применуваат кај колективни отпуштања кои произлегуваат од прекинување на дејностите на установата поради судска одлука, договорите за вработување на определено време и во тела на јавната администрација.

Права и обврски во случај на отказ од деловни причини

Член 96

(1) Работодавачот, пред да го откаже договорот за вработување од деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени), поради кои престанува потребата од вршење на определена работа, може на работникот да му понуди:

1) вработување кај друг работодавач без огласување, со преземање и склучување договор за вработување за вршење на работи кои одговараат на неговата стручна подготовка, односно квалификација;

2) стручно оспособување (обука, преквалификација или доквалификација за работа кај истиот или кај друг работодавач) или

3) нов договор за вработување.

(2) Одредбата од ставот (1) точки 1, 2 и 3 на овој член не се однесува за вработување од трговско друштво, односно трговец поединец во државен орган, јавно претпријатие, јавна установа, единица на локалната самоуправа и градот Скопје, фондови, агенции, заводи и други правни лица основани со закон.

Испратнина

Член 97

(1) Во случај на откажување на договорот за вработување од деловни причини, работодавачот е должен на работникот да му исплати испратнина, и тоа:

1) до пет години поминати во работен однос - во висина од една нето плата;

2) од пет до десет години поминати во работен однос - во висина од две нето плати;

3) од десет до 15 години поминати во работен однос - во висина од три нето плати;

4) од 15 до 20 години поминати во работен однос - во висина од четири нето плати;

5) од 20 до 25 години поминати во работен однос - во висина од пет нето плати и

6) над 25 години поминати во работен однос - во висина од шест нето плати.

(2) Основица за пресметка на испратнината е просечната нето плата на работникот во последните шест месеца пред отказот, но истата да не биде помала од 50% од просечната нето плата исплатена по работник во Републиката во последниот месец пред отказот.

(3) Под работен однос, во смисла на ставот (1) од овој член, се смета времето поминато во работен однос кај ист работодавач и работниот однос кај претходниот работодавач, на кој поради настаната статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач.

(4) Испратнината се исплатува со денот на престанокот на работниот однос.

(5) Барањето, односно давањето на согласност за откажување од правото на испратнина од страна на работодавачот, односно работникот се ништовни.

(6) Испратнина не се исплатува во случај на откажување на договор за вработување од деловни причини на работник кој врши сезонска работа која трае до три месеци.

Членот 98 е избришан

Отказ од страна на работодавачот

Член 99

Работодавачот може на работникот да му го откаже договорот за вработување, ако:

1) на работникот со правосилна одлука му е забрането да врши определени работи од работниот однос или ако му е изречена воспитна, заштитна или безбедносна мерка, поради која не може да врши работи подолго од шест месеца или ќе мора поради издржување на затворска казна да биде отсутен од работа повеќе од шест месеца и

2) работникот не ја изврши успешно пробната работа.

Отказ од страна на работникот

Член 100

(1) Работникот може по истекот на три дена откако претходно писмено го предупредил работодавачот на исполнувањето на обврските, да му го откаже договорот за вработување, ако:

1) работодавачот повеќе од три месеца не му обезбедува работа и така не му ја исплаќа определената плата;

2) не му е овозможено вршење на работата заради одлука на надлежната инспекција за забрана на вршење на работниот процес или забрана на примена на средствата за работа подолго од 30 дена и работодавачот не му ја исплаќа законски определената плата;

3) работодавачот најмалку три месеца исплаќа намалена плата за работата;

4) работодавачот три пати последователно или во период од шест месеца не исплаќа плата за работата во законски, односно договорно определениот рок;

5) работодавачот не ја обезбедува заштитата на работникот при работа, а работникот претходно побарал отстранување на заканувачката непосредна и неизбежна опасност за животот и здравјето;

6) работодавачот го навредува и насилнички се однесува кон него или наспроти неговите предупредувања не го спречува таквото однесување од страна на другите работници;

7) работодавачот не му обезбедува еднаков третман со оглед на полот и

8) работодавачот ништо не презел работникот да не стане жртва на полово вознемирување.

(2) Работникот во случај на отказ заради однесувањата од ставот (1) на овој член има право на испратнина и на обештетување најмалку во висина на изгубената плата за времето на отказниот рок.

Забрана на отказ поради бременост, раѓање и родителство

Член 101

(1) Работодавачот не смее да го откаже договорот за вработување на работникот за време на бременост, раѓање и родителство, за време на сместување на дете кај посвоител, отсуство од работа за родителство од страна на татко или посвоител на дете и скратено работно време поради грижа за дете со развојни проблеми и посебни образовни потреби и спреченост за неа на дете до тригодишна возраст.

(2) Отказот на договорот за вработување е ништовен, доколку на денот на врачувањето на отказот работодавачот бил запознаен со околностите од ставот (1) на овој член, или доколку работникот во рок од 15 дена од врачувањето на отказот го извести работодавачот за постоење на околностите од ставот (1) на овој член со доставување на соодветна потврда од овластен лекар или надлежен орган.

(3) Околностите од ставот (1) на овој член не го спречуваат престанокот на договорот за вработување склучен на определено време, со истек на времето за кое тој договор е склучен.

(4) Забраната за отказ од ставот (1) на овој член не се однесува на откажување на договорот за вработување поради потешки прекршувања на договорните обврски, односно поради кршење на работниот ред и дисциплина или работните обврски за кои се дава отказ без отказан рок согласност закон и колективен договор.

(5) Работодавачот може да го откаже договорот за вработување поради основите утврдени во ставот (4) на овој член, само по претходна согласност на синдикатот чиј член е работникот кој се штити од отказ.

(6) Доколку синдикатот во рок од осум дена, не се изјасни за откажување на договорот од ставот (5) на овој член со давање или недавање на согласност, ќе се смета дека се согласил со одлуката на работодавачот.

(7) Доколку синдикатот не даде согласност за откажување на договорот за вработување на работникот од ставот (1) на овој член, работодавачот може во рок од 15 дена од денот на доставувањето на изјавата за недавање на согласност да поведе постапка за нејзино преиспитување со судска или арбитражна одлука.

(8) Постапката за преиспитување на согласноста од ставот (7) на овој член ја спроведува надлежниот суд во рок од 30 дена од денот на поднесување на тужба од работодавачот.

(9) Доколку кај работодавачот не е формиран синдикат или работникот од ставот (1) на овој член не е член на синдикат, претходна согласност за отказот на договорот за вработување дава надлежниот инспектор на трудот.

(10) Во текот на постапката за претходна согласност во која учествува надлежниот инспектор на трудот, се применуваат роковите и дејствијата од ставовите (6), (7) и (8) на овој член.

Престанување на важноста на договорот за вработување врз основа на судска пресуда**Член 102**

(1) Ако судот донесе одлука со која е утврдено дека на работникот незаконски му престанал работниот однос, работникот има право да се врати на работа по правосилноста на одлуката, ако тоа го бара.

(2) Покрај враќањето на работа, работодавачот е должен на работникот да му ја исплати бруто платата која би ја земал кога би бил на работа, согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување, намалена за износот на приходот кој работникот го остварил врз основа на работа, по престанокот на работниот однос.

(3) Работникот кој го оспорува отказот може да бара судот, привремено, до завршувањето на спорот, да нареди негово враќање на работа.

(4) Ако судот со одлука утврди дека на работникот незаконски му престанал работниот однос, а за работникот не е прифатливо да остане во работен однос, судот на барање на работникот ќе го определи денот на престанокот на работниот однос и ќе му досуди надомест на штета.

(5) Одлуката од ставот (1) на овој член судот може да ја донесе и на барање на работодавачот ако постојат околности кои оправдано укажуваат дека продолжувањето на работниот однос, со уважување на интересите на двете договорни страни, не е можен.

(6) Работодавачот и работникот можат барањето за престанок на договорот за вработување да го поднесат до окончувањето на главната расправа пред првостепениот суд.

Престанување на важноста на договорот за вработување поради утврдената трајна неспособност за работа**Член 103**

Договорот за вработување престанува да важи ако под условите и на начин пропишани со закон е утврдено дека кај работникот дошло до губење на работната способност, со денот на доставувањето на правосилно решение за утврдување на изгубената работна способност.

Прекин на договорот за работа поради возраст на работникот**Член 104**

(1) Работодавачот го прекинува договорот за вработување на работникот кога работникот ќе наполни 64 години возраст и 15 години пензиски стаж.

(2) Работодавачот, на барање на работникот од ставот (1) на овој член може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон поинаку не е утврдено.

VIII. ПЛАЌАЊЕ НА РАБОТАТА**Вид на плаќање****Член 105**

(1) Работникот има право на заработувачка - плата, согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување.

(2) Плаќањето на работата по договорот за вработување мора да биде секогаш во парична форма. При исплатата, работодавачот мора да го почитува најнискиот износ определен со колективен договор, во согласност со закон, кој непосредно го обврзува работодавачот.

(3) Платата е составена од основната плата, дел од платата за работната успешност и додатоците, ако со друг закон поинаку не е определено.

(4) Работодавачот може на работникот да му исплати 13-та плата, доколку работодавачот има можност да ја исплати.

Основна плата, работна успешност и додатоци**Член 106**

(1) Основната плата се определува земајќи ги предвид барањата на работното место, за кое работникот го склучил договорот за вработување.

(2) Работната успешност на работникот се определува земајќи ги предвид домаќинскиот однос, квалитетот и обемот на вршењето на работата, за којашто работникот го склучил договорот за вработување.

(3) Додатоците се определуваат за посебните услови при работа, кои произлегуваат од распоредот на работното време и тоа за работа во смени, работа во поделено работно време, ноќна работа, работа на дежурство, согласно закон, продолжена работа, работа во ден на неделен одмор, работа во празници определени со закон и додаток за работен стаж.

Минимална плата**Член 107**

Платата на работникот за работа со полно работно време не може да биде пониска од минималната плата утврдена според закон и колективен договор.

Еднакво плаќања на мажи и на жени**Член 108**

(1) Работодавачот е должен за еднаква работа со еднакви барања на работното место да исплаќа еднаква плата на работниците без оглед на полот.

(2) Одредбите на договорот за вработување, колективниот договор, односно општиот акт на работодавачот, кои се во спротивност со ставот (1) на овој член, се ништовни.

Ден на исплаќањето**Член 109**

(1) Платата се исплатува за периоди кои не смеат да бидат подолги од еден месец.

(2) Платата се исплаќа најдоцна 15 дена по изминувањето на исплатниот период.

(3) Ако денот на исплаќањето е слободен ден, платата се исплаќа најдоцна идниот прв работен ден.

(4) Работодавачот е должен претходно писмено да ги известат работниците за денот на исплаќањето и за секоја промена на денот на исплаќањето.

Место и начин на исплаќањето на платата**Член 110**

(1) Работодавачот е должен на работникот да му ја исплати платата на начин утврден со закон.

(2) Работодавачот е должен да му издаде на работникот при секое исплаќање на платата како и до 31 јануари на новата календарска година писмена пресметка на платата, придонесите од плата и надоместоците на платата за платниот период, односно за изминатата година од кои, исто така, се гледаат и пресметката и плаќањето на даноците и придонесите.

(3) Трошоците во врска со исплатата на платата се на товар на работодавачот.

Задржување и порамнување на исплаќањето на платата

Член 111

(1) Работодавачот може да го задржи исплаќањето на платата само во законски определените случаи. Сите одредби на договорот за вработување, кои определуваат други начини на задржување на исплатата, се ништовни.

(2) Работодавачот не смее своите побарувања кон работникот без негова писмена согласност да ги порамни со својата обврска за исплата на платата.

(3) Работникот не смее да даде согласност од ставот (2) на овој член пред настанувањето на побарувањето на работодавачот.

Надоместок на плата

Член 112

(1) Работникот има право на надоместок на платата за целото време на отсуство во случаите и во траење определени со закон, како и во случаите кога не работи од причини на страната на работодавачот.

(2) Работодавачот е должен да му исплати надоместок на платата во случаите на отсутност од работа поради користење на годишниот одмор, платениот вонреден одмор, дообразување, со закон определени празници и од работа слободните денови и во случаите кога работникот не работи од причини на страна на работодавачот.

(3) Работодавачот исплаќа надоместок на платата и во случаите на неспособност на работникот за работа поради негова болест или повреди до 30 дена, а над 30 дена се исплаќа на товар на здравственото осигурување. Во случај на отворање на ново боледување во рок од три дена од престанокот на претходното боледување, работодавачот има право да побара од првостепената лекарска комисија да го потврди новото боледување или да го продолжи прекратеното старо боледување.

(4) По исклучок од ставот (3) на овој член, во случај на неспособност на работникот за работа поради повреда настаната заради необезбедување на мерките утврдени со прописите од областа на безбедност и здравје при работа од страна на работодавачот, работодавачот исплаќа надоместок на плата и над 30 дена, врз основа на записник од органот на државната управа надлежен за работите од областа на инспекцијата на трудот. Во записникот од извршениот увид кај работодавачот инспекторот на трудот е должен да наведе дали конкретната повреда е поради непреземање мерки за безбедност и здравје при работа од страна на работодавачот. Примерок од записникот инспекторот на трудот доставува и до Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

(5) Во случаите од ставот (4) на овој член, надоместокот на плата за привремените агенциски работници кои со договор за отстапување преку Агенцијата за привремени вработувања се отстапени кај работодавач корисник, обврската за исплата на надоместокот на плата е на товар на работодавачот корисник.

(6) Работодавачот може да исплати на товар на другиот обврзник надоместок за платата, исто така, и во случај ако така е одредено со закон или друг пропис.

(7) Ако работникот не може да ја врши работата поради виша сила, има право на половина од платата, на која инаку би имал право, ако би работел.

(8) Ако со овој закон или друг закон поинаку не е одредено, на работникот му припаѓа надоместок на платата во висина од неговата просечна плата од пос-

ледните 12 месеца. Доколку работникот во тој период не примал плата, му припаѓа надомест во висина на најниската плата.

(9) Работодавачот е должен да му исплати на работникот надоместок на плата за денови и часови, колку што изнесува работната обврска на работникот на денот кога заради оправдани причини не работи.

(10) Во случај на прекин на работниот процес од деловни причини, работодавачот е должен на работникот да му издаде решение и да му плати 70% од платата за период до три месеца во тековната година.

Надоместување на трошоците поврзани со работата

Член 113

(1) Работникот има право на надомест на трошоци поврзани со работата за:

- 1) службено патување;
- 2) теренски додаток;
- 3) користење на приватен автомобил за службени патувања;
- 4) одвоен живот од семејството и
- 5) смрт на работникот или член на неговото семејство.

(2) Работникот има право на отпремнина при одење во пензија, како и јубилејни награди.

(3) Висината, основницата и рокот за пресметување и исплата на надоместокот на овие трошоци се утврдува со закон и колективен договор.

(4) Работодавачот на свој трошок на работниците може да им организира превоз до и од работното место, како и исхрана за време на работа.

(5) Трошоците за исхрана од ставот 4 на овој член можат да изнесуваат најмногу до 20% од просечната нето плата по работник исплатена во претходната година, а трошоците за превоз во висина на стварните трошоци во јавниотобраќај.

Исплата на приправниците

Член 114

Работникот - приправник има право на плата определена според закон и колективен договор, но не помалку од 40% од основната на работното место за кое се оспособува.

Застарување на побарувањата од работен однос

Член 115

Паричните побарувања од работен однос застаруваат во рок од три години од денот на настанувањето на обврската.

IX. РАБОТНО ВРЕМЕ

Полно работно време

Член 116

(1) Полното работно време не смее да биде подолго од 40 часа неделно.

(2) Работната недела по правило трае пет работни дена.

(3) Со закон, односно со колективен договор може да се одреди како полно работно време, работното време кое е пократко од 40 часа неделно, меѓутоа не помалку од 36 часа неделно.

(4) Со закон или други прописи во согласност со закон, или со колективен договор може да се определи за работните места, кај кои постојат поголеми опасности од повреди или здравствени оштетувања, полното работно време да трае помалку од 36 часа неделно.

(5) Ако полното работно време не е определено со закон или колективен договор, се смета како полно работно време, работното време од 40 часа неделно.

(6) Работодавачот е должен да води евиденција за полното работно време.

(7) Работодавач кој има над 25 вработени и кај кого процесот на работата се врши на една или повеќе локации е должен на секоја локација да води електронско евидентирање на полното работно време и на прекувремената работа.

(8) Работодавачот кој има до 25 вработени е должен да води евидентен лист за присуство на работа на работниците со наведување на податоци за почетокот и завршетокот на работното време.

Прекувремена работа

Член 117

(1) Работникот е должен на барање на работодавачот да врши работа преку полното работно време (прекувремена работа):

1) во случаи на исклучително зголемување на обемот на работата;

2) ако е потребно продолжување на деловниот или производниот процес;

3) ако е нужно да се отстрани оштетување на средствата за работа, што би предизвикало прекинување на работата;

4) ако е потребно да се обезбеди безбедност на луѓето и имотот, како и безбедноста на прометот и

5) во други случаи определени со закон или колективен договор.

(2) Прекувремената работа може да трае најмногу осум часа во текот на една недела и најмногу 190 часа годишно, освен за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени.

(3) За работниците од Министерството за внатрешни работи, кои вршат посебни должности и овластувања согласно со посебен закон, прекувремената работа може да трае подолго од 190 часа годишно, поради извршување на итни и неодојливи работи, по претходно дадена писмена согласност на работникот.

(4) На работникот кој работел над 150 часа подолго од полното работно време, а не отсутствувал од работа повеќе од 21 ден во текот на годината, кај истиот работодавач, во кои не се засметуваат деновите на искористен годишен одмор, работодавачот е должен да му исплати покрај додатокот на плата и бонус во висина од една просечна плата во Републиката.

(5) Работодавачот е должен да води посебна евиденција за прекувремената работа и часовите за прекувремената работа посебно да ги наведе во месечната пресметка на платата на работникот.

(6) Работодавачот е должен за секое воведување на прекувремена работа претходно писмено да го известат подрачниот државен инспектор на трудот.

(7) Ако работодавачот воведува прекувремена работа подолго од ставот (2) на овој член е должен да изврши прераспорежување на работното време или воведување на нови смени.

Дежурство во здравството

Член 118

Дежурството во здравствените установи се уредува со прописите од областа на здравството.

Дополнително работење во случаи на природна или друга несреќа

Член 119

Работникот е должен да ја врши работата преку полното или договорното пократко работно време на своето работно место или други работи во врска со отстранување или спречувањето на последиците, во случаите на природна или друга несреќа, ако таа несреќа непосредно се очекува. Таквата работа може да трае додека е неопходно да се спасат човечките животи, да се заштити здравјето на луѓето или да се спречи неправилната материјална штета.

Забрана на вршење работа подолго од полното работно време

Член 120

Работодавачот не смее да наложи работа подолго од полното работно време:

1) ако работата може да се изврши со соодветна организација или распределба на работата, распоредување на работното време или воведување на нови смени;

2) на работникот жена, во согласност со одредбите на овој закон поради заштита на бременоста, раѓање и родителството;

3) на мајка со дете до три години старост и самохран родител со дете до шест години старост, освен ако работникот даде писмена изјава дека доброволно се согласува со прекувремена работа;

4) на повозрасен работник без негова согласност;

5) на работник кој не наполнил 18 години возраст;

6) на работникот на кој врз основа на мислење на лекарската комисија поради таквото работење ќе му се влоши здравствената состојба;

7) на работникот кој има полно работно време пократко од 36 часа неделно поради работа на работното место, каде што опстојуваат поголеми опасности од повреда или здравствени оштетувања и

8) на работникот кој работи помалку од полното работно време (скратено работно време) во согласност со прописите за пензиско и инвалидско осигурување (инвалидност), прописите за здравствено осигурување (медицинска рехабилитација) или други прописи (родителски обврски).

Дополнително работење

Член 121

(1) Работникот, кој работи полно работно време, може по исклучок да склучи договор за вработување со неполно работно време со друг работодавач, меѓутоа најмногу за десет часа неделно, со претходна согласност на работодавачите, каде што е вработен со полно работно време.

(2) Обврзен составен дел на договорот за вработување според ставот (1) на овој член е договорот за начинот на остварувањето на правата и обврските од овој работен однос со оглед на правата и обврските на работникот кај работодавачот, каде што е вработен со полно работно време.

(3) На работникот, кој склучува договор за вработување според ставот (1) на овој член, престанува да му важи договорот за вработување во согласност со овој закон, по изминувањето на договореното време, или ако е повлечена согласноста на работодавачот, каде што работникот е во работен однос со полно работно време.

Скратено работно време во посебни случаи

Член 122

(1) Работникот кој работи помалку од полното работно време (скратено работно време) во согласност со прописите за пензиско и инвалидско осигурување (инвалидност), прописите за здравствено осигурување (медицинска рехабилитација) и остварува права од задолжителното социјално осигурување кога би работел со полно работно време.

(2) Работникот од ставот (1) на овој член, кој работи помалку од полното работно време, има право на плаќање за работата според стварните работни обврски, како и други права и обврски од работниот однос како работникот кој работи полно работно време, ако со овој закон поинаку не е определено.

Скратено работно време во посебни услови

Член 122-а

(1) На работникот кој работи на особено тешки, напорни и штетни по здравјето работи, а чие штетно влијание врз неговото здравје, односно работна способност не може во целост да се отстрани со заштитни мерки, работното време му се скратува сразмерно на штетното влијание врз неговото здравје, односно работна способност, во согласност со закон и колективен договор.

(2) При остварување право на плата и другите права од работен однос, скратеното работно време од ставот (1) на овој член се изедначува со полното работно време.

(3) Како особено тешки, напорни и штетни по здравјето работи се сметаат: особено тешка физичка работа; работа под зголемен атмосферски притисок; работа под зголемена бучавост; работа во вода или влага; работа изложена на јонизирачки зрачења; работа со болни од различни болести и со заразни материјали; работа на хируршки интервенции во операциони сали; работа во областа на психијатријата; работа со лица со најтешки пречки во психичкиот развој; работа во судска медицина и патолошка анатомија; работа со нагривачки материјали; работа на летачки персонал; балетски изведби; музичари на дувачки инструменти; играорци и оперски солисти; работа во близина на напон или под напон и работа на височина или длабочина.

(4) Одобрение за работа со скратено работно време од ставот (3) на овој член дава министерот надлежен за работите од областа на трудот, врз основа на претходно прибавено мислење од здравствена установа која врши дејност медицина на трудот и мислење од инспекција на трудот.

(5) Барање за покренување на постапка за добивање на одобрение за работа со скратено работно време може да поднесе работникот или синдикалната организација до работодавачот.

(6) Здравствената установа која врши дејност медицина на трудот и инспекцијата на трудот мислењето од ставот (4) на овој член го доставуваат врз основа на претходно изготвен и доставен елаборат од работодавачот.

(7) Барање за добивање одобрение за работа со скратено работно време поднесува работодавачот до министерството надлежно за работите од областа на трудот.

(8) Кон барањето за добивање одобрение од ставот (4) на овој член работодавачот доставува мислење од здравствена установа која врши дејност медицина на трудот и мислење од инспекција на трудот.

(9) Доколку инспекцијата на трудот утврди дека постојат условите од ставот (1) на овој член, со решение ќе му нареди на работодавачот да покрене постапка за утврдување на скратено работно време.

(10) Работникот кој работи на работи од ставот (1) на овој член не смее да работи на тие работи прекувремено, ниту може да се вработи кај друг работодавач на истите работи, за времето за кое работи со скратено работно време.

Распоредување на работното време

Член 123

(1) Распоредувањето и условите за времено прераспоредување на работното време се одредуваат со закон, колективниот договор или договорот за вработување.

(2) Работодавачот мора во писмена форма да го извести работникот за временото прераспоредување на работното време најмалку еден ден пред тоа.

(3) При распоредување на полното работно време работникот не смее да биде распореден на помалку од четири работни дена во неделата.

(4) Распоредувањето на работното време се врши според природата или организацијата на работата или потребите на корисниците. При распоредување, како и временото прераспоредување на полното работно време, работното време не смее да трае повеќе од 40 часа неделно и не помалку од четири часа дневно.

(5) При распоредување, како и временото прераспоредување на работното време се зема предвид работното време како просечна работна обврска во периодот, кој не смее да биде подолг од шест месеца.

(6) Одредбата од членот 120 на овој закон за забрана на работа преку полното работно време важи, исто така, и во случај на нееднакво распоредување или прераспоредување на работното време.

Прераспределба на работното време

Член 124

(1) Прераспределбата на работното време може да се изврши кога тоа го бара природата на дејноста, односно работите и задачите.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член, прераспределбата на работното време се врши така што вкупното работно време на работникот во просек да не биде подолго од 40 часа во работната недела во текот на годината.

(3) При прераспределба на работното време за вршење на сезонска работа, работното време не може да биде подолго од 12 часа дневно или 55 часа неделно, за време не подолго од четири месеци.

(4) Работното време од ставот (3) на овој член кое е подолго од 40 часа во работната недела се засметува и надоместува во пократко работно време во други работни денови или со слободни работни денови за времетраењето на договорот за вработување.

(5) Прераспределените работни часови не се сметаат како прекувремена работа за која се исплаќа додаток на плата.

(6) Забранета е работа со прераспределени работни часови на помлад работник, работник - инвалидно лице, бремена работничка, работник кој постојано се грижи за дете до три годишна возраст, работник - самохран родител што постојано се грижи за дете помладо од 15 годишна возраст.

Работа во смени

Член 124-а

(1) Работодавачот може да ја организира работата и во смени.

(2) Работа во смени значи секој метод на организирање на работата во смени во која работниците се сменуваат еднопосредно на исто работно место во согласност со одреден план и кое може да биде континуирано или со прекини, вклучувајќи ја потребата за работниците да работат во различно време во даден период на денови или недели.

(3) Планот од ставот (2) на овој член се доставува и до синдикалната организација кај работодавачот, најмалку десет работни дена пред примената на планот.

Распоред на работното време

Член 125

(1) Распоредот на работното време го утврдува работодавачот.

(2) Распоредот на работното време во областа на сообраќајот и врските, прометот на стоки, здравството, социјалната и детската заштита, образованието и во другите јавни установи, комуналните дејности, угостителството, туризмот и занаетчиството се утврдува со одлука на органот на државната управа од соодветната област.

Пресметување на работното време

Член 126

(1) Работникот кој поради прераспоредување на работното време и кој во времето пред престанувањето на работниот однос во календарската година поминал повеќе работни часа на работа, отколку што е тоа одредено за работата со полно работно време, може да бара, веќе одработените работни часови да му се пресметаат во работни денови со полно работно време.

(2) Според ставот (1) на овој член пресметаните денови се сметаат во работен стаж на работникот, како кога би ги поминал на работа. Вкупниот работен стаж во календарската година не смее да надминува 12 месеца.

Нокна работа

Член 127

(1) Нокна работа се смета работењето во нокно време.

(2) Нокно време е периодот меѓу 22,00 часот и 6,00 часот наредниот ден.

(3) Работодавачот, кој користи редовно работници за нокна работа е должен да ја извести инспекцијата на трудот.

Права на работниците кои работат нокно време

Член 128

(1) Работникот кој работи ноќе барем три часа од својата редовна дневна работна обврска, односно работникот кој одработува ноќе третина од полното работно време од својата годишна работна обврска, има право на посебна заштита за нокна работа.

(2) Ако на работник заради нокна работа според мислење на лекарската комисија заради таквото работење би можела да му се влоши здравствената состојба, работодавачот е должен да го ангажира на соодветна работа дење.

(3) Работодавачот, на негов трошок е должен на работниците кои работат нокно време да им обезбеди:

- 1) подолг одмор;
- 2) соодветна храна;

3) стручно раководство на работниот, односно производниот процес и

4) лекарски прегледи, пред нивно ангажирање во нокна работа и во редовни временски периоди утврдени со закон.

(4) Ако работата се врши во смени, работодавачот е должен да обезбеди периодично менување на работниците.

(5) Работодавачот не смее да го распореди на нокна работа работникот на кој нема да му обезбеди услови за превоз до и од работа.

Ограничувања на работата нокно време

Член 129

Работното време на работникот кој работи ноќе на работно место, каде што постојат поголеми опасности од повреди или здравствени оштетувања, не смее да трае повеќе од осум часа дневно.

Консултирање со синдикатот

Член 130

Работодавачот е должен пред воведувањето на нокната работа, ако нокната работа редовно се врши со работници кои работат ноќе најмалку еднаш годишно, да се консултира со репрезентативниот синдикат кај работодавачот, а ако таков нема, со работничкиот претставник за одредување на времето, коешто се смета како време на нокното работење, за обликите на организирање на нокното работење, за мерките за заштита при работа, како и мерки од социјалната заштита.

Нокна работа на жените во индустријата и градежништвото

Член 131

(1) Работничка од областа на индустријата и градежништвото не може да се распореди на работа ноќе ако работата во тоа време би оневозможила да оствари одмор од најмалку седум часа во времето меѓу 22,00 часот и 5,00 часот наредниот ден.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член не се однесува на работничка која има посебни овластувања и одговорности или која врши работи на здравствена, социјална и друга заштита на работници.

(3) По исклучок од одредбата на ставот (1) од овој член, на работничка може да и се определи да работи ноќе кога е неопходно да се продолжи работата прекината од виша сила и кога е потребно да се спречи штетата на суровини или на друг материјал.

(4) Работничката може да биде распоредена на работа ноќе и кога тоа го бараат особено сериозни економски, социјални и слични околности под услов работодавачот за воведување на таква работа да добие согласност од органот на државната управа надлежен за работите на трудот.

Х. ПАУЗИ И ОДМОРИ

Пауза за време на работното време

Член 132

(1) За време на дневното работно време работникот кој работи шест часа и подолго од шест часа има право на пауза во траење од 30 минути.

(2) Работникот кој работи со пократко работно време, меѓутоа најмалку четири часа дневно, има право на пауза во траење од 15 минути.

(3) Должината на паузата во случај на нееднакво распоредување или времено прераспоредување на работното време се одредува пропорционално на должината на дневното работно време.

(4) Паузата може да се одреди дури по два часа работа и најдоцна три часа пред крајот на работното време.

(5) Времето на паузата во текот на работниот ден се засметува во работното време и за истото се исплатува плата.

Дневен одмор

Член 133

Работникот има право на дневен одмор од најмалку 12 часа непрекинато меѓу два последователни работни дена во текот на 24 часа.

Неделен одмор

Член 134

(1) Работникот има право на неделен одмор во траење од најмалку 24 часа непрекинато, плус 12 часа дневен одмор од членот 133 на овој закон.

(2) Ден на неделен одмор по правило е недела или друг ден во неделата.

Посебности на начинот на вршење на работата

Член 135

Во случаите кога работното време не е можно однапред да се распореди, односно кога работникот сам си го распоредува работното време самостојно (деловодни лица, работници кои водат работни единици и имаат овластувања за самостојни одлучувања и работници кои вршат работа дома), работодавачот не е должен да ги земе предвид одредбите на овој закон во однос на ограничувањата на работното време, нокната работа, одморот, дневниот и неделен одмор, под услов, на работниците да им е обезбедена заштита при работата.

Можности на поинакво уредување со колективните договори

Член 136

(1) Со колективните договори може да се определи временското ограничување на работните обврски на работникот кој работи ноќе, определени со членот 129 на овој закон, да се земат во обзир како просечно ограничување во периодот подолг од четири месеца, меѓутоа не подолг од шест месеца.

(2) Со колективните договори може да се одреди дневниот и неделниот одмор во просечно минимално траење, како што го определува закон, во случаите на сменското работење да го обезбедува во подолг временски период, меѓутоа не подолг од шест месеца.

(3) Во дејностите, односно за работните места или професиите во случаите од ставот (4) на овој член, може да се определи дневниот или неделниот одмор во просечно минимално траење, како што го одредува закон, да го обезбедува во подолг временски период, кој не смее да биде подолг од шест месеца.

(4) Според ставот (3) на овој член може да се обезбеди правото на дневниот или неделен одмор во дејностите, односно за работните места или професии во случаите:

1) каде што природата на работата бара постојано присуство или

2) каде што природата на дејноста бара континуирано обезбедување на работа или услуги или

3) на предвидениот нееднаков или зголемен обем на работа.

Годишен одмор

Член 137

(1) Работникот има право на платен годишен одмор од најмалку 20 работни дена.

(2) Годишниот одмор од ставот (1) на овој член со колективен договор или договор за вработување може да се продолжи до 26 работни дена.

(3) Повозрасен работник од членот 179 на овој закон, инвалид, работник со најмалку 60% телесно оштетување и работник кој негува и чува дете со телесен или душевен недостаток има право на уште три работни дена годишен одмор.

(4) Работодавачот е должен на работникот да му издаде решение за правото на користење на годишен одмор.

Определување на траењето на годишниот одмор

Член 138

(1) Траењето на годишниот одмор определен со членот 137 на овој закон се определува според времето поминато во работен однос, условите за работа и други критериуми утврдени со колективниот договор.

(2) Празниците, саботите и неделите и слободните денови, отсуствата поради боледување, како и другите случаи на оправдано отсуство од работа не се пресметуваат во деновите на годишниот одмор.

(3) Како ден на годишен одмор се смета секој работен ден кој е според распоредот на работното време кај работодавачот за конкретниот работник одреден како работен ден.

Стекнување право на годишен одмор

Член 139

Работникот кој за првпат заснова работен однос се стекнува со правото на цел годишен одмор, кога ќе оствари непрекината работа од најмалку шест месеца кај ист работодавач, без оглед на тоа дали работникот работи полно работно време или пократко работно време од полното.

Право на пропорционален дел од годишниот одмор

Член 140

Работникот има право на користење на пропорционален дел на годишниот одмор во вкупен износ од по два дена за секој месец работа, ако:

1) во календарската година во која склучил работен однос не се стекнал со правото на целосен годишен одмор и

2) му престанал работниот однос пред изминувањето на рокот, по истекувањето на кој би добил право на целосен годишен одмор.

Користење на годишниот одмор

Член 141

(1) Годишниот одмор по правило се користи во текот на календарската година.

(2) Годишниот одмор може да се користи и во два дела, со тоа што првиот дел мора да трае најмалку 12 работни дена.

(3) Работодавачот е должен на работникот да му обезбеди искористување на 12 работни дена годишен одмор до крајот на тековната календарска година, а остатокот до 30 јуни идната година.

(4) Годишниот одмор којшто не бил искористен во тековната календарска година заради отсутност поради боледување или повреда, породилен одмор или одмор за неа и чување на дете, работникот има право да го искористи до 30 јуни идната календарска година.

(5) Работникот кој работи во странство може во целост да го искористи годишниот одмор до крајот на идната календарска година, ако е така определено со колективниот договор на работодавачот.

Определување и користење на годишен одмор во областа на образованието и науката

Член 142

Должината и начинот на користењето на годишниот одмор во установите од областа на образованието и науката се уредуваат со прописите од областа на образованието и науката.

Користење на годишен одмор во случај на склучување на договор за вработување со друг работодавач

Член 143

(1) Работникот го користи годишниот одмор кај работодавачот кај кого стекнал право на негово користење, освен ако со работодавачот поинаку не се договорил.

(2) По престанувањето на работниот однос работодавачот е должен да му даде на работникот потврда за искористен годишен одмор.

Начин на користење на годишниот одмор

Член 144

(1) Годишниот одмор се користи земајќи ги предвид потребите на работниот процес, како и можностите за одмор и рекреација на работникот водејќи сметка за неговите семејни обврски.

(2) Работникот има право еден ден од годишниот одмор да го искористи на ден којшто самиот ќе го определи, ако тоа посериозно не го загрозува работниот процес, за што мора да го извести работодавачот најдоцна три дена пред користењето.

Член 145

(1) Работникот има право на надоместок на неискористениот дел од годишниот одмор пред престанок на работниот однос, ако претходно побарал користење на годишен одмор, а не му било овозможено користење на годишен одмор, а работниот однос му престанал не по негова вина и волја.

(2) Ништовна е каква било спогодба со која работникот би се откажал од правото на годишен одмор.

Платен одмор

Член 146

(1) Работникот има право на платен одмор заради лични и семејни околности (за склучување на брак, раѓање на дете (само за таткото) и/или смрт на близок роднина), до седум работни дена.

(2) Деновите на платениот одмор од ставот (1) на овој член се утврдуваат со колективен договор и по сите основи од ставот (1) на овој член не може да изнесуваат повеќе од седум работни дена.

Неплатено отсуство

Член 147

(1) Работникот може да отсуствува од работа без надомест на плата и придонеси од плата во случаите и под условите утврдени со колективен договор, но најдолго три месеца во текот на календарската година.

(2) За време на неплатеното отсуство на работникот му мируваат правата и обврските од работниот однос.

Отсуство од работа поради празнување

Член 148

(1) Работникот има право на отсуство од работа со надоместок на плата за празниците на Република Македонија, коишто се определени како слободни денови од работа и за другите со закон определени слободни денови.

(2) Правото од ставот (1) на овој член на работникот може да му се ограничи, ако работниот, односно производниот процес се одвива непрекинато или природата на работата бара вршење на работата и на празничен ден.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член работодавачот е должен за секое воведување на работа на државен празник претходно писмено да го извести подрачниот државен инспектор на трудот.

Отсуство од работа поради неспособност за работа поради заболување или повреда

Член 149

Работникот има право на отсуство од работа со надоместок на плата во случаи на временна неспособност за работа поради заболување или повреда и во други случаи во согласност со прописите на здравственото осигурување.

Отсуство од работа заради вршење на функции или обврски од посебни закони

Член 150

(1) Право на отсуство од работа со надоместок на плата има работникот заради вршење на непрофесионална функција, на која бил избран на непосредни државни избори, функции, односно должности на кои е именуван од страна на судот, како и работникот кој е повикан на должноста воен обврзник, како и на изведување на одбранбени должности и должностите на заштита и спасување, освен служење на воениот рок, или е без вина повикуван од управни или судски органи (државни советници, членови на општински совети, советници на општини, судии-поротници, судски вештаци, проценители, преведувачи, воени обврзници и друго), на товар на органот или установата каде што ја врши функцијата, односно каде што ја извршува обврската од посебен закон.

(2) Работникот кој доброволно дава крв има право на отсуство од работа на два последователни работни дена за секое давање крв.

Мирување на работниот однос на работник избран или именуван на државна или јавна функција

Член 151

На работник кој е избран или именуван на државна или јавна функција, утврдена со закон, а чие вршење бара привремено да престане да работи кај работодавачот, му мирува работниот однос за време на вршење на функцијата и има право, во рок од 15 дена по престанувањето на функцијата што ја вршел, да се врати на работа кај работодавачот за вршење на работи кои одговараат на неговиот степен на стручна подготовка.

Мирување на работен однос на работник упатен на работа во странство**Член 152**

(1) На работник кој е упатен на работа во странство во рамките на меѓународно-техничка соработка, просветно-културна и научна соработка, во дипломатски и конзуларни претставништва, на стручно усовршување или образование со согласност и за потребите на работодавачот, му мирува работниот однос и има право во рок од 15 дена од денот на престанувањето на работата во странство да се врати на работа кај работодавачот за вршење на работи кои одговараат на неговиот степен на стручна подготовка.

(2) На здравствените работници и здравствените соработници вработени во здравствени установи, упатени во хуманитарни или мировни операции во медицински тимови надвор од територијата на Република Македонија и на воените обврзници од резервниот состав на Армијата на Република Македонија - активен резервен персонал, ангажирани во единиците на Армијата на Република Македонија заради учество во мировни операции надвор од територијата на Република Македонија согласно со закон, а чие упатување, односно ангажирање бара привремено да престанат да работат кај работодавачот во траење до осум месеци, им мирува работниот однос за време додека трае нивното упатување, односно ангажирање и имаат право во рок од 15 дена по престанокот на упатувањето, односно ангажирањето да се вратат кај работодавачот за вршење на работи кои одговараат на нивниот степен на стручна подготовка.

(3) На работник чиј брачен другар е упатен на работа во странство во случаите од ставот (1) на овој член, на негово барање, му мирува работниот однос и има право во рок од 15 дена од денот на престанувањето на работата на неговиот брачен другар во странство да се врати на работа кај работодавачот за вршење работи кои одговараат на неговиот степен на стручна подготовка.

Обврска за вршење на друга работа поради исклучителни околности (природни и други несреќи)**Член 153**

Во случаите на природни или други несреќи, ако таква несреќа се очекува или во други исклучителни околности, кога е загрозен животот и здравјето на луѓето или имотот на работодавачот, може видот или местото на вршење на работата, определени со договорот за вработување, времено да се променат, исто така, и без согласност на работникот, меѓутоа само додека траат таквите околности.

Образование на работниците**Член 154**

(1) Работникот има право и должност на постојано образование, дошколување и оспособување во согласност со потребите на работниот процес, со цел на одржување, односно унапредување на способноста за работа на работното место, како и зачувување на работното место.

(2) Работодавачот е должен да им обезбеди образование, дошколување и оспособување на работниците, ако тоа го бараат потребите на работниот процес или, ако со образованието, дошколувањето или оспособувањето може да се избегне откажувањето на договорот за вработување од лична или деловна причина. Во согласност со потребите на образованието, дошколувањето или оспособувањето на работниците работодавачот има право работникот да го упати на образование, дошколување или оспособување, а работникот има право и сам да се пријави.

(3) Траењето на образованието, дошколувањето и оспособувањето на работниците, како и правата и обврските на договорните страни пред и по завршувањето на образованието, дошколувањето и оспособувањето на работниците се уредуваат со посебен договор или со колективен договор.

(4) Работникот и работничкиот претставник имаат право на синдикално образование, согласно со колективен договор.

Право на платено отсуство од работа заради образование**Член 155**

(1) Работникот кој се образува, дошколува или оспособува во согласност со членот 154 на овој закон, како и работникот кој се образува, дошколува или оспособува од сопствен интерес, има право на платено отсуство од работа заради полагање на испити.

(2) Ако со колективниот договор, договорот за вработување или посебен договор за образование правото од ставот (1) на овој член не е конкретно определено, работникот има право на платено отсуство од работа за деновите, кога првпат полага испити.

XI. НАДОМЕСТ НА ШТЕТА**Одговорност на работниците за штетата****Член 156**

(1) Работникот кој на работа или во врска со работата намерно или од тешка небрежност му предизвика штета на работодавачот е должен да ја надомести.

(2) Ако повеќе работници предизвикаат штета секој меѓу нив е одговорен за оној дел на штетата што го предизвикал.

(3) Ако за секој работник не е можно да се утврди колкав дел од штетата предизвикал, сите работници се еднакво одговорни и ја надоместуваат штетата во еднакви делови.

(4) Ако повеќе работници предизвикале штета со намерно казниво дејствие, за штетата се солидарно одговорни.

(5) Ако работникот на работа или во врска со работата намерно или од крајно невнимание му предизвика штета на трето лице, работодавачот е должен на тоа лице да му ја надомести штетата, а работникот е должен да ја надомести штетата на работодавачот.

Паушално обештетување**Член 157**

Ако утврдувањето на висината на штетата би предизвикало несразмерни трошоци, обештетувањето може да се определи во паушален износ, ако случаите на штетните дејствија на работникот и висината на паушалното обештетување се определени со колективен договор.

Намалување на обештетувањето и простување на плаќањето на обештетувањето**Член 158**

Со колективен договор за работникот можат да се определат начинот и условите за намалување или простување од плаќањето на обештетувањето.

Одговорност на работодавачот за обештетување**Член 159**

(1) Ако на работникот му е предизвикана штета при работа или во врска со работата, работодавачот е должен да му ја надомести штетата, според општите правила на одговорност за надоместок на штетата.

(2) Одговорноста за обештетување на работодавачот се однесува, исто така, и на штетата која работодавачот ја предизвикал со кршењето на правата на работникот од работниот однос.

ХП. ПОСЕБНА ЗАШТИТА**Забрана за вршење на подземни работи****Член 160**

(1) Работничките не смеат да вршат подземни работи во рудниците.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член не се однесува на работничките:

1) кои се раководни лица, односно водат работни единици и имаат овластувања за самостојни полноважни одлуки;

2) кои мораат поради стручно образување да поминат одредено време на пракса на подземни работи во рудниците и

3) кога се вработени во здравствените или социјалните служби и други случаи, кога мораат да одат на подземни работи во рудник заради вршење на работи кои не се физички.

Заштита на работниците поради бременост и родителство**Член 161**

(1) Работниците поради бременост и родителство имаат право на посебна заштита во работниот однос.

(2) Работодавачот е должен на работниците да им овозможи полесно усогласување на семејните и професионалните обврски.

Забрана за вршење работа за време на бременост, по породување и на работници од специфични ризични групи**Член 162**

(1) За време на бременост и уште една година по породувањето, работничката не смее да врши работи, ако тие со зголемена опасност влијаат на нејзиното здравје или здравјето на детето.

(2) Работите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот надлежен за работите од областа на трудот, во согласност со министерот надлежен за работите од областа на здравството.

(3) Бремените работнички кои работат со опасни хемиски материи треба да бидат запознаени со дополнителните ризици од овие супстанции за нив и неродените деца.

(4) Покрај работниците од ставот (1) на овој член како специфични и ризични групи се сметаат и младите лица, повозрасните работници и инвалидните лица.

(5) Работодавачот е должен кај сите работи и на работните места поврзани со специфичен ризик од изложување на работниците од специфичните ризични групи на штетното дејство на физичките, хемиските и биолошките фактори, влијанија и процеси да ги процени сите ризици за нивната безбедност и здравје и врз основа на стручна процена на соодветниот лекар за здравствената состојба, за подготвеноста на работниците од специфичните ризични групи и да одлучи за усвојување на соодветни мерки.

(6) Работодавачот е должен да ги изврши обврските од ставот (1) на овој член, пред доделување на работните задачи на работниците од специфичните ризични групи и при суштинска промена на работните услови при што особено ќе ги земе предвид опременоста и распоредот на работното место, природата, степенот и времетраењето на изложување на физичките, биолошките и хемиските фактори и влијанија, видот, опсегот и начинот на користење на работните средства, постапки и организација на работата, нивото на стручната подготовка и обука на работникот.

(7) Доколку се утврди некој ризик од ставот (5) на овој член кој не може да се елиминира на друг начин, работодавачот е должен да изврши промена на условите за работа или работните часови, или да понуди соодветна алтернативна работа. Доколку и тоа не е можно потребно е работникот да биде изземен од нормалниот тек на работата за времето кое е неопходно да се заштити здравјето и безбедноста на бремената работничка и нејзиното дете.

Посебна заштита за време на бременоста**Член 163**

(1) Работодавачот на смее да бара какви било податоци за бременоста на работничката, освен ако таа самата не ги достави заради остварувањето на правата за време на бременоста.

(2) Ако работничката врши работа која за време на нејзината бременост може штетно да влијае на нејзиното здравје или здравјето на детето, определени согласно со членот 162 на овој закон, работодавачот е должен да и обезбеди вршење на друга соодветна работа и платата, како да ја вршела својата работа, ако тоа за неа е поповолно.

(3) Во спорот меѓу работодавачот и работничката одлучувачко е мислењето на избраниот лекар, односно лекарската комисија.

Заштита за време на бременост и родителство во врска со ноќната и прекувремената работа**Член 164**

(1) За време на бременост или со дете до една година во возраст, работничката не смее да врши прекувремена работа или да работи ноќе.

(2) На работничката која има дете од една до три години во возраст, може да и се наложи да врши прекувремена работа или работа ноќе, само по нејзина претходна писмена согласност.

(3) Правото од ставовите (1) и (2) на овој член го има работникот - татко на детето, односно работникот кој го негува детето, доколку мајката умре, го напушти детето, односно врз основа на мислењето на надлежната лекарска комисија според прописите на здравственото осигурување е неспособна за самостојно живеење и работа.

(4) На еден од работниците - родители кој има дете помладо од седум години или тешко болно дете или дете со телесен или душевен недостаток и кој живее сам со детето и се грижи за неговото воспитување и заштита, може да му се наложи да врши прекувремена работа или работа ноќе, само по негова претходна писмена согласност.

Отсуство од работа поради бременост, раѓање и родителство**Член 165**

(1) Работничка за време на бременост, раѓање и родителство има право на платено отсуство од работа во траење од девет месеца непрекинато, а доколку роди повеќе деца одеднаш (близнаци, тројка и повеќе) една година.

(2) Врз основа на наод од надлежниот здравствен орган, работничката може да го започне отсуството за бременост, раѓање и родителство 45 дена пред раѓањето, а задолжително 28 дена пред раѓање.

(3) Доколку работничката се породи порано од рокот утврден во ставот (2) на овој член, отсуството за бременост и раѓање започнува да го користи од денот на раѓање на детето до истекот на рокот од ставот (1) на овој член.

(4) Доколку од здравствени причини детето е задржано за неџа или лекување во здравствена установа и доколку во меѓувреме мајката или таткото се вратат на работа, отсуството поради раѓање и родителство се прекинува и истото имаат право да го искористат неискористениот дел од отсуството од ставот (1) на овој член.

(5) Работникот е должен на работодавачот да му го најави времето на започнувањето на користењето и времето на завршување на родителското отсуство 30 дена пред започнувањето, односно пред завршувањето на користењето на правото на родителско отсуство.

(6) Работничка која посвојува дете има право на отсуство до наполнување на деветмесечна возраст на детето, а доколку посвоила повеќе деца (две или повеќе) една година.

(7) Работничка која посвојува дете има право на платено отсуство за времетраењето на периодот на адаптацијата на детето, согласно со прописите за семејството.

Повторно враќање на работа од отсуство од работа поради бременост, раѓање и родителство

Член 166

(1) Работничка која користи отсуство поради бременост, раѓање и родителство, ако сака може да се врати на работа и пред истекот на отсуството, но не и пред 45 дена од денот на раѓање на детето.

(2) Работничката од ставот (1) на овој член, покрај правото на плата, има право и на надомест на плата за отсуство поради бременост и родителство, во висина од 50% од утврдениот износ на надоместокот за отсуството од ставот (1) на овој член според прописите за здравствена заштита.

(3) На крајот на родителското отсуство работникот има право да се врати на истото работно место или, доколку тоа не е возможно, на соодветно работно место според условите од договорот за вработување.

Користење на отсуство од работа за родителство од страна на татко или посвоител на дете

Член 167

Доколку отсуството од работа за родителство од членот 165 на овој закон не го користи работничката, правото на отсуство од работа за родителство го користи таткото или посвоителот на детето.

Продолжување на отсуството поради бременост, раѓање и родителство

Член 168

(1) Ако работничка роди мртво дете или ако детето умре пред истекот на отсуството поради бременост, раѓање и родителство, има право да го продолжи отсуството за време колку што според наодот на лекар е потребно да закрепне од раѓањето и од психичката состојба предизвикана со губењето на детето, а најмалку 45 дена, за кое време и припаѓаат сите права врз основа на отсуството за бременост, раѓање и родителство.

(2) За време на отсуството од ставот (1) на овој член и членот 165 став (2) на овој закон, работничката има право на надомест на плата според прописите за здравствена заштита.

Скратено работно време на родител на дете со развојни проблеми и посебни образовни потреби

Член 169

(1) Еден од родителите на дете со развојни проблеми и посебни образовни потреби има право да работи со половина од полното работно време ако двајцата родители се во работен однос или ако родителот е самохран, врз основа на наод од надлежна лекарска комисија, ако детето не е сместено во установа за социјално-здравствено згрижување.

(2) Скратеното работно време од ставот (1) на овој член се смета како полно работно време, а правото на надомест на плата се исплатува според прописите за социјална заштита.

Надоместок на плата

Член 170

Работникот кој користи отсуство поради бременост, раѓање и родителство, отсуство за неџа и заштита на дете има право на надоместок на плата согласно со овој и друг закон и колективен договор.

Право на мајката доилка

Член 171

Работничката која го дои детето и по изминувањето на отсуството поради бременост, раѓање и родителство, ќе започне да работи со полно работно време, има право на платена пауза во текот на работното време, во траење од еден и пол час дневно, во кое време се засметува и дневната пауза. Тоа право го има работничката до наполнета една година возраст на детето.

XIII. ЗАШТИТА НА РАБОТНИЦИТЕ КОИ СЕ УШТЕ НЕ НАПОЛНИЛЕ 18 ГОДИНИ ВОЗРАСТ

Посебна заштита на работниците кои се уште не наполниле 18 години возраст

Член 172

Работниците кои се уште не наполниле 18 години возраст во работниот однос имаат посебна заштита.

Забрана за вршење на работи

Член 173

(1) На работниците кои се уште не наполниле 18 години возраст работодавачот не смее да им наложи да вршат тешки физички работи, работи кои се вршат под земја или под вода, работи со извори на јонизирачки зрачења и други работи кои можат штетно и со зголемена опасност да влијаат на здравјето, односно здравствениот развој со оглед на нивните психофизички специфичности.

(2) Работите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот надлежен за работите од областа на трудот, во согласност со министерот надлежен за работите од областа на здравство.

Работно време, одмор и пауза

Член 174

(1) Работното време на работникот кој се уште не наполнил 18 години возраст не смее да биде подолго од осум часа дневно и 40 часа неделно.

(2) Работникот кој сè уште не наполнил 18 години возраст и работи најмалку четири и пол часа дневно, има право на пауза за време на работното време во траење од најмалку 30 минути.

(3) Работникот на возраст под 18 години има право на одмор од 16 последователни часови во текот на периодот од 24 часа.

Забрана за ноќна работа

Член 175

(1) Работникот кој сè уште не наполнил 18 години возраст не смее да работи ноќе меѓу 22,00 часот и 6,00 часот наредниот ден.

(2) По исклучок може да се одреди работникот кој сè уште не наполнил 18 години возраст да работи ноќе во случај на виша сила, кога таквата работа трае определено време и мора веднаш да биде извршена, а полнолетните работници не се на располагање. Во тој случај мора на работниците кои сè уште не наполниле 18 години возраст, да им биде обезбеден одмор во наредните три дена.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член работодавачот мора да обезбеди надзор од страна на полнолетен работник.

Зголемен годишен одмор

Член 176

Работникот кој сè уште не наполнил 18 години возраст има право на годишен одмор зголемен за седум работни дена.

XIV. ЗАШТИТА НА ИНВАЛИДИ СО ПРАВО НА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЈА

Вработување, оспособување или преоспособување на инвалидите

Член 177

Работодавачот обезбедува заштита на инвалидите при вработувањето, оспособувањето или преоспособувањето во согласност со закон.

Права на инвалидите на трудот

Член 178

(1) На работникот инвалид на трудот со право на професионална рехабилитација по основ на професионална неспособност за работа, работодавачот е должен да му обезбеди услови за вршење на професионалната рехабилитација и да го распореди на друга работа со полно работно време во согласност со прописите од пензиското и инвалидското осигурување.

(2) На работникот кај кој постои непосредна опасност од настапување на инвалидност, работодавачот е должен да му обезбеди распоредување на друга соодветна работа и надоместок на плата во висина на разликата меѓу платата на која работел работникот пред распоредувањето и платата на новото работно место.

(3) Работникот кај кого е утврдена намалена работна способност за 50%, согласно прописите за пензиско и инвалидско осигурување, има право на скратено работно време или да биде распределен на друга соодветна работа, со право на плата согласно со колективен договор.

(4) Опасност од настапување на инвалидност во смисла на ставот (2) од овој член постои кога кај работникот поради вршење на одредени работни задачи, условите за работа без оглед на мерките што се применуваат или може да се применуваат, влијаат врз здравствената состојба и работната способност на работни-

кот во таа мера што е забележано нарушување на неговата здравствена состојба, поради што е потребно распоредување на друго работно место соодветно на неговото образование и способност заради спречување од настанување на инвалидност.

(5) Постоенето на опасноста од настанување на инвалидност со наод, оценка и мислење ја утврдува Комисијата за оценка на работната способност во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија.

XV. ПОСЕБНА ЗАШТИТА НА ПОВОЗРАСНИ РАБОТНИЦИ

Член 179

Работниците повозрасни од 57 години жени и 59 години мажи, уживаат посебна заштита, согласно со овој и друг закон.

Ограничување на прекувремената и ноќната работа

Член 180

На повозрасниот работник работодавачот без согласност на работникот не смее да му одреди прекувремена или ноќна работа.

XVI. ОСТВАРУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ПРАВАТА, ОБВРСКИТЕ И ОДГОВОРНОСТИТЕ ОД РАБОТНИОТ ОДНОС

Остварување на правата кај работодавачот и судска заштита

Член 181

(1) Ако работникот смета дека работодавачот не му ги обезбедува правата од работниот однос или крши кое било од неговите права од работниот однос има право да поднесе писмено барање до работодавачот кршењето да го отстрани, односно да ја исполни својата обврска.

(2) Ако работникот смета дека со писмена одлука на работодавачот е прекршено неговото право, има право во рок од осум дена од врачувањето на одлуката со која било прекршено правото, да бара од работодавачот истото да го отстрани.

(3) Ако работодавачот во натамошниот рок од осум дена по врачувањето на писменото барање на работникот не ги исполни своите обврски од работниот однос, односно не го отстрани кршењето на правото, работникот може во рок од 15 дена да бара судска заштита пред надлежниот суд.

(4) Против одлуката за отказ на договорот за вработување работникот има право на приговор до органот на управување, односно работодавачот, во рок од осум дена од денот на добивањето на одлуката за отказ на договорот за вработување.

(5) Кога не е донесена одлука по приговорот, во рок од осум дена од денот на поднесувањето на приговорот или кога работникот не е задоволен со одлуката донесена по приговорот, во рок од 15 дена од денот на добивањето на одлуката по приговорот, работникот има право да поведе спор пред надлежниот суд.

(6) Без оглед на роковите од ставовите (2) и (3) на овој член работникот може паричните побарувања од работниот однос да ги остварува непосредно пред надлежниот суд.

(7) Неизбраниот кандидат за вработување кој смета дека при изборот била прекршена забраната на дискриминација, во рок од 15 дена од приемот на известувањето од страна на работодавачот може да бара надомест на штета пред надлежниот суд.

XVII. МИРНО РЕШАВАЊЕ НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ И КОЛЕКТИВНИТЕ РАБОТНИ СПОРОВИ**Мирно решавање на индивидуални и колективни работни спорови****Член 182**

Во случај на индивидуален или колективен работен спор, работодавачот и работникот можат да се договорат решавањето на спорот да го доверат на посебен орган утврден со закон.

Мирно решавање на колективните спорови по пат на арбитража**Член 183**

(1) Со колективен договор може да се определи арбитража за решавање на колективни работни спорови.

(2) Со колективниот договор се одредува составот, постапката и други прашања значајни за работата на арбитражата.

(3) Ако работодавачот и работникот се согласат со арбитражно решавање на работниот спор, одлуката на арбитражата е конечна и задолжителна за двете страни.

(4) Против одлуката на арбитражата не е допуштен спор пред надлежниот суд.

XVIII. СИНДИКАТИ И ЗДРУЖЕНИЈА НА РАБОТОДАВАЧИ**Асоцијации на работници и работодавачи****Член 184**

(1) Работниците имаат право, по свој слободен избор, да основаат синдикат и во него да се зачленуваат, под условите пропишани со статутот или правилата на тој синдикат.

(2) Синдикатот е самостојна, демократска и независна организација на работниците во која доброволно се здружуваат заради застапување, претставување, унапредување и заштита на своите економски, социјални и други поединечни и колективни интереси.

(3) Работодавачите имаат право, по свој слободен избор, да основаат здружение и во него да се зачленуваат, под условите пропишани со статутот или правилата на тоа здружение.

(4) Здружението на работодавачите е самостојна, демократска и независна организација во која работодавачите доброволно стапуваат заради претставување, унапредување и заштита на своите економски, социјални и други интереси.

(5) Синдикатите и здруженијата од ставовите (1) и (3) на овој член можат да се основаат без какво било претходно одобрување.

Доброволност на членство во синдикатот и здружението на работодавачите**Член 185**

(1) Работникот, односно работодавачот слободно одлучува за своето стапување и истапување од синдикатот, односно здружението на работодавачите.

(2) Никој не смее да биде ставен во понеповолна положба поради членство или нечленство во синдикатот, односно здружението на работодавачите, односно учество или неучество во дејноста на синдикатот, односно здружението на работодавачите.

Заштита на синдикатот и здружението на работодавачите**Член 186**

(1) Синдикатот, односно здружението на работодавачите не можат да бидат распуштени или нивната дејност запрена по административен пат, ако се основани и дејноста ја вршат во согласност со закон.

(2) Активноста на синдикатот и на нивниот претставник не може да се ограничува со акт на работодавачот, ако таа е во согласност со закон и колективен договор.

Здружување на повисоки нивоа**Член 187**

(1) Синдикатите, односно здруженијата на работодавачите можат да основаат свои сојузи или други облици на здружување во кои нивните интереси се поврзуваат на повисоко ниво (синдикати и здруженија на работодавачи на повисоко ниво).

(2) Синдикатите и здруженијата на работодавачите на повисоко ниво ги уживаат сите права и слободи загарантирани за синдикатот, односно здружението на работодавачите.

(3) Синдикатите и здруженијата на работодавачите имаат право слободно да се здружуваат и соработуваат со меѓународните организации основани поради остварување на нивните права и интереси.

Статут на синдикатите, односно здруженијата на работодавачите**Член 188**

(1) Синдикатот, здружението на работодавачите, односно синдикатите и здруженијата на работодавачите на повисоко ниво, мора да имаат статут заснован и донесен на начелата на демократското застапување и демократско почитување на волјата на членовите.

(2) Со статутот се утврдуваат: целта на здружувањето во синдикатот, односно здружението на работодавачите, внатрешната организација на синдикатот, односно здружението, називот, седиштето, подрачјето на дејствување, симболот, органите на синдикатот, односно здружението, начинот на избор и разрешување на тие органи, нивниот мандат, овластувањата на органите, постапката за зачленување и престанок на членството, начинот на определување на членарината, начинот на донесување и измени на статутот, правилата и другите општи акти, начинот на стекнување, располагање, начинот, условите и органите кои одлучуваат за поделба на имотот на синдикатот, односно здружението на работодавачи во случај на престанок на дејствување и надзор над имотот и престанокот на работата на синдикатот, односно здружението на работодавачите.

(3) Статутот мора да содржи одредби за телата овластени за склучување на колективните договори.

(4) Називот на синдикатот, односно здружението на работодавачите на повисоко ниво мора јасно да се разликува од називот на веќе регистрираните синдикати, здруженија на работодавачи, односно регистрирани синдикати, односно здруженија на повисоко ниво.

Правна способност на синдикатите, односно здруженијата на работодавачите**Член 189**

Синдикат на повисоко ниво, односно здружение на работодавачите на повисоко ниво стекнува својство на правно лице со денот на упис во Централниот регистар на Република Македонија, по претходен упис во регистарот на синдикати, односно регистарот на здруженија на работодавачи.

Регистар на синдикатите и здруженијата на работодавачите**Член 190**

(1) Синдикатите и здруженијата на работодавачите на повисоко ниво, се запишуваат во регистарот на синдикати, односно регистарот на здруженија на работодавачи кој се води во министерството надлежно за работите од областа на трудот.

(2) Во регистарот се запишува: денот на основањето, називот, седиштето, подрачјето на дејствување, називот на извршното тело, името на лицето овластено за застапување и престанокот на дејствување, престанокот на овластувањето на подружницата, односно другиот облик на внатрешното организирање во правниот промет.

Барање за упис во регистарот**Член 191**

(1) Запишувањето во регистарот од членот 190 став (1) на овој закон се врши врз основа на барање на синдикат на повисоко ниво, односно на здружение на работодавачи на повисоко ниво.

(2) Со барањето за упис мора да се приложи: одлуката за основање, записникот од основачкото собрание, статутот, називот на основачот и членовите на извршното тело, името и презимето на лицето или лицата овластени за застапување и податоците за бројот на членовите на синдикатот врз основа на платена членарина.

Решение за барањето за упис во регистарот**Член 192**

(1) По барањето за упис на синдикатот на повисоко ниво, односно здружението на работодавачите во регистарот се донесува решение, од кое еден примерок се доставува до Централниот регистар на Република Македонија.

(2) Решението од ставот (1) на овој член содржи: дата и упис и број под кој синдикатот, односно здружението на работодавачите е запишан во регистарот, назив на синдикатот, односно здружението на работодавачите седиште и име и презиме на лицето, односно лицата овластени за застапување.

Пријава на промени на податоците**Член 193**

(1) Во регистарот мора да се пријави секоја промена на називот на синдикатот, односно здружението на работодавачите, односно подружницата или друг облик на внатрешно организирање, седиштето, подрачјето на дејствување, називот на извршното тело, лицето овластено за застапување престанокот на дејствувањето, односно овластувањата во правниот промет.

(2) Лицето овластено за застапување на синдикатот, односно здружението на работодавачите е должно промените од ставот (1) на овој член да ги пријави на органот кој го води регистарот, во рок од 30 дена од денот на настанувањето на промените.

Имот на синдикатот и здружението на работодавачите**Член 194**

(1) Синдикатот, односно здружението на работодавачите може да прибира уписнина и членарина и со купување, подарок или на друг законски начин да стекнува имот без какво било претходно одобрение.

(2) Присилно извршување не може да се спроведе на недвижниот и подвижниот имот на синдикатот, односно здружението на работодавачите неопходен за одржување состаноци.

(3) Ако синдикатот, односно здружението престане да дејствува со имотот на синдикатот, односно здружението се постапува под условите и на начин пропишан со статутот на синдикатот, односно здружението.

Дејствување на синдикатот, односно здружението на работодавачите и забрана на надзор над другата страна**Член 195**

Работодавачите и нивните здруженија не смеат да имаат надзор над основањето и дејствувањето на синдикатите, односно нивните здруженија на повисоко ниво, ниту со цел на таков надзор смеат да ги финансираат или на друг начин потпомагаат синдикатите, односно нивните здруженија на повисоко ниво.

Судска заштита на членските права**Член 196**

Член на синдикатот, односно здружението на работодавачите може да бара судска заштита во случај на повреда на неговите права утврдени со статутот или другите правила на синдикатот, односно здружението.

Судска заштита на правото на здружување**Член 197**

(1) Синдикатот, односно здружението на работодавачите и нивните здруженија на повисоко ниво можат да бараат од судот да ја забрани дејноста која е спротивна на правото на слободно здружување на работниците, односно работодавачите.

(2) Синдикатот, односно здружението и нивно здружение на повисоко ниво може да бара надомест на штета која ја претрпеле поради дејности од ставот (1) на овој член.

Забрана на нееднакво постапување поради синдикално членство или активности**Член 198**

(1) Работникот не смее да биде ставен во понеповолна положба од другите работници поради членство во синдикатот, а особено не е допуштено:

1) договор за вработување со определен работник да се склучи под услови за тој да не стапи во синдикат, односно под услов да истапи од синдикатот и

2) да му се раскине договорот за вработување или на друг начин го стави работникот во понеповолна положба од другите работници поради негово членство во синдикатот или учество во синдикални активности надвор од работното време, а со согласност на работодавачот и за време на работното време.

(2) Членството во синдикатот и учество во активностите на синдикатот не смее да биде околност на која работодавачот ќе ја заснова одлуката за склучување на договор за вработување, за промена на работата која работникот ја работи, односно местото на работа, стручното образование, напредувањето, плаќањата, социјалните надоместоци и престанок на договор за вработување.

(3) Работодавачот, директорот или некој друг орган и застапникот на работодавачот, не смеат да користат пресида против кој било синдикат.

Синдикален претставник

Член 199

(1) Синдикатите самостојно одлучуваат за начинот на нивното застапување кај работодавачот.

(2) Синдикатите кои имаат членови вработени кај одреден работодавач можат да именуваат или изберат еден или повеќе синдикални претставници кои ќе ги застапуваат кај тој работодавач.

(3) Синдикалните претставници имаат право кај работодавачот да ги штитат и промовираат правата и интересите на членовите на синдикатот.

(4) Работодавачот е должен на најбројниот репрезентативен синдикат да му обезбеди просторни услови за вршење на дејноста.

(5) Работодавачот е должен на синдикатите и нивните претставници да им овозможи навремено и успешно остварување на правата од ставот (3) на овој член и пристап до податоците важни за остварување на тоа право.

(6) Синдикалниот претставник е должен правото од ставот (3) на овој член да го остварува во време и на начин согласно со колективен договор.

(7) Синдикатот е должен да го извести работодавачот за именувањето на синдикалниот претставник.

Заштита на синдикалните претставници

Член 200

(1) Синдикалниот претставник е заштитен од отказ согласно со овој закон.

(2) На синдикалниот претставник заради синдикална активност не може да му се намали платата или да му се откаже договорот за вработување.

(3) На синдикалниот претставник за времето на вршење на должноста, работодавачот може да му го откаже договорот за вработување само со претходна согласност на синдикатот.

(4) Ако синдикатот во рок од осум дена не се изјасни за давање или ускратување на согласноста, се смета дека е согласен со одлуката на работодавачот.

(5) Ако синдикатот не даде согласност, согласноста може да се надомести со судска одлука.

(6) Заштитата пред отказ за лицата од ставот (1) на овој член трае цело време за времето на траењето на мандатот и најмалку две години по престанување на мандатот.

(7) На работник кој е избран или именуван на синдикална функција утврдена со статут, а чие вршење бара привремено да престане да работи кај работодавачот, му мирува работниот однос и има право во рок од пет дена по престанувањето на функцијата што ја вршел, да се врати на работа за вршење на работи кои одговараат на неговиот степен на стручна подготовка.

Престанок на дејствување на синдикатите, односно здруженијата на работодавачите

Член 201

Синдикатот, односно здружението на работодавачите престанува да дејствува ако така одлучи надлежното тело на синдикатот, односно здружението на работодавачите кое со статутот е овластено да одлучува за престанок на дејствување на синдикатот, односно здружението.

Забрана на дејствување на синдикатот, односно здружението на работодавачите

Член 202

(1) Дејствувањето на синдикатот, односно здружението на работодавачите ќе се забрани со одлука на редовниот суд, надлежен според седиштето на синдикатот, односно седиштето на здружението на работодавачите, доколку неговата дејност е спротивна на Уставот и закон.

(2) Постапката за забрана на дејствувањето на синдикатот, односно здружението се покренува на барање на органот овластен за регистрација или надлежен суд.

(3) Во образложението на пресудата за забрана на дејствувањето на синдикатот, односно здружението на работодавачи мора да се назначат дејностите поради кои дејствувањето на синдикатот, односно здружението е забранета.

(4) Со пресудата со која се забранува дејствувањето на синдикатот, односно здружението судот мора да одлучи за имотот на синдикатот, односно здружението во согласност со статутот на синдикатот, односно здружението.

(5) Изреката на правосилната пресуда за забрана на дејствувањето на синдикатот, односно здружението се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

(6) Врз основа на правосилна пресуда, органот надлежен за водење на регистар, ги брише организациите од регистарот.

(7) Примерок од правосилна пресуда од ставот (5) на овој член се доставува и до Централниот регистар на Република Македонија.

XIX. КОЛЕКТИВНИ ДОГОВОРИ

Видови на колективни договори

Член 203

Колективен договор се склучува како општ на ниво на Република, посебен на ниво на гранка односно оддел, согласно со Националната класификација на дејности и поединечен на ниво на работодавач.

Општ колективен договор

Член 204

(1) На ниво на Република Македонија се склучува:
1) општ колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството и

2) општ колективен договор за јавниот сектор.
(2) Општиот колективен договор за јавниот сектор се однесува на органите на државната власт и други државни органи, органите на единиците на локалната самоуправа, установите, јавните претпријатија, заводите, агенциите, фондовите и други правни лица кои вршат дејност од јавен интерес.

Примена и важност на колективните договори

Член 205

(1) Општиот колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите и вработените во приватниот сектор.

(2) Општиот колективен договор за јавниот сектор се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите и вработените во јавниот сектор.

(3) Колективниот договор на ниво на гранка односно оддел, согласно со Националната класификација на дејности се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите кои се членови на здружението на работодавачите потписници на колективниот договор или кои дополнително му пристапиле на здружението.

Предмет на колективното договарање

Член 206

(1) Со колективните договори се уредуваат правата и обврските на договорните страни кои го склучиле тој договор, а може да содржи и правни правила со кои се уредува склучувањето, содржината и престанокот на работните односи и други прашања од работните, односи или во врска со работните односи.

(2) Правните норми содржани во колективниот договор се применуваат непосредно и се задолжителни за сите лица на кои, во согласност со одредбите на овој закон, се применува колективниот договор.

Обврска за колективно договарање

Член 207

Лицата кои според овој закон можат да бидат страна на колективниот договор, се должни со добра волја да преговараат за склучување на колективен договор во врска со прашањата кои според овој закон можат да бидат предмет на колективниот договор.

Лица кои ги обврзува колективниот договор

Член 208

(1) Колективниот договор ги обврзува сите лица кои го склучиле и сите лица кои во времето на склучувањето на колективниот договор биле или дополнително станале членови на здруженијата кои го склучиле колективниот договор.

(2) Колективниот договор ги обврзува и сите лица кои му пристапиле на колективниот договор и сите лица кои дополнително станале членови на здруженијата кои пристапиле на колективниот договор.

(3) Поединечниот колективен договор ги обврзува - важи и за работниците кај работодавачот кои не се членови на синдикат или на синдикатот - потписник на колективниот договор.

Облик на колективниот договор

Член 209

Колективниот договор задолжително се склучува во писмена форма.

Учесници во склучувањето на колективен договор

Член 210

(1) Колективен договор склучуваат работодавачот или репрезентативното здружение на работодавачите и репрезентативниот синдикат.

(2) Кога е поднесено барање за утврдување на репрезентативност од членовите 212 ставови (1) точка 2, (2), (3) и (4) и 213 ставови (1) точка 2, (2) и (3) од овој закон во поглед на процентот на членовите до исполнување на условите за процентот на членовите и утврдување на репрезентативноста, колективен договор склучуваат работодавачот или здружението на работодавачи и синдикатот кој има најголем број членови, врз основа на списокот доставен со барањето за утврдување на репрезентативност.

(3) Колективен договор согласно со ставот (2) на овој член се склучува по добивањето на известување од Министерството за труд и социјална политика до синдикатот, односно работодавачите кои доставуваат барање за утврдување на репрезентативност за синдикатот, односно работодавачите кои имаат најголем број членови.

(4) Учесниците во склучувањето на колективниот договор се должни да преговараат.

(5) Ако во текот на преговорите од ставот (2) на овој член не е постигната согласност за склучување на колективен договор, учесниците можат да образуваат арбитража за решавање на спорните прашања.

Репрезентативност на синдикатот и на здружението на работодавачи

Член 211

(1) Репрезентативност на синдикат за територијата на Република Македонија, односно на здружение на работодавачи за територијата на Република Македонија се определува заради учество во трипартитни тела за социјално партнерство и трипартитни делегации на социјалните партнери.

(2) Репрезентативност на синдикат на ниво на јавен сектор се определува заради учество во колективно договарање на ниво на јавен сектор.

(3) Репрезентативност на синдикат, односно на здружение на работодавачи на ниво на приватен сектор од областа на стопанството, се определува заради учество во колективно договарање на ниво на приватен сектор од областа на стопанството.

(4) Репрезентативност на синдикат, односно здружение на работодавачи на ниво на гранка, односно оддел се определува заради учество во колективно договарање на ниво на гранка, односно оддел.

(5) Репрезентативност на синдикат на ниво на работодавач се определува заради учество во колективно договарање на ниво на работодавач.

Услови за определување на репрезентативност на синдикатот

Член 212

(1) Репрезентативен синдикат за територијата на Република Македонија е синдикат кој ги исполнува следниве услови:

1) да е запишан во регистарот на синдикати кој го води министерството надлежно за работите од областа на трудот;

2) во него да членуваат најмалку 10% од вкупниот број на вработени во Република Македонија кои плаќаат членарина на синдикатот;

3) да здружува најмалку три синдикати на национално ниво од различни гранки, односно оддели кои се запишани во регистарот на синдикати кој се води во министерството надлежно за работите од областа на трудот;

4) да дејствува на национално ниво и да имаат регистрирани членки во најмалку 1/5 од општините во Република Македонија;

5) да дејствува во согласност со својот статут и демократските принципи и

6) во него да членуваат синдикати кои потпишале или пристапиле на најмалку три колективни договори на ниво на гранка, односно оддел.

(2) Репрезентативен синдикат на ниво на јавен сектор е синдикатот кој е запишан во регистарот на синдикати кој го води министерството надлежно за работите од областа на трудот и во кој се зачленети најмалку 20 % од бројот на вработени во јавниот сектор и кои плаќаат членарина.

(3) Репрезентативен синдикат на ниво на приватен сектор од областа на стопанството е синдикатот кој е запишан во регистарот кој го води министерството надлежно за работите од областа на трудот и во кој се зачленети најмалку 20 % од бројот на вработени во приватниот сектор од областа на стопанството и кои плаќаат членарина.

(4) Репрезентативен синдикат на ниво на гранка, односно оддел е синдикат кој е запишан во регистарот кој го води министерството надлежно за работите од областа на трудот и во кој се зачленети најмалку 20% од бројот на вработени во гранката, односно одделот и кои плаќаат членарина.

(5) Репрезентативен синдикат на ниво на работодавач е синдикат во кој се зачленети најмалку 20% од бројот на вработени кај работодавачот и кои плаќаат членарина.

Услови за определување на репрезентативност на работодавачите

Член 213

(1) Репрезентативно здружение на работодавачите за територијата на Република Македонија е здружение кое ги исполнува следниве услови:

1) да е запишано во регистарот на здруженија на работодавачи кој го води министерството надлежно за работите од областа на трудот;

2) во здружението да се зачленети најмалку 5% од вкупниот број работодавачи во приватниот сектор од областа на стопанството во Република Македонија или работодавачите членки на здружението да вработуваат најмалку 5% од вкупниот број вработени во приватниот сектор во Република Македонија;

3) членки на здружението да бидат работодавачи од најмалку три гранки, односно оддели;

4) да има свои членки во најмалку 1/5 од општините во Република Македонија;

5) да склучило или пристапило на најмалку три колективни договори на ниво на гранка, односно оддел и

6) да дејствува во согласност со својот статут и демократските принципи.

(2) Репрезентативно здружение на работодавачи на ниво на приватен сектор од областа на стопанството е здружение кое е запишано во регистарот кој го води министерството надлежно за работите од областа на трудот и во кое се зачленети најмалку 10% од вкупниот број работодавачи во приватниот сектор или работодавачите членки на здружението да вработуваат најмалку 10% од вкупниот број вработени во приватниот сектор.

(3) Репрезентативно здружение на работодавачи на ниво на гранка, односно оддел е здружение кое е запишано во регистарот кој го води министерството надлежно за работите од областа на трудот и во кое се зачленети најмалку 10% од вкупниот број работодавачи во гранката, односно одделот или работодавачите членки на здружението да вработуваат најмалку 10% од вкупниот број вработени во гранката, односно одделот.

Орган надлежен за утврдување на репрезентативноста

Член 213-а

Репрезентативноста на синдикат, односно на здружение на работодавачи на ниво на Република Македонија, на ниво на јавен сектор, на ниво на приватен сектор од областа на стопанството и на ниво на гранка, односно оддел согласно со Националната класификација на дејности, ја утврдува Министерот надлежен за работите од областа на трудот, на предлог од Комисија за утврдување на репрезентативноста (во натамошниот текст: Комисијата), во согласност со овој закон.

Состав и начин на работа на Комисијата

Член 213-б

(1) Комисијата е составена од девет члена од кои по еден претставник на Министерството за труд и социјална политика, Министерството за правда и Министерството за економија, три претставника именуваат репрезентативните здруженија на работодавачи и три претставника репрезентативните синдикати, членови на Економско-социјалниот совет.

(2) Регистрираните синдикати и здруженија на работодавачи на национално ниво можат да определат свој претставник кој ќе присуствува при работата на Комисијата.

(3) Претставниците на министерствата од ставот (1) на овој член ги определува Владата на Република Македонија, на предлог на министерот надлежен за работите од областа на трудот.

(4) Административно-стручните работи за работа на Комисијата ги врши Министерството за труд и социјална политика.

(5) Начинот на работа на Комисијата се определува со Деловник за работа на Комисијата.

Барање за утврдување на репрезентативност

Член 213-в

(1) Барање за утврдување на репрезентативност до Комисијата доставува синдикат, односно здружение на работодавачи на повисоко ниво.

(2) Со барањето се поднесуваат и докази за исполнување на условите за репрезентативност, и тоа:

1) решение од уписот во регистарот на синдикати, односно решение од уписот во регистарот на здруженија на работодавачите;

2) список на членовите на синдикатот кои плаќаат членарина заверен од страна на овластен претставник на синдикатот и работодавачот, односно доказ за членство на работодавачите во здружението на работодавачите;

3) список на склучени колективни договори или колективни договори на кои им пристапил синдикатот, односно здружението на работодавачи;

4) список на синдикати - членки на синдикатот по гранки, односно оддели, односно список на работодавачи членки по гранки, односно оддели и

5) список на локалните синдикати - членки, односно работодавачи по општини со седиште и адреса.

(3) По завршувањето на постапката за утврдување на репрезентативноста, пристапниците од ставот (2) на овој член се враќаат на синдикатите.

(4) Работодавачот е должен, на барање на синдикатот да издаде потврда со списокот на членовите на синдикатот кои се вработени кај него и плаќаат членарина.

Постапка по барањето

Член 213-г

(1) Комисијата утврдува дали барањето и поднесените докази се во согласност со овој закон.

(2) Министерот надлежен за работите од областа на трудот, на предлог на Комисијата, донесува решение за репрезентативност.

(3) На решението за репрезентативност од ставот (2) на овој член може да се поднесе жалба до Владата на Република Македонија.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се заведе управен спор пред надлежен суд.

Преиспитување на репрезентативноста**Член 213-д**

(1) Репрезентативноста се определува за временски период од три години, од денот на донесувањето на решението.

(2) Синдикат и здружение на работодавачи можат да поднесат барање за преиспитување на репрезентативноста, по истекот на период од една година од денот на донесувањето на решението за утврдување на репрезентативност.

(3) Барањето за преиспитување на репрезентативноста кое се поднесува до Комисијата содржи име на синдикатот или здружението на работодавачи, нивото на основање, бројот на решението за регистрација, причините за барање за преиспитување на репрезентативноста и наведување на докази по истото.

(4) Комисијата поведува постапка за утврдување на репрезентативноста, согласно со членот 213-г од овој закон.

Објавување на решение**Член 213-ѓ**

Решението за репрезентативноста се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Спогодба за здружување заради учество во склучување на колективен договор**Член 214**

Ако ниеден од синдикатите, односно здружението на работодавачите не ги исполнува условите за репрезентативност, во смисла на овој закон, синдикатите, односно здружението на работодавачите, можат да склучат спогодба за здружување заради учество во склучувањето на колективниот договор.

Надлежност за решавање на споровите за репрезентативност на синдикатот, односно на здружението на работодавачите**Член 215**

Во случај на спор за репрезентативноста на синдикатот, односно на здружението на работодавачите, одлучува надлежниот суд во согласност со закон, во рок од осум дена.

Страни за склучување на општ колективен договор**Член 216**

(1) Општиот колективен договор за приватниот сектор го склучуваат репрезентативното здружение на работодавачите и репрезентативниот синдикат за приватниот сектор од областа на стопанството.

(2) Општиот колективен договор за јавниот сектор, го склучува репрезентативниот синдикат во јавниот сектор и министерот надлежен за работите од областа на трудот, по претходно овластување од Владата на Република Македонија.

Страни за склучување на посебен колективен договор за гранка, односно оддел**Член 217**

Посебниот колективен договор за гранката, односно одделот го склучуваат репрезентативниот синдикат и репрезентативното здружение на работодавачите на ниво на гранка, односно оддел.

Страни за склучување на посебен колективен договор за јавни претпријатија и јавни установи**Член 218**

(1) Посебниот колективен договор за јавните претпријатија и јавните установи го склучуваат основачот или органот кого тој ќе го овласти и репрезентативниот синдикат.

(2) Посебниот колективен договор за лицата кои самостојно вршат дејност во областа на уметноста или културата (самостојни уметници) го склучуваат репрезентативниот синдикат и репрезентативното здружение на работодавачите.

Страни за склучување на поединечен колективен договор**Член 219**

(1) Поединечен колективен договор склучуваат репрезентативниот синдикат кај работодавачот и овластеното лице од работодавачот.

(2) Ако во склучувањето на колективниот договор од ставот (1) на овој член учествуваат повеќе репрезентативни синдикати се образува одбор за преговори.

(3) Членовите на одборот од ставот (2) на овој член ги определуваат репрезентативните синдикати.

Страни за склучување на поединечен колективен договор за јавни претпријатија и јавни установи**Член 220**

Поединечен колективен договор за јавните претпријатија и јавните установи склучуваат основачот или органот кој тој ќе го овласти и репрезентативниот синдикат кај работодавачот.

Одбор за преговори**Член 221**

Ако во склучувањето на колективен договор за територијата на Републиката, односно на ниво на гранка односно оддел, согласно со Националната класификација на дејности честуваат повеќе репрезентативни синдикати, односно повеќе репрезентативни здруженија на работодавачи, се образува одбор за преговори чиј состав го определуваат репрезентативните синдикати, односно репрезентативните здруженија на работодавачи.

Овластување за склучување на колективен договор**Член 222**

Претставниците на синдикатите и на здруженијата на работодавачите кои учествуваат во преговорите за склучување на колективен договор и кои склучуваат колективен договор, мора да имаат овластување од своите органи.

Должност за исполнување на обврските од колективниот договор**Член 223**

(1) Странките на колективниот договор и лицата на кои тој се применува, се должни да ги извршуваат неговите одредби.

(2) Поради повреда на обврските од колективниот договор, оштетената страна или лице на кое тој се применува може да бара надомест за претрпената штета.

Назнака на лицата, односно подрачјето на примена

Член 224

Во колективниот договор задолжително се назначуваат лицата и подрачјето на кои тој се применува.

Полномошно за преговарање и склучување на колективен договор

Член 225

(1) Лицата кои ги застапуваат страните на колективниот договор, мора да имаат полномошно за колективно преговарање и склучување на колективен договор.

(2) Ако страна на колективниот договор е правно лице, полномошното од ставот (1) на овој член мора да биде издадено во согласност со статутот на правното лице.

Време на склучување на колективниот договор

Член 226

Колективен договор може да се склучи на определено време за период од две години, со можност за продолжување, со писмена согласност на страните на договорот.

Престанок на важење на колективен договор

Член 227

(1) Колективен договор склучен на определено време престанува да важи со истекот на времето за кое е склучен.

(2) Важењето на колективниот договор може да престане и со спогодба на сите учесници или со откажување, на начинот утврден со колективниот договор.

Продолжување на важење на колективниот договор

Член 228

(1) Кога важењето на колективниот договор се продолжува со спогодбата на страните на договорот, спогодба се склучува најдоцна 30 дена пред истекот на важењето на колективниот договор.

(2) Ако со колективниот договор поинаку не е определено, по истекот на рокот на кој е склучен колективниот договор, неговите одредби и понатаму се применуваат до склучувањето на нов колективен договор.

Отказ на колективниот договор

Член 229

(1) Колективниот договор мора да содржи одредби за отказниот рок и постапката за откажување, изменување и дополнување на колективниот договор.

(2) Колективен договор склучен на определено време може да се откаже само ако е предвидена можност за откажување на договорот.

(3) Отказот на договорот мора да се достави до другите страни на договорот.

(4) Во случај на отказ колективниот договор се применува најдолго шест месеца од денот на поднесувањето на отказот, ако со закон поинаку не е определено, со тоа што учесниците се должни постапката за преговарање да ја започнат најдоцна во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на отказот.

(5) По истекот на рокот од ставот (4) на овој член, колективниот договор престанува да важи ако договорните страни поинаку не се договорот.

Влијание на статусните измени на примената на колективниот договор

Член 230

При статусна измена на работодавачот, на работниците се до склучувањето на нов колективен договор, а најдолго една година, продолжува да се применува колективниот договор кој на нив се применувал во времето на статусната измена.

Доставување и регистрација на колективните договори

Член 231

(1) Секој општ и грански колективен договор и секоја измена (изменување, дополнување, откажување или пристапување) на колективниот договор пред нивното објавување мора да се достави за регистрација до министерството надлежно за работите од областа на трудот.

(2) Колективниот договор или измената на колективниот договор ја доставува до надлежниот орган страната која е прва наведена во тој договор, односно страната која го откажува колективниот договор.

(3) Известување за склучување на колективен договор на ниво на работодавач и времето за кое е склучен се доставува до министерството надлежно за работите од областа на трудот, во рок од осум дена од неговото склучување.

(4) Министерот надлежен за работите од областа на трудот, ја пропишува постапката за доставување и регистрација на колективните договори и нивните измени до надлежниот државен орган и начинот на водење на евиденцијата на доставените колективни договори и нивните измени.

Објавување на колективните договори

Член 232

(1) Колективните договори мора јавно да се објават.

(2) Општите и гранските колективни договори и нивните измени и дополнувања се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија".

(3) Поединечниот колективен договор се објавува на начинот утврден со договорот.

Пристапување кон колективен договор

Член 233

(1) На колективниот договор можат дополнително да му пристапат лица кои според одредбите на овој закон можат да бидат страна на колективниот договор.

(2) Изјавата за пристапување кон колективниот договор мора да се достави до сите страни кои го склучиле колективниот договор и до лицата кои дополнително му пристапиле на колективниот договор.

(3) Лицата кои дополнително му пристапиле на колективниот договор имаат исти права и обврски како и страните кои го склучиле.

Судска заштита на правата од колективен договор

Член 234

Страна на колективен договор може со тужба пред надлежниот суд да бара заштита на правата од колективниот договор.

Решавање на колективните работни спорови**Член 235**

(1) Ако настане спор во постапката на склучување, изменување и дополнување на колективен договор, спорот се решава по мирен пат.

(2) Страните во спорот можат решавањето на колективниот работен спор спогодбено да го доверат на арбитража.

XX. ШТРАЈК**Права и обврски за времето на штрајк****Член 236**

(1) Синдикатот и неговите здруженија на повисоко ниво имаат право да повикаат на штрајк и да го поведат со цел за заштита на економските и социјалните права на своите членови од работниот однос, во согласност со закон.

(2) Штрајкот мора писмено да се најави на работодавачот, односно здружението на работодавачите против кои е насочен, а штрајкот на солидарност на работодавачот кај кого тој штрајк се организира.

(3) Штрајкот не смее да започне пред завршување на постапката за помирување, согласно со овој закон. Обврската за помирување не смее да го ограничи правото на штрајкот, кога таква постапка е предвидена со овој закон, односно пред спроведувањето на друга постапка за мирно решавање на спорот за која страните се договориле.

(4) Штрајкот на солидарност може да започне без спроведување на постапка за помирување, но не пред истекот на два дена од денот на почетокот на штрајкот за чија поддршка се организира.

(5) Во писмото со кое се јавува штрајкот мора да се наведат причините за штрајкот, местото на одржувањето на штрајкот и денот и времето на почетокот на штрајкот.

(6) Штрајкот мора да биде организиран на начин со кој нема да се оневозможува или попречува организирањето и одвивањето на работниот процес за работниците кои не учествуваат во штрајкот, забрана на влез на работниците и на одговорните лица во деловните простории на работодавачот.

Отстранување од процесот на работа**Член 237**

(1) Работодавачот може да отстрани работници од процесот на работа само во одговор на веќе започнат штрајк.

(2) Бројот на работници отстранети од работа не смее да биде поголем од 2% од бројот на работниците учесници во штрајкот.

(3) Работодавачот може да ги отстрани од процесот на работа само оние работници кои со своето однесување поттикнуваат насилничко и недемократско однесување, со што се оневозможуваат преговорите меѓу работниците и работодавачот.

(4) За работниците отстранети од работа, за времето додека се отстранети од работа, работодавачот е должен да ги уплатува придонесите утврдени со посебните прописи за најниската основица за плаќање на придонесите.

Правила за работите кои не смеат да се прекинат за време на штрајк**Член 238**

(1) На предлог на работодавачот, синдикатот и работодавачот спогодбено подготвува и донесува правила за производно одржувачки и нужни работи кои не смеат да се прекинуваат за време на штрајк.

(2) Правилата од ставот (1) на овој член содржат особено одредби за работите и бројот на работниците кои на нив мора да работат за време на штрајк, а со цел за овозможување обновување на работата по завршување на штрајкот (производно одржувачки работи), односно со цел за вршење на работите кои се неопходно потребни заради спречување на загрозување на животот, личната сигурност или здравјето на граѓаните (нужни работи).

(3) Со определување на работите од ставот (1) на овој член не смее да се оневозможува или битно ограничува правото на штрајк.

(4) Ако синдикатот и работодавачот не се спогодат, во рок од 15 дена од денот на доставувањето на предлогот на работодавачот до синдикатот за определувањето на работите од ставот (1) на овој член, работодавачот или синдикатот може во рок од наредните 15 дена да бара за тие работи да одлучи арбитража.

Последици од организирањето и учеството во штрајк**Член 239**

(1) Организирањето или учеството во штрајк организиран во согласност со одредбите на овој закон и колективен договор, не претставува повреда на договорот за вработување.

(2) Работникот не смее да биде ставен во понеповолна положба од другите работници поради организирање или учество во штрајк, организиран во согласност со одредбите на закон и колективен договор.

(3) На работникот може да му се даде отказ само ако организирал или учествувал во штрајк кој не е организиран во согласност со закон и колективен договор или ако за време на штрајкот направил некоја друга тешка повреда на договорот за вработување.

(4) Работникот не смее на кој било начин да биде присилен да учествува во штрајкот.

Придонеси од плата**Член 240**

На работниците учесници во штрајк, за време на учество во штрајкот, работодавачот е должен да им уплатува придонеси од плата утврдени со посебните прописи на најниската основица за плаќање на придонесите.

Надоместок на нето плата за време на штрајк од организаторот на штрајкот**Член 241**

Организаторот на штрајкот може од свои средства да им обезбеди надоместок на нето плата за времето на штрајк на работниците кои учествувале во штрајкот.

Судска забрана на незаконски штрајк и надомест на штета**Член 242**

(1) Работодавачот, односно здружението на работодавачите може да бара од надлежниот суд да забрани организирање и спроведување на штрајк спротивно од одредбите на закон.

(2) Работодавачот може да бара надомест на штета која ја претрпел поради штрајкот кој не е организиран и спроведен во согласност со овој закон.

Судска забрана за незаконско отстранување од работа и надомест на штета

Член 243

(1) Синдикатот може да бара од надлежниот суд да забрани отстранување од работа за време на штрајк, спротивно од одредбите на закон.

(2) Синдикатот може да бара надомест на штета која тој или работниците ја претрпеле поради отстранувањето од работа за време на штрајк кое не е извршено во согласност со закон.

Судска надлежност за забрана на штрајк и отстранување од работа

Член 244

(1) Одлука за забрана на штрајк донесува надлежниот суд за работни спорови во прв степен.

(2) По жалба против одлуката од ставот (1) на овој член, одлучува надлежниот суд.

(3) Постапката по барањето за забрана на штрајк, односно отстранување од работа е итна.

Штрајк во вооружените сили, полицијата, органите на државната управа и јавните служби

Член 245

Штрајкот во вооружените сили, полицијата, органите на државната управа, јавните претпријатија и јавните установи се уредува со посебен закон.

XXI. ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН СОВЕТ

Овластувања на Економско-социјалниот совет

Член 246

(1) Заради утврдување и остварување на усогласени дејности со цел за заштита и промоција на економските и социјалните права, односно интереси на работниците и работодавачите, водење на усогласена економска, развојна и социјална политика, поттикнување на социјален дијалог и склучување и примена на колективни договори и нивно усогласување со мерките на економската, социјалната и развојната политика, се основа Економско-социјален совет.

(2) Дејноста на Економско-социјалниот совет се темели на потребата за тристрана соработка меѓу Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата), синдикатите и здруженијата на работодавачите, во решавањето на економските и социјалните прашања и проблеми.

(3) Економско-социјалниот совет :

1) ги следи, проучува и оценува влијанието на економската политика и мерките на економската политика на социјалната стабилност и развој;

2) ги следи, проучува и оценува влијанието на социјалната политика и мерките на социјалната политика на економската стабилност и развој;

3) ги следи, проучува и оценува влијанието на промените на цените и платите на економската стабилност и развој;

4) му дава образложено мислење на министерот за труд за прашања и проблеми поврзани со склучувањето и примената на колективните договори;

5) им предлага на Владата, работодавачите и синдикатите, односно на нивните здруженија на повисоко ниво, водење на усогласена политика на цени и плати;

6) дава мислења по предлози на закони од областа на трудот и социјалната сигурност;

7) ја промовира и поттикнува потребата на тристрана соработка (трипартитен социјален дијалог) меѓу социјалните партнери за решавање на економските и социјалните прашања и проблеми;

8) го поттикнува мирното решавање на колективните работни спорови и

9) дава мислења и предлози на министерот за труд во врска со другите прашања утврдени со овој закон.

(4) Економско-социјалниот совет се основа со спогодба меѓу Владата, репрезентативните синдикати на територијата на Република Македонија и репрезентативните здруженија на работодавачи на територијата на Република Македонија.

(5) Со спогодбата за основање на Економско-социјалниот совет поблиску се определуваат неговите овластувања.

(6) Економско-социјалниот совет може да основа одбори и комисии за одделни прашања од својот делокруг.

(7) Економско-социјалниот совет донесува деловник со кој се уредува начинот на работата на Советот.

Состав на Економско-социјалниот совет

Член 247

(1) Со спогодбата за основање на Економско-социјалниот совет се определува неговиот состав.

(2) При утврдување на составот мора да се води сметка за соодветна застапеност на социјалните партнери.

XXII. ВРШЕЊЕ НА РАБОТИ ВО СТРАНСТВО

Испраќање работник на работа во странство

Член 248

(1) Во согласност со договорот за вработување работодавачот може да го испрати работникот на работа во странство. Должината на испраќањето ќе се пресметува врз основа на референтен период од една година од денот на испраќањето.

(2) Работникот може да го одбие испраќањето на работа во странство од оправдани причини, како што се:

- 1) бременост;
- 2) инвалидност;
- 3) здравствени причини;
- 4) грижа за дете кое не наполнило седум годишна возраст;

5) грижа за дете кое не наполнило 15 години возраст, ако работникот живее сам со детето и се грижи за неговото воспитување и заштита и

6) други причини определени со договорот за вработување, односно со колективниот договор којшто непосредно го обврзува работодавачот.

(3) Ако договорот за вработување не предвидува можност за работа во странство, работодавачот и работникот се должни да склучат нов изменет договор за вработување. Договорот може да се склучи за време на довршување на проектот, односно за време на довршување на работите кои испратениот работник ги врши во странство.

Договор за вработување за вршење на работи во странство

Член 249

(1) Ако работникот склучува договор за вработување за вршење на работа во странство и за тоа време за правата и обврските од деловниот однос се применуваат, исто така, и странските прописи според меѓународ-

ното приватно право, договорот за вработување покрај обврзувачките норми според овој закон мора да содржи и одредби за:

- 1) траењето на работата во странство;
- 2) празниците и слободните работни денови;
- 3) минималниот годишен одмор;
- 4) висина на платата и валутата, во којашто таа се исплаќа;
- 5) другите примања во пари, на кои работникот има право за време работата во странство и
- 6) условите за враќање во татковината.

(2) Наместо одредбите од ставот (1) точки 4 и 5 на овој член, договорот за вработување може да се повикува на друг закон, друг пропис или на колективен договор којшто го уредува тоа прашање.

Испраќање на работници во рамки на давање услуги

Член 249-а

(1) Работно правните односи на работниците кои се испратени од нивниот работодавач за извршување на работи за давање на услуги за друг работодавач од територијата на земја членка на Европската унија во територијата на Република Македонија се утврдени со овој закон, посебни правила или релевантен колективен договор со кој се регулира:

- 1) траењето на работното време и периодите за одмор;
- 2) минималната плата, минималните побарувања на плата и стапка на прекувремена заработувачка;
- 3) здравје и безбедност при работа;
- 4) условите за работа на жените, младите лица и работничките кои се грижат за дете помало од три години и
- 5) еднаков третман на мажите и на жените и забрана на дискриминација.

(2) Додатоците поврзани со работното место се сметаат за дел од минималната плата, освен ако не се плаќа надоместок за трошоците што реално произлегуваат од работното место, како што се патните трошоци, трошоците за сместување и исхрана.

(3) Кога се работи за првично склопување и/или почетно инсталирање на стока, а тоа претставува интегрален дел од некој договор за снабдување со стока и е неопходно да се употреби стоката со која се снабдува и кога тоа го извршуваат квалификувани и/или стручни работници на претпријатието кое снабдува. Точките 1 и 2 од став (1) на овој член не се применуваат, доколку работникот се испраќа на не повеќе од осум дена.

(4) Државниот инспекторат за труд ќе обезбеди информации за условите за работа согласно со посебните правила, главно во врска со водењето на градежните работи вклучувајќи ги и склопувањата, регулирање на терен, склопување и расклопување на градби, поправање на технички, технолошки и производство на градежни опреми, рушење и одржување, соработка со овластени тела од Европската унија и земјите членки на Европската унија за идентификација, контрола и проценка на условите за работа од овој став и обезбедување на релевантни информации за условите при работа.

(5) Одредбите од ставот (1) на овој член не го спречува спроведувањето на принципите и условите за вработување да бидат поповолни за вработените.

XXIII. РАБОТА НА ДЕЦА ПОМЛАДИ ОД 15 ГОДИНИ, УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ

Член 250

(1) Кај работодавачот може учениците кои наполниле 14 години возраст и студентите да вршат практична работа во рамките на образовната програма.

(2) Во случаите од став (1) на овој член соодветно се применуваат одредбите на овој закон за работното време, одморите и паузите, за посебната заштита на работниците кои сè уште не наполниле 18 години возраст, како и за одговорноста за надомест на штета.

Чираци

Член 251

За чиракот за време на професионалното оспособување кај работодавачот се применуваат одредбите на овој и на друг закон со кои се уредува посебна заштита на работниците кои сè уште не наполниле 18 години возраст, распоредувањето на работното време, одморот за време на работното време, неделниот одмор, за платениот одмор, отсутност од работа поради празнување, отсутност од работа поради неспособност за работа поради болест, отсутност од работа поради вршење на функција или обврски според посебни закони и одговорност за надомест на штета.

Посебни договори

Член 252

(1) Работодавачот може со определено лице да склучи договор поради вршење работи кои се надвор од дејноста на работодавачот, а кои имаат за предмет самостојна изработка или поправка на определени предмети, самостојно извршување на определена физичка или интелектуална работа.

(2) Договорот од ставот (1) на овој член може да се склучи и за културно-уметнички работи со лице кое врши културно-уметничка дејност.

(главата XXIV РАБОТНА КНИШКА и членовите 253, 254 и 255 се избришани)

XXV. ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР ВО ОБЛАСТА НА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ

Надзор од страна на инспекцијата на трудот

Член 256

(1) Надзор над примената на овој закон, прописите за вработувањето и другите прописи од областа на трудот, колективните договори и договорите за работа со кои се уредуваат правата и обврските на работникот и работодавачот од работниот однос, врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на инспекцијата на трудот.

(2) Работите на инспекцискиот надзор од ставот (1) на овој член ги врши инспекторот на трудот.

Овластувања на инспекцијата на трудот

Член 257

(1) Во спроведувањето на надзорот инспекторот на трудот ги има овластувањата утврдени со закон и врз основа на закон донесените прописи.

(2) Работникот, синдикатот и работодавачот можат да бараат од инспекторот на трудот да изврши инспекциски надзор.

Укажување за отстранување на повреди на закон и други прописи

Член 258

(1) Ако инспекторот на трудот утврди повреда на закон, друг пропис, колективен договор, договор за вработување и други акти, над чија примена врши инспекциски надзор, со решение ќе му нареди на работодавачот да донесе или поништи акт со кој ќе ги отстрани утврдените неправилности и недостатоци.

(2) За постапувањето по донесеното решение, работодавачот е должен да го извести инспекторот на трудот.

Член 258-а

(1) Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор инспекторот за труд утврди дека е сторена неправилност од членовите 19, 23, 24, 50, 70, 71, 182, 183, 195, 213-в и 252 на овој закон, е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на лицето или работодавачот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува министерот надлежен за работите од областа на трудот.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува Државниот инспекторат за труд во рок не подолг од осум дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе работодавачи.

(5) Доколку во закажаниот термин лицето или работодавачот на кој се спроведува едукацијата не се јави на едукацијата ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку лицето или работодавачот над кој се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку инспекторот за труд при спроведување на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор.

(8) Доколку инспекторот за труд при спроведување на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред прекршочната комисија.

(9) Државниот инспекторат за труд којшто го извршил инспекцискиот надзор, води евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од министерот надлежен за работите од областа на трудот.

Член 258-б

Министерството за труд и социјална политика - Државниот инспекторат за труд за извршените контроли изготвува квартални извештаи и ги објавува на веб-страниците на Министерството за труд и социјална политика и на Државниот инспекторат за труд, на унифициран квартален преглед.

Забрана за вршење на работи на работодавачот

Член 259

(1) Ако инспекторот на трудот затекне на работа кај работодавач до две лица со кои не е заснован работен однос, согласно закон и лицата не се пријавени во задолжително социјално осигурување и во случаите од членот 48 став (6) од овој закон, на одговорното лице или од него овластено лице кај работодавачот ќе му издаде покана за плаќање глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност за секое затечено лице и со решение ќе му нареди на одговорното лице кај работодавачот, во рок од осум дена да заснова работен однос со затечените лица на неопределено време и во наредните три месеци да не го намали вкупниот број на вработени.

(2) Ако одговорното лице или од него овластено лице кај работодавачот ја одбие поканата за плаќање глоба од ставот (1) на овој член или не ја плати глобата во предвидениот рок и не заснова работен однос со затечените лица без јавен оглас од ставот (1) на овој член, инспекторот на трудот ќе донесе решение за забрана за работа во работната просторија, односно работниот простор на работодавачот, во траење од 15 дена и ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка, согласно со закон.

(3) Ако инспекторот на трудот затече на работа кај работодавачот повеќе од две лица со кои не е заснован работен однос и лицето не е пријавено во задолжително социјално осигурување, ќе донесе решение за забрана за работа во работната просторија, односно работниот простор на работодавачот во траење од 30 дена, со решение ќе му нареди на одговорното лице кај работодавачот, во рок од осум дена да заснова работен однос со затечените лица на неопределено време и во наредните три месеци да не го намали вкупниот број на вработени и ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка, согласно со закон.

(4) Ако работодавачот го повтори прекршокот од ставот (1) на овој член, во рок од една година, инспекторот на труд со решение ќе забрани работа кај работодавачот во работната просторија, односно работниот простор во траење од 30 дена и ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка, согласно со закон.

(5) За време на забраната за работа на работодавачот од ставовите (2), (3) и (4) на овој член, работодавачот е должен на работниците да им исплатува надомест на плата најмалку 70% од исплатената плата на работникот во претходниот месец и придонеси од плата и за време на забраната не смее да го намали бројот на вработените.

(6) Забраната за работа од ставот (2) на овој член може да се замени со паричен надомест во висина од 5.000 евра во денарска противвредност, а забраната за работа од ставот (3) на овој член може да се замени со паричен надомест во висина од 8.000 евра во денарска противвредност.

Овластување на институцијата за јавни приходи

Член 260

(1) Организацијата надлежна за работите на јавните приходи е должна да го известува надлежниот инспектор на трудот за работодавачите кои не извршиле пресметка и исплата на плати, односно најниска плата за претходниот месец.

(2) Известувањето од ставот (1) на овој член се доставува до инспекторот на трудот според седиштето на работодавачот.

Покренување на прекршочна постапка

Член 261

Инспекторот на трудот ќе поднесе барање за покренување на прекршочна постапка, ако констатира дека работодавачот, односно одговорното лице со повреда на закон или други прописи, колективни договори и договор за вработување со кои се уредуваат работните односи, извршил прекршок.

Одлагање на извршување на одлука

Член 262

(1) Ако инспекторот на трудот утврди дека со конечна одлука на работодавачот е повредено право на работникот, на барање на работникот, со решение ќе го одложи извршувањето на таа одлука, ако работникот завел работен спор до донесувањето на правосилна одлука на судот.

(2) Работникот од ставот (1) на овој член, барањето до инспекторот на трудот може да го достави во рок од 30 дена од денот на поведувањето на работниот спор пред надлежниот суд.

(3) Против конечното решение на инспекцијата на трудот од ставот (1) на овој член не може да се покрене управен спор.

Право на жалба

Член 263

(1) Против решението на инспекторот на трудот од членовите 258, 259 и 262 на овој закон може да се изјави жалба до министерот надлежен за работите од областа на трудот, во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

(2) Жалбата против решението од членот 259 не го одложува извршувањето на решението.

XXVI. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 264

(1) Глоба во износ од 6.000 до 7.000 евра, во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на работодавач - правно лице, ако:

1) не е склучен договор за вработување меѓу работникот и работодавачот и работодавачот не го пријавил работникот во задолжително пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување и осигурување во случај на невработеност пред стапување на работниот на работа (член 13 ставови (1), (2), (3) и (7));

2) не обезбеди услови за безбедност на животот и здравјето на работниците во согласност со прописите за безбедност и здравје при работа (член 42);

3) не ги штити и почитува личноста, достоинството, приватноста на работникот и не се грижи за заштита на личните податоци на работникот (членови 43 ставови (1) и (2) и 44 ставови (1), (2), (3) и (4)) и

4) го оневозможува или ќе се обиде да го оневозможи инспекторот на трудот во спроведувањето на надзорот (членови 256 став (1) и 257 став (1)).

(2) Глоба во износ од 3.000 до 4.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на директорот, односно друго одговорно лице кај работодавачот.

(3) Глоба во износ од 4.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на работодавач - физичко лице.

Член 265

(1) Глоба во износ од 2.000 до 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на работодавач - правно лице, ако:

1) договорот за вработување не се чува во работните простории во седиштето на работодавачот и не му е врачен примерок од договорот за вработување на работникот (член 15 ставови (2) и (3));

2) склучи договор за вработување со лице кое не наполнило 15 години возраст и кое нема општа здравствена способност (член 18);

3) склучи договор за вработување или овозможи работа на млади лица спротивно на членот 18 од овој закон или ако склучи договор за вработување спротивно на овој закон (член 19 ставови (1), (2) и (3));

4) склучи договор за вработување со странец кој не ги исполнува условите определени со овој или со друг закон (член 20);

4-а) при склучување на договор за вработување постапи спротивно на член 25 од овој закон;

5) работодавачот направи измени на договор за вработување спротивно на овој закон (член 28-а ставови (2), (3) и (4));

6) не го запознае работникот со мерките за безбедност и здравје при работа и не го обучи за нивната примена, согласно прописите за безбедност и здравје при работа (член 32);

7) на работникот кој работи со неполно работно време му наложи да работи преку договореното работно време (членови 48 и 60);

8) не обезбеди заштита на правата во случај на пренесување на трговско друштво или делови на трговско друштво (членови 68-а, 68-б, 68-в, 68-г и 68-д);

9) не обезбеди информирање и консултирање на работникот во смисла на членови 94-а и 95 од овој закон;

9-а) го откаже договорот за вработување спротивно на членот 101 од овој закон;

10) не исплатил плата, и не уплатил придонеси од плата (членови од 105 до 114);

11) на работникот му нареди да работи со подолго работно време од работното време определено со закон, не води или неправилно води евиденција на работното време и на прекувремената работа и не го извести инспекторот за воведување на прекувремена работа (членови 116, 117, 119 и 120);

12) не ги почитува прописите за прераспределбата и распоредот на работното време (членови 124 и 125);

13) нокната работа ја организира спротивно на членовите од 127 до 131 од овој закон, односно не го извести инспекторот за воведување на нокна работа;

14) на работникот не му обезбеди пауза за време на работното време, одмор меѓу два последователни дена, неделен и годишен одмор во согласност со овој закон и не издаде решение за годишен одмор (членови од 132 до 156);

15) на работничка, татко и посвоител на дете со потешки пречки во развојот не им обезбеди право на посебна заштита во согласност со овој закон (членови од 160 до 171);

16) на работници кои се уште не наполниле 18 години возраст не им обезбеди заштита во согласност со овој закон (членови од 172 до 176);

17) на инвалидите и повозрасните работници не им обезбеди заштита во согласност со овој закон (членови од 177 до 180);

18) вршењето на работа во странство го организира спротивно на овој закон (членови 248 и 249);

19) организира работа на деца, ученици и студенти спротивно на овој закон (член 250) и

20) не постапи по решението на инспекторот за отстранување на повреда на закон или друг пропис или по налог на инспекторот за труд за забрана на работа (членови од 256 до 263).

(2) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на директорот, односно друго одговорно лице кај работодавачот.

(3) Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на работодавач - физичко лице.

Член 265-а

(1) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на работодавач - правно лице, ако:

1) не ги исполнува пропишаните и договорените услови за вршење на работата определени со закон, колективен договор, акт на работодавачот, односно барани од страна на работодавачот (член 19);

2) објави слободно работно место во спротивност на овој закон (членови 23 и 24);

3) на инспекторот за труд не му достави примерок од договорот за вработување за вршење на работа дома (член 50);

4) работодавачот се обиде да оствари или остварува забранет надзор над синдикатот (член 195);

5) не издаде потврда со список или издаде потврда со список со нецелосни податоци за работниците членови на синдикатот кои плаќаат членарина (член 213-в);

6) работник кој организирал или учествувал во штрајк, организиран во согласност со закон, го стави во понеповолна положба со другите работници (член 239);

7) откажувањето на договорот за вработување не биде изречено во писмена форма и содржина, согласно со закон и не биде врачен (членови 70 и 71);

8) тогаш кога е должен а не учествува во постапка за мирно решавање на работните спорови (членови 182 и 183) и

9) склучи договор спротивно на членот 252 од овој закон.

(2) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на директорот, односно одговорното лице кај работодавачот.

(3) Глоба во износ од 600 до 800 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на работодавач - физичко лице.

Член 266

(1) Глоба во износ од 1.000 до 1.200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за сторен прекршок на синдикатот, односно здружението на синдикатите и работодавачите, ако:

1) синдикатот, односно здруженијата на синдикатите и работодавачите во рок од 30 дена од денот на настанувањето на промената не ја пријави промената на називот на синдикатот и неговите здруженија на повисоко ниво, седиштето, подрачјето на дејствување, називот на органите и телата, лицата овластени за застапување, престанокот на дејствувањето, односно овластувањата во правниот промет (член 193);

2) синдикатот, односно здруженијата на синдикатите и работодавачите, колективниот договор не го објават на пропишаниот начин (член 232);

3) синдикатот, односно здруженијата на синдикатите и работодавачите, тогаш кога за тоа се должни, одбијат да учествуваат во постапката за мирнење предвидена со овој закон (членови 182 и 183);

4) синдикатот, односно здруженијата на синдикатите не најават штрајк (член 236 став (2));

5) синдикатот, односно здруженијата на синдикатите започнат штрајк пред спроведување на постапка за мирнење, предвидена со овој закон, односно пред спроведување на друга постапка за мирно решавање на спорот (член 236 став (3)) и

6) синдикатот, односно здруженијата на синдикатите во писмото за најава на штрајк не ги наведат причините за штрајк, местото, денот и времето на почетокот на штрајкот (член 236 став (5)).

(2) Надлежен орган за изрекување на прекршочните санкции по ставот (1) од овој член е надлежниот суд.

Прекршочен орган

Член 266-а

(1) За прекршоците утврдени во членовите 264 и 265 од овој закон, прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот (во натамошниот текст: Прекршочниот орган).

(2) Прекршочната постапка од ставот (1) на овој член пред прекршочниот орган ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочната комисија).

(3) Прекршочната комисија одлучува по прекршоците утврдени во овој или друг закон и изрекува прекршочни санкции утврдени во овој закон или друг закон.

(4) Против одлуката за прекршок што ја донел Прекршочниот орган може да се поднесе тужба за поведување управен спор.

Формирање и работа на Прекршочна комисија

Член 266-б

(1) Прекршочна комисија формира министерот надлежен за работите од областа на трудот. Министерот може да формира повеќе прекршочни комисии кои ќе бидат надлежни за водење на прекршочна постапка за одделни области или за одделни подрачја на Република Македонија.

(2) Прекршочната комисија е составена од претседател и два члена од редот на државните службеници вработени во органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот. Претседателот на комисијата е дипломиран правник со положен правосуден испит.

(3) Прекршочната комисија се избира за време траење од три години со право на реизбор на членовите.

(4) Претседателот и член на Прекршочната комисија може да се разреши:

1) со истекот на времето за кое е именуван за член;

2) по негово барање;

3) со исполнување на условите за старосна пензија согласно со закон;

4) ако му се утврди трајна неспособност;

5) ако се утврди прекршување на прописите за водење на прекршочна постапка со правосилна одлука;

6) ако не ги исполнува обврските кои произлегуваат од работењето во Прекршочната комисија и

7) ако не пријавил постоење конфликт на интереси за случај за кој решава Прекршочната комисија.

(5) Прекршочната комисија има право да изведува докази и собира податоци кои се неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи и презема дејствија утврдени со овој закон, Закон за прекршоците или друг закон.

(6) Членовите на Прекршочната комисија се самостојни и независни во работата на Прекршочната комисија и одлучуваат врз основа на своето стручно знаење и самостојно убедување.

(7) Прекршочната комисија работи на седница, а одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број членови.

(8) Министерот надлежен за работите од областа на трудот донесува деловник и трошковник за работа на Комисијата за прекршоци.

(9) Прекршочната комисија води единствена евиденција на прекршоците, изречените санкции и донесените одлуки на начин пропишан од министерот надлежен за работите од областа на трудот.

Порамнување

Член 266-в

(1) За прекршоците утврдени во членовите 264 и 265 од овој закон, државниот инспектор за труд е должен на сторителот на прекршокот, пред да поднесе барање за прекршочна постапка да му предложи постапка за порамнување, согласно со овој или друг закон и Законот за прекршоците.

(2) Кога сторителот на прекршокот е согласен за поведување на постапка за порамнување, државниот инспектор за труд составува записник во кој се забеле-

жуваат битните елементи на прекршокот, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот, описот на дејствието на прекршокот, лицата затекнати на самото место и издавањето на платен налог за плаќање на изречената глоба.

(3) Записникот и платниот налог ги потпишуваат државниот инспектор за труд и сторителот на прекршокот. Со потписот на приемот на платниот налог се смета дека сторителот се согласува да ја плати глобата, во рок од осум дена од денот на приемот на платниот налог, на сметка на органот назначен во платниот налог.

(4) Кога како сторител на прекршок се јавува правно лице, записникот и платниот налог го потпишува одговорното лице, односно лицето кое се нашло на лице место при инспекцискиот надзор или друго службено или одговорно лице кое изјавило дека има право да го потпише записникот и да го прими платниот налог.

(5) Сторителот кој ќе ја плати глобата во рокот од ставот (3) на овој член, ќе плати само половина од изречената глоба.

(6) Ако сторителот не ја плати глобата во рокот од ставот (3) на овој член, државниот инспектор на труд ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка до прекршочниот орган.

Насловот пред членот 266-г и членот 266-г се избришани

XXVII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Примена на одредбите на овој закон на започнатите постапки за заштита на права

Член 267

(член 267 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/05)

Постапките за остварување и заштита на правата започнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се довршат според одредбите на законот кој важел во време на започнување на постапката освен ако одредбите од овој закон не се поповолни за работникот.

Донесување на подзаконските акти

Член 268

(член 268 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/05)

(1) Министерот надлежен за работите од областа на трудот ќе ги донесе подзаконските прописи за спроведување на овој закон во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на подзаконските прописи од ставот (1) на овој член ќе се применуваат постојните прописи.

Усогласување на прописите

Член 269

(член 269 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/05)

(1) Постојните колективни договори и акти на работодавачот ќе се усогласат со овој закон најдоцна во рокот од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Колективните договори кои нема да се усогласат во рокот определен во ставот (1) на овој член престануваат да важат.

(3) До склучувањето на колективните договори и донесувањето на акти на работодавачот согласно со овој закон, непосредно се применуваат одредбите на овој закон.

(4) Постојните договори за работа склучени до влегувањето во сила на овој закон се сметаат за договори за вработување.

Рок за електронско евидентирање на работното време

Член 270

(член 270 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/05)

Обврската на работодавачот за електронско евидентирање на полното работно време и на прекувремената работа од членот 116 став (7) на овој закон, започнува да важи од 1 јануари 2006 година.

Престанување на важност на законите

Член 271

(член 271 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/05)

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ број 80/93, 14/95, 53/97, 21/98, 25/2000, 3/2001, 50/2001, 25/2003 и 40/2003) и исправките на Законот објавени во „Службен весник на Република Македонија“ број 3/94, 59/97 и 34/2000 и Законот за штрајк („Службен лист на СФРЈ“ број 23/91).

Член 272

(член 272 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/05)

Постојните младински задруги ќе се трансформираат и ќе го усогласат своето работење во согласност со закон до 31 декември 2005 година.

Член 273

(член 30 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 106/08)

Работодавачот е должен во рок од два месеца од влегувањето во сила на овој закон на работникот да му ја врати работничката книшка.

Член 274

(членот 31 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 106/08 е укинат со одлука на Уставниот суд У.бр.176/2009 објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр.58/10)

Член 275

(член 45 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 130/09)

Синдикатите и здруженијата на работодавачи на повисоко ниво регистрирани пред денот на влегување во сила на овој закон се должни да се пререгистрираат во министерството надлежно за работите од областа на трудот, во согласност со овој закон, во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 276

(член 46 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 130/09)

(1) Комисијата се формира во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Барање за утврдување на репрезентативност, согласно овој закон, синдикатите и здруженијата на работодавачи доставуваат во рок од 30 дена од денот на формирањето на Комисијата.

Член 277

(член 47 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 130/09)

(1) Општите колективни договори се усогласуваат со одредбите од овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Колективните договори на ниво на гранка, односно оддел, согласно со Националната класификација на дејности и колективните договори на ниво на работодавач се усогласуваат во рок од шест месеци од потпишувањето на општите колективни договори.

Член 278

(член 48 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 130/09)

Одредбите од колективните договори кои нема да се усогласат во рокот од член 47 од овој закон престануваат да важат.

Член 279

(член 49 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 130/09)

Во целиот текст на Законот за работните односи по зборот „гранка“, односно „гранки“ во било кој род и број се додаваат зборовите: „односно оддел, согласно со Националната класификација на дејности“.

Член 280

(член 44 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 124/10)

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

1217.

Врз основа на член 3 од Законот за изменување на Законот за инвалидски организации („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13) Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 9 април 2013 година, го утврди Пречистениот текст на Законот за инвалидски организации.

Пречистениот текст на Законот за инвалидски организации ги опфаќа: Законот за инвалидски организации („Службен весник на Република Македонија“ број 89/2008); Законот за изменување на Законот за инвалидски организации („Службен весник на Република Македонија“ број 59/12) и Законот за изменување на Законот за инвалидски организации („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13) во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена.

Бр. 10 - 1340/2/21
9 април 2013 година
Скопје

Претседател
на Законодавно-правната комисија
на Собранието на Република
Македонија,
Благородна Дулик, с.р.

ЗАКОН ЗА ИНВАЛИДСКИ ОРГАНИЗАЦИИ (Пречистен текст)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ**Член 1****Содржина на Законот**

Со овој закон се уредуваат статусот, подрачјето на дејствување, финансирањето и сопственоста на инвалидските организации.

Одредбите на овој закон, кои се однесуваат на физички лица, важат подеднакво за жени и за мажи.

Член 2**Инвалидска организација**

Инвалидска организација е здружение на граѓани која се формира согласно со Законот за здруженија на граѓани и фондации.

Инвалидска организација може да се здружува во различни облици како сојузи и други облици на здружување или поврзување (во натамошниот текст: здружение) или сојуз на здруженија на граѓани (во натамошниот текст: сојуз).

На инвалидските организации се применуваат одредбите на Законот за здруженија на граѓани и фондации, ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 3

Инвалидската организација е доброволно и независно здружување на лицата со инвалидност заради остварување на заеднички интереси и посебни потреби, како и нивните законски застапници, со цел да ги утврдуваат, застапуваат и задоволуваат посебните потреби на лицата со инвалидност, како и да ги застапуваат интересите на лицата со инвалидност.

Во органите на управување на инвалидската организација лицата со инвалидност се застапени најмалку со 70%, освен во инвалидските организации на лицата со интелектуална попреченост.

Инвалидската организација при своето дејствување ги почитува начелата, на инвалидската заштита, утврдени во законите на Република Македонија, меѓународната правна заштита и меѓународните стандарди и конвенции во областа на инвалидската заштита. Инвалидската организација може да дејствува на државно или на локално ниво.

Член 4

Инвалидските организации учествуваат при оформувањето на националната политика која се однесува на инвалидската заштита и во мерките за обезбедување на еднакви можности и еднакви права на лицата со инвалидност.

Државните органи за сите работи од ставот 1 на овој член се консултираат со инвалидските организации.

Член 5**Членство**

Членови на инвалидска организација можат да бидат инвалидни лица, нивни законски застапници и други физички лица кои ја помагаат активноста на инвалидската организација.

Лице со инвалидност во согласност со Законот за социјалната заштита и Правилникот за оцена на специфичните потреби на лицата со пречкиво физичкиот или психичкиот развој е поединец кој заради своите вреде-

ни или здобиени повреди и попреченост стекнати или создадени од нивната физичка или животна средина, сам не може делумно или во целост да ги задоволува личните, семејните и животните потреби за живот во средината во која живее.

Член 6 Јавност

Дејствувањето и работењето на инвалидските организации е јавно.

Податоците впишани во регистарот на инвалидските организации се јавни.

II. АКТИВНОСТ

Член 7

Активноста која ја извршува инвалидската организација е непрофитабилна.

Без оглед на принципот на непрофитабилност, инвалидската организација може да извршува, исто така, и профитабилна дејност во согласност со Законот за здруженија на граѓани и фондации.

Инвалидската организација не смее да извршува профитабилни дејности како своја претежна дејност.

За својата активност инвалидската организација може да стекнува предмети, парични средства и имотни права, согласно со Законот за здруженија на граѓани и фондации.

Член 8 Цели

Цели на дејствување на инвалидската организација за достигнување на квалитет на животот на лицата со инвалидност се особено:

- почитување на човековите права на лицата со инвалидност,
- вклученост во општеството и учество во секојдневниот живот,
- недискриминација на лицата со инвалидност,
- поттикнување на лицата со инвалидност да се потпираат на сопствените сили и способности,
- автономност на лицата со инвалидност како корисници на услуги,
- економска, социјална, здравствена и правна заштита на лицата со инвалидност и
- социјална правда и социјална сигурност.

Член 9 Задачи

Во рамките на својата активност инвалидските организации ги извршуваат следниве задачи:

1) ги утврдуваат интересите и ги застапуваат потребите на лицата со инвалидност на секое подрачје, кои се однесуваат на животот на лицата со инвалидност, придонесуваат за создавање свест во јавноста и влијаат врз промените во полза на лицата со инвалидност;

2) планираат, организираат и изведуваат проекти кои им овозможуваат на одделни групи на лица со инвалидност поактивно учество и помагаат во отстранувањето на попреченоста и поголема независност во животот (оспособување за активен живот и работа, превоз, снабдување со технички помагала, лична помош, нега, физичка помош, центри за дневен престој, клубови, програми за деца и младинци со посебни потреби, програми за стари, болни и изнемоштени лица, толкување и поддржување, програми за чување на здравјето и други рехабилитациони проекти, информативна, издавачка, културна, рекреативна, спортска активност и слично;

3) учествуваат во спречувањето и отстранувањето на бариерите во физичката и социјалната средина;

4) организираат и спроведуваат активности за запознавање на инвалидните лица од областа на заштитата на здравјето, медицинска и социјална рехабилитација, воспитување, образование, оспособување, вработување, социјална заштита, култура, спорт и рекреација;

5) спречуваат и ублажуваат социјални и психички последици од инвалидност;

6) ги оспособуваат лицата со инвалидност за самопомош и нивните блиски и други лица за живот и работа со лица со инвалидност;

7) ги развиваат социјалните вештини на лицата со инвалидност и нивната информираност за различни подрачја на животот;

8) поттикнуваат активности на соодветни органи и организации за што поуспешно решавање на прашањата во врска со лицата со инвалидност;

9) учествуваат во изготвувањето на државните мерки и предлагаат прифаќање на прописи и мерки на подрачјето на инвалидската заштита;

10) ги претставуваат, заштитуваат и почитуваат правата и интересите на државно и локално ниво;

11) обезбедуваат поддршка и создаваат можности за развој на самопомош и добротворност и

12) се поврзуваат со други инвалидски организации во земјата и во странство.

Инвалидските организации можат да извршуваат и други задачи кои се определени во основачкиот акт на инвалидската организација.

III. СТАТУС НА ИНВАЛИДСКА ОРГАНИЗАЦИЈА

Член 10

Здружение или сојуз добива статус на инвалидска организација, ако:

1) во основачкиот акт има определба и извршува одделни задачи од членот 9 став 1 точки 2, 4, 5, 6, 7 и 10 на овој закон на државно или локално ниво;

2) предлага програми (проекти) кои ќе ги реализира особено од инвалидската заштита со кои ќе се потпомага независниот живот на одредена група лица со инвалидност;

3) има стручно оспособен кадар за водење на посебните социјални програми (проекти) од инвалидската, социјалната, здравствената и друга заштита на инвалидните лица;

4) предлага посебни социјални програми (проекти) за зачленети и незачленети лица со инвалидност и

5) членуваат најмалку 40 лица од кои 95% лица со инвалидност со ист вид инвалидност, или 95% лица со инвалидност со различен вид инвалидност, но сепак со еднакви права или општествен статус, кои дејствуваат во јавен интерес на подрачјето на инвалидската заштита (во натамошниот текст: инвалидска организација) во согласност со закон.

Член 11

Постапка за доделување на статус на инвалидска организација

Здружението или сојузот поднесуваат писмено барање за добивање на статус на инвалидска организација до Министерството за труд и социјална политика.

Инвалидската организација е должна да се регистрира во централниот регистар на подрачјето каде што има седиште.

Член 12

Здружението или сојузот кон писменото барање за добивање на статус на инвалидска организација треба да приложат доказ за:

- 1) регистрација, име, седиште и претставници на здружението или сојузот и
- 2) исполнување на условите за добивање на статус на инвалидска организација.

Барањето се поднесува согласно со членот 11 став 1 на овој закон.

Член 13

Министерот за труд и социјална политика со решение одлучува за доделување на статус на инвалидска организација, врз основа на претходно мислење на Комисијата.

Комисијата од ставот 1 на овој член ја формира министерот во состав од три члена од кои еден член на Комисијата е на предлог на Националниот совет на инвалидските организации на Македонија од членот 26 на овој закон.

Комисијата го изготвува мислењето за стекнување статус на инвалидска организација врз основа на разгледано барање и претходно прибавено мислење од Националното координативно тело за еднакви права на лицата со инвалидност во Република Македонија и Националниот совет на инвалидските организации на Македонија.

Член 14**Престанување на статусот на инвалидска организација**

Министерот за труд и социјална политика со решение одлучува за престанување на статус на инвалидска организација, ако:

- инвалидската организација поднесе барање за престанување на статусот,
- инвалидската организација не исполнува повеќе услови за добивање на статус на инвалидска организација според овој закон и Законот за здруженија на граѓани и фондации,
- инвалидската организација не дејствува во согласност со членот 3 од овој закон,
- доколку здружението или сојузот се избришани од регистарот на здруженија на граѓани и
- инвалидската организација истапила или била исклучена од инвалидската организација, која како сојуз на здруженија го добила статусот на инвалидска организација.

Против решението од членот 13 став 1 на овој закон и ставот 1 на овој член може да се поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 15

Во постапката за престанокот на статусот на инвалидска организација, решението од членот 14 став 1 на овој закон се донесува врз основа на претходно мислење на Комисијата изготвено согласно со членот 13 став 3 од овој закон.

Врз основа на правосилна одлука за бришење од регистарот на инвалидските организации, на здружение или на сојузот на здруженија им престанува статусот на инвалидска организација.

Член 16**Регистар на инвалидски организации**

Министерството за труд и социјална политика го води регистарот на инвалидските организации.

Регистарот на инвалидските организации ги содржи следниве податоци:

- реден број на уписот,
- датум на уписот,
- име на инвалидската организација,
- седиште на инвалидската организација,
- лично име на претставникот на инвалидската организација,
- број и датум на одлуката за добивање на статус на инвалидска организација и
- датум на престанување на статусот на инвалидската организација.

Инвалидските организации се должни на Министерството за труд и социјална политика и Централниот регистар да му достават известување за промените на податоците кои се водат во регистарот на инвалидските организации, најдоцна 15 дена од денот на настанатите промени.

IV. НАЦИОНАЛНИ ИНВАЛИДСКИ ОРГАНИЗАЦИИ**Член 17****Улога на националните инвалидски организации**

Инвалидска организација може да се стекне со статус на национална инвалидска организација ако работи на територијата на Република Македонија, како и на меѓународен план и да ги претставува лицата со определен вид на инвалидност без разлика на нивната верска, национална и расна припадност.

Покрај условите од ставот 1 на овој член инвалидската организација е потребно:

- 1) да има статус на инвалидска организација;
- 2) да има најмалку 15 општински, меѓуопштински и градски здруженија кои дејствуваат на територијата на целата држава;
- 3) да ги извршува задачите од членовите 9 став 1 точки 1, 9 и 12 и 10 точка 1 на овој закон;
- 4) во својата организација да има вклучено 95% инвалидни лица кои се со ист вид инвалидност или 95% инвалидни лица со инвалидност со различен вид инвалидност, но нивните активности се насочени кон стекнување на еднакви заеднички посебни потреби;
- 5) организираност за да може да дејствува во сите сфери на животот на лицата со одредена инвалидност, посебно на полето на образованието, здравството, вработувањето, социјалната заштита, културниот живот, спортско рекреативни активности и друго;
- 6) заради специфичните потреби на своите членови да биде оспособена да ги реализира потребите за набавка на помагала за своите членови, обезбедување на придружник, обезбедување на толкувачи на знаковен јазик, да ги оспособува членовите за ориентација и социјална интеграција, отстранување на архитектонските бариери, посредување при вработување на лицата со инвалидност, покренување на иницијативи за унапредување на социјалната заштита и правата на лицата со инвалидност, грижа за семејството, потребите од организиран културно-спортски и рекреативен живот, решавање на секојдневните животни проблеми со кои се судруваат лицата со инвалидност и друго;
- 7) постоење на соодветни просторни услови за вршење на административнотехнички работи за потребите на лицата со инвалидност и просторни услови за клубски активности на лицата со инвалидност и
- 8) членство во меѓународни асоцијации на лицата со инвалидност.

Член 18
Општи услови

Со статус на национална инвалидска организација може да се стекне само една инвалидска организација за одреден вид на инвалидност, согласно со членот 20 од овој закон.

Член 19

Националната инвалидска организација има за задача:

- да ги претставува и застапува лицата со инвалидност и нивните интереси во комуникација со државните органи во Република Македонија и на меѓународно ниво,
- во согласност со прописите да предлага претставници на лицата со инвалидност во работните тела во државните органи, кои ги разработуваат прашањата во врска со лицата со инвалидност и
- предлага или именува претставници на лицата со инвалидност во органите на истороните меѓународни организации и здруженија.

Посебни услови**Член 20**
Постапка за стекнување статус на национална инвалидска организација

Национална инвалидска организација може да биде онаа организација која ги исполнува следниве посебни услови:

- 1) да има регистрирано најмалку 300 члена во својата организација, со определена инвалидност врз основа на наод и мислење од надлежен орган;
- 2) да има најмалку 15 меѓуопштински и градски здруженија кои доброволно се здружени во единствена инвалидска организација;
- 3) да има обезбедено во најмалку 15 меѓуопштински и градски здруженија соодветен простор за работа и активности;
- 4) да има оспособен стручен кадар во најмалку 15 меѓуопштински и градски здруженија (зависно од видот на инвалидната познавање на знаковен јазик на глувите, соодветен профил на кадри за работа со слепи, лица со интелектуална попреченост и лица со други видови на инвалидност) и
- 5) од денот на нивното основање да има најмалку пет години период на активно дејствување во остварување на заштитата и правата на лицата со инвалидност.

Член 21

За стекнување на статус на национална инвалидска организација, инвалидската организација поднесува писмено барање до Министерството за труд и социјална политика.

Комисијата од членот 13 на овој закон е надлежна за признавање и престанок на статусот на националната инвалидска организација.

Член 22

Со писменото барање за признавање на статусот на национална инвалидска организација треба да се приложи:

- 1) решение за добивање на статус на инвалидска организација,
- 2) извештај за извршување на задачите од членот 9 точки 1, 9 и 12 на овој закон;
- 3) изјава за бројот на зачленети лица со ист вид на инвалидност и нивните законски претставници или
- 4) изјава за бројот на зачленети лица со инвалидност со исти права и посебни потреби.

Член 23
Престанување со работа на национална инвалидска организација

Националната инвалидска организација престанува со работа (го губи статусот) ако не се исполнети одредбите од Законот за здруженија на граѓани и фондации и овој закон и ако со решение е бришана од судскиот регистар.

Член 24

Националната инвалидска организација престанува со работа ако покрај одредбите од Законот за здруженија на граѓани и фондации не ги исполнува задачите од членот 19 на овој закон.

Член 25
Регистар на национални инвалидски организации

Министерството за труд и социјална политика го води регистарот на националните инвалидски организации.

Регистарот на инвалидските организации ги содржи следниве податоци:

- реден број на уписот,
- датум на уписот,
- име на националната инвалидска организација,
- број и датум на одлуката за признавање на статус на национална инвалидска организација и
- датум на престанување на работата на национална инвалидска организација.

Националната инвалидска организација е должна до Централниот регистар на Република Македонија да му ги соопшти промените на сите податоци кои се водат во регистарот на националната инвалидска организација согласно со одредбите од Законот за здруженија на граѓани и фондации.

Член 26
Национален совет на инвалидските организации на Македонија

Националните инвалидски организации можат да се поврзат во Националниот совет на инвалидските организации на Македонија (во натамошниот текст: НСИОМ).

Националниот совет на инвалидските организации на Македонија се основа со спогодба меѓу националните инвалидски организации од ставот 1 на овој член, со која сразмерно се одредуваат задачите на НСИОМ меѓу поврзаните национални инвалидски организации. Спогодбата се доставува до Министерството за труд и социјална политика заради евидентирање во регистарот и истата се доставува до Централниот регистар на Република Македонија.

Во НСИОМ сите членки се рамноправни. Во НСИОМ може да се вклучи секоја национална инвалидска организација која го сака тоа и дејствува на национално ниво. НСИОМ е должен за сите промени да го известат Министерството за труд и социјална политика и Централниот регистар на Република Македонија согласно со одредбите од Законот за здруженија на граѓани и фондации.

Член 27
Цел на основање на НСИОМ

НСИОМ ги усогласува интересите на сите лица со инвалидност во државата преку постигнување на автономноста на секоја инвалидска организација и ја застапува во дијалогот меѓу инвалидските организации и во дијалогот со стручните здруженија, државните органи, јавните институции и пошироката јавност.

НСИОМ предлага во согласност со прописите групни претставници на лицата со инвалидност во органите на државните и другите јавни институции, како и во органите на меѓународните организации и здруженија и извршува други групни договорени активности.

V. ФИНАНСИРАЊЕ И СОПСТВЕНОСТ НА ИНВАЛИДСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ, НАЦИОНАЛНИТЕ ИНВАЛИДСКИ ОРГАНИЗАЦИИ И НСИОМ

Член 28

Инвалидската организација за своето дејствување се финансира од:

- членарина,
- Буџетот на Република Македонија согласно со Одлуката за критериумите и постапките за распределба на финансиските средства на здруженија на граѓани и фондации и Листата на здруженија на граѓани и фондации,
- буџетот на локалната самоуправа,
- врз основа на имотните права и активности на инвалидската организација,
- подароци и завештанија,
- приходи на донатори и
- други извори утврдени со закон.

Член 29

Националните инвалидски организации се финансираат од:

- Буџетот на Република Македонија од средствата од игри на среќа согласно со одлука на Владата на Република Македонија за распределба на овие средства, за што доставуваат барање и програма до Министерството за труд и социјална политика за тековната година,
- Буџетот на Република Македонија врз основа на проекти со кои аплицираат на оглас што го распишува Министерството за труд и социјална политика и
- други извори утврдени со закон.

Националните инвалидски организации од средствата што ги добиваат согласно со ставот 1 алинеја 1 на овој член, ги финансираат инвалидските организации на општините кои се доброволно здружени во национална инвалидска организација.

Член 30

Национален совет на инвалидските организации на Македонија

НСИОМ се финансира од националните инвалидски организации кои спогодбено се поврзани во НСИОМ согласно со членот 26 од овој закон.

Во спогодбата за поврзување на националните инвалидски организации во НСИОМ се определува и процент што треба да го издвои секоја национална инвалидска организација од средствата што ги добива согласно со членот 29 алинеја 1 од овој закон.

Член 31

Инвалидска организација, национална инвалидска организација и Националниот совет на инвалидски организации на Македонија мора да ја составуваат финансиската документација за планирање, финансиското работење и годишното известување, така што посебно да се евидентни финансиските извори, трошоците за работење и за извршување на своите годишни програми.

Податоците се искажуваат во согласност со прописите за финансиското работење.

Член 32

Годишниот извештај за работењето на инвалидската организација и националната инвалидска организација го разгледува и прифаќа надлежен орган на инвалидската организација. Инвалидската организација го доставува годишниот извештај за работата на организацијата, овластена за обработка и објавување на податоците, до последниот ден на февруари во тековната година, на правните и физичките лица кои ги обезбедуваат средствата на инвалидската организација, а потоа за употребата на тие средства инвалидската организација ја известува националната инвалидска организација и други надлежни органи.

Националните инвалидски организации доставуваат годишен извештај за работата со финансиски извештај до Националниот совет, а Националниот совет извештајот го доставува до надлежното министерство и донаторите на финансиските средства.

Член 33

Стопанисување со сопственоста

Инвалидската организација, националната инвалидска организација и Националниот совет на инвалидски организации располага и управува со имотот и паричните средства согласно со Статутот, Законот за здруженија на граѓани и фондации и друг закон.

Член 34

По престанувањето на работата на инвалидската организација за управување со нејзината сопственост, се применуваат одредбите од Законот за здруженија на граѓани и фондации.

Член 35

Надзор над законитоста на работењето

Надзорот врз извршувањето на програмите и инвестициите можат да го извршуваат, покрај надлежните органи на организацијата, исто така и стручни органи кои се овластени од правните и физичките лица кои ги доделуваат средствата на инвалидската организација (спонзори, донатори и слично).

Надзорот врз законитоста на работењето и исполнувањето на одредбите на овој закон и Законот за здруженија на граѓани и фондации над инвалидската организација, национална инвалидска организација и Националниот совет на инвалидските организации го извршува Министерството за труд и социјална политика, а надзорот на финасиското работење го вршат Министерството за финансии и Министерството за труд и социјална политика и Државниот ревизор за финансиско работење.

VI. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 36

Глоба

Глоба во износ од 2.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на инвалидска организација, национална инвалидска организација и Националниот совет на инвалидски организации, ако:

- презема активности со кои ги попречува целите на дејствување (членови 8, 19 и 27),
- не извести за промена на податоците (член 25),
- не составува финансиска документација (член 31) и
- не доставува годишна програма и финансиски извештај (член 32).

Глоба во износ од 250 до 500 евра во денарска противвредност за прекршокот од ставот 1 на овој член ќе му се изрече и на одговорното лице во инвалидската организација, националната инвалидска организација и Националниот совет на инвалидски организации.

1218.

Врз основа на член 8 од Деловникот за изменување и дополнување на Деловникот на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 23/2013) Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 9 април 2013 година, го утврди Пречистениот текст на Деловникот на Собранието на Република Македонија.

Пречистениот текст на Деловникот на Собранието на Република Македонија ги опфаќа: Деловникот на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 91/2008) Деловникот за изменување и дополнување на Деловникот на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 119/2010) и Деловникот за изменување и дополнување на Деловникот на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 23/2013) во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена и Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.259/2008 („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2010).

Бр.10-1373/25
9 април 2013 година
Скопје

Претседател
на Законодавно-правната комисија
на Собранието на Република
Македонија,
Благородна Дулиќ, с.р.

**ДЕЛОВНИК
НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА
(Пречистен текст)**

І. ОПШТИ ОДРЕДБИ**Член 1**

Со овој деловник се уредуваат организацијата и функционирањето на Собранието на Република Македонија (Собрание) и на работните тела на Собранието (работни тела).

Работните тела, во согласност со одредбите на овој деловник, можат да донесуваат деловник за својата работа.

Член 2

Седниците на Собранието и на работните тела се јавни.

Собранието и неговите работни тела можат да одлучат да работат без присуство на јавноста, под услови утврдени со Уставот и со овој деловник.

Член 3

Во работата на Собранието службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Граѓани на други држави, кои се поканети да учествуваат во работата на Собранието или да се обратат на Собранието имаат право да зборуваат на својот јазик.

Говорот одржан на јазик различен од македонскиот јазик, задолжително се преведува на македонски јазик.

Член 4

Собранието за сите прашања одлучува со јавно гласање.

Собранието со тајно гласање може да одлучува само за избори, именувања или разрешувања на носители на јавни и други функции.

Собранието може да одлучи гласањето да биде тајно по предлог на претседателот на Собранието или на еден пратеник чие барање го поддржуваат десет пратеници.

Член 5

Собранието е во постојано заседание.

Одморот на Собранието трае од 1 до 31 август.

Претседателот на Собранието може и за време на одморот да свика седница на Собранието.

Член 6

Претседателот на Собранието го претставува Собранието.

Член 7

Собранието има печат.

Печатот на Собранието има тркалезна форма. Во средината на печатот е грбот на Република Македонија, а околу него е натписот: "Република Македонија - Собрание на Република Македонија - Скопје".

Член 8

Одредбите на овој деловник соодветно се применуваат во работата на Собранието во случај на воена или вонредна состојба, доколку со Уставот или со овој деловник поинаку не е определено.

ІІ. КОНСТИТУИРАЊЕ НА СОБРАНИЕТО**1. Конститутивна седница на Собранието и верификација на мандатот на пратениците****Член 9**

Доколку првата седница на Собранието не ја свика претседателот на заминавање, седницата се одржува на дваесет и првиот ден од завршувањето на изборите, во 10,00 часот, а ја свикува најстариот по години избран пратеник, ако и тој одбие да ја свика, тоа право преминува редоследно на наредниот по години избран пратеник, се до избраниот пратеник кој ќе се согласи да ја свика првата седница.

Пратеникот кој ја свикал првата седница, претседава со седницата на Собранието (во натамошниот текст: претседавач), додека новоизбраниот претседател или еден од потпретседателите не ја преземе должноста.

Член 10

Претседавачот со првата седница назначува двајца од избраните пратеници кои по потреба го заменуваат во претседавањето со седницата.

Претседавачот со прозивка на избраните пратеници го утврдува бројот на присутните избрани пратеници.

Собранието може да се конституира ако на седницата присуствуваат мнозинство на избраните пратеници.

Откако ќе се утврди кворумот, се избираат претседател и членови на Верификационата комисија на Собранието (во натамошниот текст: Верификациона комисија).

Член 11

Мандатот на пратениците Собранието го верифицира на конститутивната седница по предлог од Верификационата комисија.

Член 12

Верификационата комисија ја избира Собранието на конститутивната седница, по предлог од претседавачот.

Верификационата комисија се состои од претседател и четворица членови, од редот на пратениците кои припаѓаат на различни политички партии застапени во Собранието.

Член 13

Врз основа на извештајот на Државната изборна комисија за избор на секој пратеник, Верификационата комисија на Собранието му поднесува писмен извештај со предлог за верификација на мандатот на секој пратеник одделно.

Член 14

Собранието го претресува и гласа во целина по извештајот на Верификационата комисија.

Ако Верификационата комисија го оспори изборот на одделен пратеник, на Собранието му предлага да ја одложи верификацијата на неговиот мандат. За секој таков предлог Собранието расправа и одлучува одделно.

Член 15

Собранието може да ја одложи верификацијата на мандатот на пратеник и со заклучок да побара Државната изборна комисија да ги изврши потребните согледувања, заради проверка на законитоста и правилноста на спроведениот избор и во рок од 30 дена за тоа да го известат Собранието.

Член 16

До добивањето на известувањето на Државната изборна комисија, пратеникот чија верификација на мандатот е одложена, нема право да присуствува на седниците на Собранието.

Член 17

Верификацијата на мандатот на пратеници кои станале пратеници од листата на кандидати за остатокот од мандатот, Собранието ја врши на првата наредна седница врз основа на извештајот на Државната изборна комисија, а по предлог од Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања.

Член 18

Со верификацијата на мандатот, пратеникот се стекнува со права и должности утврдени со Уставот, со закон и со овој деловник.

Член 19

На пратеникот на кој му е верифициран мандатот му се издава легитимација и картичка за електронско гласање.

Во легитимацијата се внесува правото на имунитет и другите права што можат да се остварат врз основа на функцијата пратеник.

Поблиски прописи за содржината, обликот и начинот на издавање на легитимациите на пратениците, како и за евиденцијата на издадените легитимации донесува претседателот на Собранието.

За издавање на легитимациите и за евиденцијата на издадените легитимации, се грижи генералниот секретар на Собранието.

2. Избор на Комисија за прашања на изборите и именувањата

Член 20

Собранието на конститутивната седница, по предлог од најмалку десет пратеници, избира Комисија за прашања на изборите и именувањата.

Во Комисијата се обезбедува соодветна застапеност на пратениците од политичките партии застапени во Собранието.

3. Избор на претседател и потпретседатели на Собранието

Член 21

Собранието од редот на пратениците избира претседател и потпретседатели на Собранието.

Бројот на потпретседателите го утврдува Собранието по предлог од претседателот на Собранието. Потпретседателите се избираат од редот на пратениците кои припаѓаат на различни политички партии застапени во Собранието.

Еден од потпретседателите се избира од редот на пратениците кои припаѓаат на политичката партија застапена во Собранието која е најголема опозициона партија.

Член 22

Кандидат за претседател на Собранието може да предлага Комисијата за прашања на изборите и именувањата или најмалку 20 пратеници.

Пратеник може да биде предлагач само на еден кандидат за претседател на Собранието.

Член 23

Предлозите за кандидат за претседател на Собранието се поднесуваат во писмена форма на седницата на Собранието и содржат име и презиме на кандидатот со биографски податоци и образложение, како и имињата и презимињата на пратениците кои го поднесуваат предлогот и нивни своерачни потписи.

Редоследот на кандидатите за претседател на Собранието се утврдува според азбучниот ред на нивните презимиња.

Член 24

Со гласањето за избор на претседател на Собранието раководи претседавачот.

Ако Собранието одлучи претседателот на Собранието да се избира со тајно гласање, на претседавачот при изборот му помагаат генералниот секретар на Собранието и тројца пратеници кои ги избира Собранието на предлог на претседавачот, од редот на пратениците кои припаѓаат на различни политички партии застапени во Собранието.

Член 25

Пратеникот има право да гласа само за еден од предложените кандидати за претседател на Собранието. Ако пратеникот гласа за повеќе кандидати за претседател на Собранието, неговото гласање се смета за неважечко.

Член 26

За претседател на Собранието е избран кандидатот кој добил мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Ако за претседател е предложен еден кандидат и ако при првото гласање не го добие потребното мнозинство гласови, се повторува целата изборна постапка.

Ако за претседател се предложени двајца кандидати и ако на првото гласање ниту еден од кандидатите не го добие потребното мнозинство гласови, гласањето се повторува.

Ако за претседател на Собранието се предложени тројца или повеќе кандидати, гласањето се повторува за двајцата кандидати кои добиле најголем број гласови на првото гласање.

Ако меѓу кандидатите со најголем број гласови има кандидати со ист број гласови, гласањето се повторува за сите кандидати со најголем број гласови.

Ако и на повторното гласање ниту еден од кандидатите не го добие потребното мнозинство гласови, се повторува целата изборна постапка.

Член 27

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на предлагањето на кандидати и изборот на претседател на Собранието, се применуваат и на предлагање на кандидати и избор на потпретседатели на Собранието.

Член 28

За потпретседател на Собранието е избран кандидатот кој добил мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Ако за потпретседател се предложени повеќе кандидати од бројот кој се избира, а не е избран предвидениот број, ќе се повтори гласањето за избор на оној број потпретседатели кои не се избрани и тоа меѓу кандидатите кои добиле најголем број гласови.

Ако и при повторното гласање не е избран предвидениот број на потпретседатели, се повторува постапката за избор на оној број потпретседатели кои не се избрани.

Ако се предложени онолку кандидати колку што е потребно да се изберат, а не е избран предвидениот број, се повторува целата изборна постапка за оној број потпретседатели кои не се избрани.

III. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА ПРАТЕНИЦИТЕ

1. Присуство на седница и учество во работата на Собранието

Член 29

Пратеникот има право и должност да присуствува на седниците на Собранието и да учествува во работата и во одлучувањето.

Член 30

Пратеникот кој е спречен да присуствува на седницата на Собранието, е должен за тоа да го извести претседателот на Собранието до почетокот на седницата.

Член 31

Претседателот на Собранието го повикува и го информира пратеникот кој три пати еднопосредно не присуствувал на седниците, а не го известил претседателот на Собранието за своето отсуство.

За секое натамошно неоправдано отсуство, претседателот на Собранието го опоменува пратеникот и за тоа ја известува Комисијата за прашања на изборите и именувањата и координаторот на пратеничката група.

На пратеникот кој отсуствува најмалку три пати еднопосредно од седниците на Собранието, а за тоа не го известил претседателот на Собранието, му се одбива 5% од платата за секој ден отсуство, за што акт донесува Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

Член 32

За присуство на пратениците на седниците се води евидентен лист што е отворен во текот на одржување на седницата, а на крајот од работниот ден се предава на претседателот на Собранието.

Право на патни и дневни трошоци имаат само пратениците кои се запишале во евидентниот лист.

За редовноста на пратениците, претседателот на Собранието го известува Собранието, на секои шест месеца.

За водењето на евидентниот лист се грижи генералниот секретар на Собранието.

2. Пратенички групи

Член 33

Во Собранието се основаат пратенички групи.

Пратеничката група ја сочинуваат најмалку пет пратеника кои припаѓаат на една или на повеќе политички партии.

Пратеникот може да биде член само на една пратеничка група.

Пратеничката група определува координатор на пратеничката група и до двајца заменици.

Пратеничката група на претседателот на Собранието му доставува список потпишан од секој член на групата, координаторот и неговиот заменик.

Пратеничката група има право на стручна помош и право да користи посебна просторија, согласно со бројот на пратениците.

За промената на составот на пратеничката група, на координаторот и на неговиот заменик, се известува претседателот на Собранието, кој за тоа ги известува пратениците.

3. Право на информирање на пратениците и обезбедување услови за вршење на функцијата пратеник

Член 34

На пратениците им се доставуваат службените публикации што ги издава Собранието и информативни и документациони материјали што се доставуваат до Собранието, заради нивно целосно информирање во печатена или електронска форма.

Пратеникот има право да бара и да добие известување од генералниот секретар на Собранието за прашања што се од значење за вршење на пратеничката функција.

Пратеникот има право да бара и да добие известување и стручна помош од Службата на Собранието за прашања што се во врска со работата на Собранието и на работните тела.

Пратеникот има право да ја користи библиотеката и документацијата на Собранието за извршување на неговите права и должности.

Член 35

Пратениците имаат право да ги користат просторите во Собранието, што им се дадени на располагање за работа и состаноци, согласно со актот за внатрешниот ред на Собранието, што го донесува претседателот на Собранието.

Член 36

Пратениците можат да се организираат во Клубот на пратеници.

Организацијата, задачите и начинот на работа на Клубот на пратениците се уредуваат со правилата на Клубот.

4. Пратенички прашања

Член 37

Пратеникот има право на претседателот на Владата на Република Македонија (Влада), на член на Владата и на други носители на јавни функции кои се одговорни пред Собранието да им постави прашање што се однесува на нивната работа или на работи од нивната надлежност.

Прашањето треба да е кратко и прецизно.

Пратеникот е должен да означи на кого му го упатува прашањето.

За пратеничките прашања се води евиденција.

Член 38

Прашање се поставува усно на седница, а во време-
меѓу две седници во писмена форма, преку претсе-
дателот на Собранието.

Ако прашањето се однесува на носител на јавна
функција кој не е член на Владата, пратеникот до пре-
тседателот на Собранието ќе го најави поставувањето
на прашањето најдоцна 24 часа пред почетокот на сед-
ницата.

Член 39

За поставување пратенички прашања се свикува
поседна седница, последниот четврток во месецот.

На седницата задолжително присуствуваат претсе-
дателот и членовите на Владата и други носители на
јавни функции за кои е најавено дека ќе им се постави
прашање.

Доколку претседателот на Владата од објективни
или неодојливи причини е неопходно да ја напушти сед-
ницата, отсуството не може да биде подолго од еден час.

Пратеникот на една седница може да постави најм-
ногу три прашања.

Поставувањето на пратеничките прашања не може
да трае подолго од десет минути, а пратеникот има
право да се изјасни дали е задоволен од одговорот, но
не подолго од три минути.

Одговор на усно поставеното пратеничко прашање
не може да трае подолго од десет минути.

Член 40

Пратениците за поставување на пратенички праша-
ња, писмено го известуваат претседателот на Собрани-
ето 24 часа пред одржување на седницата.

Редоследот на поставување на пратенички праша-
ња го утврдува претседателот на Собранието во дого-
вор со координаторите на пратеничките групи, на на-
чин кој ќе обезбеди сооднос два спрема еден во корист
на пратениците од пратеничките групи во опозиција и
на пратениците во опозиција кои не се организирани во
пратеничка група.

Член 41

Прашањето поставено во писмена форма што е во
согласност со одредбите на овој деловник, претседате-
лот на Собранието го доставува на оној на кого му е
упатено.

Член 42

На усно поставено прашање се одговара на седни-
цата на која е поставено прашањето.

На прашање поставено на претседателот на Вла-
дата, одговор дава претседателот или определен прет-
ставник на Владата, на прашање поставено на член на
Владата, одговор дава членот на Владата, а на прашање
поставено на носител на јавна функција, одговор дава
носителот на јавната функција.

По исклучок, ако претседателот на Владата, однос-
но претставникот на Владата, нејзин член, односно но-
сителот на јавна функција, изјави дека од оправдани
причини не е во можност да даде устен одговор на таа
седница, должен е одговорот во писмена форма да го
даде во рок од 20 дена.

Писмениот одговор се доставува до претседателот
на Собранието, кој веднаш го упатува до подносителот
на прашањето и до сите пратеници, а на првата наредна
седница за поставување на пратенички прашања, го из-
вестува Собранието за дадениот одговор.

Член 43

Пратеникот што го поставил прашањето, по доби-
ениот одговор има право да постави дополнително пра-
шање во траење од три минути.

Член 44

Ако одговорот се однесува на прашање кое претста-
вува тајна, Владата, односно носителот на јавната
функција може да предложи одговорот да се даде на
седница на Собранието без присуство на јавноста. За
тој предлог одлучува Собранието во согласност со
одредбите на овој деловник.

5. Интерпелација

Член 45

Интерпелација може да постават најмалку пет пра-
теника за работата на носител на јавна функција, Вла-
дата и секој нејзин член поединечно, како и за праша-
ња од работата на државните органи.

Интерпелацијата се поднесува во писмена форма, ја
потпишуваат сите пратеници што ја поднесуваат и тре-
ба да биде образложена.

Интерпелацијата се поднесува до претседателот на
Собранието, кој веднаш ја доставува до оној на кого му
е упатена и до пратениците.

Член 46

Субјектот на кого му е поставена интерпелацијата
има право да достави писмен одговор на поставената
интерпелација до претседателот на Собранието, нај-
доцна во рок од 15 дена од денот на приемот на интер-
пелацијата.

Член 47

Интерпелацијата се става на дневен ред на првата
наредна седница на Собранието, по истекот на 15 дена
од денот на доставувањето на одговорот до пратениците.

Ако одговорот не се поднесе во рокот утврден во
членот 46 на овој деловник, интерпелацијата се става на
дневен ред на првата наредна седница на Собранието.

Член 48

Право да ја образложи интерпелацијата на седница
на Собранието има еден од пратениците што ја подне-
ле интерпелацијата, во траење од 20 минути.

Субјектот на кого му е поставена интерпелацијата
се поканува на седница и има право да го образложи
својот писмен одговор или да даде устен одговор на
поставената интерпелација, во траење од 20 минути.

Член 49

Претресот по интерпелацијата трае еден работен
ден до исцрпувањето на листата на пријавените прате-
ници за збор, а се одлучува најдоцна до 24,00 часот.

Пратениците за учество во претресот по интерпе-
лацијата, писмено го известуваат претседателот на Со-
бранието, 24 часа пред одржување на седницата.

Редоследот на пратениците по пратенички групи и
пратениците кои не се организирани во пратенички
групи, а кои ќе учествуваат во претресот го утврдува
претседателот на Собранието во договор со коорди-
наторите на пратеничките групи на начин кој ќе обезбеди
сооднос два спрема еден во корист на пратениците од
пратеничките групи во опозиција и на пратениците во
опозиција кои не се организирани во пратеничка група.

Ако Собранието ја прифати интерпелацијата доне-
сува заклучок во кој се изнесува ставот во врска со на-
водите на интерпелацијата.

Член 50

Пратениците кои ја поднеле интерпелацијата можат
да ја повлечат само пред отпочнувањето на претресот.

Член 51

Претресот по интерпелацијата се прекинува, ако:
- се постави прашање за доверба на Владата,

- Владата поднесе оставка,
- претседателот на Владата поднесе предлог за разрешување на членот на Владата за чија работа е поднесена интерпелацијата и
- носителот на јавната функција поднесе оставка.

6. Чување на тајна

Член 52

Пратеникот е должен да ја чува државната, службената, воената и деловната тајна (тајна).

Како тајна се сметаат податоците што пратеникот ќе ги дознае на седница на Собранието или на седница на работното тело, во врска со прашањето за кое се расправа без присуство на јавноста.

Како тајна се сметаат и сите материјали што му се упатуваат на Собранието и на работните тела, а кои како такви се означени од предлагачот на материјалот.

Начинот на ракување и чување на материјалите што се сметаат за тајна се уредува со посебен акт што го донесува претседателот на Собранието.

7. Имунитет на пратениците

Член 53

Пратеникот ужива имунитет од денот на верификацијата до денот на престанокот на мандатот.

Барањето за одобрување на притвор на пратеник, надлежниот орган го поднесува до претседателот на Собранието. Ако барањето не е доставено од надлежен орган, претседателот на Собранието за тоа го известува органот.

Известувањето дека пратеникот е притворен затоа што е затечен во вршење кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години, надлежниот орган го поднесува до претседателот на Собранието.

Надлежниот орган го известува претседателот на Собранието за притворот на пратеникот и кога тој не се повикал на имунитетот.

Претседателот на Собранието, барањето за одобрување на притвор, односно известувањето дека пратеникот е притворен веднаш го доставува до Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања. Комисијата е должна да го разгледа барањето, односно известувањето и во рок од два дена да достави извештај до претседателот на Собранието.

За седницата на Комисијата се известува и пратеникот на кого се однесува барањето.

Член 54

Врз основа на извештајот на Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања, Собранието најдоцна во рок од три дена од добивањето на барањето за притвор на пратеникот, одлучува по барањето.

По известувањето за притворање на пратеник кој не се повикал на имунитет, Собранието може да одлучи да се примени имунитет над пратеник, ако тоа е потребно за вршење на функцијата пратеник.

Член 55

Одредбите од овој деловник што се однесуваат на имунитетот на пратениците, соодветно се однесуваат на имунитетот на претседателот на Владата.

8. Престанок и одземање на мандатот на пратениците

Член 56

На пратеникот му престанува мандатот или може да му биде одземен мандатот само во случаите и на начин утврдени со Уставот, закон и овој деловник.

Член 57

Пратеникот може да поднесе оставка.

Пратеникот оставката ја поднесува лично на седница на Собранието и може да ја образложи.

Собранието без претрес констатира дека на пратеникот му престанал мандатот на денот на одржувањето на седницата.

Член 58

За пратеникот осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години, известување до претседателот на Собранието доставува судот кој ја изрекот казната.

Претседателот ова известување веднаш го доставува до пратениците.

На пратеникот кој е осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години, му престанува мандатот. Собранието на првата наредна седница констатира дека на пратеникот му престанува мандатот на денот кога е осуден и за тоа ја известува Државната изборна комисија.

Член 59

За пратеникот осуден за кривично или друго казниво дело што го прави недостоен за вршење на пратеничката функција, известување до претседателот на Собранието доставува судот кој ја изрекот казната. Претседателот известувањето веднаш го доставува до Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања.

За пратеникот кој неоправдано отсутствувал од седниците на Собранието повеќе од шест месеца, претседателот на Собранието ја известува Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања.

Предлог за одземање на мандатот на пратеник во случаите од ставовите 1 и 2 на овој член, поднесува Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања, во рок од 15 дена од денот на добивањето на известувањето од претседателот на Собранието.

По предлогот на Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања за одземање на мандатот на пратеникот, Собранието води претрес на првата наредна седница.

Претресот може да заврши со донесување одлука за одземање на мандатот на пратеникот или со заклучок дека нема елементи за одземање на мандатот на пратеникот.

IV. ПРЕТСЕДАТЕЛ, ПОТПРЕТСЕДАТЕЛИ И ГЕНЕРАЛЕН СЕКРЕТАР НА СОБРАНИЕТО

1. Претседател на Собранието

Член 60

Претседателот на Собранието:

- го претставува Собранието,
- ги свикнува седниците на Собранието и претседава со нив,

- се грижи за примената на Деловникот и дава појаснување во врска со неговата примена, за што може да побара мислење од Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања,

- определува работно тело надлежно за разгледување на одделни прашања поднесени до Собранието (матично работно тело),

- ја испитува уредноста на предлогот за покренување граѓанска иницијатива за донесување закон, за распишување на референдум на државно ниво и за поднесување предлог за пристапување кон измена на Уставот,

- се грижи за усогласување на активностите на Собранието со претседателот на Републиката и со Владата,

- соработува со координаторите на пратеничките групи,
- во име на Собранието остварува меѓународна соработка со парламентарните, дипломатско-конзуларните и други претставници на странски држави и на меѓународни организации, како и со други видни странски личности,
- ја следи работата на Службата на Собранието, се грижи за унапредување на нејзината работа и за создавање услови за нејзино современо и ефикасно работење,
- доверува вршење на одредени работи на генералниот секретар на Собранието,
- формира работни групи за проучување на одделни прашања од надлежност на Собранието,
- донесува акти утврдени со овој деловник и
- врши други работи утврдени со Уставот, закон и со овој деловник.

2. Потпретседатели на Собранието

Член 61

Потпретседателите на Собранието му помагаат на претседателот на Собранието во работата и вршат други работи од неговиот делокруг.

Во случај на спреченост или отсуство на претседателот на Собранието го заменува еден од потпретседателите според однапред утврден редослед при што ќе се води сметка за подеднакво вклучување на потпретседателите.

Член 62

- Претседателот на Собранието со потпретседателите:
- се грижи за остварување на правата на пратениците и за обезбедување услови за нивната работа,
 - ја планира динамиката на седниците на Собранието,
 - одлучува за прием на делегации на парламенти на други држави и на претставници на други органи и организации од странство и за испраќање постојани и повремена делегации во странство и во врска со тоа ги координира активностите на Собранието и на работните тела,
 - прифаќа преземање покровителство од страна на Собранието за одделни прослави на настани од значење за Републиката и определува претставници на Собранието на тие прослави и
 - одлучува за одржување состаноци и друг вид консултативни средби од значење за работата на Собранието.

Член 63

- Претседателот на Собранието со потпретседателите и координаторите на пратеничките групи:
- разгледува прашања од значење за унапредување на работата на Собранието и на работните тела,
 - разгледува прашања и иницијативи во врска со работата на Собранието и
 - ги планира активностите на делегациите, пратеничките групи за соработка со други парламенти, мешовитите работни групи и на пратениците во остварување на меѓународната соработка.

Претседателот на Собранието со потпретседателите и координаторите на пратеничките групи работи врз основа на усогласување на ставовите.

3. Генерален секретар на Собранието

Член 64

Собранието има генерален секретар.

Генералниот секретар на Собранието го именува Собранието по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

Генералниот секретар ги извршува работите што ќе му ги довери претседателот на Собранието.

Генералниот секретар му помага на претседателот на Собранието во подготовките и организирањето на седниците на Собранието и врши други работи утврдени со овој деловник.

Генералниот секретар ја организира и усогласува работата на Службата на Собранието и донесува правилници, упатства и други акти за работа на Службата.

Член 65

Собранието именува еден или повеќе заменици на генералниот секретар по предлог од Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

Заменикот на генералниот секретар му помага во вршењето на работата на генералниот секретар и го заменува во случај на негова отсутност или спреченост.

Член 66

За својата работа и за работата на Службата на Собранието, генералниот секретар на Собранието и заменикот на генералниот секретар му одговараат на Собранието, а за работите што им ги доверува претседателот на Собранието, му одговараат и на претседателот на Собранието.

V. СЕДНИЦА НА СОБРАНИЕТО

1. Свикување на седница и предлагање на дневен ред

Член 67

Седница на Собранието свикува претседателот на Собранието.

Претседателот на Собранието може да свика седница и по барање на претседателот на Републиката, Владата и најмалку 20 пратеници.

Член 68

Решението за свикување на седница на Собранието со предлогот на дневниот ред и материјалите по прашањата што се предлагаат за дневниот ред за седницата, на пратениците им се доставуваат најмалку десет работни дена пред денот определен за одржување на седницата.

Во итни случаи, претседателот на Собранието може да свика седница и во пократок рок од десет работни дена, а дневниот ред со материјали може да го предложи и на самата седница.

За свикување на седницата и за предлогот на дневниот ред, претседателот на Собранието ги известува претседателот на Републиката и претседателот на Владата.

Седница на Собранието се одржува во времето од 11,00 до 18,00 часот, со пауза од еден час, ако претседателот на Собранието, за одделни седници поинаку не одлучи.

Член 69

Дневниот ред за седницата на Собранието го предлага претседателот на Собранието, а го утврдува Собранието на почетокот на седницата.

Во предлогот на дневниот ред претседателот на Собранието ги внесува прашањата кои ги исполнуваат условите утврдени со овој деловник.

Претседателот на Собранието е должен на секоја втора редовна седница да внесе една точка во предлогот на дневниот ред за седницата на Собранието по предлог на пратениците од опозиција, која ги исполнува условите утврдени со овој деловник. Предлогот тре-

ба да е усогласен на координација на претседателот на Собранието со потпретседателите, координаторите на пратеничките групи и пратениците кои не се организирани во пратеничка група, а кои се подносител на предлогот.

Одредбата на ставот 3 на овој член не се однесува на седниците на Собранието свикани согласно членот 85 од Уставот на Република Македонија, членот 39 од овој деловник и за седниците свикани за одбележување на значајни настани и истакнати личности.

Член 70

Пратеник и Владата можат до утврдувањето на дневниот ред на седницата, да предложат внесување на точки во дневниот ред, само во случаи на итна и неодложна потреба.

Предлагачите од ставот 1 на овој член се должни да поднесат материјал во писмена форма и да ја образложат итноста во траење од 10 минути.

Пратеник и Владата, можат по свикнување на седницата да предложат одлагање или повлекување на одредени точки од дневниот ред и да дадат образложение за тоа.

2. Претседавање на седницата

Член 71

На седницата на Собранието претседава претседателот на Собранието.

Во случај на спреченост или отсутност на претседателот на Собранието го заменува еден од потпретседателите на Собранието.

Ако и потпретседателите се спречени или отсутни, на седницата на Собранието се избира пратеник кој ќе претседава на седницата. До изборот на пратеник кој ќе претседава на седницата, седницата ја отвора и со неа претседава најстариот по години присутен пратеник.

3. Присуство и учество во работата на седницата

Член 72

На седницата на Собранието можат да присуствуваат и во работата да учествуваат претседателот на Републиката, претседателот на Владата, министрите и овластениот претставник на предлагачот на закон поднесен од најмалку 10.000 избиратели.

Претседателот на Собранието може да покани на седницата на Собранието да присуствуваат и во работата да учествуваат претставници и на други органи и организации кога се разгледуваат прашања од нивна надлежност.

Член 73

Претседателот на Собранието може да покани на седницата на Собранието да присуствуваат како гости и да одржат говор високи парламентарни и државни претставници на други држави и на меѓународни организации и други видни странски личности.

4. Тек на седницата

Член 74

Седницата на Собранието почнува со работа во закажаниот термин со присутните пратеници.

Претседателот ги известува пратениците за тоа кој е поканет да присуствува на седницата на Собранието.

Член 75

Пред утврдувањето на дневниот ред се усвојуваат записници од седници на Собранието.

Пратеникот може да стави забелешки на записникот и да бара во него да се извршат соодветни изменувања и дополнувања.

За забелешките на записникот се одлучува без претрес.

Претседателот на Собранието констатира дека е усвоен записникот на кој не се ставени забелешки, односно записникот во кој се извршени изменувања и дополнувања.

Усвоениот записник го потпишуваат претседателот на Собранието или претседавачот на седницата на Собранието и генералниот секретар на Собранието.

Член 76

Пред утврдувањето на дневниот ред претседателот на Собранието ги известува пратениците за предлозите за внесување, одлагање или повлекување на точки од предлогот на дневниот ред, согласно со членот 70 од овој деловник.

Член 77

Собранието без претрес се изјаснува за секој предлог за изменување и дополнување на предложениот дневен ред и за предлогот на дневниот ред за седницата во целина.

Образложението за предлогот за изменување и дополнување на предложениот дневен ред е во траење од три минути.

Кога во предложениот дневен ред ќе се извршат повеќе изменувања и дополнувања, утврдениот дневен ред на пратениците им се доставува за време на траењето на седницата.

Член 78

Претресот по точките од дневниот ред се врши според утврдениот редослед на дневниот ред.

Во текот на седницата, по предлог на претседателот на Собранието, на предлагачот или пратеник кои го поддржуваат најмалку десет пратеници, Собранието без претрес одлучува по секој предлог за измени во редоследот на претресот по точките од дневниот ред, односно да се води единствен претрес по точките од дневниот ред што се меѓусебно поврзани. Образложението за предлогот е во траење од три минути.

Член 79

Собранието не може да расправа по прашања за кои матичното работно тело и Законодавно-правната комисија не зазеле став, ако со овој деловник поинаку не е уредено.

Собранието не може да расправа по предлог на закон со кој се врши усогласување со правото на Европската унија, ако предлогот на законот не го разгледала Комисијата за европски прашања на Собранието.

Член 80

На почетокот на претресот по секоја точка од дневниот ред предлагачот, односно претставникот на предлагачот може да даде дополнителни образложенија или појаснувања.

Претресот трае додека не се исцрпи листата на пратеници кои се пријавиле за збор. Пратениците се пријавуваат за збор во рок од една минута по отворањето на претресот. Листата на пратеници не може да се менува и дополнува во текот на претресот.

По исклучок од ставот 2 на овој член пратениците кои во едната минута по отворањето на претресот се спречени да се пријават за збор поради присуство на седници на работните тела или делегациите на Собра-

нието чии членови се тие, имаат право да се пријават за збор од моментот кога присуствуваат на седницата на Собранието, доколку претресот по точката од дневниот ред се уште трае.

Предлагачот и координаторите на пратеничките групи можат да се пријавуваат за збор и во текот на претресот.

Претседателот на Собранието констатира дека претресот е завршен кога ќе утврди дека листата на пријавени пратеници за збор е исцрпена.

Член 81

Претседателот на Собранието може да ја прекине седницата ако нема мнозинство пратеници потребно за одлучување и во други случаи кога ќе оцени дека тоа е неопходно.

Претседателот на Собранието ја прекинува седницата (пауза) по барање на координатор или заменик-координатор на пратеничка група. Координатор или заменик-координатор на пратеничка група во текот на денот само еднаш може да побара прекин на седницата, во траење од еден час.

Претседателот на Собранието ја прекинува седницата по барање на координатор или заменик-координатор на пратеничка група заради доставување на стенографски белешки од обраќање или образложение на предлагачот, дадено на почетокот на претресот по одделна точка од дневниот ред.

Собранието може да одлучи седницата да се прекине по барање на претседател на работно тело, или координатор на пратеничка група заради одржување на седница на работно тело.

Времето за продолжување на прекинатата седница го определува претседателот на Собранието.

Член 82

Собранието претресот по секоја точка од дневниот ред може да го заврши со:

- донесување акт,
- донесување заклучок или
- прост премин.

Член 83

По исцрпувањето на точките од дневниот ред, претседателот на Собранието констатира дека седницата е завршена.

5. Говори

Член 84

На седницата на Собранието никој не може да говори пред да побара и да добие збор од претседателот на Собранието.

Член 85

Претседателот на Собранието се грижи говорникот да не биде прекинуван или со друга постапка да не биде ограничуван во слободата на говорот.

Претседателот на Собранието на пратениците им дава збор според редоследот во листата на пријавените за збор.

Пратеникот кој се пријавил за збор, а не е присутен во салата кога е повикан да говори, го губи правото на збор за претресот за кој се пријавил и не може повторно да се пријави за истиот претрес.

Член 86

Пратеникот во текот на претресот може да говори само еднаш во траење од 10 минути, известителот на матичното работно тело и на Законодавно-правната комисија 10 минути, координаторот на пратеничката груп

па или еден пратеник определен од пратеничката група или од координаторот на пратеничката група и предлагачот, можат да говорат повеќе пати но не повеќе од 15 минути вкупно.

Претставник на Владата кога не е предлагач, може да зборува само еднаш, најдолго 15 минути.

Ограничувањата на времето за дискусија од ставот 1 на овој член не се однесуваат на постапката за измена на Уставот на Република Македонија, постапката за донесување на Буџетот на Република Македонија, покренување постапка за утврдување одговорност на претседателот на Републиката и на прашањето за доверба на Владата.

Пратеникот на седницата на Собранието за време на говорот може да стои и да говори од своето место.

Член 87

На предлагачот претседателот на Собранието му дава збор штом ќе го побара.

Член 88

На координатор на пратеничка група, заменикот на координаторот и пратениците кои не се членови на пратеничка група кои сакаат да говорат за неправилна примена на Деловникот, претседателот им дава збор, штом ќе го побараат.

Координатор на пратеничка група, заменикот на координаторот на пратеничката група и пратениците кои не се членови на пратеничка група должни се да ја наведат одредбата од Деловникот и да образложат во што се состои неправилната примена на одредбата.

Говорот не може да трае подолго од три минути.

По завршувањето на говорот претседателот на Собранието дава појаснување.

Член 89

На пратеникот кој побарал збор да исправи неточно пренесен навод или навод што предизвикал недоразбирање, претседателот ќе му даде збор (реплика) кога говорот ќе го заврши оној кој ја предизвикал потребата од исправката.

Пратеник се пријавува за реплика на говорот на пратеникот на кого сака да му реплицира, се додека не почне да говори првиот пратеник што се пријавил за реплика.

На говорот на пратеникот е дозволена само една реплика. Во говорот пратеникот мора да се ограничи на исправката и тоа не може да трае подолго од три минути.

Реплика на репликата е дозволена еднаш во траење од една минута.

Член 90

Говорникот може да говори само по прашањето за кое се води претрес.

Ако говорникот се оддалечи од прашањето, претседателот на Собранието ќе го повика да се придржува за прашањето.

Ако говорникот и по повторното повикување не се придржува за прашањето, претседателот му го одзема зборот.

Говорникот е должен во својот говор да го почитува достоинството на Собранието.

6. Одржување на редот

Член 91

За одржување на редот на седницата се грижи претседателот на Собранието.

За повреда на редот на седницата, претседателот на Собранието може да го опомене и да му го одземе зборот на пратеникот.

Член 92

Претседателот на Собранието ќе го опомене пратеникот ако со своето однесување, со земање на збор кога претседателот не му дал збор, со упаѓање во збор на говорник или со слична постапка го нарушува редот на седницата.

Претседателот на Собранието ќе му го одземе зборот на пратеникот, кога тој со својот говор на седницата го повредува редот, а на истата седница два пати е повикан да се придржува за редот на седницата.

Член 93

Претседателот на Собранието го отстранува пратеникот од седницата, кога и покрај опомената, односно одземањето на збор го нарушува редот на седницата или употребува изрази со кои се нарушува достоинството на Собранието.

Пратеникот кој е отстранет од седницата, должен е веднаш да ја напушти салата во која се одржува седницата.

Ако претседателот на Собранието не може да го одржи редот на седницата, ќе одреди краток прекин на седницата.

Член 94

Одредбите за одржување на редот на седницата на Собранието се однесуваат на сите учесници на седницата.

7. Одлучување**Член 95**

Собранието може да одлучува ако на седницата присуствува мнозинство од вкупниот број пратеници.

Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници, а најмалку со една третина од вкупниот број пратеници, ако со Уставот не е предвидено посебно мнозинство.

Претседателот на Собранието го соопштува бројот на пратениците што гласале "за", "против" или "воздржано", како и бројот на пратениците што се присутни.

Претседателот на Собранието може да определи да се утврди бројот на присутните пратеници со броење.

Утврдениот број на присутни пратеници се смета за точен сè додека претседателот или еден пратеник, чие барање го поддржуваат најмалку десет пратеници, не побара повторно да се утврди бројот на присутните пратеници.

8. Гласање**Член 96**

Јавното гласање се врши со употреба на технички средства или со кревање рака.

Начинот за употреба на техничките средства се уредува со акт што го донесува генералниот секретар на Собранието.

Член 97

Гласањето може да се врши и со поименично изјаснување на пратениците.

Поименично изјаснување може да се врши заради точно утврдување на резултатот од гласањето, по барање на претседателот на Собранието или на еден пратеник чие барање го поддржуваат најмалку десет пратеници, само ако предлогот за кој се гласа добил до пет гласа повеќе или помалку од потребниот број гласови за негово донесување.

Поименичното гласање се врши со изјаснување на секој прозван пратеник со "за" или "против" предлогот или со воздржување од гласањето.

Доколку пратеникот кога е повикан да гласа не е присутен во салата, не може дополнително да гласа.

За време на поименичното изјаснување на пратениците вратите на салата во која се одржува седницата на Собранието се затвораат и не се дозволува влегување и излегување на пратениците се додека трае поименичното изјаснување.

Прозивањето на пратениците го врши генералниот секретар на Собранието.

Претседателот на Собранието го објавува резултатот од гласањето по изјаснувањето на пратениците.

Член 98

Тајното гласање се врши со гласачки ливчиња.

Гласачките ливчиња мора да бидат со еднаква големина и со иста боја.

Со тајното гласање раководи претседателот на Собранието на кој му помага генералниот секретар на Собранието и тројца пратеници од различни пратенички групи или од пратеници кои не се организирани во пратенички групи, кои ги избира Собранието по предлог на претседателот на Собранието.

На секое гласачко ливче се става печатот на Собранието.

Член 99

Пред да се премине на тајно гласање, претседателот на Собранието ги дава потребните објаснувања за начинот на гласањето.

Член 100

Во гласачкото ливче за избор, односно именување на носители на јавни и други функции, се наведуваат функцијата за која се врши изборот, односно именувањето и имињата и презимињата на кандидатите поединечно, според азбучниот ред на нивните презимиња.

Пред името и презимето на секој кандидат се става реден број.

При тајното гласање за избор, односно именување на носители на јавни и други функции, пратениците гласаат на тој начин што го заокружуваат редниот број пред името и презимето на кандидатот.

За неважечко се смета гласачкото ливче од кое со сигурност не може да се утврди за кој кандидат пратеникот гласал.

Член 101

Во гласачкото ливче за разрешување се наведува името и презимето на носителот на јавна и друга функција чие разрешување се предлага и зборовите "за" и "против".

При гласањето за разрешување пратениците гласаат со заокружување на еден од наведените зборови.

За неважечко се смета гласачкото ливче од кое со сигурност не може да се утврди како гласал пратеникот.

Член 102

Тајното гласање за предлогот во целина се врши на тој начин што во гласачкото ливче се наведува предлогот и зборовите "за" и "против", а гласањето се врши со заокружување на еден од наведените зборови.

Член 103

Претседателот на Собранието по завршувањето на гласањето ги соопштува резултатите од гласањето и врз основа на резултатот констатира дали предлогот за кој се гласало е усвоен или одбиен.

9. Записник и стенографски белешки**Член 104**

За работата на седницата на Собранието се води записник.

Записникот ги содржи основните податоци за работата на седницата, предлозите што се поднесени и заклучоците што се усвоени во врска со прашањата од дневниот ред.

Член 105

Записникот, по правило, им се доставува на сите пратеници најдоцна три дена пред одржувањето на седницата на која треба да биде усвоен.

Член 106

За изготвување на записниците и за чување на оригиналите на записниците од седниците на Собранието се грижи генералниот секретар на Собранието.

Член 107

За работата на седницата на Собранието се водат стенографски белешки.

Составен дел на стенографските белешки се и неодржаните говори на пратениците што на седницата во текот на претресот писмено се приложени со ознака дека говорот не е одржан на седницата.

Стенографските белешки за работата на седницата на Собранието се чуваат во документацијата на Собранието, во електронски дигитален формат и во тврда копија.

Стенографските белешки се објавуваат на Интранет (внатрешна мрежа на Собранието) и на веб страницата на Собранието (Интернет).

Начинот на објавување на стенографските белешки на Интранет и на веб страницата на Собранието, правото на пратениците да вршат исправки во стенографските белешки и роковите, се уредуваат со акт што го донесува претседателот на Собранието.

VI. ИЗБОРИ, ИМЕНУВАЊА, ОСТАВКИ И РАЗРЕШУВАЊА**1. Избор на работни тела на Собранието, постојани делегации и пратенички групи за соработка****Член 108**

Изборот на претседател и членови на работните тела и нивните заменици, на шефови, членови и заменици на членовите на постојаните делегации на Собранието во меѓународните парламентарни собранија и претседатели и членови на пратеничките групи на Собранието за соработка со други парламенти, се врши од редот на пратениците во Собранието по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата, а врз основа на листата што ја предлагаат пратеничките групи.

Во предлогот од Комисијата се обезбедува соодветна застапеност на пратениците од пратеничките групи и од пратеници кои не се организирани во пратенички групи.

Претседателот и заменик на претседателот на Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот се предлагаат од редот на пратениците од опозицијата.

Секој предлог содржи онолку кандидати колку што се избираат членови на работното тело, односно на постојаните делегации и пратеничките групи за соработка.

Секој пратеник има право да се изјасни во кое работно тело сака да биде член.

Предлогот од ставот 1 на овој член се поднесува до претседателот на Собранието, кој го доставува на пратениците.

2. Избор на Влада**Член 109**

Собранието избира Влада на начин и според постапка утврдена со Уставот и со овој деловник.

Член 110

Претседателот на Собранието, во рок од три дена од денот на приемот на известувањето од претседателот на Републиката ги известува пратениците за кандидатот за претседател на Владата (мандатор).

Член 111

Мандаторот, во рок од 20 дена од денот на доверувањето на мандатот, на Собранието му поднесува предлог за состав на Владата и програма.

Предлогот за состав на Владата се доставува во писмена форма. Предлогот содржи име и презиме на кандидатот за претседател на Владата и на кандидатите за министри, со биографски податоци.

Предлогот за состав на Владата и програмата, претседателот на Собранието ги доставува на пратениците веднаш.

Седница за избор на Владата се одржува во рок од 15 дена од денот на приемот на предлогот за состав на Владата и програмата.

Мандаторот ја образложува програмата и предлогот за состав на Владата на седницата на Собранието на која се врши избор на Владата.

Член 112

По програмата на мандаторот и предлогот за состав на Владата, Собранието води единствен претрес. Претресот трае најмногу два дена.

Редоследот на пратениците кои ќе учествуваат во претресот го утврдува претседателот на Собранието на начин кој обезбедува учество во претресот на пратеници од различни политички партии застапени во Собранието.

Гласањето за избор на Владата се врши по предлогот за состав на Владата во целина, со јавно гласање. Гласањето се врши по завршување на претресот, а најдоцна во 24,00 часот.

Владата е избрана ако за неа гласало мнозинството од вкупниот број пратеници.

Член 113

Претседателот на Собранието го известува претседателот на Републиката за изборот на Владата.

3. Избори, именувања и разрешувања на носители на јавни и други функции**Член 114**

Собранието врши избори, именувања и разрешувања на носители на јавни и други функции на начин утврден со Уставот и со закон.

4. Оставки**Член 115**

Секој носител на јавна или друга функција што го избира или именува Собранието има право да поднесе оставка и може да ја образложи, во траење од 15 минути.

Собранието на првата наредна седница, без претрес, констатира дека на носителот на јавната или друга функција мандатот му престанува на денот на одржувањето на седницата.

VII. ДАВАЊЕ СВЕЧЕНА ИЗЈАВА

Член 116

Претседателот на Собранието и потпретседателите на Собранието, претседателот на Владата, министрите и судиите на Уставниот суд на Република Македонија, пред преземањето на должноста, даваат свечена изјава пред Собранието. Текстот на свечената изјава гласи:

"Изјавувам дека функцијата (да се наведе функцијата) ќе ја вршам совесно и одговорно и ќе го почитувам Уставот и законите на Република Македонија".

Текстот на свечената изјава на седницата на Собранието го чита претседателот на Собранието или претседавачот.

Свечената изјава се потпишува и му се предава на претседателот на Собранието.

Носителите на други јавни функции кои ги избира или именува Собранието, свечената изјава ја даваат и ја потпишуваат пред претседателот на Собранието.

VIII. РАБОТНИ ТЕЛА НА СОБРАНИЕТО

Член 117

Собранието основа постојани и повремени работни тела.

Работните тела разгледуваат предлози на закони, и на други акти што ги донесува Собранието, како и други прашања од надлежност на Собранието и вршат други работи утврдени со овој деловник.

Член 118

Постојаните работни тела се основаат со одлука на Собранието.

За извршување на посебни задачи, Собранието со одлука основа и повремени работни тела.

Собранието со одлука може да основа анкетни комисии за сите области и за секое прашање од јавен интерес.

Со одлуката за основање на работни тела и на анкетните комисии се утврдуваат делокругот и бројот на членовите.

Составот на работните тела и на анкетните комисии се утврдува со одлука на Собранието, во зависност од бројот на пратениците во пратеничките групи, пратениците кои не се организирани во пратеничка група и во согласност со Законот за еднакви можности на жените и мажите.

Претседателите на анкетните комисии по правило се од редот на пратениците на пратеничките групи во опозиција.

Член 119

Работното тело има претседател, заменик на претседателот, одреден број членови и нивни заменици.

Работното тело може да има двајца членови од редот на научните и стручните работници од кои едниот се избира на предлог на пратеничките групи од партиите на власт, а другиот на предлог на пратеничките групи од партиите во опозиција.

Членовите на работното тело од ставот 2 на овој член, не можат да бидат членови на органите на политичките партии, а во работата на работното тело учествуваат без право на одлучување.

Член 120

Работното тело работи на седници.

Седница на работното тело свикува претседателот на работното тело. Претседателот свикува седница и ако тоа го побара претседателот на Собранието или најмалку една третина од членовите на телото, кои треба да достават материјал за прашањето што предлагаат да се стави на дневен ред на седницата.

Ако претседателот на работното тело не свикува седница кога е должен тоа да го стори, седницата ја свикува претседателот на Собранието.

Поканата за седница со предлогот на дневниот ред и материјалите што ќе се разгледуваат на седницата, претседателот на работното тело им ги доставува на членовите на работното тело по правило пет дена пред денот на одржувањето на седницата.

Во итни случаи седница на работно тело може да се одржи во пократок рок, а дневниот ред може да се достави и на самата седница.

За одржувањето на седницата на работното тело се известуваат пратениците преку дневниот информатор.

Претседателот на работното тело, за свиканата седница ја известува Владата и претставникот на предлагачот за прашањата и предлозите што работното тело ќе ги претресува.

Член 121

На седница на работното тело може да присуствува и во работата да учествува претставник, односно повереник на Владата, претставник на орган на државната управа кога на седницата се разгледува прашање од нивниот делокруг, како и секој подносител чиј предлог се разгледува.

На седницата на работното тело кога се разгледува предлог на закон или друг акт во второ читање задолжително присуствува и во работата учествува претставник на Владата и претставник на подносителот чиј предлог се разгледува.

На седницата на работното тело може да присуствува и овластениот претставник на предлагачот на закон поднесен од најмалку 10.000 избирачи.

Пратеник кој не е член на работното тело има право да присуствува на седницата на работното тело и да учествува во неговата работа, без право на одлучување.

Член 122

Работните тела, заради извршување на работите и задачите од својот делокруг, можат да бараат податоци и информации од органите на државната управа и од други органи и организации.

Работното тело може на седницата да поканува научни, стручни и јавни работници и претставници на општините, на градот Скопје, на јавните претпријатија, синдикатите и на други организации, институции и здруженија заради изнесување на мислења по прашањата што се разгледуваат на седницата на телото.

Член 123

Работните тела не можат да имаат истражни или други судски функции.

Член 124

Дневниот ред на седницата на работното тело се утврдува на почетокот на седницата.

Во дневниот ред може да се внесат и прашања што ги предложиле пратениците, претседателот на Собранието и Владата.

Иницијативи за расправа по одделни прашања на работното тело можат да дадат и други работни тела на Собранието, органи на државната управа, општините, градот Скопје, институциите, здруженијата на граѓаните.

Член 125

Предлозите на законите и други акти ги разгледуваат матичното работно тело и Законодавно-правната комисија.

Предлозите на законите и други акти можат да ги разгледуваат и други работни тела (заинтересирано работно тело).

Матичното работно тело зазема став по мислењата и предлозите на заинтересирано работно тело.

На седница на матичното работно тело на која се расправа за мислењето на заинтересираното работно тело се поканува и претставник на заинтересираното работно тело.

Претседателите на матичното и на заинтересираното работно тело можат да се согласат да одржат заедничка седница. Работните тела на заедничката седница гласаат одвоено.

Ако матичното работно тело не го усвои мислењето на заинтересираното работно тело известителот на заинтересираното работно тело може мислењето да го изнесе на седница на Собранието.

Работните тела можат да соработуваат со соодветните работни тела на парламентите на другите држави и на меѓународни организации.

Член 126

За присуството на членовите на работното тело се води евиденција.

Членот на работното тело, кој е спречен да присуствува на седница е должен за тоа навреме да го известителот на работното тело.

На член на работно тело кој отсуствува најмалку три пати од седницата на работно тело, а за тоа не го известил претседателот на работното тело, му се одбива 5% од платата за секој ден отсуство, за што акт донесува Комисијата за прашања на изборите и именувањата.

Работното тело може да предложи Собранието да разреши член на работното тело кој три пати едноподруго неоправдано отсуствувал од седниците на телото.

Член 127

За проучување на одделни прашања од својот делокруг или за подготвување на предлози на акти, работните тела можат да основаат работни групи. Членовите на работните групи се определуваат од редот на членовите на работното тело, пратениците, научните, стручните и јавните работници, како и од претставници на органите на државната управа и од други органи и организации.

Работните групи дејствуваат во рамките на работното тело и не можат самостојно да истапуваат.

Работните групи на работното тело му доставуваат извештај.

Член 128

Работното тело зазема став за секое прашање што го разгледува и поднесува извештај до Собранието.

Претресот по одделно прашање може да заврши и со прост премин.

Расправата на седницата на работното тело се води без оглед на бројот на присутни членови на работното тело.

Работното тело зазема став со мнозинство гласови од присутните членови, а најмалку со една третина од вкупниот број членови.

Извештајот го содржи ставот на работното тело со образложение. Во извештајот се внесуваат и сите изнесени и издвоени мислења и предлози по прашањето што било разгледувано на седницата на работното тело.

Претседателот на работното тело го потпишува извештајот и е одговорен за неговата веродостојност.

Член 129

Работното тело определува известител. Известител на работното тело по правило е претседателот, а за одделни точки од дневниот ред работното тело може да определи и друг член за известител.

Известителот на работното тело на седницата на Собранието ги застапува ставовите на работното тело.

Известителот не може да го менува ставот на работното тело или да се откаже од него, ако за тоа не го овластило работното тело.

Член 130

Матичното работно тело и Законодавно-правната комисија можат да му предложат на Собранието да го одложи претресот по одделно прашање.

Член 131

За седниците на работното тело се води записник.

Во записникот се внесуваат имињата на присутните и отсутните членови на работното тело и имињата на други учесници на седницата, усните и писмените предлози, ставовите на работното тело, резултатите на секое гласање, секое издвоено мислење, како и известителите кои ги определило работното тело.

Записникот усвоен од седницата на работното тело го потпишуваат претседателот и секретарот на работното тело.

IX. ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНИ И ДРУГИ АКТИ

1. Поведување на постапка

Член 132

Право да предлага донесување на закон има секој пратеник во Собранието, Владата и најмалку 10.000 избирачи (овластен предлагач на закон).

Член 133

Иницијатива за донесување на закон до овластените предлагачи, може да даде секој граѓанин, група граѓани, институции и здруженија.

Иницијативата упатена до Собранието се доставува до пратениците и за тоа се известува подносителот на иницијативата.

Член 134

Ако предлагач на закон е група пратеници, еден пратеник се определува како претставник на предлагачот. Ако тој не е определен, се смета дека претставник на предлагачот е првиот потпишан пратеник.

2. Содржина на предлогот на закон

Член 135

Предлогот на закон содржи назив на законот, вовед, текст на одредбите на законот и образложение.

Воведот содржи:

- оценка на состојбите во областа што треба да се уреди со законот и причините за донесување на законот,
- целите, начелата и основните решенија на предлогот на закон,

- оцена на финансиските последици од предлогот на закон врз Буџетот и другите јавни финансиски средства и

- процена на финансиските средства потребни за спроведување на законот и начинот на нивното обезбедување, како и податоци за тоа дали спроведувањето на законот повлекува материјални обврски за одделни субјекти.

Воведот може да содржи:

- преглед на регулативи од други правни системи и усогласеност на предлогот на закон со правото на Европската унија,

- преглед на законите што треба да се изменат со донесувањето на законот и прописите што треба да се донесат за спроведување на законот и

- други последици што ќе произлезат од предложениите решенија.

Кога предлогот на закон содржи одредби со кои се врши усогласување со правото на Европската унија, во воведот се наведуваат и податоци за изворниот акт на Европската унија со полн назив, број и датум.

Со предлогот на закон се поднесува и изјава за усогласеност, потпис на надлежниот министер и јасно наведување на правниот акт на Европската унија со кој е извршено усогласувањето.

Образложението содржи објаснување на содржината на одредбите од предлогот на законот, меѓусебната поврзаност на решенијата содржани во нив и последиците што ќе произлезат од предложените решенија.

Ако предлогот на закон содржи одредби кои имаат повратно дејство, предлагачот е должен посебно да ги образложи причините за нивното предлагање.

Подносителот на предлогот на закон со кој се вршат изменувања и дополнувања на законот, кон предлогот на законот доставува и текст на одредбите на постојниот закон што се менуваат, односно се дополнуваат.

Член 136

Ако предлогот на закон не е подготвен во согласност со одредбите на овој деловник, претседателот на Собранието, пред да го достави на пратениците, ќе побара од предлагачот да го усогласи со одредбите на овој деловник. Ако предлагачот не го дополни предлогот на законот во рок од 15 дена од барањето на претседателот на Собранието се смета дека предлогот на законот не е поднесен.

3. Поднесување и упатување на предлогот на закон

Член 137

Предлогот на закон се поднесува до претседателот на Собранието.

Претседателот на Собранието веднаш, а најдоцна во рок од три работни дена од денот на поднесувањето, го доставува до пратениците, во писмена или електронска форма, со што започнува законодавната постапка.

Член 138

Предлогот на закон што не го поднела Владата, претседателот на Собранието ќе го достави до Владата, заради давање на мислење.

Ако Владата не достави мислење, Собранието и работните тела, предлогот на закон го разгледуваат без мислење.

4. Прво читање

4.1. Разгледување на предлог на закон во работните тела

Член 139

Собранието, матичното работно тело и Законодавно-правната комисија во првото читање одржуваат општ претрес по предлогот на законот.

Член 140

Пред предлогот на закон да се претресе на седницата на Собранието, го разгледува матичното работно тело и Законодавно-правната комисија во рок од три работни дена пред денот определен за одржување на седницата на Собранието.

Ако предлогот на закон содржи одредби со кои се ангажираат финансиски средства, предлогот може да го разгледа работното тело во чиј делокруг спаѓаат прашањата на буџетот и финансиите во поглед на влијанието на овие одредби врз средствата со кои се располага и на можните извори за финансирање на предложените решенија.

Член 141

Матичното работно тело го разгледува предлогот на законот од гледна точка на потребата од донесување на законот, начелата врз кои треба да се засновува законот, основните односи што се уредуваат со законот и начинот на кој се предлага нивното уредување.

Законодавно-правната комисија го разгледува предлогот на законот од гледна точка на потребата од донесување на законот и неговата усогласеност со Уставот.

Член 142

Извештаите на матичното работно тело и на Законодавно-правната комисија содржат мислење за тоа дали предлогот на законот е прифатлив и дали треба да се даде на натамошно читање.

Извештаите по предлогот на законот се доставуваат до претседателот на Собранието, кој ги доставува до сите пратеници, до предлагачот на законот и до Владата ако таа не е предлагач.

4.2. Разгледување на предлог на закон на седница на Собранието

Член 143

Седница на Собранието за прво читање на предлог на закон се одржува во рок од десет работни дена од денот на донесувањето на решението за свикнување на седницата, но не подолго од 20 работни дена од денот на доставувањето на предлогот на законот до пратениците.

Член 144

По општата расправа Собранието одлучува дали предлогот на законот може да се даде на второ читање.

Ако Собранието одлучи дека предлогот на законот е прифатлив и може да се даде на натамошно читање се продолжува со законодавната постапка.

Ако Собранието одлучи дека предлогот на законот не е прифатлив и не може да се даде на натамошно читање, законодавната постапка се прекинува. Истиот предлог на закон не може повторно да се поднесе во рок од три месеца.

Член 145

За предлогот на закон кој е од поширок интерес, Собранието по општата расправа, може да одлучи по тој закон да се спроведе јавна дискусија и да определи матично работно тело што ќе ја организира јавната дискусија.

Член 146

Работното тело кое ја организира јавната дискусија ќе:

- се грижи предлогот на законот да се објави за да им биде достапен на граѓаните, јавните установи, институциите, здруженијата на граѓаните, политичките партии, синдикатите и други заинтересирани субјекти,
- обезбеди собирање и средување на мислењата и предлозите што биле изнесени во текот на јавната дискусија и
- подготви извештај за резултатите од јавната дискусија.

За извршувањето на задачите од ставот 1 на овој член, матичното работно тело може да основа посебна работна група.

Член 147

Предлогот на законот што се става на јавна дискусија се објавува во дневниот печат што ќе го определи надлежното работно тело.

Со предлогот на законот се објавува и повик за доставување мислења и предлози и се определува рокот во кој тие можат да се доставуваат.

Член 148

Врз основа на мислењата и предлозите изнесени во јавната дискусија, матичното работно тело подготвува извештај и го доставува до Собранието заедно со предлогот на закон за второто читање.

5. Второ читање

5.1. Разгледување на предлог на закон во работните тела

Член 149

Второто читање се врши во матичното работно тело и во Законодавно-правната комисија, во рок од седум работни дена по одржаната седница на Собранието.

Матичното работно тело и Законодавно-правната комисија, ги претресуваат одредбите од предлогот на законот поединечно и поднесените амандмани и гласаат по нив. Работните тела можат да поднесат и свои амандмани.

Член 150

Предлогот за изменување или дополнување на предлогот на законот се поднесува во форма на амандман.

Амандман може да поднесе секој пратеник во Собранието, пратеничка група и работно тело.

Амандманот се поднесува до претседателот на Собранието во писмена форма и мора да биде образложен и потпишан од предлагачот.

Ако амандманот содржи одредби со кои се ангажираат финансиски средства, предлагачот на амандманот е должен истовремено да укаже и на можните извори за обезбедување на тие средства.

Член 151

Амандман може да се поднесе најдоцна два дена пред одржување на седницата на матичното работно тело или на Законодавно-правната комисија.

Ако предлогот на законот се предлага да биде донесен во скратена постапка, амандман може да се поднесе до почетокот на седницата за второто читање на предлогот на законот.

Кога законот се носи по итна постапка амандман може да се поднесе до завршување на претресот.

По исклучок, амандман може да се поднесе до крајот на претресот по предлогот на законот, ако со него се врши усогласување на одредбите во текстот што се измениле поради претходно усвојување на еден или повеќе амандмани.

Член 152

Претседателот на Собранието амандманите веднаш ги доставува до пратениците, матичното работно тело и Законодавно-правната комисија.

Член 153

За секој амандман се води претрес и се гласа одделно.

Ако на иста одредба од предлогот на законот се поднесени два или повеќе различни амандмани, за амандманите се гласа според редот по кој се поднесени.

Ако со некој од амандманите се предлага бришење на одделна одредба од предлогот на законот, прво се гласа за тој амандман и ако амандманот се усвои, не се гласа за другите амандмани на тој член.

Ако на иста одредба се поднесени два или повеќе амандмани со слична содржина, на предлог на претседателот, работното тело може да одлучи по амандманите да се води единствен претрес, а да се гласа за секој амандман одделно.

Подносителот на амандман може да го измени, дополни или повлече амандманот до завршувањето на претресот по амандманите на членот на кој тој поднел амандман.

Член 154

Во случај кога со предлог на закон се менува или дополнува закон, може да се поднесат амандмани само за членовите кои со предлогот на закон се менуваат или дополнуваат.

По исклучок амандман може да се поднесе за внесување на преодни и завршни одредби на предлогот на законот.

Ако амандманот на предлогот на законот содржи одредби со кои се ангажираат финансиски средства, претседателот на Собранието веднаш го доставува и на работното тело во чиј делокруг спаѓаат прашањата на буџетот и финансиите, за да го проучи влијанието на амандманот врз средствата со кои се располага и можните извори за финансирање на предложените решенија и за тоа да го извести матичното работно тело и Законодавно-правната комисија.

Член 155

Матичното работно тело и Законодавно-правната комисија, по завршувањето на претресот најдоцна во рок од пет дена подготвуваат текст на предлогот на законот во кој се вградуваат усвоените амандмани (дополнет предлог) и образложение.

Во образложението се наведуваат разликите на решенијата од текстот на предлогот на законот и дополнетиот предлог, како и причините за тие измени. Ако во дополнетиот предлог постојат одредби со повратно дејство тие посебно се образложуваат.

Ако при подготвување на дополнетиот предлог, се појават разлики во ставовите на матичното работно тело и на Законодавно-правната комисија, тие одржуваат заедничка седница заради усогласување на ставовите.

Ако матичното работно тело и Законодавно-правната комисија не ги усогласат ставовите, за тоа одлучува Собранието.

5.2. Разгледување на предлог на закон на седница на Собрание

Член 156

На второто читање на седница на Собрание се води претрес само по оние членови од предлог на закон што се изменети со амандмани на работните тела и само на тие членови може да се поднесат амандмани.

Амандмани можат да поднесат пратеничка група, секој (еден) пратеник и предлагачот, најдоцна во рок од три дена пред денот определен за одржување на седницата на Собранието.

Ако предлогот на законот се предлага да биде донесен во скратена постапка, амандман може да се поднесе до почетокот на седницата за второто читање на предлогот на законот.

По исклучок, амандман може да се поднесе до крајот на претресот по предлогот на законот, ако со него се врши усогласување на одредбите во текстот што се измениле поради претходно усвојување на еден или повеќе амандмани.

Кога законот се носи по итна постапка амандман може да се поднесе до завршување на претресот.

Поднесувањето и гласањето по амандманите на седница на Собранието се врши согласно со членовите 151, 153 и 154, доколку со овој деловник поинаку не е определено.

Само подносителот на амандманот може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно три минути.

Доколку подносителите на амандман се двајца или повеќе пратеници само еден од подносителите може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно три минути.

Член 157

(Укинат со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2010)

Член 158

Амандманот се усвојува со мнозинство гласови од присутните пратеници, а најмалку со една третина од вкупниот број пратеници, без оглед на мнозинството гласови потребно за донесување на законот, утврдено со Уставот.

Амандманот на подносителот на предлогот на законот и амандманот со кој тој се согласил се смета за составен дел на предлогот на законот.

Член 159 е избришан

Член 160

Ако се усвоени амандмани на повеќе од една третина од членовите на дополнетиот предлог на закон, по завршеното второ читање се подготвува и правно-технички се уредува текстот на законот за трето читање.

Ако законот е поднесен од Владата, Собранието може во случајот од ставот 1 на овој член, да одлучи Владата да го изготви текстот на предлогот на законот за третото читање.

Ако матичното работно тело и Законодавно-правната комисија констатираат дека одделни одредби од предлогот на закон при усвојување на амандманите во второто читање меѓу себе се неусогласени или не се во согласност со Уставот или други закони за тоа го известуваат Собранието и предлагаат можни решенија.

Член 161

Ако на второто читање на седница на Собранието се усвоени амандмани на помалку од една третина од членовите на изменетиот предлог на закон, Собранието може да одлучи третото читање на предлогот на закон да се одржи на истата седница.

Претседавачот одлучува дали третото читање ќе се одржи веднаш по усвојувањето на одлуката од ставот 1 на овој член.

Член 162

Ако Собранието во текот на второто читање не усвои ниеден амандман на дополнетиот предлог на закон, се преминува на гласање по предлогот на законот на истата седница.

6. Трето читање

6.1. Разгледување на предлог на закон на седница на Собрание

Член 163

Третото читање на предлогот на законот по правило се одржува на првата наредна седница по второто читање на седница на Собранието. Во оваа фаза работните тела не расправаат.

Член 164

Во текот на третото читање Собранието расправа и одлучува само по членовите на дополнетиот предлог на закон за кои се поднесени амандмани и одлучува за предлогот на законот во целина.

Во текот на третото читање на предлог законот, амандмани можат да се поднесат само на членовите на кои биле усвоени амандмани во текот на второто читање на седница на Собранието.

Амандман може да поднесе предлагачот и пратеник, најдоцна во рок од два дена пред денот определен за одржување на седница на Собрание.

Претресот по амандманите се одвива во согласност со членот 153 на овој деловник.

7. Гласање и изјаснување на седница на Собрание

Член 165

Претседателот на Собранието може расправата по предлогот на законот, амандманите и другите акти од надлежност на Собранието да ја заклучи, а за гласањето по истите да определи ден и час кога Собранието ќе се изјасни.

Собранието се изјаснува по предлогот на законот, амандманите и другите акти од надлежност на Собранието без расправа.

8. Мнозинство потребно за донесување на закон

Член 166

Законите се донесуваат со мнозинството гласови на пратениците утврдено во Уставот на Република Македонија и закон.

9. Итна постапка за донесување на закон

Член 167

По исклучок закон може да се донесе и по итна постапка.

По итна постапка може да се донесе закон кога тоа е неопходно заради спречување и отстранување на поголеми нарушувања во стопанството или кога тоа го бараат интересите на безбедноста и одбраната на Републиката или во случаи на поголеми природни непогоди, епидемии или други вонредни и неодложни потреби.

Предлогот, законот да се донесе по итна постапка, предлагачот е должен да го образложи.

Кон предлогот, законот да се донесе по итна постапка се поднесува и предлогот на законот чие донесување се предлага.

Член 168

За оправданоста на предлогот, законот да се донесе по итна постапка, одлучува Собранието без претрес.

Ако Собранието одлучи да расправа по предлогот, законот да се донесе по итна постапка, ги задолжува матичното работно тело и Законодавно-правната комисија да расправаат по предлогот на законот.

Член 169

Кога предлог на закон се разгледува по итна постапка, не се одржува општ претрес. Второто и третото читање се одржуваат на иста седница. Во тој случај второто читање започнува со претрес по предлогот на законот во согласност со одредбите од овој деловник за второто читање.

Кога по предлог на закон се расправа по итна постапка не важат временските ограничувања од овој деловник.

Собранието може да побара од матичното работно тело и Законодавно-правната комисија да се изјаснат по амандманите поднесени по завршувањето на нивните седници.

10. Скратена постапка за донесување на закон

Член 170

Предлагачот на предлогот на законот може да му предложи на Собранието да расправа по предлогот на законот по скратена постапка во случај кога:

- не е во прашање сложен и обемен закон,
- престанок на важноста на некој закон или одделни одредби од некој закон или
- не се во прашање сложени или обемни усогласувања на законот со правото на Европската унија.

Член 171

Ако Собранието одлучи да расправа, предлогот на законот да се донесе по скратена постапка, претседателот на Собранието веднаш го задолжува матичното работно тело и Законодавно-правната комисија да расправаат по предлогот на законот.

Кога предлогот на законот се разгледува по скратена постапка Собранието одржува општ претрес.

Второто и третото читање се одржуваат на иста седница. Во тој случај второто читање започнува со претрес по предлогот на законот во согласност со одредбите од овој деловник за второ читање. Амандмани можат да се поднесат на седницата до почетокот на третото читање на предлогот на законот.

10-а. Разгледување на седница на работно тело на предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за финансиите и буџетот, предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за економските прашања и на предлог на закон со кој се врши усогласување со правото на Европската унија

Член 171-а

Општиот претрес по предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за финансиите и буџетот, по предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за економските прашања и по предлог на закон со кој се врши усогласување со правото на Европската унија, во матичното работно тело и во Законодавно-правната комисија може да трае најмногу три работни дена.

Член на работното тело и пратеник во текот на општиот претрес може да говорат повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути.

Предлагачот и претставникот на Владата, кога Владата не е предлагач, може да говорат повеќе пати но не повеќе од 15 минути вкупно.

Доколку подносителите на предлог закон се двајца или повеќе пратеници само еден од подносителите може да даде образложение и да говори по предлог на законот во времетраење од вкупно 15 минути.

Член 171-б

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на постапката за разгледување на предлог на закон во работните тела во прво читање соодветно се применуваат и при општиот претрес на предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за финансиите и буџетот, предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за економските прашања и по предлог на закон со кој се врши усогласување со правото на Европската унија.

Член 171-в

Второто читање по предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за финансиите и буџетот, по предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за економските прашања и по предлог на закон со кој се врши усогласување со правото на Европската унија во матичното работно тело и во Законодавно-правната комисија може да трае најмногу три работни дена.

Член на работното тело и пратеник во текот на претресот по амандман може да говорат само еднаш во траење од десет минути. Координатор на пратеничката група или еден пратеник определен од пратеничката група или од координаторот на пратеничката група во претрес по амандман може да говори само еднаш во траење од 15 минути.

Само подносителот на амандманот може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно десет минути, а доколку подносителите на амандман се двајца или повеќе пратеници само еден од подносителите може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно десет минути.

Член 171-г

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на постапката за разгледување на предлог на закон во работните тела во второ читање соодветно се применуваат и при второто читање на предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за финансиите и буџетот, предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за економските прашања и по предлог на закон со кој се врши усогласување со правото на Европската унија.

Член 171-д

Расправата во матичното работно тело и во Законодавно-правната комисија по предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за финансиите и буџетот, по предлог на закон од надлежност на матичното работно тело за економските прашања и по предлог на закон со кој се врши усогласување со правото на Европската унија кои се разгледуваат по скратена или итна постапка, може да трае најмногу два работни дена.

Член на работното тело и пратеник во текот на претресот по амандман може да говори само еднаш во траење од 10 минути. Координатор на пратеничката група или еден пратеник определен од пратеничката група или од координаторот на пратеничката група во претрес по амандман може да говори само еднаш во траење од 15 минути.

Само подносителот на амандманот може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно десет минути, а доколку подносителите на амандман се двајца или повеќе пратеници само еден од подносителите може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно десет минути.

11. Потпишување и објавување на актите

Член 172

Текстот на законот не се потпишува.

Другите прописи и општи акти што ги донесува Собранието, ги потпишува претседателот на Собранието.

Актите што самостојно ги донесуваат работните тела ги потпишува претседателот на телото што го донело актот.

Член 173

Претседателот на Собранието, веднаш по донесувањето, законот го доставува до претседателот на Републиката заради потпишување на указот за прогласување на законот.

Ако претседателот на Републиката одлучи да не го потпише указот за прогласување на законот, Собранието повторно го разгледува законот во фаза на трето читање, во рок од 30 дена од денот на донесувањето на законот.

По повторното разгледување на законот, амандмани можат да се поднесуваат само во врска со укажувањето на претседателот на Републиката.

Член 174

Законите, другите прописи и општи акти пред да влезат во сила се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија".

Заклучоците на Собранието се објавуваат во гласилото на Собранието, а ако Собранието одлучи и во "Службен весник на Република Македонија".

Заклучоците на работните тела, ако тие одлучат, се објавуваат во гласилото на Собранието.

12. Автентично толкување на закон

Член 175

Барање за давање на автентично толкување на закон може да поднесе секој пратеник, Владата, Уставниот суд на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија, Јавниот обвинител на Република Македонија, народниот правобранител, градоначалниците на општините и на градот Скопје и советите на општините и на градот Скопје, доколку потребата од автентично толкување настанала во врска со примена на законите во нивното работење.

Член 176

Барањето за давање на автентично толкување на закон се поднесува до претседателот на Собранието и содржи назив на законот, одредбите на кои се бара толкување и причините за тоа.

Барањето за давање на автентично толкување на закон, претседателот на Собранието го упатува до Законодавно-правната комисија и до Владата.

По барањето за давање на автентично толкување на закон, Законодавно-правната комисија може да бара мислење од матичното работно тело на Собранието.

Законодавно-правната комисија, откако ќе прибави мислења од Владата и од матичното работно тело, оценува дали барањето за давање на автентично толкување е оправдано.

Ако Законодавно-правната комисија оцени дека барањето за давање на автентично толкување е оправдано, изготвува предлог на автентично толкување и го доставува до Собранието.

По предлогот за автентично толкување на закон и евентуално по поднесени амандмани, Собранието расправа и одлучува на иста седница.

Предлогот на автентичното толкување се усвојува со истото мнозинство со кое се донесува законот на кој се дава автентичното толкување.

Автентичното толкување се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Ако Законодавно-правната комисија оцени дека барањето за давање на автентично толкување не е оправдано, ќе поднесе извештај на Собранието, кое одлучува по барањето. За одлуката на Собранието се известува подносителот на барањето.

13. Постапка за утврдување пречистен текст на закон

Член 177

Ако законот е повеќе пати изменуван или дополнуван, или ако со законот се вршат пообемни изменувања и дополнувања, предлагачот на законот може да предложи да се утврди пречистен текст на законот.

Ако оцени дека тоа е оправдано, Собранието со законот од ставот 1 на овој член ќе ја овласти Законодавно-правната комисија да утврди пречистен текст на законот и да го објави во "Службен весник на Република Македонија" во рок од 30 дена од денот на објавувањето на законот за изменување и дополнување на законот во "Службен весник на Република Македонија".

Пречистениот текст на законот го изготвува предлагачот на законот и на Законодавно-правната комисија и го поднесува за утврдување во рок од 15 дена од денот на објавувањето на законот за изменување и дополнување на законот во "Службен весник на Република Македонија".

14. Постапка по предлози на закони по истекот на мандатот на составот на Собранието

Член 178

Со истекот на мандатот на составот на Собранието завршуваат сите законодавни постапки и постапки за донесување на други акти започнати во мандатниот период.

По исклучок продолжува законодавната постапка започната на предлог на 10.000 избирачи, на Владата доколку во рок од 30 дена од нејзиниот избор Владата извести дека тоа е потребно, како и постапките започнати на предлог на пратениците од претходниот состав, а пратениците го презеле во рок од 30 дена од конституирањето на Собранието.

15. Постапка за донесување на Буџет на Република Македонија и Завршна сметка на Буџетот

Член 179

Предлогот на Буџетот на Република Македонија го поднесува Владата со потребната документација, согласно со закон.

Член 180

По предлогот на Буџетот на Република Македонија се води претрес како по предлог на закон во второ читање, со тоа што е задолжителен општ претрес.

Член 180-а

Претресот (општиот претрес и претресот по амандманите) по предлогот на буџетот на седницата на матичното работно тело и на Законодавно-правната комисија може да трае најмногу вкупно десет работни дена. Член на работното тело и пратеник во текот на општиот претрес може да говорат повеќе пати во траење од

вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути. Претставникот на Владата во општиот претрес може да говори повеќе пати но не повеќе од 30 минути вкупно.

Пратеникот во текот на претресот по амандманите може да говори само еднаш во траење од десет минути. Координатор на пратеничката група или еден пратеник определен од пратеничката група или од координаторот на пратеничката група во претрес по амандман може да говори само еднаш во траење од 15 минути. Претставникот на Владата во однос на прифатливоста на амандман може да говори само еднаш во траење од 5 минути.

Само подносителот на амандманот може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно десет минути, а доколку подносителите на амандман се двајца или повеќе пратеници само еден од подносителите може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно 10 минути.

Дополнетиот предлог по претресот во матичното работно тело и Законодавно-правната комисија го подготвува Владата. Дополнетиот предлог на Буџетот претставува нов интегрален текст во кој Владата ги вградила амандманите со кои се согласила и потребните изменувања и дополнувања на предлог на Буџетот. Кон дополнетиот предлог на Буџетот се доставува и образложение.

Член 180-б

Претресот по предлогот на Буџетот, односно по дополнетиот предлог на Буџетот на седница на Собрание трае најмногу пет дена. Пратеникот во текот на претресот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути. Претставникот на Владата може да говори повеќе пати, но не повеќе од 30 минути вкупно.

Член 181

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на постапката за донесување на закон, соодветно се применуваат и во постапката за донесување на Буџетот на Република Македонија и на Завршната сметка на Буџетот.

16. Постапка за донесување на Деловник на Собранието и на други прописи и општи акти и материјали

16.1. Деловник на Собранието

Член 182

Предлог на деловник на Собранието може да поднесе секој пратеник и матично работно тело.

Во постапката за донесување на деловник на Собранието соодветно се применуваат одредбите што се однесуваат на поднесување и претресување на предлог на закон.

16.2. Декларации, резолуции, одлуки и препораки

Член 183

Со декларација се изразува општиот став на Собранието по прашања од општо политичко значење.

Со резолуција Собранието укажува на состојбата, проблемите и мерките што треба да се преземат во одредена област.

Со препорака Собранието дава насоки за надминување на тековните состојби во одредена област.

Член 184

Право да предлага донесување на декларации, резолуции, одлуки, препораки и други општи акти има секој пратеник, пратеничка група, работно тело и Владата.

Во постапката за донесување на декларации, резолуции, одлуки, препораки и други општи акти, соодветно се применуваат одредбите на овој деловник што се однесуваат на предлогот на закон во второ читање, со тоа што е задолжителна општа расправа.

16.3. Претресување на анализи, извештаи, информации и други материјали

Член 185

Собранието може да претресува анализи, извештаи, информации и други материјали што се доставени од Владата и други овластени предлагачи.

Собранието може да претресува и информации доставени од Владата до пратеникот по негово барање, доколку пратеникот тоа го предложи.

Претресот по материјалите од ставовите 1 и 2 на овој член, по правило, завршува со донесување на заклучок.

17. Потврдување и давање согласност на статuti и други општи акти

Член 186

Статутите и другите општи акти за кои врз основа на закон Собранието е надлежно да ги потврдува или да дава согласност, претседателот на Собранието ги доставува до Законодавно-правната комисија и до матичното работно тело, а пратениците ги известува дека се примени и дека се наоѓаат во Документацијата на Собранието.

Статутите и другите општи акти се доставуваат и до Владата, која по нив дава мислење во рок од 30 дена од денот на приемот.

Член 187

Усогласените забелешки на матичните работни тела по статутот, односно другиот општ акт, Законодавно-правната комисија ги доставува до подносителот и определува рок во кој треба да се изјасни по забелешките.

Кога матичните работни тела и Законодавно-правната комисија по приемот на статутот, односно другиот општ акт, ќе утврдат дека подносителот постапил по забелешките во рок од 30 дена од приемот на актот, на Собранието му поднесуваат извештај и предлог на одлука за потврдување, односно за давање согласност на актот.

Кога матичното работно тело и Законодавно-правната комисија ќе утврдат дека подносителот на статутот, односно другиот општ акт не постапил по забелешките, за тоа на Собранието ќе му поднесат извештај.

18. Постапка за ратификација на меѓународни договори

Член 188

Ратификација на меѓународен договор се врши со закон.

Предлог на закон за ратификација на меѓународни договори поднесува Владата.

Постапка за донесување на законот за ратификација на меѓународен договор, поведува Владата со поднесување на предлог на закон за ратификација.

Предлогот на законот за ратификација на меѓународниот договор го содржи текстот на меѓународниот договор чија ратификација се предлага.

Образложението на предлогот на законот за ратификација на меѓународен договор содржи уставна основа, причините поради кои се предлага ратификацијата на меѓународниот договор, оценка за тоа дали меѓународниот договор бара донесување на нови или измена на важечките закони, како и оценка за потребата од ангажирање финансиски средства од Буџетот на Република Македонија за спроведувањето на меѓународниот договор.

Член 189

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на постапката за претресување на предлогот на законот во итна постапка соодветно се применуваат и во постапката за претресување на предлогот на законот за ратификација на меѓународниот договор.

На текстот на меѓународниот договор не се вршат изменувања и дополнувања.

Член 190

Законите за ратификација на меѓународните договори и изворниот текст на меѓународните договори се објавуваат во посебен дел на "Службен весник на Република Македонија" - Меѓународни договори.

19. Постапка по граѓанска иницијатива на државно ниво

Член 191

Претседателот на Собранието, по добивањето на предлогот за покренување на граѓанска иницијатива за донесување закон, за распишување референдум на државно ниво и за поднесување предлог за пристапување кон измена на Уставот на Република Македонија, веднаш ја доставува до претседателот на Законодавно-правната комисија и до претседателот на матичното работно тело.

Законодавно-правната комисија и матичното работно тело во рок од два работни дена до претседателот на Собранието доставуваат мислење за уредноста на иницијативата.

Член 192

Ако претседателот на Собранието утврди дека иницијативата е уредна, за тоа го известува овластениот предлагач, во рок од три дена од добивањето на мислењето од работните тела.

Ако претседателот на Собранието утврди дека иницијативата е неуредна, прашањето во врска со иницијативата го става на дневен ред на првата наредна седница на Собранието.

Собранието со заклучок утврдува дали иницијативата е уредна.

Претседателот на Собранието го известува овластениот предлагач за заклучокот на Собранието во рок од три дена.

X. ПОСТАПКА ЗА ИЗМЕНА НА УСТАВОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Предлог за пристапување кон измена на Уставот

Член 193

Предлог за пристапување кон измена на Уставот на Република Македонија (Уставот) можат да поднесат претседателот на Републиката, Владата, најмалку 30 пратеници или 150.000 граѓани.

Член 194

Предлогот за пристапување кон измена на Уставот содржи конкретни насоки за изменување и дополнување на Уставот и образложение за причините поради кои се предлага изменување и дополнување на Уставот.

Член 195

Предлогот за пристапување кон измена на Уставот, претседателот на Собранието го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката и до Владата, кога тие не се подносителите на предлогот.

Член 196

По предлогот за пристапување кон измена на Уставот на седницата на Собранието се води претрес во целина кој може да трае најмногу десет работни дена. Пратеник во текот на претресот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути. Претставникот на предлагачот во претресот може да говори повеќе пати но не повеќе од 30 минути вкупно.

Претресот по предлогот за пристапување кон измена на Уставот во Комисијата за уставни прашања може да трае најмногу десет работни дена. Член на Комисијата за уставни прашања и пратеник во текот на претресот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути. Претставникот на предлагачот во претресот може да говори повеќе пати но не повеќе од 30 минути вкупно.

Одлуката за пристапување кон измена на Уставот, Собранието ја донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

По донесувањето на одлука за пристапување кон измена на Уставот, Собранието со заклучок утврдува рок во кој подносителот на предлогот за пристапување кон измена на Уставот изготвува текст на нацртот на амандманите на Уставот.

2. Нацрт на амандмани на Уставот

Член 197

Текстот на нацртот на амандманите на Уставот со образложение, предлагачот го доставува до претседателот на Собранието кој го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката и до Владата, кога не се предлагачи, најдоцна 30 дена пред одржувањето на седницата на Собранието.

Член 198

Претресот во Собранието се води по текстот на нацртот на секој амандман одделно и може да се дадат мислења и предлози. Претресот може да трае најмногу три работни дена по текстот на нацртот на секој амандман одделно. Пратеник во текот на претресот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути. Претставникот на предлагачот во претресот може да говори повеќе пати, но не повеќе од 30 минути вкупно.

Претресот во Комисијата за уставни прашања и во Законодавно-правната комисија може да трае најмногу три работни дена по текстот на нацртот на секој амандман одделно. Член на Комисијата за уставни прашања и на Законодавно-правната комисија и пратеник во текот на претресот може да говорат повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути. Претставникот на предлагачот во претресот може да говори повеќе пати, но не повеќе од 30 минути вкупно.

Собранието со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, го утврдува нацртот на секој амандман на Уставот одделно.

Нацртот на амандманите Собранието го става на јавна дискусија.

Собранието определува рок за спроведување на јавната дискусија, начинот на објавувањето на нацртот на амандманите и рок во кој предлагачот како носител на јавната дискусија до Собранието поднесува извештај за резултатите од јавната дискусија и текст на предлогот на амандманите на Уставот.

3. Предлог на амандмани на Уставот

Член 199

Текстот на предлогот на амандманите на Уставот со образложението и извештајот за резултатите од јавната дискусија, предлагачот го доставува до претседателот на Собранието кој го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката и до Владата, најдоцна 30 дена пред одржувањето на седницата на Собранието.

Член 200

На текстот на предлогот на амандманите на Уставот, предлагачот, секој пратеник, работно тело и Владата кога не е предлагач, можат да поднесат амандмани најдоцна осум дена пред седницата на Собранието на која ќе се усвојуваат амандманите на Уставот.

По исклучок амандмани на текстот на предлогот на амандманите на Уставот, предлагачот може да поднесе до заклучување на претресот само заради усогласување на текстот на предлогот на амандманите кои се измениле поради усвојување на некој амандман.

Член 200-а

Комисијата за уставни прашања и Законодавно-правната комисија по текстот на предлогот на секој амандман на Уставот водат општ претрес и претрес по текстот, кој може да трае најмногу три работни дена. Член на Комисијата за уставни прашања и на Законодавно-правната комисија и пратеник во текот на општиот претрес и во претресот по текстот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути. Претставникот на предлагачот во претресот може да говори повеќе пати но не повеќе од 30 минути вкупно.

Член 201

По текстот на предлогот на секој амандман на Уставот се води општ претрес и претрес по текстот кој може да трае најмногу три работни дена. Пратеник во текот на општиот претрес и во претресот по текстот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 20 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 30 минути. Претставникот на предлагачот во претресот може да говори повеќе пати, но не повеќе од 30 минути вкупно.

Собранието се изјаснува одделно за секој амандман на текстот на предлогот на амандманите на Уставот, со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Пратеникот во текот на претресот по амандман на текстот на предлогот на амандман на Уставот може да говори само еднаш во траење од 10 минути. Координатор на пратеничката група или еден пратеник определен од пратеничката група или од координаторот на пратеничката група во претрес по амандман може да говори само еднаш во траење од 15 минути. Претставникот на предлагачот може да говори само еднаш во траење од 5 минути.

Само подносителот на амандманот на текстот на предлогот на амандманот на Уставот може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно 10 минути, а доколку подносителите на амандман се двајца или повеќе пратеници само еден од подносителите може да даде образложение и да говори по амандманот во времетраење од вкупно 10 минути.

Амандманите што ги поднел предлагачот и амандманите со кои тој се согласил се сметаат за составен дел на текстот на предлогот на амандманот на Уставот.

Собранието со мнозинство гласови од вкупниот број на пратеници го утврдува предлогот на секој амандман одделно.

4. Донесување и прогласување на амандманите на Уставот

Член 202

Амандманите за измена на Уставот се донесуваат со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Одлука за измена на Преамбулата, членовите за локалната самоуправа, членот 131, која било одредба што се однесува на правата на припадниците на заедниците, вклучувајќи ги особено членовите 7, 8, 9, 19, 48, 56, 69, 77, 78, 86, 104 и 109, како и одлука за додавање на која било нова одредба која се однесува на предметот на тие одредби и тие членови, Собранието донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници во кое мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците што не се мнозинство во Република Македонија.

Член 203

Собранието донесува одлука за прогласување на амандманите на Уставот со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

5. Постапка за донесување на уставен закон за спроведување на Уставот

Член 204

Право да предлага донесување на уставен закон за спроведување на Уставот има претседателот на Републиката, Владата и најмалку 30 пратеници.

Одредбите на овој деловник што се однесуваат на поднесување и претресување на закон во второ читање соодветно се применуваат и во постапката за донесување на уставен закон.

Уставниот закон се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Собранието донесува одлука за прогласување на уставниот закон со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

XI. ПРЕДЛОГ ЗА ПОКРЕНУВАЊЕ ПОСТАПКА ЗА УТВРДУВАЊЕ ОДГОВОРНОСТ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКАТА

Член 205

Предлог за покренување постапка за утврдување одговорност на претседателот на Републиката, можат да поднесат најмалку 30 пратеници.

Предлогот од ставот 1 на овој член содржи образложение за причините заради кои се покренува постапка, опис и докази за дејствијата со кои претседателот на Републиката ги прекршил Уставот и законите во вршењето на своите права и должности.

Ако предлогот не е подготвен согласно со ставот 2 од овој член претседателот на Собранието, пред да го достави до пратениците, ќе побара од предлагачот да го усогласи во рок од пет дена.

Предлогот од ставот 1 на овој член претседателот на Собранието веднаш го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката.

Член 206

Собранието во рок од пет дена од денот на доставувањето на предлогот, основа комисија за оценување на основаноста на предлогот.

Комисијата има претседател и десет члена кои, на предлог од Комисијата за прашања на изборите и именувачката, ги избира Собранието, при што се обезбедува соодветна застапеност на пратениците од пратеничките групи и пратеници кои не се организирани во пратенички групи.

Комисијата во рок од седум дена од денот на основањето поднесува извештај до Собранието.

Член 207

Претседателот на Собранието веднаш го известува претседателот на Републиката за основањето на комисијата од членот 206 на овој деловник.

Претседателот на Републиката до Комисијата може да достави писмено изјаснување за наодите од предлогот за покренување постапка за утврдување на одговорност.

Член 208

Извештајот од Комисијата претседателот на Собранието веднаш го доставува до пратениците и до претседателот на Републиката и свикува седница на Собранието што ќе се одржи најдоцна седум дена од денот на доставувањето на извештајот.

Член 209

По предлогот од членот 205 став 1 на овој деловник и по извештајот на Комисијата, Собранието води претрес.

Право да го образложи предлогот има еден од пратениците кои го поднеле предлогот.

Право да го образложи извештајот на Комисијата има претседателот или член на Комисијата.

Претседателот на Републиката може, на седницата писмено или усно, да се изјасни по наодите од предлогот и по извештајот на Комисијата.

Член 210

Собранието одлучува за покренување постапка за утврдување одговорност на претседателот на Републиката со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Одлуката за покренување постапка за утврдување одговорност на претседателот на Републиката, претседателот на Собранието веднаш ја доставува до Уставниот суд на Република Македонија и до претседателот на Републиката.

XII. ОДНОСИ СО ВЛАДАТА

Член 211

Владата во Собранието ја претставува претседателот на Владата.

Претставниците кои Владата ги определила во Собранието и во работните тела, учествуваат во работата на Собранието и на работните тела и ги изнесуваат ставовите на Владата.

Член 212

Поверениците кои Владата ги определила присуствуваат на седницата на работното тело и даваат извештајувања и објаснувања за прашањата од дневниот ред.

Член 213

Собранието врши политичка контрола и надзор над Владата на начин и по постапка утврдени со Уставот и со овој деловник.

1. Прашање за доверба на Владата

Член 214

Прашање за доверба на Владата можат да постават најмалку 20 пратеници.

Прашањето за доверба на Владата се поднесува во писмена форма и мора да биде образложено.

Прашање за доверба на Владата може да постави и претседателот на Владата во писмена форма или усно на седницата на Собранието.

Прашањето за доверба на Владата, претседателот на Собранието веднаш го доставува до пратениците, Владата и претседателот на Републиката, а кога прашањето за доверба на Владата претседателот на Владата го поставува усно на седницата на Собранието, претседателот на Собранието веднаш го известува претседателот на Републиката.

Прашањето за доверба на Владата може да се повлече до почетокот на седницата на Собранието, на која ќе се расправа по прашањето за доверба на Владата.

Член 215

За поставеното прашање за доверба на Владата, претседателот на Собранието веднаш свикува седница. Седницата се одржува третиот ден од денот на поставувањето на прашањето за доверба на Владата.

Рокот од ставот 1 на овој член почнува да тече наредниот ден од денот на поставувањето на прашањето за доверба на Владата.

Член 216

По поставеното прашање за доверба на Владата се води претрес.

Право да го образложи прашањето за доверба на Владата има еден од пратениците кои го поставиле прашањето во траење од најмногу 30 минути.

Редоследот на пратениците по пратенички групи и пратеници кои не се организирани во пратеничка група, а кои ќе учествуваат во претресот се определува во договор на претседателот на Собранието со координаторите на пратеничките групи пред почетокот на седницата.

Пратеникот во текот на претресот може да говори повеќе пати во траење од вкупно 15 минути, а координатор на пратеничка група вкупно 20 минути.

Член 217

Собранието гласа за недоверба на Владата по истекот на третиот ден од денот на поставувањето на прашањето за доверба.

Во случај кога прашањето за доверба на Владата го поставува претседателот на Владата усно на седницата на Собранието, Собранието гласа за доверба на Владата на истата седница, без расправа.

Претседателот на Владата и пред гласањето има право да му се обрати на Собранието.

Член 218

Ако на Владата и е изгласана недоверба, претседателот на Владата до Собранието поднесува оставка во рок од 24 часа од изгласувањето на недовербата.

За изгласаната недоверба на Владата и за поднесената оставка, претседателот на Собранието веднаш го известува претседателот на Републиката.

2. Оставка на Владата**Член 219**

Владата, претседателот на Владата или член на Владата можат да поднесат оставка.

Оставката на Владата или на претседателот на Владата, се поднесува до претседателот на Собранието во писмена форма и може да се образложи.

Оставката на член на Владата до претседателот на Собранието се поднесува преку претседателот на Владата.

Оставката на Владата или на претседателот на Владата, претседателот на Собранието веднаш ја доставува до пратениците и до претседателот на Републиката.

Оставката на член на Владата, претседателот на Собранието веднаш ја доставува до пратениците.

Член 220

Собранието на првата наредна седница, без претрес, констатира дека на претседателот на Владата, на Владата или на член на Владата, мандатот им престанува на денот на одржувањето на седницата.

3. Разрешување**Член 221**

Предлогот за разрешување на член на Владата, претседателот на Владата го поднесува во писмена форма до претседателот на Собранието и може да го образложи.

По предлогот за разрешување на член на Владата, Собранието одлучува на првата наредна седница.

По предлогот за разрешување на член на Владата се отвора претрес.

Членот на Владата за кого е поднесен предлог за разрешување може да се изјаснува по предлогот во траење од 15 минути.

Член 222

Предлогот на претседателот на Владата за разрешување на повеќе од една третина од членовите на Владата се доставува до претседателот на Собранието.

За предлогот од ставот 1 на овој член Собранието одлучува како за избор на нова Влада.

**XIII. МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА
НА СОБРАНИЕТО****Член 223**

Собранието на Република Македонија, за остварување на меѓународната соработка, основа постојани делегации во меѓународните парламентарни собранија, чијшто член, односно придружен член е Собранието, пратенички групи за соработка со други парламенти, а може да основа и мешовити работни тела со други парламенти, меѓународни парламентарни организации и институции, повремени делегации и други облици за соработка.

Делегациите, работните тела, пратеничките групи за соработка, мешовитите работни тела и пратениците, за остварената меѓународна активност поднесуваат извештај до претседателот на Собранието, кој го доставува до пратениците, а по потреба и до други државни органи и институции.

Член 224

Планирањето на меѓународната соработка на Собранието се остварува во рамките на календарските активности на организациите и институциите во кои членува или со кои соработува Собранието, како и врз основа на изразените и усогласени интереси за билатерална соработка.

**XIV. ЈАВНОСТ ВО РАБОТАТА
НА СОБРАНИЕТО****Член 225**

Собранието обезбедува информирање на јавноста за работата на Собранието и на работните тела, како и на постојаните делегации во меѓународните организации.

Член 226

Граѓаните на Република Македонија можат да ги следат седниците на Собранието и на работните тела од галериите, во согласност со прописите за внатрешниот ред на Собранието.

Член 227

Претставниците на средствата за јавно информирање, во согласност со прописите за внатрешниот ред на Собранието, можат да присуствуваат на седниците на Собранието и на седниците на работните тела заради известување на јавноста за нивната работа.

Член 228

На претставниците на средствата за јавно информирање им се ставаат на располагање актите што ги разгледува и донесува Собранието, информативните и документационите материјали за прашањата што се разгледуваат во Собранието и во работните тела, извештаите за работата на работните тела и записниците од седниците, освен ако Собранието, односно работното тело одлучило одделно прашање да се разгледува без присуство на претставниците на средствата за јавно информирање.

Член 229

Начинот на остварување на правата, должностите и одговорноста на претставниците на средствата за јавно информирање во Собранието, се уредува со акт што го донесува претседателот на Собранието.

Член 230

Собранието и надлежните работни тела можат да одлучат предлогот на законот или на друг општ акт кој се претресува во Собранието, а кој е од посебен интерес за јавноста, да се објави преку печатот или во посебна публикација.

Член 231

Собранието и работните тела можат да одлучат, заради известување на јавноста за работата на Собранието, да се даде соопштение за средствата за јавно информирање по седницата на Собранието или на работното тело што е одржана без присуство на јавноста, односно без присуство на претставници на средствата за јавно информирање, како и во други случаи кога за тоа ќе одлучи Собранието или работното тело.

Член 232

Конференција за печат во врска со работата на Собранието се одржува кога за тоа ќе одлучи претседателот на Собранието, пратеничка група, работно тело или шефот на делегацијата која престојувала во странство, кои определуваат и претставник кој ќе ја одржи конференцијата за печатот.

Член 233

Собранието има веб страница на која се внесуваат општи податоци за Собранието, работните тела, претседателот на Собранието, пратениците, пратеничките групи, делегациите на Собранието, донесените закони, седниците и другите активности на Собранието, за Службата на Собранието и други податоци поврзани со организацијата и работата на Собранието.

Член 234

Заради известување за својата работа, Собранието издава гласило и други публикации.

Гласилото се доставува до сите пратеници во Собранието и се става на веб страницата на Собранието.

XV. СЛУЖБА НА СОБРАНИЕТО**Член 235**

Стручните и другите работи за потребите на Собранието, работните тела и пратениците ги врши Службата на Собранието (Службата).

Организацијата и задачите на Службата се утврдува со акт што го донесува Собранието во согласност со закон и овој деловник.

Со Службата раководи генералниот секретар на Собранието.

Член 236

Одржувањето на редот во зградата на Собранието и во просториите во кои работи Собранието го обезбедува посебна служба.

Овластените службени лица на органите на државната управа не можат без одобрение од претседателот на Собранието да имаат пристап во просториите од ставот 1 на овој член, ниту да преземаат мерки спрема пратениците, работниците во Службата и спрема други граѓани.

Носење оружје во зградата на Собранието не е дозволено, освен за лицата овластени за одржување на редот во зградата на Собранието.

XVI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ**Член 237**

(член 237 од Деловникот објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 91/2008)

Генералниот секретар на Собранието е должен најдоцна во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој деловник да ги изготви правилниците за организација и делокруг и за систематизација на работните места на Службата и да ги достави до Комисијата за прашања на изборите и именувањата заради давање на мислење.

Член 238

(член 238 од Деловникот објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 91/2008)

До започнувањето на примената на Главата IX- Донесување на закони и други акти од овој деловник за сите доставени предлози за донесување на закони, предлози на закони и други акти, ќе се применува Главата X-Донесување на закони и други прописи од Деловникот на Собранието на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" број 60/2002).

Член 239

(член 239 од Деловникот објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 91/2008)

Со денот на влегувањето во сила на овој деловник престанува да важи Деловникот на Собранието на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" број 60/2002), освен одредбите од Главата

X - Донесување на закони и други прописи, кои ќе се применуваат три месеци по денот на влегувањето во сила на овој деловник.

Член 240

(член 240 од Деловникот објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 91/2008)

Овој деловник влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а одредбите од Главата IX - Донесување на закони и други акти ќе започнат да се применуваат по три месеца од денот на неговото влегување во сила.

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО,
ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО****1219.**

Врз основа на член 30-а став (7) од Законот за виното („Службен весник на Република Македонија" бр. 50/10, 53/11, 6/12 и 23/13), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, донесе

**П РА В И Л Н И К
ЗА ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ИЗВЕШТАЈОТ
ЗА ИСПОЛНЕНИ ФИНАНСИСКИ ОБВРСКИ ЗА
КУПЕНО ВИНСКО ГРОЗЈЕ ВО ПРЕТХОДНАТА
ГОДИНА****Член 1**

Со овој правилник се пропишува формата и содржината на Извештајот за исполнети финансиски обврски за купено винско грозје во претходната година.

Член 2

(1) Извештајот за исполнети финансиски обврски за купено винско грозје во претходната година се поднесува на образец во А4 формат на хартија во бела боја.

(2) Извештајот од став (1) на овој член ги содржи следниве податоци:

- Назив / Име на производителот на вино,
- Извештај за исполнети финансиски обврски за купено винско грозје во претходната година,
- реден број,
- сорта на купено винско грозје,
- број на склучени договори по сорта,
- вкупно купена количина на винско грозје во килограми,
- висина на финансиските обврски за купено винско грозје во денари,
- вкупно исплатени средства за финансиски обврски за купено винско грозје во денари, и
- место за дата, печат и потпис на физичко лице и/или одговорно лице во правното лице.

(3) Формата и содржината на Извештајот од став (1) од овој член се дадени во Прилог кој е составен дел на овој правилник.

Член 3

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 29-11739/1
1 април 2013 година
Скопје

Министер за земјоделство,
шумарство и водостопанство,
Љупчо Димовски, с.р.

потпис на физичко лице /
одговорно лице во
правното лице

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

1220.

Врз основа на член 56 од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија” бр.79/09, 36/11, 51/11, 166/12 и 15/13), министерот за труд и социјална политика, донесе

П РА В И Л Н И К ЗА НАЧИНОТ НА УТВРДУВАЊЕ НА СОСТОЈБА- ТА НА ПРИХОДИТЕ, ИМОТОТ И ИМОТНИТЕ ПРАВА НА ДОМАКИНСТВОТО, ОПРЕДЕЛУВА- ЊЕТО НА НОСИТЕЛОТ НА ПРАВОТО И ПОТРЕБ- НАТА ДОКУМЕНТАЦИЈА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА ПРАВОТО НА СОЦИЈАЛНА ПАРИЧНА ПОМОШ

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на утврдување на состојбата на приходите, имотот и имотните права на домаќинството, определувањето на носителот на правото и потребната документација за остварување и користење на правото на социјална парична помош.

Член 2

Како вкупни приходи по сите основи на сите членови на домаќинството при остварување и користење на правото на социјална парична помош се сметаат приходите остварени од:

1. нето плата, исплатена во последните три месеци пред поднесување на барањето;
 2. пензија, остварена во Република Македонија или во странство;
 3. паричен надоместок по основ на невработеност;
 4. пријавени или остварени нето приходи од Управата за јавни приходи;
 5. приходи од финансиска поддршка од областа на земјоделството и руралниот развој, остварени во претходната година;
 6. воена или цивилна инвалиднина;
 7. остварени приходи од привремена работа во странство;
 8. штеден влог и камати од заштеди;
 9. остварени приходи од хартии од вредност;
 10. законска издршка;
 11. родителски додаток за дете;
 12. надоместок на плата за скратено работно време поради неа на дете со телесни или ментални пречки во развојот и
 13. парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.
- Како приход, во смисла на став 1 на овој член, при остварување и користење на правото на социјална парична помош, не се смета:

1. паричен надоместок за помош и нега од друго лице;
2. детски додаток и посебен додаток;
3. надоместоци за телесно оштетување;
4. постојана парична помош;
5. еднократна парична помош и помош во натура;
6. паричен надоместок за трошоците за сместено лице и надоместок за згрижување на лице во згрижувачко семејство;
7. еднократна парична помош за новороденче;
8. законска издршка за дете во висина до 5.000 денари, која се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година;
9. парична помош за социјално домување;
10. надоместок за попишувач за изршување на работи во врска со спроведувањето на Пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија на носителот и членовите на домаќинството во висина до 15.000 денари ;

11. надоместок за патни трошоци и дневен оброк, остварен согласно програми/мерки од Оперативниот план за активни програми и мерки за вработување и
12. стипендија.

Член 3

Во текот на користењето на правото на социјална парична помош, носителот на правото ја потврдува состојбата на приходите за себе и членовите на домаќинството и тоа:

- носителот на правото кој е во работен однос доставува документи за приходите на домаќинството тримесечно;
- носителот на правото кој е корисник на пензија доставува документи за приходите на домаќинството годишно;
- носителот на правото кој не е вработен, статусот на невработено лице за себе и за членовите на неговото домаќинство кои не се вработени, го потврдува секој месец, со своја изјава дадена пред надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до 15-ти во месецот за тековниот месец;
- за сите други домаќинства, носителот на правото доставува документи за приходите на домаќинството тримесечно.

Член 4

Како имот од кој корисникот на правото на социјална парична помош може да се издржува, се смета:

1. друга семејна кука или стан(во која не живее или не ја користи за живеење);
2. кука во градба;
3. кука за одмор и рекреација;
4. деловен простор;
5. регистрирано моторно возило, кое не го отуѓил во последните 6 месеци пред поднесување на барањето (патничко моторно возило, мотор над 50 см³, комбе, автобус, камион, комбајн и трактор);
6. обработливо земјиште во сопственост или под закуп или во сопственост на Република Македонија со договор за користење на земјоделско земјиште на плодуживање, со површина поголема од 7.000 м², во кое земјиштето распоредено во 4 и 5 катастарска класа се засметува со 40% од фактичката површина, а земјиштето, распоредено во 6, 7 или 8 катастарска класа се засметува со 20% од фактичката површина ;
7. заштеди во вредност над 50.000,00 денари и
8. хартии од вредност.

По исклучок од став 1 точка 5 на овој член, регистрирано патничко возило не се смета за имот, доколку истото го користи за превоз на инвалидно лице, кое е корисник на социјална парична помош и е член на домаќинството.

Како имотни права од кои корисникот на правото на социјална парична помош може да се издржува се смета закупнината остварена од имотот од став 1 точките 1, 2, 3, 4 и 6 на овој член.

Член 5

Носителот на правото на социјална парична помош, се определува според следниов редослед:

- а) за домаќинството во кое има вработено лице - вработеното лице;
- б) за домаќинството во кое нема вработено лице, но има корисник на пензија - членот кој е корисник на пензија;
- в) за домаќинството во кое нема вработено лице или корисник на пензија - лице кое не е вработено;
- г) за сите други домаќинства-членот на домаќинството одреден од надлежниот центар за социјална работа.

Во случаите кога носителот на правото од став 1 на овој член не е во состојба да ги исполнува своите обврски, центарот за социјална работа ќе определи друго лице од домаќинството за носител на правото.

Член 6

Потребна документација за остварување и користење на правото на социјална парична помош за сите членови на домаќинството е:

1. важечка лична карта на граѓанинот на Република Македонија, лична карта за постојан престој на странец, лична карта за признат бегалец или лична карта за лице под супсидијарна заштита, која се доставува само на увид за докажување на идентитетот и државјанството;

2. извод од матичната книга на родените;

3. извод од матичната книга на венчаните;

4. извод од матичната книга на умрените;

5. пресуда за развод на брак;

6. уверение за остварени годишни приходи;

7. имотен лист;

8. потврда за остварени приходи од плата во Република Македонија или странство;

9. потврда за корисник на пензија остварена во Република Македонија или странство;

10. за невработено лице кое не е во евиденција во Агенцијата за вработување на Република Македонија - листа на регистрирани податоци за остварен пензиски стаж;

11. пресуда за определена законска издршка;

12. потврда за поседување регистрирано моторно возило кое не го отуѓил во последните 6 месеци пред поднесување на барањето (патничко моторно возило, мотор над 50 см³, комбе, автобус, камион, комбајн и трактор);

13. потврда за редовен студент;

14. договор за дело за изршување на работи во врска со спроведувањето на Пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија и

15. оговор за давање на земјоделско земјиште во сопственост на Република Македонија на плодоуживање.

Документите од став 1 точките 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14 и 15 на овој член, центарот ги прибавува по службена должност по пат на размена на податоците по електронски пат со надлежните институции или во писмена форма, по претходно дадената писмена согласност на подносителот/корисникот за користење на неговите лични податоци во постапката за остварување и користење на правото на социјална парична помош. Документите од став 1 точките 5, 11 и 13 на овој член ги прибавува подносителот/корисникот при поднесување на барањето и во текот на користење на правото на социјална парична помош.

Писмената согласност на подносителот/корисникот за користење на неговите лични податоци во постапката за остварување и користење на правото на социјална парична помош се дава на образец – Изјава, кој е даден во прилог бр.1 и е составен дел на овој правилник.

Писмената согласност од став 3 на овој член се печати на хартија во бела боја со А4 формат и содржи: име и презиме на подносителот на барањето, единствен матичен број на граѓанинот, место и адреса на живеење, број, датум и орган кој ја издал личната карта, содржина на изјавата и место за потпис на подносителот на барањето и стручниот работник.

Подносителот на барањето за остварување на правото на социјална парична помош со писмена изјава ја потврдува материјалната состојба за приходите од член 2 став 1 точките 7, 8 и 9 и имотот од член 4 став 1 точка 7 од овој правилник.

Центарот за социјална работа по пат на размена на податоци по електронски пат со Агенцијата за вработување на Република Македонија го проверува статусот на лицата кои не се вработени, лицата кои се корисници на паричен надоместок по основ на невработеност, лицата кои одбиле понуда за вработување, обука, преквалификација или доквалификација заради вработување и лицата кои се работно ангажирани за извршување на јавни работи.

На корисниците на социјална парична помош плодоуживатели на земјоделско земјиште во државна сопственост, правото на користење на социјална парична помош им престанува со денот на извршената регистрација како индивидуални земјоделци на кои земјоделството им е основна дејност.

Центарот за социјална работа проверува дали лицето е корисник на цивилна инвалиднина.

Член 7

Подносителот на барањето за остварување на право на социјална парична помош кој има статус на признат бегалец, односно лице под супсидијарна заштита согласно Законот за азил и привремена заштита, покрај документите наведени во член 6 став 2 точка 1 од овој правилник, за доказите наведени во член 6 став 2 точка 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 и 15 од овој правилник со писмена изјава потврдува дали е во можност истите да ги обезбеди и ја потврдува материјалната и семејната состојба за себе и членовите на неговото семејство.

Член 8

Центарот за социјална работа барањето за прибавување на податоци за факти за кои службена евиденција води друг државен орган, односно друг субјект кој води регистар на податоци, по претходно дадената согласност од странката за користење на нејзините лични податоци во постапката за остварување на правото на социјална парична помош, го поднесува на образец – Барање за прибавување на податоци по службена должност, кој е даден во прилог бр.2 и е составен дел на овој правилник.

Барањето од став 1 на овој член се печати на хартија во бела боја со А4 формат и содржи: податоци за центарот за социјална работа кој поднесува барање за размена на податоци по електронски пат со надлежните институции или во писмена форма во постапката за остварување на правото на социјална парична помош, податоци за службеното лице кое постапува по барањето на странката во институцијата која бара податоци, предмет на барањето на странката доставено до центарот за социјална работа надлежен за решавање на барањето и согласност од странката која што поднесува барање.

Институцијата која дава одговор по поднесеното барање, одговорот го доставува до центарот за социјална работа на образец – Одговор на барањето за прибавување на податоци по службена должност, кој е даден во прилог бр.3 и е составен дел на овој правилник.

Одговорот од став 3 на овој член се печати на хартија во бела боја со А4 формат и содржи: податоци за институцијата која доставува податоци за кои води службена евиденција, податоци за службеното лице кое доставува одговор и податоци за странката за која се доставуваат податоците.

Член 9

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за начинот на остварување и користење на правото на социјална парична помош („Службен весник на Република Македонија“ бр. 146/09, 59/2011, 123/11, 139/11, 35/12, 62/12, 116/12 и 150/12).

Член 10

Постапките започнати пред влегувањето во сила на овој правилник ќе завршат согласно одредбите од овој правилник.

Член 11

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 10 - 2515/1
9 април 2013 година
Скопје

Министер
за труд и социјална политика,
Спиро Ристовски, с.р.

Стручен работник,

Прилог бр.2

Барање за прибавување на податоци по службена должност

1. Податоци за Центарот за социјална работа од каде се поднесува барањето:		
1.1.	Институција (назив):	
1.2.	Адреса:	
1.3.	Датум и време на поднесување на барањето:	
1.4.	Број на барањето:	
1.5.	Предмет на барање (податоци за факти кои се бараат и за кои службена евиденција води органот од кои што се бараат податоците):	
1.6.	Законски рок за добивање одговор (3 дена):	
2. Податоци за службеното лице кое постапува по барањето на странката во институцијата која бара податоци:		
2.1.	Име:	
2.2.	Презиме:	
2.3.	Назив на работно место:	
2.4.	Електронска пошта:	
2.5.	Дигитален потпис на службеното лице	
3. Податоци за странката која има поднесено барање:		
3.1.	За физичкото лице кое има поднесено барање:	
3.1.1.	Име:	
3.1.2.	Презиме:	
3.1.3.	Единствен матичен број:	
3.1.4.	Други информации по потреба:	
4. Предмет на барањето на странката поставено пред центарот надлежен за решавање на барањето:		
	Предмет на барањето поставено од странката до органот за решавање на барањето (органот кој што ги бара податоците за службените факти за кои евиденција води органот од кој што се бараат податоците - Што барал субјектот):	
5. Согласност		
	Произнесување дали странката која што поднесува барање има дадено согласност за користење на нејзините лични податоци во постапката за остварување на правото пред надлежните органи (право на избор на странката):	

Прилог бр.3

Одговор на барање за прибавување на податоци по службена должност

1. Податоци за <u>институцијата</u> која доставува податоци за кои води службена евиденција:		
1.1.	Институција (назив):	
1.2.	Адреса:	
2. Податоци за <u>доставениот одговор</u> :		
2.1.	Број, датум и време на доставување податоци (одговор):	
2.2.	Број на барањето на кое се одговара:	
2.3.	Вид на податоци кои се доставуваат:	
3. Податоци за <u>службеното лице</u> кое доставува одговор:		
3.1.	Име:	
3.2.	Презиме:	
3.3.	Назив на работно место:	
3.4.	Електронска пошта на корисникот:	
3.5.	Дигитален потпис на службеното лице	
4. Податоци за <u>странката</u> за која се доставуваат податоците (одговор):		
4.1.	За физичкото лице кое има поднесено барање:	
4.1.1.	Име:	
4.1.2.	Презиме:	
4.1.3.	Единствен матичен број:	
4.1.4.	Други информации во врска со барањето:	
4.3.	Одговор на барањето (наведување што конкретно се доставува):	
4.3.1.	...	
4.3.2.	...	
4.3.3.	Други информации (евентуално не постоење на факти за барањето)	

1221.

Врз основа на член 99 став 4 од Законот за социјална заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/09, 36/11, 51/11, 166/12 и 15/13), министерот за труд и социјална политика, донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА ДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ НА СТАТУТАРНА ОДЛУКА ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА СТАТУТОТ НА ЈУ МЕЃУОПШТИНСКИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНА РАБОТА КУМАНОВО**

1. Се дава согласност на Статутарната Одлука за изменување и дополнување на Статутот на ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа Куманово, број 03-1028/1 донесен од Управниот одбор на Јавната установа, на седницата одржана на 27.2.2013 година.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 10-1744/2

10 април 2013 година

Скопје

Министер,

Спиро Ристовски, с.р.**КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА****1222.**

Врз основа на член 9, член 25 и член 27 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 95/2005, 25/2007, 07/2008, 57/2010, 135/2011 и 13/2013), постапувајќи по Барањето на Реплек АД Скопје за одобрување на приватна понуда на хартии од вредност, поднесено на ден 18.3.2013 година и дополнето на ден 22.3.2013 и на ден 25.03.2013 година, Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 2.4.2013 година донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА ДАВАЊЕ ОДОБРЕНИЕ ЗА ПРОДАЖБА НА СОПСТВЕНИ АКЦИИ ПО ПАТ НА ПРИВАТНА ПОНУДА**

1. На Реплек АД Скопје се дава одобрение за продажба на сопствени акции по пат на приватна понуда и тоа 1.000 обични акции во вкупен износ од 36.500.000 денари, согласно Одлука бр. 1052 од 18.03.2013 година за продажба на сопствени акции по пат на приватна понуда донесена на Седница на Собранието на акционери на Реплек АД Скопје одржано на ден 16.03.2013 година.

2. Издавачот на долгорочни хартии од вредност од точка 1 на ова Решение е должен да ги изврши сите обврски од хартиите од вредност во рокот и на начинот предвиден со Законот и согласно Одлука бр. 1052 од 18.03.2013 година за продажба на сопствени акции по

пат на приватна понуда донесена на Седница на Собранието на акционери на Реплек АД Скопје одржано на ден 16.03.2013 година.

3. Издавачот на долгорочни хартии од вредност од точка 1 на ова Решение е должен веднаш, но не подоцна од три работни дена, по истекот на рокот за реализација на приватната понуда, да ги пријави за упис во депозитарот на хартии од вредност промените на сопственоста на акциите настанати како резултат на реализацијата на приватната понуда на сопствени акции.

4. Издавачот на долгорочни хартии од вредност од точка 1 на ова Решение е должен во рок од пет работни дена од регистрацијата на промените во акционерската книга која се води во депозитарот за хартии од вредност до Комисијата за хартии од вредност да достави доказ дека е извршен упис на промените.

5. Ова Решение влегува во сила со денот на донесувањето.

6. Ова Решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

УП1 Бр. 07 - 14

2 април 2013 година

Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Македонија

Претседател,

м-р **Елизабета Чингаровска, с.р.****1223.**

Комисијата за хартии од вредност Република Македонија врз основа на член 17 став 3 од Законот за инвестициони фондови („Службен весник на РМ“ бр. 12/2009, бр. 67/2010 и бр. 24/2011), постапувајќи по барањето на Друштвото за управување со инвестициски фондови КБ Публикум Инвест АД Скопје број 05-836/1/13 од 13.3.2013 година, на седницата одржана на ден 2.4.2013 година донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ДАВА согласност на измените на Статутот на Друштвото за управување со инвестициски фондови КБ Публикум Инвест АД Скопје.

2. Измените од точка 1 на ова решение се вршат врз основа на Одлуката број 02-2398/1/13 од 06/02/2013 година и на одлуката број 02-399/1/13 од 06.02.2013 година за измена на Статутот на Друштвото за управување со инвестициски фондови КБ Публикум Инвест АД Скопје односно на пречистениот текст на Статутот број 02-832/1/13 од 13.03.2013 година донесени на Собранието на акционери на Друштвото.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а истото ќе се објави во „Службен Весник на Република Македонија“.

Бр. УП1 08 - 13

2 април 2013 година

Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Македонија

Претседател,

м-р **Елизабета Чингаровска, с.р.**

ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

1224.

Врз основа на член 56 став 1 точка 3, а во врска со член 54 став 1 точка 8 од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/2010, 156/2010, 53/2011, 26/2012 и 16/2013), Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија, на седницата одржана на 8 март 2013 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА РЕФЕРЕНТНИ ЦЕНИ ВО СПЕЦИЈАЛИСТИЧКО – КОНСУЛТАТИВНАТА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Член 1

Во Одлуката за утврдување на референтни цени во специјалистичко - консултативната здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 164/2008, 22/2009, 33/2010, 92/2010, 96/2010, 108/2010, 122/2010, 147/2010, 171/2010, 33/2011, 99/2011, 153/2011, 155/2011, 164/2011, 181/2011, 54/2012, 84/2012 и 18/2013), во член 2, по услугата ХУГ031 се додаваат следните услуги:

Шифра на пакет/ услуга	Назив на пакет/ услуга	Референтна цена
ХУГ032	Мутација на БРАФ-реверзна линиска лента (Reverse Line Strip, RLS)	7.160
ХУГ033	Мутација на КРАС- реверзна линиска лента (Reverse Line Strip, RLS)	7.160
ХУГ034	Молекуларна карактеризација на _6 почести дефекти во ЦФТР генот со Инолипа метод	7.160

По услугата ХУГ034 се додаваат следните услуги:

Шифра на пакет/ услуга	Назив на пакет/ услуга	Референтна цена
ХУГ101-200	Мутација со должински полиморфизми на рестрикциски фрагменти (Restriction Fragment Length Polimorphism, RFLP)	830
ХУГ201-250	Мутација - секвенционирање до 5 реакции	7.500
ХУГ251-300	Мутација - секвенционирање од 5 до 10 реакции	15.000
ХУГ301-350	Мутација - секвенционирање од 10 до 20 реакции	25.000
ХУГ351-400	Мутација - секвенционирање над 20 реакции	50.000
ХУГ400-499	Мутација за ретки генетски заболувања со секвенционирање	18.950

По услугата ХУГ505 се додаваат следните услуги:

Шифра на пакет/услуга	Назив на пакет/услуга	Референтна цена
ХУГ506	Одредување на генски дефект (експанзија на триплет CAG) во Huntington (HTT) генот кај Huntington's chorea	7.700
ХУГ510-600	Хумана идентификација - маркер анализа на кратки повторувачки сегменти (Short Tandem Repeats, STR)	10.550
ХУГ601-650	Пренатална и постнатална дијагноза - повеќекратна врзано-зависна амплификација на проби (Multiplex Ligation-dependent Probe Amplification, MLPA)	4.600
ХУГ701-800	Неврогенетика и ментална ретардација - повеќекратна врзано-зависна амплификација на проби (Multiplex Ligation-dependent Probe Amplification, MLPA)	5.950
ХУГ801-900	Наследен канцер и туморска карактеризација - повеќекратна врзано-зависна амплификација на проби (Multiplex Ligation-dependent Probe Amplification, MLPA)	6.780
ХУГ901-1000	Фармакогенетика - повеќекратна врзано-зависна амплификација на проби (Multiplex Ligation-dependent Probe Amplification, MLPA)	3.600
ХУГ1001-1100	Метилациски анализи - повеќекратна врзано-зависна амплификација на проби (Multiplex Ligation-dependent Probe Amplification, MLPA)	3.900
ХУГ1101-1200	Различни генетски пореметувања - повеќекратна врзано-зависна амплификација на проби (Multiplex Ligation-dependent Probe Amplification, MLPA)	7.200
ХУГ1201-1300	Одредување на вродени анемии на протеинско ниво	7.150
ХУГ1301-1400	Одредување на различни генски дефекти и вирусна активност со метод на ПБР во реално време	10.900
ХУГ1401-1500	Арејна-компаративна геномска хибридизација (aCGH) за детекција на молекуларниот кариотип и минорни генски реаранжирања кај лица со МР и пречки во развој	75.000
ХУГ1501	Одредување на аминокиселински статус	6.200
ХУГ1601-1700	Одредување на мутации со SNaPshot метода	5.000
ХУГ1701-1800	Анализи со ПБР во реално време	7.000
ХУГ1801-1900	Анализи со квантитативна флуоресцентна ПБР (QF - PCR)	6.500

Член 2

Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се објави по добивањето на согласност од министерот за здравство.

Бр. 02-3291/4
8 март 2013 година
Скопје

Управен одбор
Претседател,
Ангел Митевски, с.р.

1225.

Врз основа на член 56 став 1 точка 14, а во врска со член 54 став 1, точка 8, член 63-а, 63-б и 63-в од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/2010, 156/2010, 53/2011, 26/2012 и 16/2013), Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија на седницата одржана на ден 8 март 2013 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА РЕФЕРЕНТНИ
ЦЕНИ НА ЛЕКОВИ КОИ СЕ НА ЛИСТАТА НА ЛЕКОВИ КОИ ПАЌААТ НА ТОВАР НА
ФОНДОТ ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Во Одлуката за утврдување на референтни цени на лекови кои се на Листата на лекови кои паѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување на Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2008, 19/2008, 22/2008, 37/2008, 60/2008, 83/2008, 100/2008, 132/2008, 67/2009, 95/2009, 104/2009, 141/2009, 8/2010, 33/2010, 44/2010, 58/2010, 63/2010, 105/2010, 171/2010, 26/2011, 99/2011, 5/2012, 29/2012, 42/2012, 68/2012, 90/2012, 106/2012, 138/2012, 159/2012, 164/2012 и 18/2013), се вршат следните измени и дополнувања:

Се утврдуваат нови референтни цени за следните лекови:

АТЦ код	Генеричко име	Фармацевтска дозажна форма	Јачина	Заштитено име на лекот	Производител	Пакување	Референтна цена по пакување со 5% ДДВ (денари)
J01DC04	Cefaclor	Капсули	500mg				
				CEFACLO ALKALOIDкапс.16 x 500mg	ALKALOID	16	300,00
				ALFACET капс.16 x 500mg	GALENICA	16	300,00
J01DC04	Cefaclor	Суспензија	250mg/5ml				
				CEFACLO ALKALOID сусп.250mg/5ml (60ml)	ALKALOID	1	158,00
				ALFACET сусп.250mg/5ml (60ml)	GALENICA	1	158,00
A05BA06	Ornithine	Инјекции	5 g				
				HEPA-MERZ Инјекции 5g (10ml)	Merz pharma	10	3.612,00
B02BD02	Koagulacion en faktor VIII	Инјекции	500 U				
				IMMUNATE (5 ml)	BAXTER AG	1	10.252,00
				KOATE-DVI 500 (5ml)	TALECRIS BIOPHARMACE UTICS	1	10.252,00
				BERIATE P 500 (5ml)	ZLB BEHRING	1	10.252,00
				EMOCLOT D.I. (10ml)	KEDRION	1	10.252,00
				OCTANATE 500 (10ml)	OCTAPHARMA PHARMACEUTIKA PMBH	1	10.252,00
				RECOMBIMATE (10ml)	BAXTER AG	1	10.252,00
				KOGENATE (2,5ml)	BAYER	1	10.252,00

B03AC02	Saccharated iron oxide	Инјекции	100mg				
				VENOFER 100mg/5ml (5ml)	LEK	5	1.990,00
				FERROVIN 100mg/5ml (5ml)	RAFARM	5	1.990,00
B03XA01	Erythropoietin	Инјекции	2.000 IU				
				RECORMON 2000 IU/0,3ml (0,3ml)	ROCHE	6	4.895,00
				EPREX 2000 IU/0,5ml (0,5ml)	JANSSEN CILAG	6	4.895,00
				EQRALYS 2000 IU/0,6ml	HEMOFARM	6	4.895,00
B03XA01	Erythropoietin	Инјекции	4.000 IU				
				EPREX 4000 IU/0,4ml (0,4ml)	JANSSEN CILAG	6	9.520,00
				RECORMON 4000 IU/0,3ml (0,3ml)	ROCHE	6	9.520,00
				EQRALYS 4000 IU/0,4ml	HEMOFARM	6	9.520,00
B03XA01	Erythropoietin	Инјекции	10.000 IU				
				EPREX 10000 IU/1ml	JANSSEN CILAG	6	22.152,00
G03GA01	Chorionic gonadotropin (хуман и рекомбинантен)	Инјекции	1500 IU				
				PREGNYL 1500 IU/1ml (1ml)	N.V.ORGANON	3	257,00
G03GA01	Chorionic gonadotropin (хуман и рекомбинантен)	Инјекции	5.000 IU				
				PREGNYL 5000 IU/1ml (1ml)	N.V.ORGANON	1	295,00
				CHORIOMON 5000 IU / 1 ml	IPSA	1	295,00
H01AC01	Somatropin	Инјекции	8mg/1,3ml				
				SAIZEN	MERCK SERONO	5	60.900,00
H01CB02	Octreotide	Инјекции	0,1mg/ml				
				SANDOSTATIN	NOVARTIS	5	3.475,00
H01CB02	Octreotide	Суспензија за инјектирање	20mg/2,5ml				
				SANDOSTATIN LAR (2,5ml)	NOVARTIS (SANDOZ)	1	69.958,00
J01CA12	Piperacillin+tazobactam	Инјекции	4g+0,5g				
				PIPERACILLIN/ TAZOBACTAM KABI	LABESFAL LABORATORIOS ALMIRO	10	9.765,00
				PIPERACILLIN/ TAZOBACTAM LEK	SANDOZ	1	977,00

J01DH02	Meropenem	Инјекции	500mg				
				MERONEM	ASTRA ZENECA	10	6.284,00
				ITANEM	GALENKA	10	6.284,00
				MEROCID	PHARMASWISS	10	6.284,00
				MEROPENEM PROVIDENS	PHARMATHEN	10	6.284,00
				MEROPENEM	MEDOCHEMIE	10	6.284,00
J01DH02	Meropenem	Инјекции	1g				
				MERONEM	ASTRAZENECA	10	10.052,00
				ITANEM	GALENKA	10	10.052,00
				MEROCID	PHARMASWISS	10	10.052,00
				MEROPENEM PROVIDENS	PHARMATHEN	10	10.052,00
				MEROPENEM	MEDOCHEMIE	10	10.052,00
J02AC02	Itraconazole	Капсули	100mg				
				ORUNGAL	JANSSEN CILAG	15	977,00
J06BA02	Immunoglobulin human, i.v.	Инјекции	5 g				
				IG VENA N I.V. (100ml)	KEDRION	1	15.736,00
				KIOVIG (50ML)	BAXTER AG	1	15.736,00
				OCTAGAM (50ML)	OCTAPHARMA PHARMAZEUTICA	1	15.736,00
				PRIVIGEN (50ML)	CLS BEHRING AG	1	15.736,00
J06BA02	Immunoglobulin human, i.v.	Инјекции	10g				
				IG-VENA N I.V.(200ml)	KEDRION	1	32.219,00
				KIOVIG (100ML)	BAXTER AG	1	32.219,00
				OCTAGAM(100ML)	OCTAPHARMA PHARMAZEUTICA	1	32.219,00
				PRIVIGEN (100ML)	CLS BEHRING AG	1	32.219,00
L01AA01	Cyclophosphamide	Инјекции	500mg				
				ENDOXAN	Baxter Oncology	1	206,00
L01AA01	Cyclophosphamide	Инјекции	1g				
				ENDOXAN	Baxter Oncology	1	404,00
L01AA06	Ifosfamide	Инјекции	500mg				
				HOLOXAN	Baxter Oncology	1	775,00
L01AA06	Ifosfamide	Инјекции	1g				
				HOLOXAN	Baxter Oncology	1	1.501,00
L01AX03	Temozolomide	Капсули	100mg				
				TEMODAL	SCHERING- PLOUGH	5	13.815,00
				TEMAZOL	PLIVA	5	13.815,00
L01AX04	Dacarbazine	Инјекции	100mg				
				DACIN	LIPOMED (THYMOORGAN)	10	3.625,00
				DACARBAZINE PLIVA	PLIVA	10	3.625,00
L01AX04	Dacarbazine	Инјекции	200mg				

				DACIN	LIPOMED (THYMOORGAN)	10	6.699,00
				DACARBAZINE PLIVA	PLIVA	10	6.699,00
L01DB03	Epirubicin	Инјекции	10mg/5ml				
				EPIRUBICIN EBEWE (5ml)	EBEWE	1	458,00
				FARMORUBICIN RD (5ml)	PFIZER	1	458,00
				EPIRUBICIN TEVA (5ml)	PHARMACHEMI E/PLIVA	1	458,00
				EPISINDAN (5ml)	SINDAN	1	458,00
L01DB03	Epirubicin	Инјекции	50mg/25ml				
				EPIRUBICIN EBEWE (25ml)	EBEWE	1	2.138,00
				FARMORUBICIN RD (25ml)	PFIZER	1	2.138,00
				RUBENS (25ml)	MUSTAFA NEVZAT	1	2.138,00
				EPIRUBICIN TEVA (25ml)	PHARMACHEMI E/PLIVA	1	2.138,00
				EPISINDAN (25ml)	SINDAN	1	2.138,00
L01XX17	Topotecan	Инјекции	4mg				
				HYCAMTIN	GSK	1	13.037,00
				TOPOTECAN ACTAVIS	BALKAN PHARMA	1	13.037,00
				TOPOTECAN HOSPIRA	HOSPIRA	1	13.037,00
				TOPOTECAN HOSPIRA	HOSPIRA	5	65.187,00
L01XX28	Imatinib	Филм обложени таблети	400mg				
				GLIVEC	NOVARTIS	30	154.366,00
L02AE04	Triptorelin	Инјекции	3,75mg				
				DECAPEPTYL CR	FERRING	1	8.335,00
L02AE04	Triptorelin	Инјекции	0,1mg				
				DECAPEPTYL	FERRING	7	3.045,00
L02BB03	Bicalutamide	Филм обложени таблети	50mg				
				CASODEX	ASTRAZENECA	28	2.237,00
				BICUSAN	SYNTON	28	2.237,00
				BICUSAN	SYNTON	30	2.396,00
				BICAMID	GENEPHARM	28	2.237,00
				PMS- BICALUTAMID	PHARMASCIENCE	30	2.396,00
				BICALUTAMID TEVA	TEVA	28	2.237,00
				BICALUTAMID TEVA	TEVA	30	2.396,00
L02BG04	Letrozole	Филм обложени таблети	2,5mg				
				FEMARA	NOVARTIS	30	3.616,00
				LEZRA	S.C. SINDAN	30	3.616,00
				LETROZOL LEK	SYNTON	30	3.616,00

					HISPANIA		
				AVOMIT	TEVA	30	3.616,00
				LAMETTA	VIPHARM	30	3.616,00
L03AB10	Peginterferon alfa-2b	Инјекции	100mcg/0,5ml				
				PEGINTRON	SCHERING PLOUGH	1	10.588,00
M05BA03	Pamidronic acid	Раствор за инфузија	15mg/5ml				
				AREDIA	NOVARTIS PHARMA	4	8.592,00
M05BA06	Ibandronic acid	Филм обложени таблети	50mg				
				BONDRONAT	F.HOFFMANN LA ROCHE	28	12.269,00
M05BA08	Zoledronic acid	Раствор за инфузија	5mg/100ml				
				ACLASTA	NOVARTIS PHARMA	1	23.179,00
N01AB06	Isoflurane	Инјекции	100ml				
				FORANE пареа за инхалирање, раствор (100ml)	AESICA LABORATORIES	1	4.090,00
				ISOFLURANE TORREX пареа за инхалирање, раствор (100ml)	Chiesi FARMACEUTICI SPA	1	4.090,00
				TERRELL пареа за инхалирање, раствор (100ml)	MINRAD	1	4.090,00
N01AB08	Sevoflurane	Пареа за раствор за инхалирање	250ml				
				SEVORANE	ASTRA LABORATORIES	1	12.070,00
				SOJOURN	MINRAD	1	12.070,00
N01AH06	Remifentanyl	Инјекции	1mg				
				ULTIVA	GSK	5	1.633,00
N03AF02	Oxcarbazepine	Филм обложени таблети	600mg				
				TRILEPTAL	NOVARTIS PHARMA	50	1.609,00
N04BA03	Levodopa + Carbidopa + Entacapone	Филм обложени таблети	(150mg + 37,5mg + 200mg)				
				STALEVO	NOVARTIS PHARMA	100	5.614,00
V03AB25	Flumazenil	Инјекции	0,5mg/5ml				
				ANEXATE	F.HOFFMANN LA ROCHE	5	4.611,00
V03AB25	Flumazenil	Инјекции	1mg/10ml				
				ANEXATE	F.HOFFMANN LA ROCHE	5	6.848,00

Член 2

Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се објави по добивање на согласност од министерот за здравство.

Бр. 02–3291/5
8 март 2013 година
Скопје

Управен одбор
Претседател,
Ангел Митевски, с.р.

1226.

Врз основа на член 56 став 1 точка 8 од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ број 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/2010, 156/2010, 53/2011, 26/2012 и 16/2013), Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија, на седницата одржана на 14 март 2013 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА УТВРДУ-
ВАЊЕ НА РЕФЕРЕНТНИ ЦЕНИ ЗА ЗДРАВСТВЕНИ
УСЛУГИ ОД ОБЛАСТА НА ОЧНАТА
ХИРУРГИЈА

Член 1

Во Одлуката за утврдување на референтни цени за здравствени услуги од областа на очната хирургија („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2011 и 18/2013), во членот 2 во табелата, по услуга-та со шифра ХОМ8 се додава следната табела:

Реден број	Шифра	Име на пакет-услуга	Референтна цена
9	ХОМ9	Оперативен зафат кај вродена катаракта со анестезија (сложена процедура) – со факоемулзификација, предна витректомија и/или лентектомија и вклучен постоперативен контролен преглед	104.550

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ а ќе се објави по добивањето на согласност од министерот за здравство.

Бр. 02-3766/1
14 март 2013 година
Скопје

Управен одбор
Претседател,
Ангел Митевски, с.р.

СПОГОДБИ

1227.

Врз основа на член 205, 206, 208, и 210, став 1 од ЗРО (пречистен текст „Сл весник на РМ“ бр.52/12), член 3 од ОКД (пречистен текст „Сл весник на РМ“ 150/12) и член 8 од Законот за минимална плата („Сл. весник на РМ“ бр. 11/12), а во врска со член 121 од КД за текстилна индустрија на РМ, бр.0101-26/1 од 7.11.2007, Спогодбата 0101-27/1 од 4.11.2009 и Спогодбата 0101-28/1 од 16.11.2012 година, Синдикатот на работниците од текстилната, кожарската и чевларската индустрија на РМ и Здружението за текстилна индустрија при Организацијата на работодавачи на Македонија на ден 3.4.2013, склучија

СПОГОДБА

ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНУВАЊЕ НА КОЛЕКТИВНИОТ
ДОГОВОР ЗА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЈА НА РМ

Член 1

Во член 32 став 3 се менува и гласи „Пресметковната вредност на единица коефициент за најнизок степен на сложеност за 2013 година се утврдува во висина од 6.859,00 денари“.

Член 2

Во член 49, во ставот 1 алинеа 8, се брише точката, се става запирка и се додава текстот „доколку работникот работел најмалку 6 месеци во текот на годината“.

Во член 49, во ставот 1 алинеа 9 се брише точката, се става запирка и се додава текстот „ доколку работникот бил редовен на работа 10 месеци во годината, имал просечно остварување на нормата од најмалку 90% и остварил квалитет согласно номативите за квалитет во претпријатието“.

Во член 49 после став 1 се додава нов став кој гласи: „Регресот за годишен одмор и новогодишниот надомест се исплатуваат доколку нивниот вкупен износ за исплата не надминува 1/3 од нето добивката на претпријатието“.

Член 3

Спогодбата за измена и дополнување на Колективниот договор за текстилна индустрија на РМ стапува на сила со денот на потпишувањето на истата.

Спогодбата за измена и дополнување на Колективниот договор за текстилна индустрија на РМ се објавува во „Службен весник на РМ“.

Бр. 0101-21
5 април 2013 година
Скопје

Организација на
работодавачи на Македонија
Здружение за текстилна
индустрија на РМ,

Претседател,
Димитар Поповски, с.р.

Претседател - ОРМ
Ангел Димитров, с.р.

Бр. 0101-14/1
5 април 2013 година
Скопје

Синдикат на работниците
од текстилната, кожарската
и чевларската индустрија на РМ,

Претседател,
Ангелко Ангелковски, с.р.

1228.

Врз основа на член 205, 206, 208, и 210, став 1 од ЗРО (пречистен текст „Сл весник на РМ“ бр.52/12), Член 3 од ОКД (пречистен текст „Сл. весник на РМ“ 150/12) и член 8 од Законот за минимална плата („Сл. весник на РМ“ бр. 11/12), а во врска со член 121 од КД за кожарска и чевларска индустрија на РМ, бр.0101-10/1 од 7.2.2008, Спогодбата 0101-9/2 од 4.2.2010 и Спогодбата 0101-27/1 од 16.11.2012 година, Синдикатот на работниците од текстилната, кожарската и чевларската индустрија на РМ. и Здружението за кожарско чевларска индустрија при Организацијата на работодавачи на Македонија на ден 3.4.2013, склучија

**СПОГОДБА
ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНУВАЊЕ НА КОЛЕКТИВНИОТ
ДОГОВОР ЗА КОЖАРСКА И ЧЕВЛАРСКА
ИНДУСТРИЈА НА РМ**

Член 1

Во член 32 став 3 се менува и гласи „Пресметковната вредност на единица коефициент за најнизок степен на сложеност за 2013 година се утврдува во висина од 6.859,00 денари.

Член 2

Во член 49, во ставот 1 алинеа 8 се брише точката, се става запирка и се додава текстот „доколку работникот работел најмалку 6 месеци во текот на годината“.

Во член 49, во ставот 1 алинеа 9 се брише точката, се става запирка и се додава текстот „доколку работникот бил редовен на работа 10 месеци во годината, имал просечно остварување на нормата од најмалку 90% и остварил квалитет согласно номативите за квалитет во претпријатието“.

Во член 49 после став 1 се додава нов став кој гласи:
„Регресот за годишен одмор и новогодишниот надомест се исплатуваат доколку нивниот вкупен износ за исплата не надминува 1/3 од нето добивката на претпријатието“.

Член 3

Спогодба за измена и доплнување на Колективниот договор за кожарска и чевларска индустрија на РМ стапува на сила со денот на потпишувањето на истата.

Спогодба за измена и доплнување на Колективниот договор за кожарска и чевларска индустрија на РМ се објавува во „Службен весник на РМ“.

Бр. 0101-22
5 април 2013 година
Скопје

Организација на
работодавачи на Македонија
Здружение за кожарско
чевларска индустрија на РМ,

Претседател,
Костадин Барзов, с.р.

Претседател - ОРМ
Ангел Димитров, с.р.

Бр. 0101-15/1
5 април 2013 година
Скопје

Синдикат на работниците
од текстилната, кожарската
и чевларската индустрија,

Претседател,
Ангелко Ангелковски, с.р.

Службен весник
на Република Македонија

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник – м-р Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2013 година изнесува 10.100,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2013054